

Ap. D. CULEA

DATINI ŞI MUNCA



EDITURA CASEI ŞCOALELOR

CUVÂNT DE ÎNCEPUT

Cartea aceasta este urzită, sunt acum 22 de ani, pe vremea când mă aflam în rosturi culturale din Basarabia. In anii următori, la Casa Școalelor, la Ministerul Culturii Naționale, dar mai ales la Fundația Culturală ce poartă azi numele Regele Mihai I, necesitatea ei am simțit-o tot mai mult.

Nu este o carte de folclor într'ales și numai de dragul lui, cum ar părea la o răsfoire grăbită. Este aci viață țărănească subt multiple aspecte — așa cum a crescut-o istoria — până în pragul contopirilor cu bunuri înrudite venite din etajele de sus ale culturii noastre. Aș numi-o mai degrabă o floare a florilor culese din sufletul popular închegat în datini și practice de muncă.

Eminescu, care a trăit tradițiile țărănești și le-a înțeles rostul peste veacuri, s'a simțit una cu ele când a scris : „Nu pierd niciodată ocazia de a lua parte la petrecerile poporale. Ca un prieten pasionat al poporului, când acesta se adună în masse, simt că sunt o parte a totalității. E ceva dumnezeesc în acest sentiment, așa că orice serbare a poporului mi se pare o sărbătoare sufletească, o rugăciune cucernică...

Dacă pe acest pământ va exista vreodată o civilizație adevărată, va fi aceea ce va răsări din elementele civilizatorii vechi... Din rădăcini proprii, în adâncime răsare civilizația adevărată a unui popor".

Cartea de față stă în slujba unei idei scumpe ce ne stăpânește

pe toţi, cu atât mai vârtos în aceste vremi hotărîtoare pentru destinul poporului român.

Este o carte pentru toată lumea; în primul rând stă la îndemâna acelora cari se interesează de cultura satelor şi ajută la spornica ei rodire.

Părţi din capitolele ei au format obiectul unor conferinţe publice, la radio şi lecţii la şcolile ţărăneşti, bucurându-se de primiri neaşteptate, atât la sate cât şi la oraşe.

Nu pot înţelege altă formaţie a învăţătorului, a preotului, a agronomului... a oricui cu rost profesional la sate, decât una străbătută de suflul culturii tradiţionale cu trecerile ei spre o nouă unitate de spirit, aşa cum năzuesc să ajute aceste pagini.

Ap. D. C.

Bucureşti, Iulie, 1943.

SĂRBĂTORILE DE IARNĂ ; CRĂCIUNUL

Inceputul colindelor

Acum 2000 de ani, prin satele și orașele împărăției romane se povestea că un zeu detronat s'a refugiat pe pământ, ducând viața muritorilor de rând. El învăța pe oameni să facă agricultură. Dărnicia pământului adusese belșug și traiu fără griji. Binefăcătorul se chema Saturn. Lumea se închina lui; și înălțându-l zeu al semănăturilor, îi făcu și templu. Pentru pomenirea lui Saturn și a vremilor îmbelșugate aduse de el, poporul roman i-a orînduit sărbători — *Saturnaliile* — în zilele când oamenii sfârșeau cu muncile agricole, bucurându-se de îndestularea roadelor în pacea căminului. Sărbătorirea Saturnaliilor ținea câteva zile și cădea cam pe aproape de Crăciunul nostru. Zeul era cinstit cu „mese întinse și lumini aprinse'' (cum zice colindul de azi), căci între darurile obișnuite, lumânările nu lipseau. Ospețele cu veselii și jocuri, schimburi de daruri se țineau lanț. Familiile, neamurile, prientenii se adunau să petreacă împreună; cei mici aducând plocoane, ca azi, celor mari. Tăierea porcului de Saturnalii era în datină și cârnații nelipsiți. Foarte răspândite erau jocurile de noroc, cu deosebire pe nuci, în acele zile. Munca, trebile familiei ca și cele publice, încetau în zilele Saturnaliilor. Sărbătoare a prieteniei și împăcării între oameni, toate dușmăniile amuțeau. Autoritățile se închideau, școlile luau vacanță, iar judecățile și datoriile se amânau. Sărbătoare a ospețelor îmbelșugate și a bucuriilor nestăvilite, făcea să răsune satele și orașele de chiotele mulțimilor sgomotoase. Saturnaliile erau zilele iertării de pedepse, când slugile, sclavii se țineau egali cu

stăpânii lor uniţi odată pe an într'aceleaşi bucurii pământeşti cari ştergeau deosebirile de clase. Mâncau la masă cu ei şi-şi mărturiseau năcazurile cu acest prilej, ceeace nu le era îngăduit peste an.

Ecou din Saturnaliile romane răsună parcă în acest colind românesc :

Cântaţi, lăudaţi şi vă bucuraţi
Cu gazdele dimpreună ;
Să ne facem voie bună,
Că azi s'a născut Christos...
Sluga şi cu slujnica
Ei acum s'or bucura
C'am ajuns şi Naşterea...

Indată după Saturnalii, Romanii prăznuiau o sărbătoare închinată morţilor — numită *Compitalia*. Se aduceau jertfe zeilor şi nu se uita colacul de grâu dăruit de fiecare familie în cinstea morţilor şi se împărţeau lumânări de ceară [1]).

Până azi se păstrează credinţa că la sărbătorile mari, sufletele morţilor vin acasă. Impărtăşirea lor nevăzută se face din pomenile împărţite la biserică şi la cimitire. La „Moşii de Crăciun" se împart colaci, colivă şi nişte turte zise în Moldova „Pelincele Maicii Domnului".

Ca şi în sărbătorile păgâneşti înaintaşe, Crăciunul, care le-a moştenit în parte, nu e numai al viilor ci şi al morţilor.

(La casa unde a murit cineva de curând, colindătorii zic colindul mortului — după vârstă şi sex — spre odihna sufletului, sfârşind cu „Dumnezeu să-l ierte!". Colindele aparte pentru morţi, în Ardeal se chiamă „colindul de zăurit" sau „zorit", iar în Oltenia de „zori... cântă zorile".

Cântatul acestor colinde, în Oltenia, se face în timpul tămâierii morţilor de Crăciun, înaintea revărsatului zorilor. Prin „zori"

1) *„Cât despre lumânările de ceară, din timpurile cele mai vechi şi până azi — la păgâni şi la creştini — au fost nedespărţite de diferitele momente mai însemnate din cultul morţilor, incepând dela darea sufletului, apoi continuând cu datinile (riturile) înmormântării şi sfârşind cu praznicile făcute în urma mortului".*

și a zăuri se mai înțeleg „colindele ce se cântă dimineața când colindătorii au isprăvit de colindat“).

In rândul sărbătorilor pomenite, Romanii mai aveau una care cădea la 25 Decemvrie și era închinată soarelui „puternicul zeu al zilei, dătător de viață și roadă“.

Nu-i o simplă potrivire că în colindele Naşterii auzim azi :

„C'a venit soare luminos, numele lui e Christos“.

Iisus fiind asemuit soarelui; iar în troparele Naşterii se cântă: „Răsărit-a lumii Lumina cunoştinţii...

Răsărit-ai Christoase din Fecioară, Soarele dreptății cel înțelegător... Răsăritul cel de sus, Doamne slavă ție“.

Urma îndată sărbătoarea *Calendele lui Ianuarie* (Kalendae Ianuarii) care cădea în întâia zi a noului an roman, tot așa de sgomotoasă și plină de veselii ca și Saturnalia. Era închinată lui Ianus, zeu al începuturilor (de aci numirea lunei Ianuarie), cunoscătorul trecutului și al viitorului, înfățișat fiind, pentru aceea, cu două fețe: una privind înainte (viitorul) și alta în urmă (trecutul).

Vechiul an nou roman se prăznuia la Calendele lui Martie, la I Martie odată cu venirea primăverii și ieșirea la plug.

Acela care a strămutat anul nou dela I Martie la I Ianuarie este regele roman Numa Pompiliu, fiind el om paşnic și gospodar. Prea era încruntat și războinic zeul Martie cu ale cărui arme nu se împăcau uneltele plugarului.

Toate urările dela începutul anului agricol erau în legătură cu rodirea pământului și belşugul gospodăresc.

Urările dela această datină plugărească au trecut la Calendele lui Ianuarie cu care s'au contopit.

De aci se trag: „Pluguşorul“, „Semănatul“, „Buhaiul“...

La ziua Calendelor — de an nou — luau parte autoritățile civile și militare, făcându-se parăzi.

Sărbătoarea începea cu „ajunul“ prin trimiteri de daruri, o adevărată risipă de cadouri şi de bani. Se împărțeau și un fel de plăcinte cu miere. Obiceiul cel mai de seamă erau urările cari se făceau prin felicitări în scris („an fericit îți doresc“), însoțindu-le cu daruri, prin îmbrățişeri și sărutări. Oamenii din popor mergeau din casă în casă și urau. Cum aceste rostiri se făceau cu strigăte şi cântări la Calendele lui Ianuar, cântecele și urările se numesc până azi *colinde*.

Copiii, cu ramuri verzi în mâini, mergeau din casă în casă, urând :

In casa asta bucurie şi veselie să fie !
In casa asta să fie atâţia mititei
Câţi purcei şi miei...

Ei primeau fructe şi bani. Iată *sorcova* de azi.

In noaptea dinspre Calende, lumea veghea petrecând în aşteptarea anului nou cu jocuri, cântece, danţ, glume, preziceri şi farmece care să le desvălue viitorul. Cine e vesel şi fericit în această noapte, aşa va fi tot anul.

Ca şi atunci, tineretul de azi se adună în seara noului an să-şi ghicească viitorul şi să petreacă...

Cu vremea, toate sărbătorile romane de iarnă s'au contopit, ele ţinându-se lanţ, iar obiceiele şi petrecerile fiind cam aceleaşi. S'a adăogit doar unul : travestirea cu măşti sau cu piei de animale. De aci se trag : *brezaia*, *capra*, *turca*, *cerbuţul*, *unchieşii*, mascaradele de carnaval din zilele noastre până la balurile mascate din Câşlegi.

Prin potrivirea sărbătorilor creştine de iarnă la datele sărbătorilor romane necreştine, ele s'au suprapus.

La începutul întocmirilor bisericii, noii creştini nu s'au putut lepăda cu totul de obiceiele religiei părăsite, cu toată lupta dusă de sfinţii părinţi. Neputând fi smulse din suflete, datinile şi cântările păgâneşti au fost încreştinate cu unele schimbări potrivite credinţelor noi. Imprumuturile şi amestecul credinţelor şi obiceielor s'au făcut până într'atâta că nu se mai pot deosebi. Sărbătorile de iarnă, prin răsunetul în inima credincioşilor, prin întinderea lor, au desmoştenit sărbătorile apropiate şi altele mai depărtate de obiceiele lor, adunându-le la aceiaşi dată.

Datinile se pot asemăna unui „fluviu care creşte pe încetul şi în mersul lui adună un mare număr de pârâuri şi râuri. Aşa şi datinile treptat-treptat, dealungul multor veacuri, adună izvoare foarte deosebite, iar câteodată cu totul străine de ele".

Biserica noastră şi slujitorii ei n'au putut mulţumi deajuns setea religioasă a norodului, fie din neştiinţă, fie că se slujea într'o limbă neînţeleasă (în limba slavonă); şi atunci prisosul de adoraţie

către Fiul lui Dumnezeu în iesle născut, s'a revărsat în alte cântări, alte tălmăciri după inspirația duhului sfânt din credincios, în daruri și întruchipări devenite obiceie.

Din povestirile ce circulau din gură în gură, din povestirile cărților religioase, din privirile icoanelor și zugrăvelilor din biserici, câte un dascăl de biserică, preot și chiar țărani cu dar dela Dumnezeu, au dat viață gingașelor poiezii cântate zise colinde, închinate acestor sărbători ale Creștinătății. Ele povestesc simplu evenimente sfinte, pomenesc de sărbătoarea închinată, chemând urări de binecuvântare peste cel colindat.

Colindele au trecut din tată în fiu cu voia și fără voia bisericii. De schimbat, în colindele religioase, nu se schimba nimic; ar fi o profanare, căci ele aduc și o undă de sfințenie cântecului românesc prin vechimea de peste veacuri ce o poartă. Cuvintele neînțelese, cu vremea, mai degrabă se pocesc decât să fie înlocuite. De pildă, aleluia a trecut din cântările bisericești în colinde cu înțelesul dela început: așa să fie. Poporul însă, a stâlcit cuvântul într'așa fel, că greu poți să-i ghicești originea: aleluia — aleruia — leruia — lerui — ler. Atâtea colinde repetă urarea „așa să fie" în loc de bisericeasca rostire aleluia prin leroi, lerui, hai lerui dai ler etc.

Oamenii sunt mereu robi speranței; stăpâniți de teama necunoscutului. Pentru ascunsele și neașteptatele căi ale viitorului, oamenii au nevoie de încredere.

Urările dau această tărie sufletului omenesc. De aceea sărbătorile de sfârșit și de început de an, atât în lumea creștină cât și în cea de acum 2000 de ani, sunt hărăzite și arătării dorințelor cu urări de împlinirea lor.

Din aceste stări de suflet s'au născut *colindele lumești* pentru toate vârstele, toate treptele sociale și îndeletnicirile.

Colindele de lume cuprind țesături de ecouri istorice și biblice cu înflorituri de basm, întâmplări posibile sau nu, fapte de bravură și faceri de bine, moravuri și obiceie vrednice de pomenire din veacul nostru ori din vremi uitate. Uneori se amestecă în această lume pământească Dumnezeu cu îngerii, Christos, Maica Domnului, sfinții...

Colindele de lume sunt astfel alcătuite ca să se potrivească cu starea celui colindat și să fie spre lauda lui, după poziția ce o are în

lume, după vârstă şi ocupaţie. Colinda se încheie cu o urare, felurită.
Iată una din Maramureş :

Noi colinda o gătăm,
Sus la cer o înălţăm,
Jos la gazdă o'nchinăm.
O'nchinăm de sănătate
Pe-afară cu bogătate.
Noi poftim ca să vă fie
La mulţi ani cu bucurie !

Fiind întocmite pe tiparele cântărilor păgâneşti şi cu izvoade din ele, colindele lumeşti sunt mai vechi decât colindele religioase. Sunt poate cele mai vechi cântări ale noastre. Sunt din stratul dela fund al sufletului. Păstrează, ca scheletele de vietăţi prinse în stânci dinnaintea potopului, urme de credinţe, de datini şi orânduiri de sute şi mii de ani, prin caracterul lor nestrămutat de cântări pe jumătate sfinţite. Să ne ducem cu gândul la munca de acum câteva mii de ani în urmă. Vânătoarea era îndeletnicirea de frunte a omului din părţile noastre pline de codri, — ca să se apere, ca să aibă hrană, îmbrăcăminte şi unelte; pescuia, culegea fructe dea-gata „mură'n gură", ori din slabele recolte ce le avea în jurul locuinţelor.

Din vremea când uneltele lui erau de piatră, în lupta dârză cu viaţa, simţea nevoia de ajutorul zeităţilor. Fiarele trebuiau fermecate; de aceea chipurile lor se găsesc desenate până azi în funduri de peşteri, iar capete de zimbri, coarne de cerb împodobeau intrările dela locuinţe. Chemarea duhurilor întăritoare se făcea prin jocuri vrăjitoreşti însoţite de cântări îmblânzitoare. Poate că *turca*, *cerbul-cerbuţul*, *brezaia*, *capra*... cu cântecele ce le întovărăşesc, cuprind rămăşiţe ale acestui străvechiu cult păgân. Colindele ne-au păstrat urme de isprăvi vânătoreşti, când casele se făceau pe stâlpi, în lacuri, ca locuitorii să fie apăraţi de atacuri străine. Se acopereau cu piei de animale, pereţii şi legăturile se făceau din oase, — lemnele fiindu-le greu de tăiat şi prelucrat cu bietele lor unelte din piatră. O colindă face amintire de andrelaş, andreaua (undreaua) de os

folosită de om înaintea întrebuinţării metalelor pentru andrele şi ace :

Sărace cornițele mele
Ce se va alege de ele ?
Vedea-le-aș un andrelaș,
Andrelaș la ciobănaș...
Cest tânăr voinic...
Ce curți și-a croit ;
Jur împrejur de curte
Treistea e mărită...

Vine cerbul să bea apă din lacul înconjurat de trestie. Voinicul întinde arcul de pe stâlpul porţii, cerbul să-l săgete. Se roagă cerbul să nu-l săgete ca pe fraţii lui :

Din oasele lor
Curți au ridicat ;
Din coarnele lor
Curți au 'ncoronat ;
Din coastele lor
Curți au lățuit ;
Cu pieile lor
Curți au coperit...
Ci tu mi te-aruncă
'Ntre coarnele mele,
Leagăn de mătase
Și eu te voiu trece
Peste munții crunți
Peste livezi verzi
La . . . .
Fata cea frumoasă
Cu cosița groasă...

Colindul cerbului minunat din Maramureş începe :

Mândru-și cântă-un cerb în codru
D'așa-și cântă de cu jele,
De gândești că codrul piere...

Vrea împăratul să-l săgeteze, dar se roagă cerbul :

Că eu nu-s cine gândești.
Eu mi-s fecior de 'mpărat ;
De părinți n'am ascultat.
Când de-acasă mi-am plecat,
Mama mea m'o blestemat
Să fiu fiară codrioară
Nime să nu mă omoară
Nouă ani și nouă zile...
Dac'acelea le-oiu plini,
Jos la sate oiu coborî,
Biserici descuie-mi-oiu
Slujbe mândre face-mi-oiu.

După terminarea pedepsei s'o întoarce tânărul cu ispaşa împlinită între oameni.

Credinţa în călătoria sufletelor în trupurile altor vietăţi, ca să se curăţe, a fost cândva înainte de Christos.

Din Maramureş, acelaş cerb minunat purtând leagăn de fată mare între coarne, îl întâlnim străbătând valurile Oltului, mereu ameninţat c'o să se facă din oasele lui casă şi din piele acoperiş, iar din unghii, pahare.

Din munţi, cerbul minunat, iarăşi acelaş cu leagăn între coarne purtând o fată, înnoată în valurile mării. Dar fata e prefăcută în floare vrăjită :

Vine-o mare cât de mare ;
Da de mare, ţărmuri n'are,
Ţărmurile-mi bat munţii.
Printre călini, printre mălini,
Un braţ mare de rădăcini.
Innoată, 'nnoată cerbul sur,
Cerbul sur cu coarne suri.
Dar în coarne ce- mi poartă ?
Un leagăn aurit.
Dar în leagăn cine-mi şede ?
. . . .
Ci-s o floare de pe mare,
Rozmarin miroasă tare.
De m'o bate vântu'n dos,
Umplu ţara de miros ;
De m'o bate vântu'n faţă,
Umplu ţara de dulceaţă.

In pragurile Nistrului, pe unde câte-o vale poartă azi numele de „Valea Bourului" (boul sălbatic, strămoşul boului) în locul cerbului bourul poartă între coarne leagănul cu fata mare peste valurile Nistrului. Fraţii ei l-or săgeta şi or face pentru oamenii cu unelte de piatră ai mileniilor scurse, păhărele din coarne, din copite — talere, iar din piele un pod să treacă şi Ştefan Vodă peste el :

'Nnoată, 'nnoată bour negru ;
El îşi 'nnoată, coarne poartă :
Da'ntre coarne ce-şi mai poartă?
Leagăn verde de mătase
Impletit cu viţa'n şase.
Dar în leagăn cine-mi şade ?
Stă Ileana cea frumoasă
Şade la gherghef şi coasă
Şi din gur'aşa şopteşte :
— „Bour, bour, bour negru,
Mai încet cu coarnea-a tăle,
Ni-i sminti ozoare a mele ;
Li-i sminti, smintite-or fi,
Că şi eu am nouă fraţi
Şi-s la împăraţie daţi.
Eu la dânşii de te-oiu spune,
Ei pe tine de te-or prinde,
De te-or prinde, te-or tăie.
Mai la urmă, mai la urmă
Să treacă şi Ştefan Vodă ;
O trecut şi n'o tăcut ;
Şi podu s'o desfăcut,
Ştefan Vodă s'o pierdut
Şi colinda s'o sfârşit.

Intr'o colindă care aduce cu Mioriţa, dar o Mioriţă din epoca

de piatră, strămoaşa Mioriţei cunoscute, se roagă ciobanul strein de ortacii lui :

Toporelul meu
Mie să mi-l puneți
In mâna de dreapta...

Adică aşa cum se îngropau bărbaţii de acum câteva mii de ani, cu ciocanele lor în mâna dreaptă.

Răsună în colinde numele lui Negru Vodă, al lui Mircea Vodă.. Mihnea cel Rău a lăsat urme prin vărsările de sânge la curtea lui :
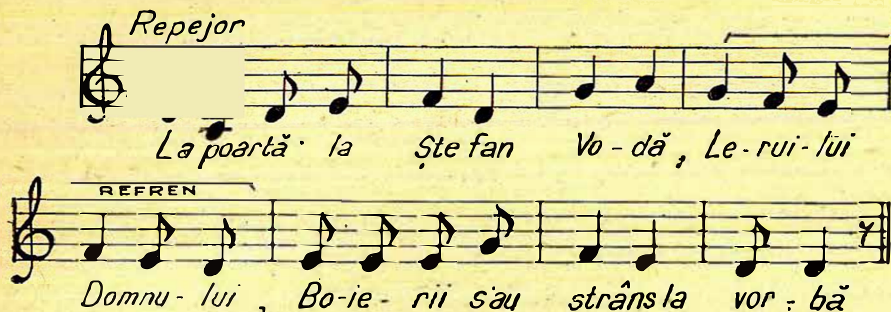
Domnul Mihnea Vodă
Din gură-mi striga
Și astfel că-mi grăia :
— Voi nouă portari
Inchideți nouă porți ;
Nouă ciohodari
Tăiați 9 frați
Din cei 9 brazi,
Cu vântul zece
Care mi-i întrece...

Constantin Brâncoveanu împarte boierii şi daruri de Anul Nou :

Domnul Constantin
Din gură-mi grăia
Și astfel îi zicea :
— „Vai, slugă de Domn
dreaptă
și'nțeleaptă,
dacă este așa,
tu să-mi mai slujești
pân'la Sân Văsii
când împart domnii,
rang și boierii.
Și te-oiu dărui
c'un cal,
c'un cioltar,
cu mândru caftan,
c'un verde rădvan,
cu doisprezece cai,
negri-mi sunt ca corbul,
iuți-mi sunt ca focul...“.

Odată Ştefan Voievod, ieşind dela rugăciune, văzu la poartă boieri adunaţi. I-au răspuns ei că vorbesc despre Cel născut în iesle, Domnul Iisus, carele azi e proslăvit. In Moldova se aude încă

acest colind pe care, poate, îl va fi ascultat şi Ştefan cel Mare în zilele lui :



La poartă la Ştefan Vodă
Boierii s'au strâns la vorbă.
Dar vorba de cine este ?
De Iisus născut în iesle.

Insă Ştefan Domn cel Sfânt
Dela rugă auzind,
El pe dată s'a plecat
Cu boierii s'a'nchinat ;
Şi cu glasul de supus
A slăvit pe Domn Iisus.

In cântece de leagăn, în colinde de copil, dorul mamei e :

Să te faci un viteaz mare
Ca Domnul Ştefan cel Mare...
Haide nani mititel
Şi te scoală măricel,

Să creşti tatei voinicel
Mândru ca un stejerel.
De te-ai face mărişor,
Ca să fii mamei de spor,
Lui Ştefan Vod' ajutor...

Vine vorba în colinde despre Ţarigrad, despre „poarta Ţarigradului“. Pentru neamul românesc şi întreaga Creştinătate a Răsăritului, Ţarigradul vechiu (Constantinopole din veacul nostru) „ a fost mai mult de o mie de ani cetatea minune, cetatea cetăţilor; cum zice proverbul de atunci : şapte cetăţi de o parte şi Ţarigradul singur tot le întrece. Acolo a fost împăratul creştin Constantin şi împărăteasa lui Elena; acolo stă Patriarhul a toată creştinătatea“. Pomenit de cărţi, de călători şi solii creştine şi domneşti, zugrăvit de icoane, Ţarigradul a rămas pomenit şi de vechile colinde.

Căderea cetăţilor dunărene cu vaduri de corăbii şi vămi în mâinile Turcilor, a avut mare răsunet în memoria mulţimei, de vreme ce colindele vorbesc de apărătorii lor.

Intr'un colind de oştean, voinicul luptă pentru ele :

Colea'n vadu' Brăilei
Şade (cutare) călare...
Şade'n apă până'n sapă
Şi'n noroiu până'n genunche.
Şi se bate cu Turcii
Cu Turcii şi cu Frâncii,
Turcii să ia vadurile
Şi Frâncii corăbiile...

Găsim în colindele dunărene vechi credinţe dinaintea creştinismului. Venind vorba de cetăţile de pe malul Mării Negre, de voinici călări ce trec apele în lung şi în lat, se pomeneşte de duhuri ce ies din mare şi iau trup :

Că aproape-i dulf de mare,
Apă'ndoită cu sare ;
Cum dă soarele'n diseară,
Dulf de mare iese afară...

De o lighioană de apă, Iuda sau Iudiţa, care se înfurie când pescarii o tulbură în culcuşul ei din adâncuri şi atunci flăcărează din gură şi scapără din coadă :

De pe mare de sub soare
Dincotro soare răsare,
Iacă vine Iuda mare
Tot strigând şi bărătând
Şi din coadă flăcărând.

Numai în gura colindătorilor mai auzim amintindu-se de aşezăminte de mult apuse : voivozi, ban de Craiova, comis-comişei, armaşi-armăşei, portari mari, vornici şi stolnici :

(Cutare) făt frumos
Slujeşte-mi, slujeşte,
Că te-oiu ridica.
Ban la Craiova ;
Şi tu că-i băni
De te-i ferici...

* * *

Doi stolnici de mese,
Mese să-mi întindeţi,
Făclii să-mi aprindeţi...
Voi comişi de cai,
Trei cai să-mi aduceţi
Şelaţi şi 'nfrânaţi...

Cest domn bun (cutare)
El îşi are fată mare,
Fată mare (pe cutare)
Şi mi-o cere-un portar mare...

Doar în colind se mai zice cutăruia și cutăreia jupân și jupâneasă, ecou al vremilor când numai Vodă era Domnul cu a lui soție — Doamna. Tot asemenea și „boieri mari“, fiindcă cele mai multe colinde de lume se adresau boierilor din sate și orașe în așteptarea darurilor, sau ca un semn de respectuoasă grijă. Și azi căpeteniile cetelor de colindători poartă numiri de ranguri de boierii istorice : vornic, jude, cămăraș, vătav, pristav...

Alte colinde descriu din viața strămoșilor noștri când cutare ședea la masă cu „Zeul Dumnezeu“ în „scaunul de județ“ și avea în mână „bâta de direptăți“ așa cum judecau vechii juzi ai legii românești :

Vino 'ncoace la județ ;
Sue scara boerește,
Șezi la masă chip domnește,
Să vedem,
Să judecăm :
Pe cei drepți pentru dreptate,
Pe cei strâmbi de strâmbătate...

Intr'o colindă, ce a răsunat odată la București, auzim ecouri din vremurile când se alegeau domnii în fața oștirei țării adunate. Se pare că acest colind se zicea tinerelor vlăstare domnești și boierești :

Pe câmp mohorît
Oști mi-au tăbărît,
Oști moldovenești
Și craiovenești,
Multe-s muntenești
Dela București.
Ele domn că n'au
Și domn căutau.
Ele că-mi cătau
Și mi-și întrebau,
Tot din vad în vad
Și din sat în sat ;
Și din casă'n casă
Și din masă'n masă.

Că mi-s'a aflat
Și s'adevărat
La domnul stăpân
. . . . jupân.
C'are de-un cocon,
Cocon pe . . . .
Ce-i bun de domnit,
Nu s'a pomenit.
Ostașii-mi grăiau
Și astfel cuvântau :
— „Dă-ni-l, taică, dă-ni-l !
Dă-ni-l, miacă, dă-ni-l !“
Taică-său mi-l dea
Maică-sa nu vrea,

Că e mititel
Şi e tinerel,
Că e necrescut
Şi nepriceput ;
El că nu şi-o şti
Cal d'a'ncăleca,
Cisme d'a'ncălţa,
Cal în frâu d'a strânge,
Săbioara'ncinge,
Grele oşti d'a'nfrânge.
Nu ştie domni
Nici împăraţi ;
Ostaşii-mi grăiau,
Şi astfel cuvântau :
— *„Dă-ni-l, taică, dă-ni-l !*
Dă-ni-l, maică dă-ni-l !
Că în oastea noastră
Sunt ostaşi bătrâni ;
Pe el l-o'nvăţa,
Cal de-a'ncăleca,
Cisme de-a'ncălţa,
Săbioară a'ncinge,
Cal în frâu de-a strânge,
Grele oşti de-a'nfrânge ;
Că-i lesne a domni
Şi a'mpărăţi,
De curte să-şi vază,
La masă să şază,
Pahar să ridice,
Cal bun să încalice ;
Din cula domnească,
Lefuri să'mpărţească,
Lefi, la lefegii,
Spade, la spahii,
Arme, la armaşi,
Cai, la călăraşi".
Ei se'nduplecau,
Cu dânsul plecau.
Toţi se bucurau.
Şi toţi îi croiau
Un vestmânt prelung,
Lung până'n pământ.
Şi el încăleca
Cu oştile pornea.
Iar . . . . . . tinerel
Fie sănătos !
Cu taică, cu maică,
Cu fraţi şi surori !
La mulţi ani cu bine
Şi cu sănătate !

Şcoala de colinde a satului

Cântările de datini, ca să fie gustate în plinătatea frumuseţii şi înţelese rosturile ce le au, trebuesc ascultate în împrejurările cari prilejuesc naşterea şi trăirea lor. Ele îşi fac drumul în lume după un calendar însoţind anumite obiceie. Şi azi se aude la ţară vorba, că nu se cade să cânţi colinde „până nu le vine sorocul". Colindele trebue să le auzi la Crăciun, ca să poţi simţi tainica legătură între sufletul omenesc, natură şi Dumnezeu.

A desface aceste cântări de viaţa înconjurătoare şi datini este atâta deosebire cât este între cântecul privighetorii ascultat la radio sau patefon şi cântecul privighetorii în crângul ei cu adieri de vânturi peste frunziş şi freamăt de ape într'o seară cu lună. De cum dă primăvara, pasările îşi dreg glasurile şi încep cântatul. Asemenea lor, tineretul satului şi copiii, la începutul iernii pornesc după canonul tradiţiei repetiţia colindelor Crăciunului apropiat. Căci odată cu întâii fulgi de zăpadă se împrospătează în memoria obştească datinile rânduite de veacuri : griji gospodăreşti şi sărbătoreşti de Crăciun, adunări de colindători la şezători — şcoală de colinde şi povestiri religioase ; se încep facerea stelelor, cioplirea betelor de Moş Ajun, împletirea bicelor de pluguşor şi se pun la cale tovărăşiile de colindat. In mijlocul acestor bucurii ce revin dela an la an pe aceiaşi vreme, se înfiripează şi trăiesc colindele. Cum trece sfântul Niculae, gândurile copiilor sboară aiurea. Se strămută cu închipuirea la aşteptatele bucurii ale Naşterii Domnului sub vraja sfintelor amintiri din lumea datinelor.

Copiii învaţă colindele seara din spusa părinţilor, a fraţilor, dela vecini şi neamuri, cum învaţă rugăciunile dela mama; sau cetele de colindători învoiţi (piţărăi cum li se spun în unele părţi ale Olteniei şi Ardeal) merg la păstrătorii de colinde ai satelor să le audă pe cele neştiute de ei. Intr'o odăiţă dosnică, o magazie, în vreun cotlon, în şuri de paie, într'un fund de grajd sub răsuflarea vitelor ca în staulul dela Betleem, se înjghebează cea mai simplă şcoală de cântări şi cel mai simplu atelier pentru stele, chivăre şi măşti pentru Irozi, capră (brezaia, turca), pentru sorcove, pluguşoare, buhaiu şi împletit bicele.

Acolo se încearcă glasurile argintii, chemând din povestirile cântate din tată în fiu, pe Maica Domnului cu Pruncul Iisus, pe cei trei magi, ciobanii şi îngerii, ce au mişcat mereu copilăria de pretutindeni şi de totdeauna. „Ca să zugrăvim Naşterea de pe stea, avem nevoie de culori.Porneam singuri pe jos prin troienile drumurilor, cu noaptea în cap, peste patru sate cale de 20 km. la târg la Slobozia, ca să ne cumpărăm dela librărioara de acolo cele necesare pentru stea. Ardoarea sufletelor noastre de copii făcea să uităm oboselile şi primejdiile drumului de iarnă, mângâindu-ne în credinţa că Iisus pe noi ne va auzi din cer, fiindcă noi vom avea cea mai

mândră stea din sat. Găseam în această iluzie tot curajul de mici cruciați, ca să înfruntăm eroic vifornițele și mustrările oamenilor din cale".

Organizarea flăcăilor (junilor, feciorilor) colindători este o școală, o școală de disciplină. Prăznuind datinile după anumite rânduieli primite de toți, aceiași purtare se simte și în petrecerile lumești. Ei își aleg judele, vătaful sau pristavul, cămărașul (din Basarabia) care e un șef ce trebue ascultat. Fac legământ întărit de preot sau de primar; și această pravilă are putere și peste an, fiind iscălită de toți cetașii cu preotul ori cu primarul în frunte. In pravilă se arată cum să petreacă tinerii sărbătorile. De pildă, să nu sudue numele sfințite; să nu lipsească dela biserică la sărbători; să vie la învățatul colindelor. Toți să joace și să joace cu toate fetele la rând, fie ele urîte sau frumoase, sărace sau bogate. Cine face mofturi la joc, cine știe și nu joacă, plătește amendă. Vorbele rele între flăcăi și fete îs oprite și pedepsite. Cel ce se îmbată și se înfățișează așa, este scos din tovărășie.

Vătaful ține rânduielile la horă, la șezători și e un fel de ajutor al jandarmului pentru cei ce n'au purtări frumoase. Pe alocurea, ceata feciorilor are și un steag cu care se înfățișează la biserică, la zile mari și în petreceri. In cetele de colindători, nu pot intra decât flăcăi dela 18 ani în sus. Intrarea se face printr'o ridicare în sus de trei ori cu strigăte de ura, prin mergerea împreună la șezători unde-s fete, și printr'o „cinstire" împreună.

Flăcăii își tocmesc o gazdă unde se adună numai ei să învețe colindele, să facă mese și petreceri. In alte părți, școala de colinde este ambulantă : astăseară la noi, mâine seară la voi, și vin numai flăcăii din ceata organizată pe mahala. Se prind să nu spuie colindele altei cete din altă mahala a satului. Câte un vătaf mai plin de zel aduce la ședințele de cântare pe bătrânii ce știu colindele cele mai frumoase, ca să îndrepte pe cei ce greșesc. Sunt sate unde depozitarii colindelor dau lecții de cântece cu plată, fiindcă ei sunt păstrătorii tipicului tradițional „cum ne-am pomenit".

„Cel care știe mai bine colindele, recitează din memorie „vorbele" colindelor, cum le-a învățat și el dela altul și acesta iarăși dela altul, și cum s'a păstrat această moștenire rămasă din moși

strămoşi. Unul cântă înainte şi ceilalţi după el până le învaţă. Aceastǎ şcoală de repetiţie se ţine în fiecare an.

Cu cât drag umblă feciorii la această şcoală !

Ei ştiu că fac ceeace au făcut şi părinţii lor : o datorie pioasă. Au şi ei ambiţia lor. Le-ar fi ruşine de lume să uite colindele cari le-au auzit în copilărie răsunând sub ferestile caselor şi la uşi. Ar fi o dovadă de slăbiciune şi decădere pentru juni ca ei să nu colinde la Crăciun, cum au colindat înaintaşii lor. „Aşa ne-am pomenit şi aşa-i legea din bătrâni" îşi zic ei; şi aşa scrie un profesor ardelean care a cercetat această minunată şcoală a tradiţiilor satului.

Colindatul se face în seara lui Moş Ajun, în noaptea lui Crăciun, sau în ziua de Crăciun. Se colindă la fereastră ori la uşă, „ba unde-s fete la casă, îi primesc şi în casă, unde cântă colinda, apoi învârt puţin fata la joc". Inainte de pornire, cetele merg la primar să le împartă mahalalele; merg la preot pentru binecuvântare şi să ia cutia bisericii unde pun banii (colacii şi alte daruri, le păstrează pentru ei). Banii dela colindat şi „hăit" (în Basarabia) se dau bisericii pentru odăjdii şi întreţinerea sfântului locaş, pentru şcoală, cămin cultural; unii fac cu ei fântâni, troiţe, monumente ale eroilor şi alte lucrări de bine obştesc, — ori adună pentru plata lăutarilor la hore.

Toate cetele se adună, înainte de a porni risipindu-se, la casele înaltelor feţe ale satului: primar, preot, învăţător, un moşier... unde cântă toate cetele laolaltă „colindul cel mare", „colindul de curte" :

Ale cui sunt ceaste curţi (case)
Aşa nalte minunate ?
De departe poleite,
De aproape zugrăvite
Cu stobori împrejmuite,
Cu stobori de mălin verde
De îi dragul cui le vede...

Fiecare ceată, când cântă, se împarte în două grupe. Zic pe rând câte o pereche de viersuri cu refrenul. Numai la sfârşit, unde e urarea, cântă grupele unite.

Incheierea cu urări („mulţămita colacului") se face în multe feluri. Urarea face sau nu parte din colind, dar are, uneori, o melodie deosebită, sau zice vătaful o urare încheiată de toţi odată cu „mulţămim"! („mare mulţam"!):

Ficiori, ficiori colindători!
Până voi aţi stat
De-aţi colindat,
Cinstitul gazdă bine s'a gătat
C'un colac de grâu curat,
Dintre Sântămării sămănat,
Din luna lui Cuptor secerat,
De fată mare frământat
Şi de gazdă nouă dat,
De noi primit
De Dumnezeu blagoslovit!

Să-l primim bucuros
Că-i ca faţa lui Christos.

Acest praznic luminat
Noi cu drag l-am aşteptat,
Zi veselitoare
La toţi pe sub soare.
Poftim să trăiţi,
Să vă veseliţi,
Vieţuind în bună pace
Cum şi lui Dumnezeu îi place.

Darul care ni li-ţi da,
Noi cu drag îl vom lua;
Toţi avem mâini să primim
Şi gură să mulţămim,
Toţi: „Mare mulţam!"

Colindătorii români din munţii Apuseni (Moţii) zic când intră: „Bun ajun lui Crăciun!". La ieşire: „Noi ieşim, Dumnezeu intră!". După primirea darurilor: „Rod în grâu!". Când i-apucă Crăciunul pe drumuri de sate cu ciubere de vânzare pe cai, merg cu colindul. In urarea dela urmă, cer şi pentru caii lor, cântând:

1. Noi umblăm a colinda
2. Dela o casă la d'alta;
3. Dar calul ni-i ciumpăvit
4. Şi-ar trebui potcovit
5. Cu potcoave de colaci
6. Şi cu cuie de cârnaţi,
7. Cu ciocane de vinars
8. Să le tragem pe subt nas.

Andante — notat O. Pop.

Noi umblăm a co-lin-da, Le-rui Doamne tran-da-fir, Noi um-blăm a co-lin-da

Copiii zic „mulţămita“ lor în viersuri :

Câte şindrile la gazdă pe casă
Atâţia galbeni la gazdă pe masă !

Dă-ne poame
Că ni-i foame ;
Dă-ne nuci
Că-s mai dulci ;
Dă-ne alune
Că-s mai bune...

Iată o cântare copilărească de prin părţile Clujului când întârzie gazda cu dăruitul, — după isprăvirea colindei :

Allegro — notat O. Pop

Puică neagră ba-găn sac, Scoală gaz-dă dă-mi colac, Hoi li-nu-i lin, Hoi le-rui ler, Scoală gaz-dă dă-mi co-lac

1. Puică neagră bagă'n sac
Scoală gazdă dă-mi colac.
2. De mi-i da, de nu mi-i da
La fereastră nu ți-oiu sta,

3. Că mi-i scurtă gubița
Și mă tem c'oiu îngheța.
4. Noi colinda o gătăm
Și colacul așteptăm.

5. Un colac ori un covrig,
Gazdă, dă-mi că mor de frig.

Părinţi şi învăţători ! Lăsaţi copiii să umble la şcoala colindelor satului, să colinde cât sunt copii cu suflete curate. Să nu se supere nimeni pe vreun isteţ puiu de Pepelea, care se răzbună pe gazdele neprimitoare cu nevinovate înţepături înlocuind urările :

Busuioc de pirostrie
Să rămâi casă pustie.
Unde șade astăzi masa,
Tragem la vară cu coasa.
Rădăcina socului
In vatra focului.

Dă-mi un covrig
Că mi-este frig ;
Dă-mi un colac
Că-i loc în sac.
Bureți pe pereți
Tot nevoi s'aveți !

Ia dați-ne colăcei
S'aveți vacă cu viței ;
Și purceaua cu purcei
Și cățeaua cu căței...

In Ardeal e obiceiul ca cetele de colindători să meargă în ospeţie în satele vecine, să meargă „lătureni" unii la alţii. Sunt primiţi cu muzică şi băutură la „gazda" lor unde petrec ziua, poftind şi fetele din sat, cari aduc la gazda feciorilor colaci împodobiţi. Şi bărbaţii şi bătrânii îşi au petrecerea lor împreună de Crăciun prin mese laolaltă, poftindu-se după ieşirea dela biserică, sau prin delegaţi ce umblă din casă în casă.

Disciplina ce şi-o impun cetele de colindători face dovada de puterea datinelor în viaţa satelor. Colindătorii simt că săvârşesc o taină sfântă. Poate că de aceea se îmbracă ca de zile mari când pornesc cu colindatul. Şcoala de colinde a satului este pornită pe o pantă coborîtoare, sau nu mai are răsunetul de altădată. Co-

lindele încep să sufere unele schimbări, sunt părăsite, ori se uită pe încetul. Acolo unde se clatină ca o biserică veche, datina trebue restaurată prin înviorare cu ceeace e frumos şi adânc românesc din răsunetul veacurilor. Obiceiurile trebuesc supraveghiate, diriguite, spre izvoarele curate ale tradiţiei. Să se înceapă nu numai de jos în sus, ci şi de sus în jos, prin şcoli, dela orăşeni şi intelectuali. Acolo unde ele lipsesc ori au sărăcit, să se aducă izvoade din regiunile învecinate şi înrudite.

Concursurile, întrecerile sunt bine venite.

Ca să ne dăm seama de puterea de apărare a sufletului românesc prin colinde, amintesc un document care vorbeşte îndestul :

Un pastor sas, Andreas Mathesius din Cergăul Mic, nu departe de Blaj, pomeneşte cel dintâiu despre colindele Românilor ardeleni şi chipul cum le învăţau. In memoriul său din 1647 către Cârmuire pentru lămurirea certurilor isbucnite între acest pastor, zelos propagandist luteran, şi poporenii de altă lege, socoate colindele cântări necreştineşti şi blestemate. Scrie pastorul că spun ei (Românii) : „Dela părinţii şi strămoşii noştri am moştenit noi astfel de datini şi învăţături de urmat ca tineretul nostru să umble cu colindele în noaptea de Crăciun"... Şi pornesc dela trei noaptea şi ţin mersul până la lumina zilei. Când intră în casă, jumătate din ceată se aşează la masă, mănâncă şi bea. Cealaltă jumătate stă în picioare şi cântă româneşte nelegiuitele colinde. Şi asta o fac până sfârşesc cu satul. Inainte de sărbătoarea Crăciunului, n'au altă grijă mai mare decât să se adune mereu împreună şi să învete cântările diavoleşti. De cântece creştineşti impuse (adică cântări luterane) nu întreabă nicidecum, pentrucă părinţii lor nu i-au învăţat asemenea cântece. De aceea spun ei : „Părinţii noştri n'au ştiut să cânte psalmi şi totuşi au fost oameni şi au avut ce să mănânce şi să bea. Vrea popa ista nemţesc să ne desbare de ale noastre, dar nu ne luăm după el". Mai curând vor să se ducă la prinţul (Ardealului) să se plângă", încheie pastorul.

Omul îşi poate schimba limba şi religia ; obiceiele însă mai greu. Prin judeţele Trei Scaune şi Ciuc, Românii săcuizaţi vorbesc ungureşte, merg la biserica catolică, dar practică datini româneşti. O insulă de Români din Moravia s'a pierdut în apele slave. Mai păstrează azi doar colindele pe care le-au tălmăcit în limba de azi,

unele repetând „bucurie nouă Valahilor“, de care s'au înstreinat pentru totdeauna.

Iată de ce mai vârtos trebue să cultivam colindele, floarea florilor artei populare naționale, care păstrează și înalță prin frumusețä și duhul veacurilor din ele, sufletul neamului românesc de pretutindeni.

Colindele religioase, Steaua, Vicleimul (Irozii)

Ci-că — spune legenda — în vremea de demult erau tare multe răutăți pe lume. Dumnezeu a dat colinde de-l pomenesc mereu ; și de atunci au încetat blestemățiile. Ci-că diavolul tot întreabă : „Se mai colindă de sărbători ?“. Când ouă roșii nu s'or mai scrie și când nu se va mai colinda, atunci diavolul se va arăta iar în lume. La aceste sărbători nu iese ; se teme că umblă băieții cu colindele. Cum se ferește diavolul de tămâie, se ferește și de colinde...
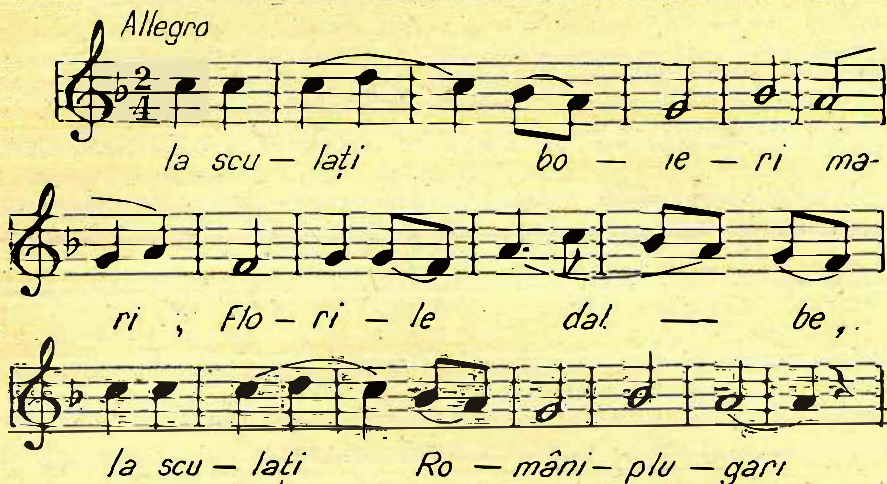
In colinde se amestecă dumnezeescul cu omenescul. Poezia cerească a colindelor, în gingașe cântări de preamărire, aduce pe Isus, pe Maica Domnului, îngerii, sfinții... printre noi ; ne găsim împreună într'o pioasă cuviință, le simțim prezența în intâlniri cu lumea, în casă, în gospodărie, până și în grajdurile vitelor.

In liniștea înseninată din suflete, tot ce ne înconjoară respiră mulțumire, fericire.

In acele zile ale colindelor, plutește un aer de sfințenie peste lume.

Fiori de grijă străbat casa creștinului în Noaptea Sfântă : s'o facă curată și gătită, vrednică să primească pe Fiul Cerului și Domnul pământului. Iată colindul de chemare la veghea așteptării într'această noapte :

1. *Ia sculați boeri mari !*
(Florile dalbe)
Ia sculați Români plugari !
2. *Vremea e să vă sculați,*
Casa s'o deretecați,
3. *Că vă vin colindători*
Noaptea pe la cântători.
4. *Chemați-vă slugile*
Să măture curțile ;



5. Aprindeți o lumânare
Şi-o candelă la icoane ;
6. Masa să vă încărcați
Şi şedeți de priveghiați,

7. C'aşteptăm pe Domnul Sfânt
Ca să vie pe pământ ;
8. Că e Fiul Cerului
Şi Domnul pământului :

9. Domnul nostru cel frumos,
Numele lui e Christos.

Din Maramureş iată acest colind de vestire :

Sculați, gazde nu durmiți,.
Demineața lui Crăciun,
Că nu-i vreme de durmit
Ci vreme de prăznuit ;
Că vine o sărbătoare
Cum nu-i alta pe sub soare,
Astăzi Dumnezeu a vrut
Om pentru noi s'o făcut...

Şi noi să ne veselim,
Cu toții să prăznuim
La a lui Christos venire
La a noastră mântuire.
Dintr'această mică casă,
Binele să nu mai iasă,
De oameni fie iubită,
Totdauna pomenită,
De Domnul blagoslovită.
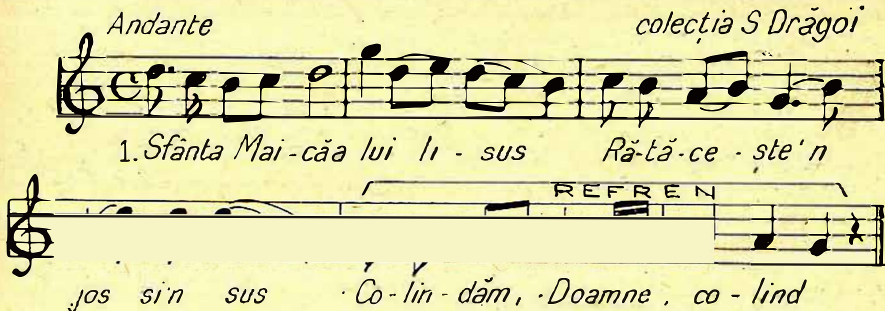
* * *

(Cutare) domn bun
ia ieşi pân'afară,
c'afară te chiamă
doi trei chemători,

buni colindători.
Bună veste-aduc
dela Rusalim :
Că mi s'a născut

fiuleț de maică,
fiu fără taică.
Ingerii de-mi aflau
jos se scoborau,
în iesle-mi intrau
de-l îmbrățișau
și i se'nchinau ;
apoi mi-l luau
de mi-l înfășau
în fașă
de mătasă.
In brațe-l purtau
și mi-l ridicau
sus la'naltul cer,
la Părintele bun...

Intr'o legendă creştină prefăcută în colind, Maica Domnului se tânguie de frunzişul plopului ce mereu fremăta şi linişte nu-i dădea în ceasul naşterii. Şi se duce într'un grajd de cai; nici acolo pace nu are de tropotul cailor. Poposeşte atunci Maica Sfântă lângă ieslea liniştită a boilor. Colinda ardeleană povesteşte în cântare :
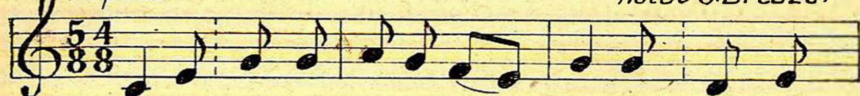


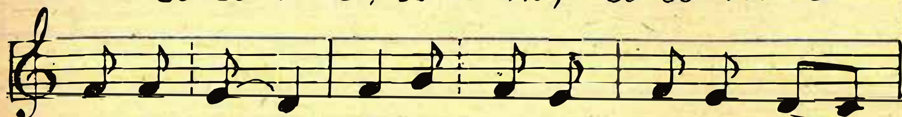
1. *Sfântă Maică a lui Isus*
   Rătăcește'n jos și'n sus
   (Colindăm, Doamne, colind)
2. *Pe câmpia unui râu,*
   Printre grâu până'n brâu.
3. *Cată loc să s'odihnească*
   Și pe Fiul Sfânt să-l nască.
4. *Sub un plop cu frunza deasă,*
   Jos pe pajiște se lasă.
5. *Plopu' frunza-și clătina-re,*
   Pace, Maica nu-și afla-re.
6. *Turburată, Maica Sfântă*
   Din graiu astfel îi cuvântă :
7. *— „Alelei plop ne'ndurat-u*
   Fii de astăzi blăstămat-u
8. *Și de mine pe pământ-u*
   Și de Dumnezeu cel sfânt-u ;
9. *Frunza ta să n'aibă stare*
   Cât e ziulica mare".
10. *Sfânta Maică a lui Christos*
    Rătăcește'n sus și'n jos
11. *Pe un plaiu scăldat de soare*
    Prin fânețe numai floare ;
12. *Cată loc să s'odihnească*
    Și pe Fiul Sfânt să-l nască.
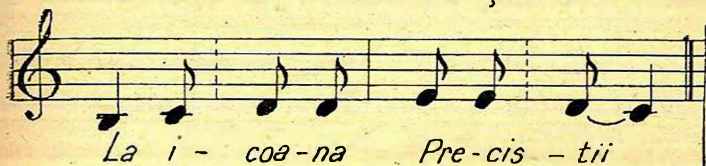
13. La un grajd de cai sosește ;
Acolo Ea poposește.
14. Caii rod, fac tropot mare,
Și odihnă Maica n'are.
15. Supărată, Maica Sfântă
Din graiu astfel le cuvântă:
16. „Fire-ai cailor să fiți
De mine afurisiți,
Și de Domnul pe vecie,
Mersul fugă să vă fie.
Ziua noaptea să mâncați,
Rar voi să vă săturați ;
Numai'n ziua de Ispas-u
Nici atunci decât un
[ceas-u"
20. Sfânta Maică Preaslăvită
Rătăcește obosită
21, Prin livezi înrourate,
Pe sub pomi cu crengi
[uscate.
22. Cată loc să s'odihnească,
Și pe Fiul Sfânt să-l nască.
23. La un grajd de boi sosește,
Jos în iesle poposește ;
24. Boii blânzi la ea privesc
Și suflând, mi-o aburesc.
25. Odihnită, Maica Sfântă
Din graiu astfel le cuvântă:
26. — „Boulenilor iubiți !
Binecuvântați să fiți ;
27. Și de Domnul și de mine
Și de Fiul care vine.
28. La umblat, s'aveți pas lin,
La mâncare, saț deplin.
29. Câte-un ceas voi să mân-
[cați,
Iar un ceas să rumegați"
30. Pe la cântători, târziu,
Preaslăvita naște fiu.
31. Și când naște Maica Sfântă,
Ingeri vin în sbor și cântă;
32. Mii făclii pe sus s'aprind,
Ca luceferii lucind.
33. Iar prin iesle cresc bujori,
Fânul s'a schimbat în flori.
34. Și veneau moșnegi cărunți,
Juni păstori de pe la munți,
35. Falnici crai din țări străine,
Pruncuțului să-i se'nchine.

Alt colind ardelenesc al Născătoarei de Dumnezeu :
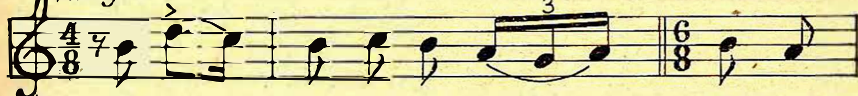
1. Coborît-a, coborît,
Coborît-a Duhul Sfânt
La ușa bisericii,
La icoana Precistii.
2. Icoana Maichii 'ntrebară :
— „Ce veste-ai adus în
[țară ?
— „Veste bună-aduc'n țară
Duhul Sfânt când se co-
[boară,
3. Sfânta Fecioară Maria
Va să nască pe Mesia ;
Și umblă din casă'n casă
Și nimenea nu o lasă.
4. Dar iată că pe'nserat,
Intr'un grajd s'a așezat.
Și-a născut pe fân uscat
Prunc frumos și luminat.
5. Frumos nume că i-a dat :
Iisus Christos împărat ;
Frumos nume că i-a pus :
Iisus Christos, Iisus".

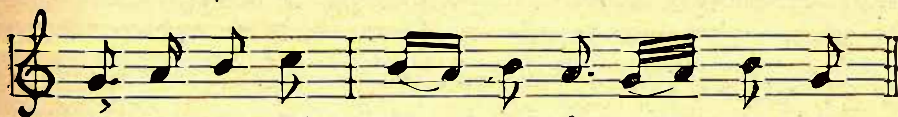






Alt colind din Ardeal al Maicii Născătoare :





1. Subt poala cerului
Şi poarta Raiului,
2. Plimbă mi se plimbă
Prea Sfânta Marie.
3. Flori sfinte rupea
Şi'n mâini le prindea.
4. Şi Ea mi-a privit
Colo'n răsărit,
5. Spre raza de soare
Mereu călătoare :
6. — „Tu rază de soare,
Tu eşti umblătoare,
7. Tu eşti văzătoare
Şi încălzitoare ;
8. Eu atâta-ţi cer :
Dă de ştire'n cer
9. Că eu am născut
Pe Cel din 'nceput,
10. Fiul fără tată
Din maică curată ;
11. Bun nume şi-a pus :
Dulcele Isus,
12. Domnul cerului
Şi al pământului".

In acel ceas al naşterii Domnului şi albinele au adus darul

lor. Au zorit de au strâns de prin flori ceară de făcut făclii Sfintei Marii Născătoarea. Așa cântă colindul din Dâmbovița :

Moderato.

mf

Ră-tă ciam în - tr'o gră - di - nă

Ma-lul cu flo-ri - 'le dal - be

1. *Rătăceam într'o grădină*
(Malul cu florile dalbe)
2. *Mă'ntâlnii cu o albină ;*
3. *Albina strângea din flori*
4. *Ceară pentru sărbători,*
5. *Ceara se făcu făclii,*
6. *Să le dea Sfintei Marii ;*
7. *Făcliile s'aprindeau,*
8. *Ingerii în Rai râdeau ;*
9. *Făcliile se stingeau,*
10. *Ingerii în Rai plângeau.*

Și florile s'au plecat Mariei cu Sfântul Prunc în brațe.

I s'au închinat dăruindu-i mireasma lor, precum auzim din gingașul colind al florilor către Sfânta Maică de prin părțile Oradiei Mari : „Floricica se'nchina și mireasma-i aducea".

1. *Solo :*
Colo'n câmpul înflorit
Mică floare-a răsărit (bis)
2. *Solo :*
Maica Sfântă cum venea,
Mica floare mi-o vedea (bis)
3. *Solo :*
— „Floricică, floricea
Ce ești mândră ca o stea (bis)
4. *Solo :*
Vezi, aici, pe brațul meu
Ți-l aduc pe Dumnezeu"
(bis)
5. *Solo :*
Floricica se'nchina
Și mireasma-i aducea (bis)

Toți :
Mică floare-a răsărit
Mică floare-a răsărit.
Toți :
Și din gur'așa zicea.
Și din gur'așa zicea :
Toți :
Ce ești mândră ca o stea,
Ce ești mândră ca o stea.
Toți :
Ți-l aduc pe Dumnezeu,
Ți-l aduc pe Dumnezeu.
Toți :
Și mireasma-i aducea,
Și mireasma-i aducea.

6. *Solo :*
Şi eu, mica floricea
Ii aduc inima mea (bis)

Toţi :
Ii aduc inima mea,
Ii aduc inima mea.

Andante Solo — Tr. Hubic

Colo'n câmpul în – flo – rit
Mică floare-a ră-să-rit, mică floare-a ră-să-rit.
Tutti
Mi - că floare-a ră - să - rit, mi - că floare-a
ră - să - rit

Când s'a născut Domnul Iisus, s'au petrecut minuni dumnezeeşti şi pământeşti cum n'au mai fost vreodată. La această bucurie cerească ia parte întregul sobor al făpturilor lumii într'o revărsare de podoabe şi lumini fără asemănare ; şi gingăşii de nesfârşită dragoste înconjoară Sfântul Prunc :

Şi cum Domnul s'a născut,
Eslea'n rai s'a prefăcut ;
Peştera'n frumos palat,
Ca la un mare împărat ;
Mii de făclii'mi ardeau
Şi alte mii se aprindeau ;
Mii şi mii de luminele
Străluceau ca nişte stele.
Maica Sfântă îmi zâmbea,
Fânu'n flori se prefăcea,
Paiele se aureau
Şi prin esle flori creşteau.
Păsărelele-l simţesc
Şi'ntruna ciripesc ;
Ciripesc de fericire
Pentru a lui Christos venire.
Soare, lună, mii de stele
Strălucesc mai cu putere.
Toate'n lume au săltat
De Domnul când au aflat...

Odată cu arătarea stelei cu coadă, vestitoarea Celui venit pe lume în iesléa dela Betleem, staulul vitelor s'a aurit ca de un soare; flori şi verdeaţă au ieşit pretutindeni, până şi din gărdelele ieslei; printre boi şi din vârful coarnelor ardeau făclii ; cântau pasările, iar un porumbel a adus în cioc floarea dalbă ce a aşezat-o lângă ieslea sfântă. Alte două colinde ardelene cântă aceste minuni :

Repede — notat G. Breazul

1. *Ia sculaţi voi mari boieri !*
(Florile dalbe)
De vedeţi lumină'n cer,
2. *Cum răsare mândru soare ;*
Dar nu-i soare cin'răsare,
3. *Şi nu-i soare răsărit,*
Ci un staul aurit.
4. *Inăuntru să intrăm,*
Pe Domnul să'nconjurăm ;
5. *Că pe Domnul l-am aflat*
In iesle de boi culcat.
6. *Unde Domnul se năştea,*
Peste boi, rouă cădea.
7. *Când boii se scuturară,*
Pe Isus înrourară.
8. *Din gărdele, flori creştea,*
Printre boi, făclii ardea ;
9. *Şi din coarne, luminele*
Luminau ca nişte stele.
10. *Ingerii ţinând stâlpări,*
Cântau sfintele cântări.
11. *Ia intraţi în cea grădină*
Şi vă luaţi flori în mână ;
12. *Şi veniţi cu toţi cântând*
Şi pe Domnul lăudând.

Moderato — notat T. Popovici

1. Ia sculaţi voi boieri mari !
Sculaţi voi Românii plugari,
2. Că pe cer s'a arătat
Un luceafăr de'mpărat ;
3. Stea cu coadă strălucită,
Pentru fericiri menită.
4. Iată lumea că'nfloreşte,
Pământul că'ntinereşte.
5. Trec prin luncă turturele,
La fereastră, rândunele.
6. Şi-un porumb frumos leit
Dinspre apus a venit ;
7. Floare dalbă a adus
Şi la căpătâi v'a pus.
8. El vă zice să trăiţi
Intru mulţi ani fericiţi !

9. Şi ca pomii să'nfloriţi
Şi ca ei să'mbătrâniţi.

La naşterea Domnului, cerurile s'au deschis ; cei buni la Dumnezeu aud toaca'n cer şi văd slujba'n Rai.

Acolo Dumnezeu cuvântă ; Maica Domnului se roagă, iar îngerii cântă.

Cântă şi satele colinda aceasta prin judeţul Mureş :
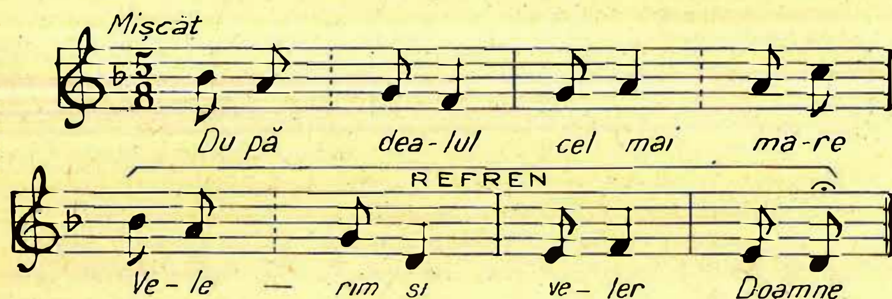
Potrivit
notat G. Breazul

D'a - uzi gaz-dă — ori n'a - uzi —
D'a- uzi gaz - dă ori n'a - uzi Toa - ca'n cer
şi sluj - ba'n rai.

1. D'auzi, gazdă, ori n'auzi
(bis)
Toaca'n cer şi slujba'n Rai?
2. Toaca'n cer cum o bătea,
(bis)
Slujba'n Rai cum o făcea.
3. Dumnezeu cum cuvânta,
Maica Sfântă se ruga...
4. Şi să stai să tot priveşti,
Cum făceau slujbe cereşti.
5. Ingerii, ţiind stâlpări,
Cântau sfintele cântări,

6. *Pentr'un Fiu ce s'a născut,*
Domnul nost' fără 'nceput ;
7. *Cum lumini-L lumina,*
Cum cobuze răsuna ;
8. *Că s'a născut pe pământ*
Fiul Tatălui Cel Sfânt.

In legendele populare, Moş Crăciun este un bătrânel bărbos, bun şi darnic. Aşa e şi Moş Ajun, tot închipuit ca o fiinţă omenească. Stăpân al staulului dela Betleem, gazdă de înalte feţe cereşti, are ziua lui odată cu a naşterii Domnului ; şi are colinde lui închinate. Iată colindele lui Moş Crăciun, începând cu unul din Moldova :



1. *După dealul cel mai mare*
(Velerim şi veler, Doamne)
2. *Răsărit-a mândrul soare,*
(Velerim şi veler, Doamne)
3. *Mândrul soare nu era,*
4. *Ci era o mănăstire*
5. *Cu pereţi de-alămâie*
6. *Şi cu uşa de tămâie.*
7. *Dar într'însa cine şade ?*
8. *Moş Crăciun cu Moş Ajun,*
9. *Cu barba de ibrişin,*
10. *Cu mustăţile de fân.*
11. *Moş Ajun îi tot spunea :*
12. *— „Mergi, Crăciune, la [Impărat*
13. *Că-i târziu şi-o înnoptat".*
14. *Ce ne-aduce Moş Crăciun?*
15. *Tot ce e frumos şi bun.*

Un colind din Muntenia :

1. *Ia sculaţi, boieri, sculaţi !*
Că vă vine Moş Crăciun ; (bis)
2. *Mititel şi'nfăşăţel, (bis)*
Mititel şi'nfăşăţel, (bis)
3. *Cu scufia de mătase,*
Cu scufia de mătase ; (bis)
4. *Dar în fundul tichiuţii,*
Dar în fundul tichiuţii (bis)

5. *Este-o piatră nestemată*
Ce cuprinde lumea toată,
(bis)

6. *Țarigrad pe jumătate,*
București a treia parte.
(bis)

Allegretto — cules D. G. Kiriac

Ia scu-lați bo-eri scu - lați Că vă vi - ne
Moș Cră-ciun Că vă vi - ne Moș Cră-
ciun Că vă vi-ne Moș Cră-ciun

Un colind de Crăciun din Ardeal :

Allegro — după S. Drăgoi

As - ta-i sea - ra, sea-ra mare,
Sea - ra ma - re-a lui Cră – ciunu,
REFREN
Ler, flo - ri - le mă - ru - lui

1. *Asta-i seara, seara mare*
Seara mare-a lui Ajun,
(Ler, florile mărului).
2. *Mâine-i ziua lui Crăciun.*
Dar Crăciunul cel bătrân,
3. *Două slugi că își avea,*
Tot cu rândul le mâna.

4. *Mână sluga cea mai mare*
Să dea la boi de mâncare.
5. *Inapoi că se întorcea*
Şi din graiu aşa-mi grăia :
6. *— „Hei, Crăciune, hei bătrâne !*
Stăpân eşti, dar am a-ţi spune :
7. *In grajd n'am putut intra,*
Boilor, nu le-am putut da
8. *De mirosul florilor,*
De para făcliilor".
9. *Mână sluga cea mai mică,*
Cea mai mică mai voinică.
10. *Sluga mică se'ntorcea*
Şi din graiu aşa-mi grăia :
11. *— „Hei Crăciune, hei bătrâne !*
Stăpân eşti, dar am a-ţi spune :
12. *In grajd n'am putut intra,*
Boilor, nu le-am putut da
13. *De mirosul florilor,*
De para făcliilor".
14. *Moş Crăciun mi s'a sculat*
Şi în grajd când a intrat,
15. *Află-un prunc în fân culcat ;*
Numele lui l-a aflat :
16. *Domnul nost' Isus Christos,*
Ce pe noi din iad ne-a scos.

Alt colind din Muntenia :

1. *Sus, boieri, nu mai dormiţi !*
Vremea este, vă grăbiţi ;
Casa să v'o măturaţi
(Leroi, ler)
Şi masa s'o încărcaţi
(Leroi, ler)

2. *Că umblăm să colindăm*
Şi pre Domnul căutăm
Din seara Ajunului
Până'ntr'a Crăciunului.
3. *Că s'a născut Domn prea bun*
In sălaşul lui Crăciun ;
Că s'a născut Domn frumos,
Numele lui e Christos.

Andante Colecția G. Cucu

Sus bo ieri nu mai dor miți

Vre-mea e să vă gă ti ți

Ca sa să v'o mă-tu-rați hai Leroi Ler

Și ma-sa s'o în-căr-cați hai Leroi Ler

Dobrogeanul colindă astfel de Crăciun :

Repede notat G. Breazul

A-sta-i sea-ra sea-ra ma-re-o

REFREN

Ler, Doam-ne-o Ler. Dar-de-ce mi-i sea-ra mar'?
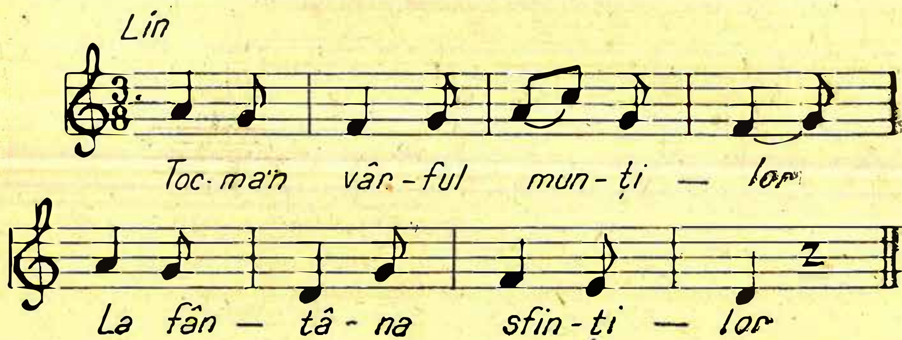
1. *Asta-i seara, seara mare-o*
(Ler, Doamne-o, ler)
— Dar de ce mi-i seara mar' ?

2. *— Mi-este seara de Crăciun,*
Când s'a născut Fiul bun

3. *Din Maica cea prea curată.*
Fecioară prea lăudată.

4. — De născut, când s'a născut ?
— Chiar în noaptea de Crăciun.
5. — De născut, un' s'a născut ?
— Chiar în ieslea boilor,
6. In staulul oilor,
In mirosul fânului.

In această sărbătoare a Crăciunului, însuși Dumnezeu Tatăl coboară din cer pe o scară de argint între noi oamenii, ca să ne mântue de greu, cum spune colindul din Bucovina :



1. Tocma'n vârful munților,
La fântâna sfinților
2. Este-o scară de argint
De coboară Domnul Sfânt :
3. Printre flori, printre stâlpări
Printre sfinte lumânări.
4. Cum coboară de frumos,
De frumos, de cuvios !

5. C'un vestmânt până'n pă-
[mânt,
Că El mi-este Domnul Sfânt.
6. Și coboară — arareori, —
La sfintele sărbători.
7. Mi-este bunul Dumnezeu
Ce ne mântue de greu.

8. Să-l primim cu închinări,
Mese'ntinse și cântări.

Sau următorul din părțile Năsăudului :

1. Sus în vârful muntelui (florile dalbele), sus în vârful muntelui,
2. Pe la crucea bradului (refren), pe la crucea bradului,
3. Pe o scară de argintu (refren), pe o scară de argintu
4. Se coboară Domnul Sfântu (refren), se coboară Domnul Sfântu.
5. Rupe-un fir de busuiocu (refren), rupe-un fir de busuiocu

6. *Doamne, dă gazdii norocu (refren), Doamne, dă gazdii noroc.*
7. *Rupe-un fir de mintă creață (refren), rupe-un fir de mintă creață,*
8. *Doamne, dă-i gazdii viață (refren), Doamne, dă-i gazdii viață.*
9. *Ca stejarul să'nverzești (refren), ca stejarul să'nverzești*
10. *Și ca el să'mbătrânești (refren), și ca el să'mbătrânești*

Andante sostenuto — notat Oct. Pop

1. Sus în vârful munte - lui , Flo - ri - le
dal- be - le , Sus în vârful Mun-te - lui .

În această zi mare, bunul Dumnezeu trimite binecuvântarea — un inel — printr'o rândunea, să-l așeze pe hotarul nostru, în „Țara Românească, moșie dumnezeiască".

Colindă sate din jud. Alba :

notat N. Oancea

Co - lo în - spre ră - să — rit ,
Co- lo în - spre ră - să — rit
Mi - es — te - un pom în flo — rit ,
Mi - es - te un pom în - flo — rit

1. *Colo înspre răsărit (bis)*
Mi-este un pom înflorit. (bis)

2. *Iar sub pom cine dormea ?*
Chiar drăguțul Dumnezeu.

3. Nime'n lume nu-l vedea,
Numai neagra rânduncea.
4. Dumnezeu s'a deșteptat,
Mâna stâng'a scuturat.
5. Trei inele i-au picat,
Rânduneaua le-a luat.
6. Și le-a dus în depărtare
Să le-așeze pe hotare :
7. Unu'n țara Nilului
Altu'ntr'a Iordanului ;
8. Unu'n Țara Românească,
Moșie dumnezeiască.
9. Noi cântăm și colindăm
Și Domnului ne'nchinăm.

Colindătorii zic în cântările lor să facă o cununiță din flori sfinte și cu ea să umble, pe Domnul Christos să-l afle :

Și de Domnul am aflat
In iesle de boi culcat ;
Dumnezeu cel mititel
Curge mirul depe El.
Mititel, înfășețel,
Infășat în flori de măr.
Cu scutecul de fuior
Moale pentru trupușor ;
Fașă albă de mătasă,
Pe margini cu aur trasă.

Iată colindul satelor din Maramureș, prin care preamăresc sălașul dobitocesc, unde s'a născut Pruncul Sfânt culcat pe fân uscat, de îngeri înconjurat :

Moderato — notat T. Brediceanu

Cul-că- te'm-pă - rat ce - resc
Cul-că — te'm-pă - rat ce - resc
In să - laș do - bi - to - cesc, In să-
laș do — bi - to - cesc.

1. Culcă-te 'mpărat ceresc (bis)
In sălaș dobitocesc (bis) ;
2. Culcă-te pe fân uscat (bis)
De îngeri încunjurat (bis)

A zugrăvit, — poate o țărancă, — cu duioșii suprapământești, cu tainică și smerită adorație, pe Sfântul Prunc în leagăn vegheat de Maica Prea Curata. Inchipuirea țărănească dintr'un sat ardelean e tot așa de frumoasă și în cântec cum poate fi și în icoană:

Potrivit — culeş G. Popovici

mf

Sus în deal la Gali - leu Zi - u rel de

zi - uă La ca-sa lui Dumne - zeu

p

Zi - u - rel de zi - uă.

1. *Sus în deal la Galileu,*
La casa lui Dumnezeu,
2. *Șade Pruncu'n legănel,*
Maica Sfântă lângă el.
3. *Legănel de păltinel*
Invelit cu piei de miel;
4. *Vântul dulce tragănă,*
Pruncul mi-l leagănă;
5. *Ploaia caldă, Fiul scaldă,*
6. *Neaua ninge, nu-l atinge,*
Numai mirul ce mi-l unge.
7. *Pruncul mâinile-și întinde,*
Maica Sfântă le cuprinde.
8. *La pământ plecându-ne,*
Și noi sărutându-le,
9. *Bucuroși să-l prăznuim*
Cu daruri să-l dăruim.

Basarabeanul, în colind, a pus pe Sfântul Gheorghe să legene pe Christos pruncul:

F. Liniștit — notat M. Bârcă

1 La tul-pi-na mă-ru-lui La-tul - pi - na

mă ru-lui Ler, le - rui Doamne.

1. La tulpina mărului (bis)
(Ler, lerui, Doamne)
2. Şade fata mărului (bis)
Ler...
3. Dar mai sus, mai sus pe-o [creangă,
4. Este-un leagăn verde-alba- [stru.
5. Dar în leagăn cine este ?
6. Sfântul Prunc Isus Christos.
7. Sfântul Gheorghe Făt Fru- [mos,
8. Il leagănă pe Christos.
9. Busuioc verde pe masă
Rămâi gazdă sănătoasă.

Colindătorul din şesurile Dunării povesteşte drumul lui Iosif şi al Mariei spre Betleem, când se apropiase ceasul naşterii :

Doi boieri d'ăi mari,
(O, leroi, Doamne)
Ca şi doi drumari,
(O, leroi, Doamne)
Vin din Rusalim,
Merg spre Vitleim.
Dară cine sunt ?
E Iosif cel Sfânt
Şi Maria Sfântă,
Care aşa cuvântă :
— „Iosife, mi-e greu
De acest drum rău ;
Vin să ne-odihnim
Şi să ne umbrim“.
De un plop dădură
Ş'acolo stătură
De se răcori.
Plopul se clăti,
Umbra şi-o trăgea ;
Soarele-i ardea.
Sfânta-i Maria
Mult să supăra
Şi ni-l blestema,
Din gură-mi zicea :
— „Plop afurisit,
Să nu fii rodit.
Să creşti tot în sus,
Umbră, nu mi-ai adus“.
Iară mai plecară
Şi Ei îmi călcară
Prin văi şi vălcele,
Dealuri şi derele ;
Porumbişti, mirişti
Şi prin vechi silişti.
Maria-mi cădea,
Căci se'mpiedeca
D'un rug ce sta'n cale.
Ea, oftând a jale,
Din gură-mi zicea
Şi mi-l blestema :
— „Rug afurisit,
Să nu creşti în sus.
Cin' de tine s'o împiedeca
Te-or afurisi
Şi te-or drăcui“.
Iară mai plecară
Şi un măr aflară :
Şi Ei se odihnea,
Mărul îi umbrea,
Umbra se lăţea,
Soarele pierea.
Iar Sfânta Maria
Către măr zicea :
— „Mărul înflorit,
Să fii tot rodit !

Să crești tu în lături
Să sporești cu roduri".
Iar Iosif grăia,
Mariei îi spunea
Ș'astfel îi zicea :
— „Drumul de-am lua,
Aide să grăbim,
Aide spre Vitleim
Pân'ce mai zărim ;
Căci, iată, e seară
Și'noptăm prin țară".
Și ei se sculară
Și'ndată-mi plecară
Către Vitleim.
Cu toții să trăim,
La anul
Și la mulți ani !

Ci-că a nemerit Maria și cu Iosif la Vitleem la casa lui Crăciun în marginea satului. Osteniți de drum, pe ploaie și fiind seară, s'au rugat Maria și Iosif de Crăciuneasa, nevasta lui Crăciun :

— Fii bună și ne primește, dacă nu în casă, măcar subt strașina casei ca să nu ne ploaie.

— De vă este să mâneți peste noapte, intrați în grajdul vitelor și aflați acolo adăpost.

In casă nu vă putem primi, că au să ne vie niște oaspeți mari. Astă noapte s'a arătat un înger în vis lui Crăciun ; și i-a spus să gătească casa, să cheme slugile să curețe curțile ; iar în noaptea asta să priveghem c'o să vie oaspete mare...

Cum s'a născut Domnul Isus, tot grajdul s'a luminat ; s'au aprins mulțime de lumini pe stâlpii le care erau legați boii, luminând grajdul ca într'o biserică ; iar pe marginile ieslei, smirnă și tămâie arzând, răspândeau miros plăcut...

In noaptea sfântă mult s'au tulburat oile și păstorii din somnul lor. Coborînd îngerii în lumini cerești și cu „ramuri de stele în mâini" ca să vestească lumii nașterea Mântuitorului, ceata păstorilor dela Betleem s'a adunat ; în uimire și cu smerită slavă au mers de au îngenunchiat lângă ieslea sfântă. S'au pomenit cântând acolo cântări dumnezeești din fluiere. Unii purtau în mâini cununițe de flori, alții au adus daruri de închinare din puținul lor avut : o oaie, un miel, lapte și caș. Ne-a venit din lumea păstorească a Ardealului multe colinde de preamărire către Maica Prea Curata și Pruncul în iesle cu fân născut. Și mielul este întâia ființă mângâiată de Copilul Sfânt, așa cum vedem în vechile icoane ale Nașterii.

Dragostea creștină pune pe Maica Domnului cu Iisus în leagănel să păzească o mică turmă. A venit o oiță miorea să îngenunche ru-

gând pe Maica Precista „s'o ţină din iarnă până'la vară, pân'la draga primăvară..." :

1. Colo'n umbra pomilor
Pasc oile domnilor
2. Linu-i lin şi iară lin
Linu-i lin şi tot mai lin,
Frunză verde rosmarin.
2. Dar cu ele cine sta?
Este Maica Precista;
3. Lângă ea e-un legănel
Cu Copilul Sfânt în el.

4. Toate cile păştea;
Numai una, miorea,
5. Sta'n genunchi şi se ruga
La Măicuţa Precista.
6. S'o ţină din iarnă'n vară
Pân' la draga primăvară.
7. Că dar îi va dărui
Şi frumos o va cinsti:
8. La Crăciun cu lapte bun,
La Ispas, cu dulce caş.

Potrivit — notat G. Breazul
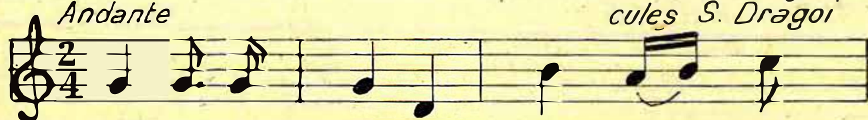
Co — lo'n umbra po — mi — lor
Pasc o - i - le Dom - ni — lor,
Li-nu-i lin şi ia - ră - lin, Li-nu-i lin şi
REFREN
ia-ră lin, Frun-ză ver-de ros-ma - rin.
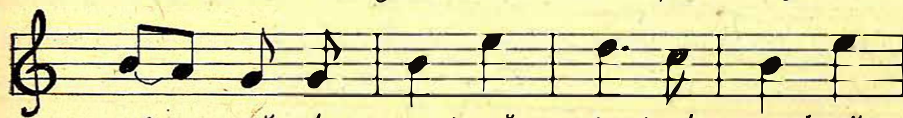
1. Din cer îngerii se pogorîră
La noi păstori, la noi păstori,
Că'n Vitleem de grab' să [mergem
Să-l vedem, să-l vedem;
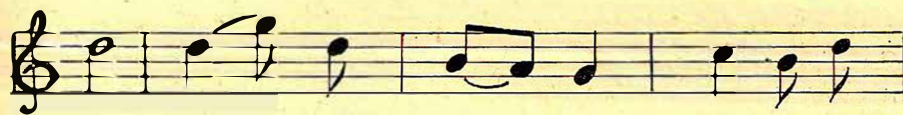
2. Fiul lui Dumnezeu cel ce s'a [născut
Din Fecioară, din Fecioară,
Cu adevărat El va fi nouă
Mântuitor, Mântuitor.
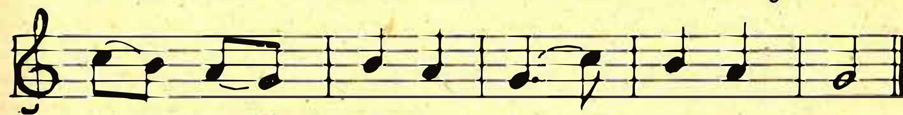
3. *Dus-a unul un miel, dus-a* [*al doilea*
O oaie, o oaie ;
Al treilea lapte, al patrulea [*lui i-a dat*
Lui un caş, lui un caş.
4. *Taina ceasta-i mare, tuturor* [*spunem*
Cu'ndrăzneală, cu'ndrăz- [*neală.*

Andante — culeş S. Drăgoi



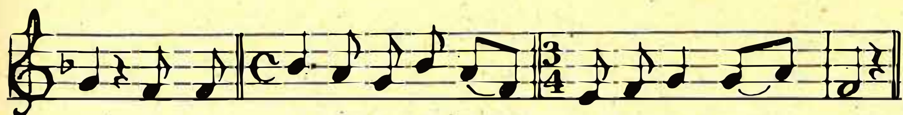






Repejor — notat Oct. Pop





1. *Coborît-a coborît,*
(Ziurel de zi)
Ingerul Domnului Sfânt,
(Ziurel de zi)
2. *La păstori în Viflaim,*
Aproape de Rusalim.
3. *Păstorii l-au întrebat :*
— *„Ce veste ne-aduci în sat?*
4. — *„Veste bună voiu vesti,*
De voi toţi veţi veseli.
5. *Pe la cântători, târziu,*
Maica Sfântă'a născut Fiu,
6. *L-a născut pe fân uscat*
Şi-i al lumii împărat.

notat A. Suciu

Flu-e — rul cel păs-to — resc
Cân-tă imn Dum-ne-ze - iesc

Cu viers dul ce mân-gâ - ios Că azi
Că azi s'a năs - cut Hristos.

s'a năs - cut Hris - tos.

1. Fluerul cel păstoresc
Cântă imn dumnezeesc
Cu viers dulce mângâios,
Că azi s'a născut Christos.
2. O, veniți la Viflaim
Lucruri mari ca să privim,
Pe al lumii împărat
In iesle de boi culcat;
3. Veniți toți să-i mulțumim
Și nașterea s'o mărim,
Naşterea lui Christos sfântă,
Care îngerii o cântă.

Allegro

notat S. Drăgoi

REFREN

Co bo-rât-a, co-bo - rît. Flo-ri-le mi-s

dal-be In-ge-rii Dom — nu-lui Sfânt.
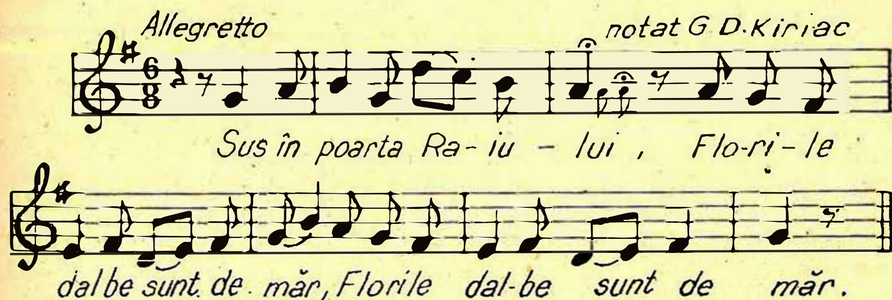
REFREN

Flori-le mi-s dal-be

1. Coborît-a coborît
(Florile mi-s dalbe)
Ingerii Domnului Sfânt,
2. Cu ramuri de stele'n mâini.
(bis)
3. Dar unde s'au coborît?
La păstori au nimerit.
4. Și din somn i-au deșteptat,
La'nchinare i-a'ndemnat.

5. Oile s'au scuturat,
Păstorii i-au întrebat :
6. — „Ce vestire ne aduceți
Târlele de ni le umpleți
7. Cu lumină și cântare
De nici oile n'au stare" ?
8. —„Noi v'aducem veste bună;
Veniți cu noi împreună,
Că Fecioarei Maria
10. S'a'mplinit acum vremea,
I-a sosit ceasul să nască ;
11. Și umblă din casă'n casă,
Nime'n lume nu o lasă.
12. Și nu vrea s'o găzduiască
Scriptura să se'mplinească,
13. Să se nască Domnul Sfânt
Intr'o iesle pe pamànt.
14. Alergați păstori de grabă,
Peștera-i plină de slavă.
15. Alergați de vă'nchinați
(bis)
16. Și apoi lumei veste dați
Și pe la toți colindați".
17. ...Cum grăiră, fâlfâiră
Se'nălțară și pieriră.

In alte colinde ale Naşterii, se spune că stă Sfânta Maria și coase coroniță pentru Fiu. Ii vine a plânge ; presimte parcă viitorul. Plânge și Iisus Pruncul. Il mângâie cu merele Raiului. Dar Fiul îi răspunde profetic, că acea coroană de trandafiri i-a aduce numai pătimiri :



1. Sus în poarta Raiului
(Florile dalbe sunt de măr (bis)
2. Șade Maica Domnului
(Florile dalbe... (bis)
3. Cu'n Fiuț micuț în brațe ;
4. Dar Fiuțul nu mai tace.
6. — „Taci, Fiule nu mai [plânge
7. Că eu ție ți-oiu aduce
8. Două mere, două pere
9. Ti-i juca în Rai cu ele ;
10. Și scaun de judecată
11. Ca să judeci lumea toată ;
12. Să dai drepții la dreptate
13. Și strâmbii la strâmbătate;
14. Să iei ceru'n stăpânire
15. Pământul în moștenire...

Andantino. Un grup — colecția G. Cucu

1. Ce-ti — lu-nă, ce-ti — oa-ră dra — gă,

Ce-ti — lu-nă ce-ti — oa-ră dra-gă

Tutti

Ci — ne coa-se la fe — rea-stră
O co — roa-nă prea fru — moa-să ?

1. Cetilună cetioară dragă,
Cine coase la fereastră
O coroană prea frumoasă ?
2. Nu știu coase ori descoase,
Lăcrămioare știu că varsă ;
3. Și le varsă'n păhărele
Să nu cadă pe podele.
4. Este Mama lui Christos
Mesia chip luminos ;
5. Coroană de îngeraș
Pentru Iisus copilaș ;
6. Coroană de trandafiri
Cari aveau să fie spini.
7. — „Vai, Maică, nu visezi
Cum o să te întristezi !
8. Coroana de trandafiri
Va fi numai pătimiri".

Intr'un colind, se spune că Maica Domnului cu Pruncul în brațe ia calea muntelui, urmărită fiind de Jidovi. Și Sfântul Ion o conduce spre cele trei râuri :

Andantino

Când s'a năs - cut Domnul sfânt

Sfânt în cer și pe pă — mânt

1. *Când s'a născut Domnul Sfânt,*
Sfânt în cer și pe pământ,
2. *Jidovi de veste-mi prindeau*
Și porneau de mi-l cătau.
3. *Maica, vestea cum afla,*
Fiu'n brațe că-și lua,
4. *Cărăruia apuca*
Și spre munte se'ndrepta.
5. *Dar când ochi-și arunca,*
Inapoi Maica vedea
6. *Pe Ion, Sfântul Ion*
Alergând și tot strigând :
7. — *„Ia-ți, Maică, Fiul în brațe.*
Și mergi, Maică, mai nainte ;
8. *Că știi, Maică, au nu știi*
Că-s trei râuri, trei pâraie,
9. *Un' de vin, altul de mir*
Și altul d'apă limpejoară ?
10. *In cel de-apă, l-om scălda,*
In cel de vin, l-om boteza,
11. *Cu mirul, l-om mirui,*
Cu veșmânt, l-om premeni.
12. *Iisus numele i-om pune*
Dătător de fapte bune ;
13. *Sfânt stăpân al cerului*
Și Domn al pământului ;
14. *Sus cerul să-l stăpânească*
Jos lumea s'o'nțelepțească".

Intre Crăciun și Bobotează, flăcăii umblă cu *Vicleimul* (Muntenia), *Vicleiul* (Oltenia), *Vifleemul* (Ardeal), *Irozii* (Moldova), *Vertep* (Banat), obiceiu care amintește venirea Magilor (Cei trei Crăi dela Răsărit) și căutarea Pruncului Iisus de către Irod. Este o piesă de teatru religios cu cântări, venită în părțile noastre din țările Apusului, unde se înfățișau în biserici, până și în piețele publice, în alaiuri pe ulițí, scene din viața Mântuitorului, dela Naștere la Răstignire. Din Italia și Germania, au ajuns la Sașii, la Ungurii sau Sârbii din Ardeal și Banat. Văzând asemenea reprezentații de

zilele Naşterii Domnului, vreunui preot român, diac, sau numai cântăreţ de biserică, în arzătoarea lor credinţă, le-a venit ideea să le înfăţişeze şi poporenilor.

Aceşti mărunţi cărturari, inspiraţi din cele văzute, din cărţile bisericeşti, din legendele şi colindele religioase ce circulau din gură'n gură, împletind şi cântece de stea, au alcătuit întâiele Vicleimuri. Se pomenesc de ele după a doua jumătate a veacului al 18-lea, fiind foarte gustate de sărbătorile Crăciunului. Jocul şi cântarea Irozilor s'a întins mai întâiu pe la oraşe. Cete de „irodari" cutreerau uliţele şi casele, dela sărăcimea mahalalelor până la casele boiereşti şi erau primiţi cu bucurie.

Bătrânii de acum 150 de ani spun că „cei trei maghi sau cei trei Crai dela Răsărit mergeau călări şi erau îmbrăcaţi în stihare şi cu cămeşi de stofă roşie împodobite cu şirături albe ce aveau zurgălăi pe la mâneci şi înfăşuraţi cu aurării . . . . ., pe cap având un fel de mitră făcută din hârtie poleită şi cu clopoţei. Ostaşii erau ca la 30 la număr. Irod... şedea singur pe un jilţ. In tacâmul Irozilor se afla câteodată şi un cioban, şi întotdauna un harap cu fes roşu, pistoale şi hanger la brâu, iar în mâini ţinea un buzdugan". Chiar „fiii boierilor celor mai înalţi îmbrăcaţi în haină de stofă aurită mergeau la Curtea domnească şi la casele boiereşti cele mai însemnate de reprezentau scenele religioase". Irodarii „erau primiţi în odaia cea mare (salon) şi acolo Irod se aşeza în mijlocul odăii pe un jilţ, iar la spatele lui stăteau doi copii îmbrăcaţi ca îngerii cu suliţi în mâini şi-i ţineau poalele mantiei sale, iar ceilalţi părtaşi (Craii dela Răsărit), un soldat al lui Irod, un harap negru la faţă, un cioban, doi ostaşi cu săbii şi doi ostaşi cu lănci stăteau împrejurul lui ; şi astfel aşezaţi, îşi începeau şi-şi urmau apoi jocul şi cântecele lor. In acelaş timp, boierii îngăduiau să intre în salon odată cu Irozii şi o parte din popor, precum şi copiii cari urmau pe Irozi pe străzi, ca să privească şi ei".

Cete de irodari mergeau la ţară, la moşiile boierilor, să joace Irozii. Se adunau la curţile lor lume din sat.

Şi aşa, prin imitaţie, obiceiul s'a răspândit şi la ţară.

Tot din aceiaş lume creştină a Apusului, care obişnuia să înfăţişeze pompos ochilor ca să mişte sufletele prin închipuiri vii în-

întâmplări sfinte, ne-a venit şi umblarea cu *Steaua*; şi cam tot prin veacul al 18-lea [1]).

Steaua complectează Vicleimul, prin aceea că aduce aminte de steaua de pe cer care a condus pe cei trei magi la Betleem, în staulul unde s'a născut Christos.

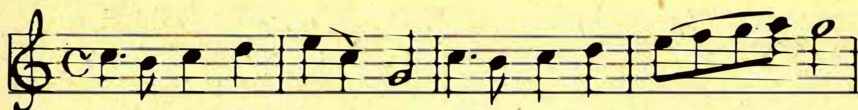
Stelarii cântă „Steaua sus răsare", sau „Trei Crai dela Răsărit" sau colinde dela Naşterea Domnului. Cântecele de stea îşi au aceiaşi obârşie ca şi colindele. Cele mai multe sunt alcătuiri cărturăreşti după povestirile Evangheliei.

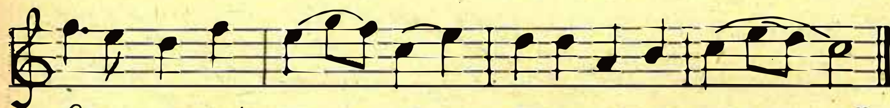
Circulând în popor din gură în gură, au suferit unele înflorituri şi chiar amestecuri ce nu se potrivesc cu sfintele amintiri ce se prăznuesc.

In Moldova Veche, pe lângă stea se umblă şi cu *Luceafărul*, „care este făcut tot ca o stea. E mai mică însă, şi în loc de coadă sau picior are un fel de scripţi de lemn cu două mânere. Dacă se caută a se închide aceste mânere, scripţii se lungesc şi luceafărul se întinde către icoană, unde se tremură, ca să sune clopoţelul, câtă vreme se cântă şi steaua".

Prin unele părţi, stelarii umblă cu steaua îmbrăcaţi ca la vicleim.

Iată câteva cântece de stea din diferite părţi ale României:

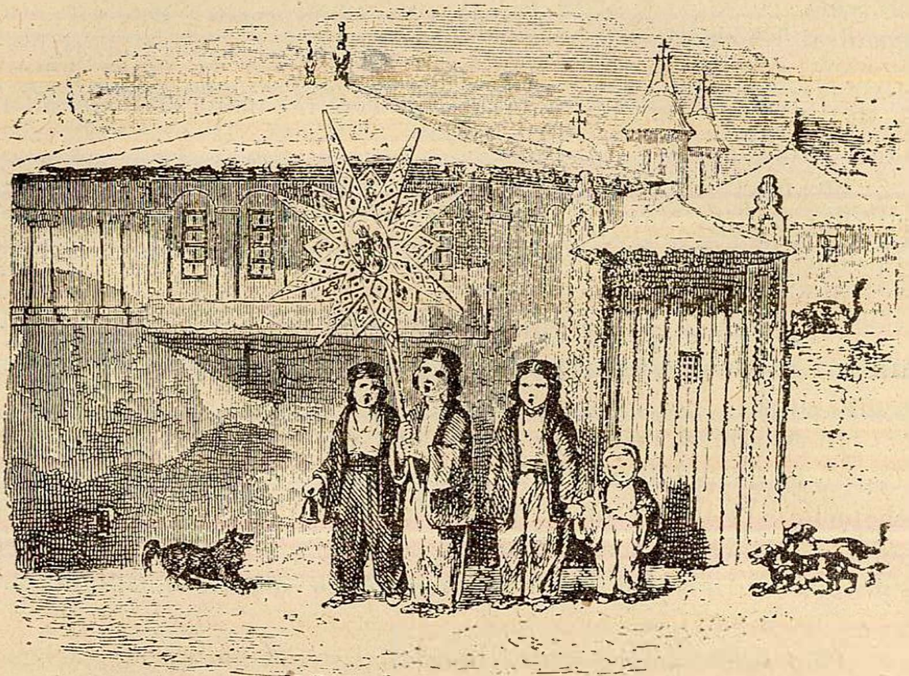




Steaua sus răsare
Ca o taină mare;
Steaua luminează
Şi adeverează;

Steaua străluceşte
Şi lumii vesteşte,
Că astăzi, Curata,
Prea Nevinovata,

1. In unele părţi, Vicleimul este urmat (sau înlocuit) cu o imitaţie de teatru laic, „Moşii", sau teatru haiducesc — Jienii şi Codrenii —, sau de jocul *Păpuşilor* împrumutat dela Turci. Aceste adaose noui trebuesc despărţite de datina religioasă.



Doussault : Cu steaua la București, 1848.

Fecioara Maria,
Naște pe Mesia,
In țară vestită.
Vitleem numită.
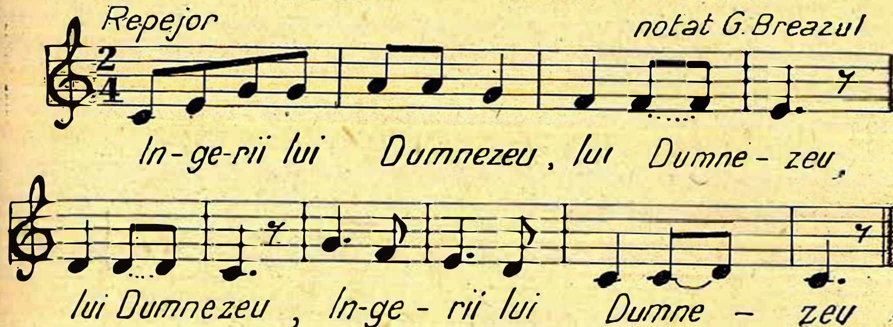
Și dacă sosiră,
Indată-L gasiră ;
La Dânsul intrară
Și I se închinară.
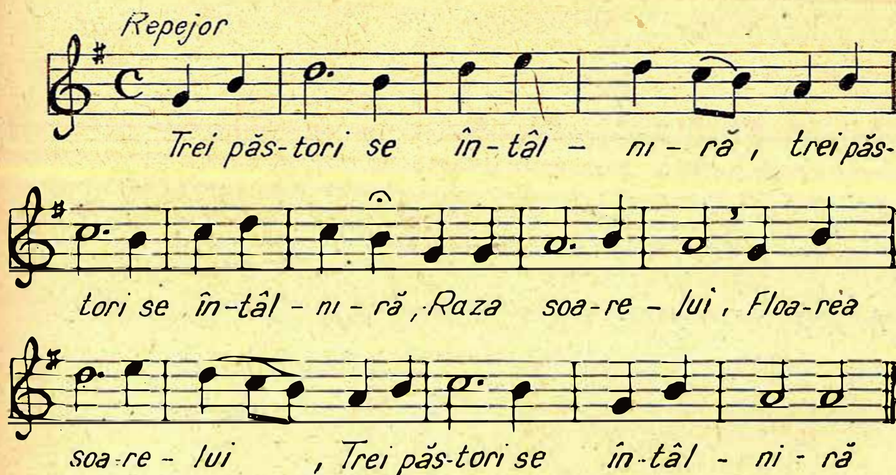
* * *

Magii cum zăriră
Steaua și porniră,
Mergând după rază,
Pre Christos să-L vază.

Cu daruri gătite,
Lui Christos menite
Luând fiecare,
Bucurie mare ;

Care bucurie,
Aicea să fie,
Dela tinerețe
Pân'la bătrânețe.



1. Ingerii lui Dumnezeu, lui [Dumnezeu,
Ingerii lui Dumnezeu,
2. Astăzi sună'n trâmbițe,
In trâmbițe, în trâmbițe,
Astăzi sună'n trâmbițe.
3. Că pe cer s'a arătat
S'a arătat, s'a arătat
4. Un luceafăr minunat,
Minunat, minunat,
Un luceafăr minunat.



1. Trei păstori se întâlniră (bis)
(Raza soarelui, Floarea soa- [relui)
Trei păstori se întâlniră.
2. Și așa se sfătuiră (bis)
(Raza soarelui, Floarea soa- [relui)
Și așa se sfătuiră.
3. Haideți fraților să mergem,
4. Floricele să culegem
5. Și să facem o cunună,
6. S'o'mpletim cu voie bună;
7. Să i-o ducem lui Christos,
8. Să ne fie de folos.

Următoarele două colinde de stelari ardeleni, frumoase mai ales prin melodie, vestesc și chiamă creștinii la bucuria nașterii Celui fără început :

Rar
notat Ciorogaru
O ce ves-te mi — nu — na —
tă In Vi-tle-em- ni s'a — ra — tă
'As tăzi s'a născut Cel făr' de'n-ce-put
cum au spus proo — ro — cii cii

1. O, ce veste minunată
In Vitleem ni s'arată !
Astăzi s'a născut
Cel făr' de'nceput
Cum au spus proorocii :

2. Că la Vitleem, Maria
Săvârșind călătoria,
Intr'un mic sălaș
Lâng' acel oraș,
A născut pe Christos ;

3. Pe Fiul în al său nume ;
Tatăl l-a trimis în lume
Să se nască
Și să crească,
Să ne mântuiască.

Allegretto — notat D. G. Kiriac

No-uă azi nea ră - să - rit —

Domnul Ii — sus Christos ; Me-si - a cel

mult do - rit Domnul Ii — sus Christos.

1. *Nouă azi ne-a răsărit*
(Domnul Iisus Christos)
Mesia cel mult dorit ;
(Domnul Iisus Christos)
2. *Din Fecioară s'a născut*
Şi cu lapte s'a crescut.
3. *Cu scutece s'a'nfăşat*
Şi în braţe s'a purtat.
4. *Cum e robul, s'a smerit*
Şi pe noi ne-a mântuit ...
Domnul Iisus Christos.

Moderatto — după D. G. Kiriac

Trei Crai de-la ră - să — rit Spre stea

au că — lă — to — rit; Şi au mers du - pă

cum ci — tim Pâ - nă la Ie - ru —

sa — lim

Trei Crai dela Răsărit
Spre stea au călătorit,
Şi-au mers, după cum citim,
Până la Ierusalim.

Acolo, cum au ajuns,
Steaua'n nori, li s'au ascuns ;
Şi le-au fost a se plimba
Şi prin oraş a'ntreba :

— „Unde s'a născut"—zicând,
„Un Craiu mare de curând"?
Iară Irod împărat,
Auzind, s'a turburat ;

Pe Crai, în grab'a chemat
Şi, în taină, i-a întrebat.
Ispitindu-i, vru setos,
Să afle despre Christos.

Şi cu grai adăogat,
Foarte lor li-s'a rugat,
Zicând: — „Mergeţi de aflaţi!
Şi viind, mă'nştiinţaţi.

Să merg, să mă'nchin şi eu,
Ca unuia Dumnezeu".
Craii dacă au plecat,
Steaua iar s'a arătat.

Şi-au mers până au stătut,
Und' era Pruncul născut.
Şi cu toţi s'au bucurat.
Pe Christos dac'au aflat ;

Cu daruri s'au închinat
Ca la un mare împărat.
Şi'napoi, dac'au purces,
Pe altă cale au mers,

Precum le-a fost lor şi zis,
Ingerul, noaptea, în vis.
Iară Irod împărat,
Văzând că s'a înşelat,

Foarte rău s'a necăjit ;
Oaste mare a pornit,
Şi'n Vitleem a intrat,
Mulţi coconi mici a tăiat,
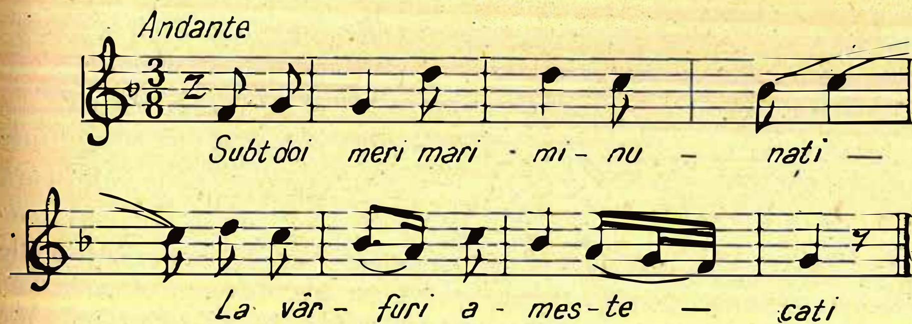
Pân'la paisprezece mii ;
Tot prunci, mărunţei copii,
De doi ani şi mai în jos,
Ca să taie pe Christos.

O, tiranul crud Irod !
Mori'n blestem de norod,
Nefiind el bucuros
De naşterea lui Christos.

notat G. Cucu

Scara vieţii în colindele de lume

Colindul copilului : Nu lipseşte din cărticica cu izvodul colindelor a vreunui mărunt cărturar de ţară, colindele pentru cel ce începe viaţa cu surâs îngeresc, ca Pruncul Sfânt din braţele Maicii Domnului. Intraţi în casa gospodarului, privirile colindătorilor cad pe un leagăn lângă care veghează cu dragoste mama. Ca să facă bucurie părinţilor, colinda copilului se înfiripă la semnalul vătafului cetei. Ţăranul poiet şi colindător se va fi inspirat din cântecele de leagăn. Cântarea dă aripi dorinţelor părinteşti : să fie tatei de ajutor, ca mâine să mâie vitele şi plugul, să crească voinic şi viteaz ca Făt Frumos :



1. Subt doi meri mari minunaţi,
La vârfuri amestecaţi,
2. Este un pat încheiat
Cu picioarele de brad.
3. Şi pe el e aşternut
Covor verde mohorît.
4. Dar pe el cine-i culcat
Şi pe pernă aşezat ?
5. Maica şi cu fiul ei.
Fiul plânge, mă-sa-i zice :
6. — „Taci fiule nu mai plânge
Că te-oiu scălda'n lapte [dulce ;
7. Culcă-mi-te mititel
Să te scoli mai măricel ;
8. Fă-te mare, mărişor
Să fii tatii de-ajutor ;
9. Să te duci cu oile
Printre toate văile ;
10. Să scoţi boii din obor,
Să duci plugul în ogor ;
11. Să duci carul la cărat,
Să fii laudă în sat.
12. Iar (numele copilului) drăgăstos
El să fie sănătos
13. Ca un trandafir frumos ;
Dat în grija lui Christos.
Mulţi ani trăiască! (strigat).

Il vrea să fie asemenea lui Ştefan cel Mare : „oşti înfrângând“ când îi cântă colindul către mama voievodului copil :

Ale cui sunt ceste curţi
Aşa nalte măiestoase,
Din afară poleite,
Din lăuntru zugrăvite,
Jeţuri scrise,
Mese'ntinse ?
Dar la mese cine şede ?
Ia îmi şed boierii ţării ;
Şi toţi beau şi veselesc,
De Domnul, nu pomenesc.
Vin pe masă cine-aduce ?
Duce maica lui Ştefan.
Vin pe masă aducea
Şi din graiu aşa grăia :
— „Beţi, boieri, şi ospătaţi
Şi pe Dumnezeu rugaţi
Să-mi crească Ştefănel mare ;
Să-l văd mândru şi voinic,
Pe bun cal încălecând,
Haine mândre îmbrăcând,
Arme scumpe încingând,
Pana albă strălucind,
Pinteni galbeni zdrăngănind,
Buzduganul ridicând,
Ceată mare rânduind,
Şi oşti multe înfrângând...

Colindele fetelor. Sunt cântări pline de delicate simţiminte în toată curăţenia feciorelnică a sufletului, ca nişte cântece de seară subt fereşti. Le cântă flăcăii, deşi unele par că-s făcute de fete. Frumuseţea fetii gătită, mai mult decât bogăţia, vrednicia şi purtările ei îi vor aduce pe voinicul înflorit, visul ei. Acesta e miezul urărilor. Unele sunt asemănate cu crăiesele din poveşti, cu jupâniţele de altădată :

La lină fântână,
La colţ de grădină,
(Cutare) Făt Frumos
Aşteaptă-mi, aşteaptă
Pe-o dalbă crăiasă,
Cu cosiţa trasă,
Cu flori la cosiţă,
Chip de jupâniţă...

O vede — în colindul „Grădina cu florile“ — plină de drăgălăşenie, la cules de flori pentru cununiţă :

Trece (Ana) prin grădină,
In grădină la fântână,
Cu rochiţa vânt trăgând,
Mâneci largi boare făcând,
Să culeagă floricele,
Să'mpletească cununele...

Zic junii colindători că dintre toate florile, nu e nici una ca (Ana) ; şi fericesc pe părinţi...

Lapte dulce te-o scăldat,
Flori de măr te-o 'nfăşurat...

Iată un colind cu flori, fete şi feciori din Ardeal :

La luncile soarelui,
La fântâna cerului,
Grele ploi că au plouat,
Pământu' s'a desfundat,
Apoi soare-a răsărit,
Flori frumoase-a 'nflorit.
Fetele cum auziră,
După flori se pogoriră ;
Le rupea şi le-alegea,
Luncile le sărăcea ;
Cele mari, cu mănunchele,
Cele mici, mai puţintele.
Când feciorii le-auziră
Pân' la ele de fugiră.
Noroc bun că le zicea,
Şi de mână le prindea
Şi în dor le desmierda.

Iar pe fata cea mai dalba,
Un fecior aşa mi-o'ntreabă :
— „De eşti fată de mărit,
Mă primeşti tu la peţit ?
. . . .
Oare unde te-ai născut ?
Mumă-ta un' te-a făcut ?
Dulce eşti feciorilor
Ca vinul bătrânilor".
Fata iute răspundea :
— „M'a făcut, măicuţa mea,
Tot la câmpul florilor
Sub podoaba stelelor".
Ţie (Ană)-ţi colindăm
Şi colinda ţi-o'nchinăm.
Şi părinţii să trăiască,
Să mi te căsătorească.

Altă colindă a fetei din Ardeal :

Moderato

Li-li-ea-nă fa-ta dra-gă, Me-ri-şo-rii
- cu flori dal-be, Zi-uan trea-gă tot în-trea-bă.

1. *Liliana, fata dragă,*
Ziua'ntreagă tot întreabă :
2. *— „Maică, măiculeana mea,*
Desleagă-mi o taină grea :
3. *Dece-mi bate vântul lin,*
Vântul lin din cer senin ?
4. *Miez de noapte la fereastră,*
Zori de zi la uşa noastră"?
5. *Maică-sa din graiu grăia :*
— Liliană, dulcea mea,

6. Nu e svon de sus pe vânt,
Ci e svon de pe pământ;
7. Vin cete de pețitori,
Părinți cu mândri feciori.
8. Vin la min' te cer pe tine;
Și cer prea mult dela mine.
9. Cer un plug cu patru boi,
Cer și turma cea de oi;
10. Și murguțul înșelat,
Cu mătăsuri îmbrăcat".
11. Liliana din grai grăia:
— „Maică dulce, maica
[mea.
12. Maică, maică să-ți spun
[drept,
Nu-s de ani' mai pot
[s'aștept

13. Pân' la dulcea primăvară,
Când mi-oiu face-o gră-
[dinioară.
14. In grădină m'oiu băga
Și cu flori m'oiu împăna;
15. Și la joc eu mă voiu duce,
Junii-or sta ca să m'apuce;
16. Să mă joace, mă'nvârtească
Și-apoi vor să mă iubească.
17. S'or uita la părul meu
Și-or uita de murgul tău;
18. S'or uita la ochii mei
Și-or uita de boii tăi;
19. Și-or privi genele mele
Și-or uita oile tele".
20. Noi colindul îl cântăm,
Ție (cutare) îl închinăm.

Iată colinda Dalianei, frumoasă colindă de fată ardeleană:

Repejor — cules I. Crișan

Pleăcă Li-na la fân-tâ-nă, Da Li-
a-na-i fa-tă dal-bă, Cu ur-
cioa-re-le pe mâ-nă; Da li-
a na-i fă-tă dal-bă, Cu ur-
cioa-re-le pe mâ-nă.

1. *Pleacă Lina la fântână,*
(Daliana-i fată dalbă)
Cu ulcioarele pe mână,
(Daliana-i fată dalbă)
Cu ulcioarele pe mână.
2. *Găsi apa turburată*
Refren
De voinici înconjurată (bis)
3. *—„Voi voinici și voi feciori.*
Ce cătați pe-aici în zori"?
(bis)
4. *— „Noi umblăm și colindăm*
Și pe Domnul căutăm. (bis)
5. *Dar cu apa ce făceai,*
Acasă când ajungeai?" (bis)
6 *— „O fierbeam cu busuioc*
Și v'o dădeam de noroc"
(bis)
7. *— „Să fii, Leano, sănătoasă*
Cum ești mândră și fru-
[moasă" (bis)
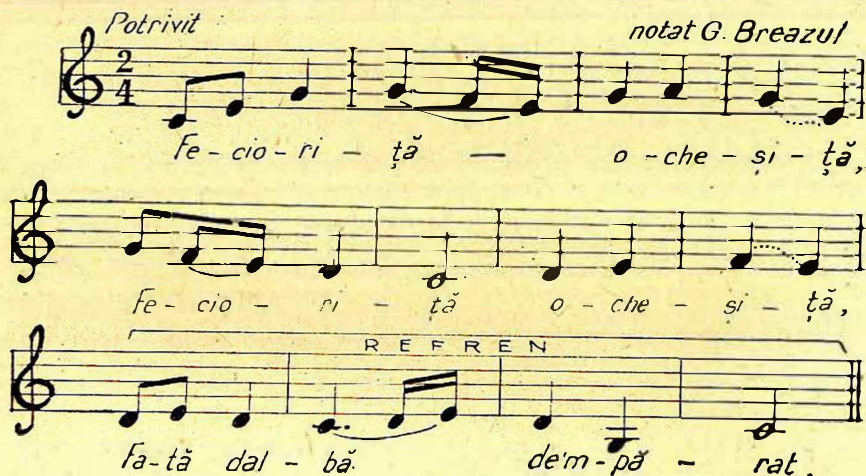
Alt colind de fată, tot din Ardeal :

Ceastă jupânească,
Mare boierească,
Cu fată frumoasă,
Ea să lăuda :
Pe fi-sa mi-o cere
Trei din trei locuri
Și din trei vaduri.
Mai vârtos mi-o cere
Dalboș cu oi multe,
Ciute și cornute.
După el n'oiu da,
Căci nu i-o plăcea :
Că mi-e și slut
Și fetii-i urît
De seara'n dimineața
Oile mulgând,
Pe dealuri umblând.
Mai vârtos mi-o cere
Ostaș călăraș,
Mândru feciораș.
După el n'oiu da,
Că nu i-o plăcea,
Că mi-e și slut
Și fetii-i urît
De seara'n dimineața
Cu sabia afară,
Să umble prin țară.
Ci mai vârtos mi-o cere
Fecior de împărat.
După el oiu da-o,
Că și ei i-e drag
Seara dimineața
Paturi așternând,
La mese 'ntinzând,
Nouă cai gătind,
Prin curte plimbând.
Tu (cutare) veselește
Și mi te gătește ;
Ceastă casă să nuntească,
Colindu' să 'mplinească.

Alt colind de fată, tot din Ardeal :

1. *Feciориță ocheșiță (bis)*
Fată dalbă deîmpărat,
2. *Des de noapte se scula-re,*
3. *Păruț galben peria-re,*
4. *Fața dalbă de spăla-re,*
5. *Vase'n mână de lua-re,*
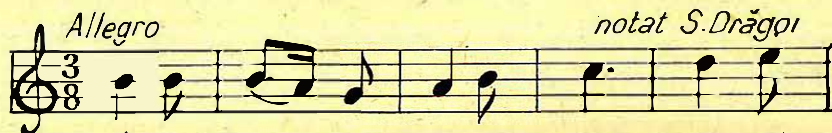
6. La fântână de-alerga-re.
7. Dar pe piatra fântânii-re
8. Şed trei juni încălecaţi
9. Cu trei cai îndolomaţi.
10. Unu, cal îşi potcovea-re,
11. Unu' suliţa-şi strujea-re,
12. Unu' păru-şi peria-re.
13. Cel ce calu-şi potcovea-re,
14. La fată că alerga-re,
15. Măru' roşu i-l lua-re.
16. Cel ce suliţa-şi strujea-re,
17. La fată că alerga-re,
18. Inelaşu' i-l lua-re.
19. Cel ce păru-şi peria-re,
20. La fată că alerga-re
21. Şi cununa îi lua-re.
22. Fata din graiu le grăia-re:
23. — „Daţi-mi, juni, ce mi-aţi luat-u,
24. Că de-oiu sta a blestema-re,
25. Grea ruşine v'o mânca-re :
26. Cel ce mi-a luat măru' roşu,
27. Putrezească el ca măru' ;
28. Cel ce mi-a luat inelu'
29. Să petreacă el prin el-u
30. Ca degetul prin inel-u ;
31. Cel ce mi-a luat cununa-re,
32. Să se cunune cu ea-re
33. Şi cu mine-alăturea".
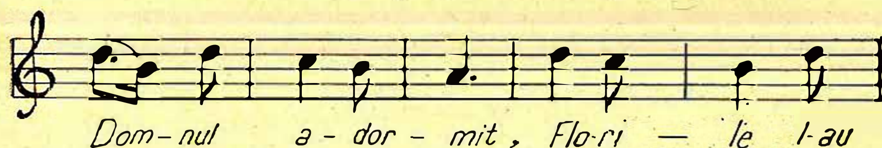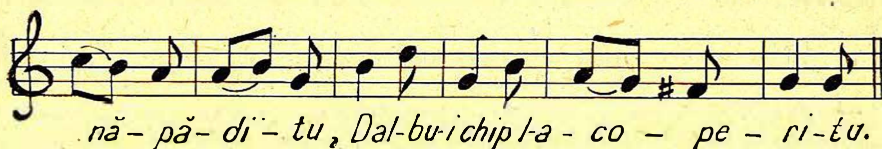


Alt colind de fată, tot din Ardeal :

1. La măr roşu înflorit,
Greu îi Domnul adormit ;
Florile l-au năpădit,
Dalbu-i chip e-acoperit.
2. Nu-l puturăm pomeni
Până, Doamne, ce-mi veni?
Doi puicuţi de turturele
Cu glasul de feciorele.
3. Cum veniră se luară,
Jos pe mare se lăsară,
Apă'n aripi de-şi luară,
Sus la cer se înălţară.
4. Pe pomet de se lăsară,
Rana-i sfânt'o rourară ;
Nu-l putură pomeni,
Până, Doamne, ce-mi veni?

5. *Doi puicuţi de porumbei*
Cu glasul de feciorei ;
Jos la cap de se lăsară,
Rana-i sfânt' o vânturară ;
6. *Nu-l putură pomeni,*
Până, Doamne, ce-mi veni?
Vine-o dalbă feciorîţă
Tot cântând din fluieriţă ;
Domn din somn se pomenea
Şi din graiu aşa grăia :
7. — *„Fire-ai, fică alduită*
De mine, de Maica Sfântă ;
Iasă-ţi mire'n calea ta
Şi te-ai, fică, mărita“.
8. *Şi tu, fată, veseleşte*
Că colinda nu mai este.







Colinde de flăcău (de fecior, june). Sunt imnuri de lauda voiniciei tinereşti. Ele cuprind în bună parte icoane istorice, isprăvi la cari iau, deopotrivă parte, feciori de voievozi, de boieri şi de ţărani dela glie. Ca nişte Feţi Frumoşi, caută prilejuri de fapte cutezătoare înfrăţăţi cu calul neînfricat cu care fac un singur suflet. Parcă-s nişte arcaşi de-ai lui Ştefan cel Mare, falnici luptători pentru apărarea credinţei şi a pământurilor strămoşeşti. Se iau la întrecere, ca la o şcoală de oţelire pentru lupte, la călărit, cu şoimii de vânătoare, mânuind arcele, suliţele, paloşele şi buzduganele ; se întrec cutreierând înnot pe murgul, Dunărea şi Marea în lung şi lat. Românii din Transnistria, povestesc colindând, că Duminică dimineaţa, Alimon cel sfânt şi viteaz a înfrânat şi înşăuat pe murgul şi s'a luat după Jidovi cari au prădat Raiul şi au luat cheile Raiului. Dumnezeu îl răsplăteşte cu „un băţ de judeţ să judece lumea toată“ :

Moderatto notat V. Popovici

Du- mi — ni - că di - mi-
nea - ța, Du- mi — ni — că
di- mi — nea - ța, Ler dom — nesc...

Duminică dimineața,
  (Ler domnesc)
Jidovii s'o mâniet,
Raiu'n pradă s'o prădat.
Dar din Rai ce s'o prădat?
Tot cheile Raiului
Și razele soarelui!
Cine'n lume o aflat?
Alimon prea sfânt și mare.
El pe-acolo s'o 'ntâmplat,
Acasă o alergat,
Grajd de piatră-o descuiet;
Pe Murgu din grajd l-o luat,
L-o'nșeuat. și l-o'nfrânat.
După jidovi s'o luat.
Jidovii s-'o 'nspăimântat,
Toate'n drum le-o lepădat.
Alimon că le-o luat
Și în Raiu le-o aruncat;
Dumnezeu l-o răsplătit.
Și cu ce l-o răsplătit?
Ia c'un băț de județ,
Să judece o lume toată,
Și pe noi câte odată.

Flăcăul viteaz din colind este un cavaler binefăcător care scoate din robie:

Colo în prund de Mare, mare pulbere se'nalță... Cine vine oare?

Un stol de boieri în frunte cu voinicul (cutare) călare. Zoresc spre o cetate în malul Mării:

O cetate ispitită
Și de oști împrejmuită,
Oștile Turcilor,
Corăbiile Francilor...
La cetate de-ajungea,
Cu zidul s'alătura,
Cu paloșul zid tăia,
Cu suliți turnuri surpa...

Oştile împrejmuitoare sunt biruite şi fata din cetate este scăpată. Se roagă ea de viteazul (cutare), mântuitorul ei, să nu strice cetatea :

Să fii domn cetăţii mele
Şi eu doamnă dumitale...

Tinereţea clocotitoare de viaţă, întoarsă dela luptă, se face apărătoarea credinţelor şi păstrătoarea obiceiurilor strămoşeşti, ca în această colindă a „junilor buni" :

Juni buni colindători,
Mi-aş alege doi din voi,
Doi din voi cei dinapoi.
Şi-or sări în cea grădină,
Cea grădină cu stupină ;
O stupină şi-o fântână,
In fântână apă lină.

Rupeţi floarea de noroc,
O creangă de busuioc ;
Şi-ţi muia-o în fântână,
Fântână cu apă lină ;
Şi veţi merge rourând,
Peste mari boieri stropind.
Mari boieri s'or pomeni
Şi pe voi v'or dărui...

Vânătoarea era una din îndeletniciri, cea mai plăcută, dar şi o petrecere a tineretului de odinioară ; şi mai era şi o şcoală de curaj unde se deprindeau mânuiri de arme. In pădurile de odinioară, mai dese ca cele de azi, mişunau jivinele. Blănurile lor erau foarte căutate. In întâile acte de comerţ românesc e vorba, între alte mărfuri cerute, şi de blănuri de sălbăticiuni : lupi, vulpi, râşi, jderi, urşi etc.

Prin satele din preajma pădurilor, se întâlneau mai des ţărani vânători de meserie şi crescători de şoimi pentru vânat. Vânătorul se bucura de multă stimă şi isprăvile lui, povestite, îl ridicau în ochii mulţimei.

De aceea, alăturea de colindele tinereşti, s'au născut şi au înflorit şi colindele de vânător.

Inchipuirile cele mai îndrăzneţe se amestecă în poveştile vânătoreşti din care au izvorît colindele de vânătoare. Cutare voinic năzdrăvan vânează lei :

Fuse Joi de sărbătoare
Şi a plecat la vânătoare...

Se întoarse dela vânat cu leul legat. Iese înainte sora voinicului, strigând către părinți :

Să vezi, maică, să vezi taică
Ce-ai scăldat, ce-ai legănat,
Ți-aduce leul legat...
— „Las' să vie sănătos,
Fie'n vestea lui Christos !".

Iată un frumos colind de flăcău viteaz și vânător :

Repede — notat G. Breazul

REFREN

Le-roi leo, Hră - ne - ște-mi îngri - je - ste tâ - nă - rul Va - si - le,

REFREN

Le-roi leo, tâ - nă - rul Va - sile.

1. Hrănește-mi, îngrijește
Tânărul (Vasile)
2. D'un cal și-un ogar
Și-un vânăt șoimel.
3. Cal cu ce-l hrănește ?
Tot cu fân tocat,
4. Orzișor pisat
In lapte muiat.
5. Ogar cum hrănește ?
Tot cu iepurași
6. Mititei și grași.
Șoim cu ce hrănește ?
7. Tot cu păsărele ;
Păsări gălbioare,
8. Din ostrov de mare,
Că-s dulci la mâncare.
9. Luni de dimineață,
Tânărul Vasile
10. Se scoală, se'mbracă,
La grajd mi se duce,
11. Ușa-mi descuiară,
Pe Murgu 'ntrebară :
12. — „Rozi, Murgule, rozi,
Rozi, de mi te'ngrașă.
13. Ori ție nu-ți place
Berea și mâncarea ?".
14. — „Ba, stăpân al meu,
Mie bine-mi place

15. Berea și mâncarea,
Odihna, culcarea.
16. Dar șoim s'a lăudat
Pe min' să mă'ntreacă.
17. Șoim, dacă m'o'ntrece,
Copita să-mi tai.
18. Copita din dreapta,
Care-i ca săgeata".
19. Tânărul Vasile,
La șoim se ducea
20. Și când mi-l zărea,
Din gură-i zicea :
21. — „Rozi, șoimule, rozi,
Rozi de mi te'ngrașă.
22. Ori ție nu-ți place
Berea și mâncarea ?".
23. — „Ba, stăpân al meu,
Mie bine-mi place
24. Berea și mâncarea,
Odihna, culcarea.
25. Dar Murg s'a lăudat,
Pe min' să mă'ntreacă.
26. Murgul de m'o'ntrece,
Aripa să-mi tai,
27. Aripa din dreapta
Care-i ca săgeata".
28. Joi de dimineață,
Tânărul Vasile
29. Se scoală, se'mbracă,
La Murg se ducea-ră ;
30. De frâu mi-l luară,
Afară-l scotea-ră.
31. Pe Murg și pe șoim-u,
La câmp îi ducea-ră,
32. La câmp, la câmpie,
Albă colelie.
33. Și-apoi ce-mi făcea-ră ?
Drumu' le dădea-ră,
34. Murgul, pe pământ-u,
Șoimul, sus, în vânt-u.
35. Șoimul, ce-mi zicea-ră ?
— „Dă, Doamne, să-mi dai
36. Ploaie pe pământ-u,
Bine, sus, în vânt-u ;
37. Pământul să moaie,
Să facă noroaie,
38. Murg să-mi poticnească
Și să-mi zăbovească.
Și să-mi poticnească".
39. Murgul se ruga-ră :
— „Dă, Doamne, să-mi dai
40. Bine pe pământ-u
Ceață, sus în vânt-u,
41. Ceață, 'ntunecată,
Deasă negureață,
42. Șoim să-mi zăbovească,
43. Din sbor să s'oprească
După păsărele,
44. Păsări gălbioare
Din ostrov de mare".
45. Murgul, cum gonește,
La poartă-mi sosește ;
46. Pe stăpân îl strigă,
Ușa să-i deschidă.
47. Vasile auzea-ră,
Afară ieșea-ră ;
48. De frâu mi-l lua-ră,
Prin curte-l plimba-ră,
49. La grajd mi-l ducea-ră,
Grăunțe-i dădea-ră.
50. Târziu, mai pe urmă,
Sosește șoimelul ;
51. Pe poartă se pune
Și-mi țipă șoimește,
52. Cu glas haiducește :
— „Stăpâne, stăpâne,

53. *Vin de mă sluțește*
Și mă pedepsește".
54. *Murgul mi-auzea-ră*
Și astfel zicea-ră :
55. — *„Stăpâne, stăpâne,*
Nu sluți șoimel ;
56. *Drag ți-o fi pe lume,*
Călare pe mine,
57. *Cu șoimel pe mână,*
Ogar după tine ;
58. *Cine te-o vedea,*
Mi te-or lăuda,
59. *Pe tin' de stăpân,*
Pe min' de cal bun".

Un cunoscut colind de vânătoare este cel ce urmează, cules din județele Munteniei :

Allegretto — colecția G. Cucu

Am ple- cat să co- lin - dăm Domn, domn
să 'nălțăm , Când boerii nu's a - ca - să
Domn domn să 'năl- țăm Când bo - e - rii
nu's a - ca - să , Domn domn să 'năl - țăm.

1. *Am plecat să colindăm*
(Domn, Domn să 'nălțăm)
Când boierii nu-s acasă ;
(Domn, Domn să 'nălțăm)

2. *C'au plecat la vânătoare*
Să vâneze căprioare.

3. *Căprioare n'au vânat :*
Și-au vânat un iepuraș

4. *Să facă din pielea lui*
Veșmânt frumos Domnului.

Colindul de vânătoare „Ciuta“ se aude prin județele Munteniei până la câmpie :

Pe munții de piatră,
De piatră crăpată,
O droaie de ciute
Pasc și mi s'adapă ;
Că-i iarba înverzită,
Apa limpezită,
Valea răcorită.
Dar ciuta mioară
La păr căruncioară,
Nici apă nu bea,
Iarbă nu păștea
Și de pază-mi sta.
Ciutele pășteau
Și se lăuda :
Din gură-i ziceau :
— „O, ciută mioară,
Dragă surioară,
Iarbă n'ai păscut,
Apă n'ai băut.
Ce ți s'a urît ?
Ce te-a amărît
De stai și pândești
Și te strejuești ?“.
Iar ciuta mioară,
La păr căruncioară,
Din gură-mi grăia
Și astfel zicea :
— „Dacă n'am păscut,
Apă n'am băut,
Semn mi s'a făcut ;
Că nici nu visați
Peste ce-o să dați.
(Cutare) hrănește,
Hrănește, îngrijește
Un cal ș'un ogar
Ș'un vânăt șoimel,
Ager, sprintenel.
Și el o să-i scoată
Mâine dimineață ;
Drumul să le dea
In goană să ne ia
Peste munți cărunți,
Pe sub stânci adânci.
Și ne-or tot goni
Pân' la lacu' Roșu
Ce nu-i de fel roș,
Ci o să se roșească
Ș'o să se'negrească
De sânge de ciute
Mai mari, mai mărunte.
Câte-om rămânea,
In goană ne-or lua
Și ne-or tot goni
Pân' la pod de os ;
Că de os n'a fost,
Ci de os l-om face
Cu oasele noastre“.
(Cutare) venea
Iată că-mi sosea
Cu cai, cu șoimei
Și cu ogărei.
Și mă tot gândesc
Și tot plănuesc
Incotro să'ncap
Și unde o să scap,
Că n'am și n'am unde
Să mă pot ascunde.
D'oiu fi pitulată
Sub stană de piatră,
De bun cal călcată,

O să fiu îndată
De șoimei pișcată,
De ogari mușcată".
Joia când venea,
(Cutare) pornea
Cu cai, cu șoimei
Și cu ogărei.
Drumul de le da,
Ciutele 'ntâlnea
Și mi le gonea
Peste munți cărunți,
Pe sub stânci adânci.
Dar ciuta mioară,
La păr căruncioară.
In goană s'arunca
Și fugea, fugea
Peste munți de piatră,
Sub piatră crăpată.
De moarte scăpa
Și ea-mi rămânea
De-ogar nemușcată,
De șoim nestricată.
(Cutare) Făt Frumos
El să-mi fie sănătos.

Tot prin aceleași părți și cu un cuprins apropiat este și colindul „Cerbului" :

Cerbul codrului
Ș'al Mușcelului
Mi se'ngâmfa
Și se lăuda ;
Nimeni n'a știut
Și nu l-a văzut
Pe unde s'adapă
Cu limpede apă ;
Nimeni nu cunoaște
Iarba unde paște,
Cu flori presărate,
Cu rouă scăldate ;
Unde piatra sună,
Sună și răsună,
Cerbii se adună
Să bea împreună ;
Că el mi se culcă
Tot în vale adâncă,
Colo sus în munți
Printre brazi mărunți.
Somnul când și-l face,
Cu urechea trage,
Că liniștea-i place.
Cerbul se'ngâmfa,
Mi se lăuda,
Ca el nu-s nici zece,
Pe toți îi întrece ;
Și cu fuga lui,
Sborul șoimului ;
Iar cu mersul lui,
Fuga calului.
Cerbul cum ședea
Și cum se mândrea,
(Cutare) îmi venea
Pe Murgu călare,
Cu arcu'n spinare,
Păsări de vâna
Cu șoimii pe mâini,
Cu droaia de câini.
Pe cerb că'ntâlnea,
Arcu că'ntindea,
Șoimi că trimitea,
Copoi c'asmuțea
Și mi-l săgeta.
Cerbul că-mi fugea,

Șoimii îl ajungeau,
Câinii că-l opreau.
Cerbul când cădea,
Așa-mi blestema :
— „Cornițele mele,
Crăci și rămurele !
Voi să vă tot faceți
Cornuri de băieți,
Buciume frumoase
De cântări duioase.
Picioarele mele
'Nalte, subțirele !
Fiindcă n'ați fugit
Pe dealu'nverzit,
Ia să hrăniți voi
Pe negrii copoi.
Ochișorii mei
Ageri, frumușei !
Fiindcă n'ați văzut
Arcu' când s'a'ntins,
In ciocuri să stați
De șoimei purtați ;
Iar tu carnea mea
Și tu pielea mea,
Una să-mi hrănești
Slugile domnești,
Alta să'ncălzești
Baci împărătești".
Tânărul (cutare)
Paloș că scotea,
Cerbu' că tăia :
Coarne că-i lua,
Pielea-i jupuia ;
Ochii că-i dădea
Tot pe la șoimei ;
Picioarele le da
Tot la ogărei.
Acas' se'ntorcea
Și se'nveselea.
Tânărul (cutare)
Fie-mi sănătos
Și cu noi cu toții.

Iată-l acum pe flăcăul de colindat pentru că ară „mândru". Colinda ardeleană sună astfel ; și de altă ispravă nu vorbește :

Repejor — colecția G. Breazul

REFREN I — REFREN II

Pe dea-lul cu stân-je-nii-re Do-ru mi-o dat jo-su, Pe dea-lul cu stân-je-nii, Lu-mea mea, lu-mea mea

1. *Pe dealul cu stânjenii,*
2. *Mândru-şi ară plugurii-re,*
3. *Dar nu-şi ară ca omul-u,*
4. *Ca unul ca...*
5. *Căci c'o mână doi boi mână*
6. *Şi cu una flori culege ;*
7. *Nu culege, da le-alege*
8. *Ca să fac'o cununiţă,*
9. *La fete şi la feciori,*
10. *De Sfintele sărbători ;*
11. *La feciori, de veselie.*
12. *La fete, de bucurie.*

Colindele tinerilor logodiţi. Flăcăul şi fata sunt în aşteptarea colindătorilor la casa unuia din părinţi şi împreună primesc şi cinstesc ceata urătorilor de sărbători. In curata poezie a apropiatei căsătorii, logodnicii ascultă închipuite isprăvi şi fericiri în doi. Sunt asemănaţi perechei de porumbei, ca în următorul colind :

Ea este lebăda dalbă „dela Dumnezeu trimeasă şi de Dumnezeu aleasă“ ce sboară pe sub ceruri să ajungă la (cutare) Făt Frumos.
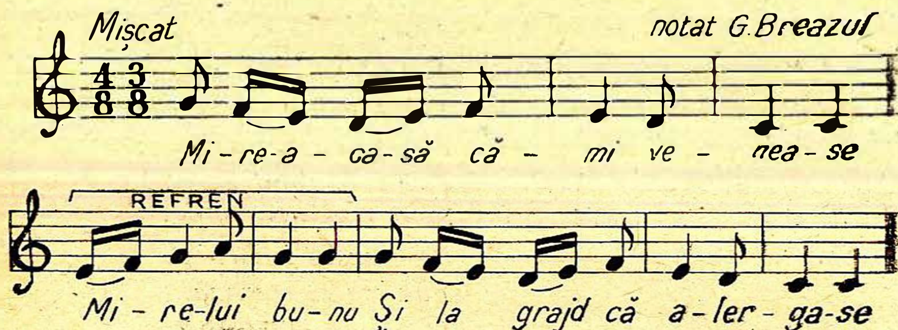
Ba se cântă „nunta soarelui“ cu Ileana Cosânzeana, balada prefăcută în colindul închinat perechei logodite :

Sus în vârful munţilor,
Pe creştetul pietrelor,
La porţile zânelor
Din plaiul Năculelor,
Vine-o dalbă lebejoară
Dela Dumnezeu trimeasă
Şi de Dumnezeu aleasă.
Ea prin ceruri mi-a zburat
Şi'ntre pietre s'a lăsat ;
Ea din zbor s'a abătut
La Făt Frumos a căzut,
Ca să-mi ia de soţioară
Mica dalbă lebejoară.
Făt Frumos cum o vedea,
La inimă se rănea
Şi din gură-i cuvânta :
— „O tu, dalbă zânişoară !
O, tu, mândră lebejoară !
In baie te-oiu îmbăia
Cu tine că m'oiu scălda“.
Lebăda ce-i răspundea ?
Din guriţă ce-i grăia ?
— „Făt Frumos, fecior de [Domn,
In baie nu m'oiu băia,
Cu tine nu m'oiu scălda,
Că nu-s dalbă lebejoară,
Ci sunt zâna cerului
Dela poarta Raiului“.
Făt Frumos, unde-auzia,
D'al ei dor se'nvăpăia
Şi din gură ce-i zicea ?
— „O tu, mândră lebejoară,
O, tu, mândră zânişoară !
Stai să-mi fii de soţioară“.

Lebăda mi-i răspundea
Şi din gură-i cuvânta :
— „Eu pe tine te-oiu lua,
Soţioară-oiu rămânea,
Dacă, măre, tu te-i duce,
Dacă, măre, mi-i aduce
Păsărica cerului
Şi cununa Raiului :

Pasărea ce cântă'n Raiu
Cu frumos și dulce graiu,
D'o ascultă tot mereu
Ingerii și Dumnezeu
Printre pomii înfloriți,
Unii cu florile învoalte,
Alții cu poamele coapte ;
Și cununa Raiului,
Raiului și a Domnului,
Impletită'n iasomie
Și cu fir de colelie".
Făt Frumos unde-auzea,
In grajd de piatră că intra,
Herghelia-și înhăma :
Oaste cu dânsul lua,
Și pornea pe drumul mare
In cotro soare răsare ;
Nouă cai că-mi ologea
Și alți nouă cumpăra,
Pân'iată c'ajungea
La locașul Domnului
Și la poarta Raiului.
Inainte cine-i vine ?
Vine Sfântul Sfânt Vasile
Ispitindu-l
Și întrebându-l
Ce-i e voia, ce-i e gândul.
Făt Frumos îi răspundea
Și din gură mi-i zicea :
— „Domnul sfântul mi-a ales,
Domnul sfânt mi-a trimis
O măiastră lebejoară
Ca să-mi fie soțioară ;
Dar ea nu vrea să mă ia
Până nu s'o cununa
Cu cununa Raiului,
Raiului și-a Domnului,
Impletită'n iasomie
Cu fire de colelie ;
Și ea nu vrea să mă ia
Pân' la nuntă n'o cânta
Păsărica cerului,
Cerului și-a Domnului,
Care cânt'aici în Rai
Cu frumos și dulce grai
Printre pomii înfloriți ,
Unii cu florile învoalte,
Alții cu poamele coapte,
D'o ascultă tot mereu
Ingerii și Dumnezeu".
Făt Frumos așa-i grăia,
Sfântă rugă se ruga,
Calde lăcrămi că vărsa.
Sânt Vasile se'ndura,
Pasărea că-i dăruia,
Pasărea și cununa.
Acas' de se'ntorcea,
La creștetul pietrelor
Din plaiul Năculelor.
Drumul pasării că-i da,
Cununa'n amvon punea
Și din gură că-mi grăia :
— „Ieși frumoasă lebejoară,
Ieși măiastră zânișoară
De-ți privește cununa,
De-ți ascultă pasărea,
Cununița Raiului
Din locașul Domnului
Și pasărea cerului
Dintre pomii Raiului".
Lebăda când îmi ieșea,
Fată mare se făcea :
Cunună-i pe cap sărea,
Pasărea c'o desmierda
Cu frumos și dulce grai
Și cu cântece din Rai.

La biserică se ducea,
Preotul mi-i cununa,
Iar de naş pe cine-avea?
Pe Ion, Sfântul Ion,
Naşul lui Iisus Christos,
Care mi-i blagoslovea,
Frumos dar le dăruia:
Ei o mică cruciuliţă
Şi o sfântă iconiţă;
Lui toiagul de argint
Şi puterea pre pământ.
Iar (cutare) fată mare
Cu cosiţe gălbioare,
De lucesc la raze de soare,
Cu logodnic tinerel
Tinerel şi voinicel,
El să-mi fie sănătos
Şi cu toţii dimpreună,
La mulţi ani cu voie bună.



1. *Mire acasă că-mi venea-re*
   Şi la grajd că alerga-re.
2. *Grajd de piatră-mi descuiară.*
   Cearcă Murgu, cearcă Negru.
3. *Găsi Murgu năsdrăvan,*
   Mai sprenţar şi mai fugar.
4. *De căpăstru mi-l lua*
   Şi afară mi-l scotea.
5. *De parmac că mi-l lega;*
   De parmacul grajdului.
6. *Cu ţesala-l ţesăla,*
   Cu giubeaua mi-l ştergea,
7. *Frumos şeaua-i aşeza;*
   Iute în casă-mi alerga,
8. *Să ia arcul din arcar,*
   Şi săgeţi din săgetar.
9. *Când puse picioru'n scara,*
   La şoimi el că-mi şuerară.
10. *Şoimii sboară sus la vânt,*
    Ogari galbeni pe pământ.
11. *Şi'n vânătoare plecară,*
    Din zori de zi în cătare.
12. *Vână ziua, zi de vară,*
    Până fu soarele'n deseară.
13. *Când fu soarele'n scăpătat,*
    Vânătoarea ce-au vânat?
14. *Găsi leul d'adormit,*
    Adormit şi pitulit,
15. *Sub un spin mare'nflorit,*
    Florile l-au năpădit.
16. *Să-l deştepte, nu se'ncrede;*
    Să-l săgete, nu se'ndură.
17. *Greu Murgu mi-a sforăit,*
    Leu' din somn s'a pomenit.
18. *Spinteca vântul fugind;*
    Pân'ce leu-a obosit.

19. Sboară Murgu' pe pământ,
Sboară șoimii sus în vânt.
20. Ogarî' ca săgețile,
Pe leu mi-l hărțuiară.
21. De leu că s'alătura,
In laț că mi-l încurca,
22. De urechi mi-l apuca,
Sus pe Murgu-l arunca.
23. Iute, mare, ca vântul,
Spre casă că mi-alerga.
24. — „Ia ieși, taică, ia ieși [maică,
Ia ieșiți voi, surioare.
25. C'am adus leul legat,
Viuleț, nevătămat".
26. Cine'n lume mi-l vedea,
Toată bine-i fericea:
27. „Ferice de maică-sa!
Ce băiat și-a mai scăldat,
28. De-i aduce leu legat,
Leu legat nevătămat.
29. Nici cu pușca nu-i pușcat,
Ci numa'n luptă-i luptat".
30. Nimeni nu mi-l auzea,
Numai Fira, soru-sa.
31. Furca din brâu c'asvârlea,
Tare-afară c'alerga.
32. Calu' din mână ea-i lua
Și'ncepu a mi-l plimba.
33. Și-așa mult mi l-a plimbat,
Până'ce păru-i s'a uscat.
34. 'N grajd de piatră l-a băgat,
Fân cu flori i-a presărat;
35. Fân cu flori din sărbători,
Cosit de două surori;
36. Cosit de două surori,
Și strâns de trei frățiori.
37. Dar și (cutare) Făt Frumos,
El să-mi fie sănătos.
38. Cu-ai lui frați, cu-ai lui pă- [rinți,
Cu surori și cu mireasă.
39. Bună vreme'n ceastă casă,
La boieri ca Dumneavoastră!

Alt colind de flăcău viteaz cu cal năzdrăvan:

Intr'al Mării Negre prund
(Leroi ler, Doamne)
Bate vântul nebunește
Și pe Negrul mi-l sburlește,
Că-i cu coama viforită
Și cu coada biciu făcută.
Iar pe Negrul sprintenel,
Leagănă-se-un legănel:
Leagăn verde de mătase
Cu vița'mpletită'n șase.
Dar în leagăn cine-mi șade?
Șade (Leana) cu ochi negri;
Și-mi coase și-mi chindisește,
De nuntă se pregătește.
Striga (Gheorghe) cât putea:
— „Cine'n lume s'o afla
Pe Negru de-a'ncăleca
Fără șea, fără oblânci,
Fără frâu, fără căpăstru,
Fără fir de biciu'n mână?".
(Radu) dacă a aflat,
Sus pe Negru a'ncălecat.
Negru dete a sălta,
A sălta, a strănuta,
Peste cap mi-l arunca.
Strigă (Gheorghe) a doua oară:
— „Cine'n lume s'o afla
Pe Negru de-a'ncăleca,

Fără șea, fără căpăstru,
Fără fir de biciu'n mână?".
Iar (Ionică) Făt Frumos
Al (Lenuței) mire-ales,
De Negru s'apropia,
Cruce cu dreapta făcea ,
Stânga'n coamă că-i punea,
Cu dreapta spata-i bătea,
Pe Negru se arunca.
Dară Negru ce-mi făcea?
Sărea'n vânt,
Sărea'n pământ ;
Sărea'n fața soarelui
Cum îi greu voinicului ;
Sărea, se'nspuma,
Lui (Ionică) nu-i păsa.
Striga (Leana) în gura mare
Să s'audă peste țară :
— „Ho, ho, Negrule, ho
Asta-o fi stăpânul tău
Și-o fi soțiorul meu,
Ginerele părinților,
Cumnățelul fraților,
Fraților, surorilor,
Stăpân bun argaților".
Iar (Ionică) cu (Lenuța)
Să-i vedem căsătoriți
Și la anul fericiți !

Alt colind de fată și flăcău :

Rău Marea se lăuda :
(Florile dalbe, ler de măr)
— „Cine'n lume s'ar afla
Să dea'n Mare
Ca o floare,
Să iasă'n vad
Ca un brad,
Cu cioltarul
Neudat?".
Iar (Ionică) Făt Frumos
Dacă-mi sta
Și asculta
Cum Marea se lăuda,
Iute-acasă c'alerga
'N grajd de piatră că intra ;
Cercă Murgul,
Cearcă Negrul
Lasă Negrul că nu-i bun,
Luă pe Murgul că-i mai bun ;
Și afară mi-l scotea,
Frumușel că mi-l gătea,
Șea pe dânsul așeza.
Inainte de-a pleca,
Chică neagră-și pieptăna,
Cruce cu dreapta-și făcea,
Stânga'n coamă că-i punea,
Pe spate mi-l netezea.
Pe Negru când s'arunca
Cu sulița de-a stânga,
Cu palcșul de-a dreapta,
Sărea'n vânt,
Sărea'n pământ ;
Sărea'n Mare
Ca o floare
Și ieși'n vad
Ca un brad,
Cu cioltarul neudat.
Dar din Mare cum ieșea,
Ochișorii i-arunca
In spre bolta cerului
Printre raza soarelui ;
Iar la umbra merilor,

Zări hora fetelor,
Fetelor şi zânelor.
Iute-acolo-mi alerga,
De pe cal descălica,
Calul d'un buştean lega
Şi spre horă se'ndrepta :
— „Bună ziua fetelor,
Fetelor şi zânelor,
Zânelor frumoaselor !“.
Toate fetele tăcea,
Numai una-i răspundea :
— „Dacă-i bună, vin la ea!“.
Iar (Ionică) se prindea
Lângă fata ce-i grăia ;
Jucă hora de trei ori,
De trei ori, de nouă ori.
Incepu Murgu-a necheza ;
Iar (Ionică) ce-i grăia ?
— „Mai şezi, Murgule, legat,
Infrânat şi nemâncat,
Nemâncat, neadăpat,
Cum stau eu neînsurat.
Că dacă m'oiu însura,
Ţie drumul că ţi-oiu da
Să paşti iarbă neumblată
De rouă nescuturată ;
Să bei apă de pe piatră
Printre colţuri strecurată,
Ca să-ţi crească coama lată,
Coamă lată, resfirată ;
Să fii iute de picior
Să-mi ajuţi la câte-un zor“.
Bine vorba nu sfârşea,
Hora mândră se spărgea,
Iar (Ionică) cum pleca ?
Cu mândruţa alăturea.
Tinerel Făt Frumos,
El să-mi fie sănătos ;
Şi (Lenuţa) bucuroasă,
Ea să-mi fie sănătoasă.

Alt colind de fată logodită :

Prin cel nucet,
Cel verde vişinet,
Este-un leagăn de mătase
Cu viţe'mpletite'n şase ;
Leagănă-se-o fată mare,
Frumoasă, pereche n'are ;
Mai coase şi chindiseşte,
Fir de aur împleteşte,
Cămaşa nunului,
Cămaşa mirelui.
Şi cum trage-un firicel,
Imi mai cântă-un cântecel.
Impărăteasa o auzea,
Intr'o clipă că-mi venea
Şi din gură aşa-mi grăia :
— „Taci... nu mai cânta !
Impăratu-i la vânat ;
Vine vremea de înturnat
Şi e calea lui pe-aici ;
Iar dacă te-o auzi,
Pe tine te-o îndrăgi
Şi pe mine m'o urî“.
Iar... fată mare
Dacă astfel auzea,
Din guriţă aşa-i grăia :
— „Nu cânt de împăratu' tău,
Ci cânt pentru doru' meu.
Eu nu cânt într'o pofidă,
Că sunt fată logodită;
Logodită sunt de mică
Şi azi mâine nunta-mi pică.

Și m'or lua din aste curți
Și m'or duce peste munți,
Peste munți
La alți părinți ;
Alți părinți, alte surori,
La alte grădini cu flori".
Iar... cea frumoasă,
Ea să-mi fie sănătoasă ;
Și cu frați și cu surori
Și cu noi colindători.

Un colind oltenesc de tineri logodiți :

Repede — notat G. Breazul

Du- mi - ni - că pe la prânz
Pe porumb îl chia-mă Ghiță

REFREN I

Râ-u - rel de ploaie, Sboa ră doi porumbi pe
Râ- u - rel de ploaie, Pe po - rum- bi - ță Ma-

REFREN II

sus, Râ - u - rel de ploaie.
ria, Râ - u - rel de ploaie.

Colinda tinerilor însurăței este un imn adus fericirei în doi a celor de curând căsătoriți. Incepe chiar cu cuvintele „fericean ferice" și aceste cuvinte revin mereu ca un refren.

Iată un asemenea colind de prin satele jud. Teleorman :

Repede — notat G. Breazul

REFREN I

Le-roi - leo, Ici în ceastor curți,

REFREN II

Ici în ceastor curți, Le-roi-leo, Și'n cea-

REFREN II

stor dom - nii, Le-roi-leo, Și'n ceas-tor dom - nii,

1. Ici în ceastor curți (bis)
Și'n ceastor domnii (bis)
2. Născut, mi-au crescut-î
Doi meri de-aurei
3. De toamnă sădiți ,
De vară'nfloriți.
4. La tulpini de meri,
Mese de boieri
5. Și de negustori
Și danț de curteni.
6. Danțul cine-l poartă ?
Jupânul (cutare)
7. Danțu-mi dănțuiește
Și mi-l învârtește,
8. Toiag răsucește,
In sus l-asvârlește,
9. 'N palmă-l sprijinește
Și se fericește :
10. — „Ferícean, ferice !
Ferícean de mine,
11. De taica, de maica,
De-ai mei părinți,
12. De Domnul frumos
Mult mi-e cuvios ;
13. Și i se cuvine
Să se poarte bine
14. Cu cămăși de in
Guleraș de fir".
15. Iar la vârf de meri,
In dalbele flori,
16. Leagăn de mătase ;
In el cine-mi șade ?
17. Doamna dumnealui
A acestui domn bun.
18. Coase, chindisește,
Fir de aur împletește.
19. Trage câte-un fir,
Rupe câte-un măr.
20. In sus îl svârlește,
'N palme-l sprijinește
21. Și se fericește :
„Fericea'n ferice !
22. Fericea'n de mine
Și de-ai mei părinți,
23. De doamnă frumoasă,
Mult mi-e cuvioasă ;
24. 'N zil' de m'am născut,
Parte ce-am avut
25. De domn tinerel,
De domn frumușel ;
26. Și mi se cuvine
Să mă poarte bine
27. Cu rochi de mătase
Impletită'n șase ;
28. Papuci gălbiori,
Toculeț de flori,
29. Mult sunt jucători !
Rar la zile mari,
30. Cum e la Ajun
Și la moș Crăciun,
31. Și la Bobotează
Când preoți botează
32. Lumea creștinează".
La mulți ani cu bine
33. Și cu sănătate
'N cas' la dumneavoastră !

Colindele gospodarului, colindele plugarului. Sunt colinde de familie, de gazdă, în care se laudă belșugul holdelor, pacea și mul-

lumirea în casă, chemându-se harul lui Dumnezeu pentru semănăturile viitoare. Iată unul din Ardeal :

1. Plai înflorit,
La loc răcorit,
Cu rouă stropit,
Mesele întinse.
2. Mesele-s întinse,
Făcliile-aprinse ;
La mijloc de masă,
Jită de mătasă.
3. La locul de frunte
Cu făclii mai multe,
Şade Dumnezeu
Şi cu Fiul Său.
4. Iar în jurul Lor,
Ceata Sfinţilor,
Bând şi veselind,
Cu drag ascultând.
5 Până când, odată,
Cântările'ncetară,
Căci trei flori s'arată,
Stând la judecată :
6. Floarea grâului,
Floarea vinului,
Floarea mirului,
Florile Domnului.
7. Ceste trei flori sfinte,
Din Rai răsărite, —
Care-i din toate trele
Sfinte floricele,
8. Ar avea din fire,
Mai mare-omenire ?
Floarea grâului
Grăia Domnului :
9. — „Eu am dela fire
Mai mare menire ;
Căci de n'aş fi eu,
Ar fi cât de rău.
10. Căci sat n'ar fi'n casă,
Nici colaci pe masă".
Floarea vinului
Grăia Domnului :
11. — „Eu am dela fire
Mai mare menire ;
Căci de n'aş fi eu,
Ar fi cât de rău.
12. Fără vin din vie
N'ar fi veselie".
Floarea mirului
Grăia Domnului :
13. — „B'-a mea-i o menire
E mai naltă'n fire ;
Că de n'aş fi eu,
Ar fi cât de rău.
14. Făr'a mea chemare
N'ar fi creştinare".
Domnul le-asculta
Şi-apoi cuvânta :
15. — „Ascultaţi, flori sfinte,
Din Rai răsărite,
Nu vă amărîţi,
Nu vă mai părîţi,
16. Că v'am dat din fire,
Chiar dela zidire,
La trei în unire,
Numai o menire.
17. Că'n tot anu'-odată,
Cu mâna 'ncărcată,
Să ieşiţi din Rai
Pe al lumii plai ;
18. S'aduceţi în dar
Bunului plugar :
Sat deplin în casă
Şi colaci pe masă.
19. Altă bucurie,
Dalba veselie ;
Şi-alta, creştinare,
Sfânta botezare".

De prin satele Munteniei, acest colind de gospodar :

Ale cui sunt ceste case
Așa nalte, minunate,
Cu laturi de fier legate,
Cu porțile ferecate ?
Dar în poartă cine-mi șade ?
Șade bun jupân (cutare).
Stă în poartă rezemat,
Pe toiagu-i ferecat,
De scumpe arme'ncărcat.
Dar dumnealui ce-mi făcea ?
Căta asupra caselor
Pe luciul olanelor.
Vede casa înălbită,
De porumbei acoperită.
El din gură, ce-mi zicea :
— „Scumpă soțioara mea,
Nu ședea, de te uita ;
Intră'n casă, întinde masă,
Peste masă grâu revarsă ,
Ș'un colac de grâu curat.
Sub colac vadra de vin
Și cu galbenul deplin ;
C'așa-i legea din bătrâni,
Din bătrâni, din oameni buni.
Porumbeii te-or vedea
De sus, jos că s'or lăsa,
In casă că mi-or intra,
Grâușor c'or aduna,
Apa veseli or gusta,
Ș'or sbura și mi-or cânta
Sus, mai sus, că s'ar urca.
Dacă mi-or fi îngerași,
S'or ascunde'n nouraș.
Sus, mai sus, că s'or ducea,
La Dumnezeu s'or ruga.
Iar d'or fi colindători,
Ei în casă mi-or intra,
Mi-or cânta, mi-or colinda,
Colacul că ș'or lua,
Veseli vinul or gusta,
Frumos. că s'or ospăta".
C'așa-i legea creștinească,
Domnul să vă fericească
La anul
Și la mulți ani !

Altă colindă plugărească din Ardeal :

Potrivit — colecția G. Breazul

Scoa lă, scoa lă gaz-dă ma — re

REFREN

Flo — ri — le's dal — be Prinde bo-ii

la - tân — ja — lă.

1. *Scoală, scoală, gazda mare,*
Prinde boii la tânjală.
2. *Și te du la plug afară,*
Și tot ară până'n seară.
3. *La capul drumului mare,*
La fântâna cu trei'svoare,
4. *Dumnezeu pe-acol' scoboară,*
Și pășește prin ogoară.
5. *Apă'n gură a luat,*
De-arătură s'a'ndurat,
6. *Holdele le-a rourat,*
Și din gur'a cuvântat :
7. *— „Creșteți, grâie,*
Până'n brâie ;
Și ovese,
Cât de dese.
8. *Secări,*
Pân' la subsuori ;
Și porumbi,
Pân' la grindă.

Colindă gospodărească din Munții Apuseni :

Repede

colecția S. Drăgoi.

Co-lo'n su-su mai din su-su,
REFREN I
Domnu-lui Doamne, Co-lo'n jo-su mai din
jo-su, Domnu-lui Doamne.
REFREN II

1. *Colo'n sus-u mai din sus-u,*
Colo'n jos-u mai din jos-u
2. *Trei esteri, trei meșteri mari.*
Estereau și meșterau.
3. *In pădure se duceau,*
Lemne multe-mi doborau.
4. *Și frumos mi le ciopleau ;*
Acasă ei îmi veniau,
5. *Boii în jug îmi prindeau,*
In pădure se duceau,
7. *Meșterii se agățau,*
Estereau și meșterau.
8. *Lemne mi-le'ncheiau,*
9. *Cu lanțuri o lănțuiau,*
Frumos o acopereau.
10. *Cu bârne o îmbârneau,*
O lipiau, o văruiau.
11. *Când gata cu ea erau,*
Meșterii așa-mi grăiau :
12. *— „Să trăești, gazdă, trăești,*
Casa să ți-o stăpânești.

13. *Iar acum să te gătești,*
La câmp, gazdă, să por-
[nești“.
14. *Gazda atunci îmi pornea*
Și grâu frumos ciuruia.
15. *Tot în saci că îl băga*
Și în car că mi-l punea.
16. *Plugu' și rotilele,*
Grapa și cârpelile.
17. *Boii în jug îmi prindea*
Și la plug gazda pleca.
18. *Arai, gazdo, cât arai*
Și pe urmă semănai.
19. *Și mândru că mi-l grăpai,*
Iar după ce-l gătai,
20. *Așa, gazdo, cuvântai,*
Pre Domnul din cer rugai,
21. *Ca grâul să mi-l rodească,*
Câmpurile să 'nflorească.
22. *Iară Domnul asculta ;*
Rodul Său îl trimitea,
23. *Grâu frumos îmi creștea.*
Când la genunche era,
24. *Gazda la holdă mergea,*
Grâul frumos îl plivea,
25. *De bueri, boz, de neghină,*
Și de alte borotine.
26. *Iară când fu gata copt,*
Cu secera mergeau toți ;
27. *Și poloage îl făceau.*
Iar un voinic se punea,
28. *Funii multe împletea,*
Poloagele le strângea,
29. *Le strângea și snopi făcea*
Și pe urmă îi strângea,
30. *Pe toți petițe-i făcea.*
Și-apoi acasă pleca.
31. *Și-acasă, gazdă, veniau,*
Carele frumos lungeau.
32. *Boii în jug îmi prindeau*
Și la holdă că-mi plecau.
33. *Grâul pe cară-l cărau*
Și acas'mi-l aduceau,
34. *Stoguri mândre îmi fă-*
[ceau ;
Apoi aria-o curățau
35. *Și frumos o măturau ;*
Grâu'n arie-l răsfirau.
36. *Și caii că mi-i băgau ;*
Grâul mândru-l treerau,
37. *Cu furcile-l întorceau,*
Paele le ridicau,
38. *La oparte le dădeau ';*
Boabele toate curgeau,
39. *Boabele cu plevile.*
Vrau (vraf) poșoru îl fă-
[ceau,
40. *Ciurul lângă vrau puneau*
Și frumos îl vânturau.
41. *Și în saci că mi-l băgau*
Și'n casă că mi-l puneau.
42. *Boii la car că'njugau*
Și la moară se duceau.
43. *Făină albă făceau*
Și acasă că-mi veniau.
44. *Către nevastă-mi ziceau :*
— „Auzi tu, nevastă dragă!
45. *Mânecile tu-ți sufulcă*
Și de loc tu mi te-apucă,
46. *De cernut, de frământat*
Și să ne faci tu colaci“.
47. *Nevasta mi s'apuca,*
Mânici albe sufulca,
48. *Copaneaua'n brațe lua,*
Și de loc mi s'apuca,
49. *De cernut, de frământat ;*
Făcea colaci mărișori

50. *Și mi-i băga'n cuptor.*
Iar când erau gata copți,
51. *Iacă junii îmi veneau,*
Tot cântând și colindând.
52. *Să fiți, gazdă, toți în pace,*
Să trăiți, precum vă place.
53. *Noi, de cântat v'am cântat*
Și cu toți v'am colindat.
54. *A grâului, colacului,*
Cum s'a lucrat, s'adunat.
55. *Și nouă, gazd, ni-ai dat,*
Cu cârnați l-ai înnodat.
56. *Sus la grindă l-ai legat*
Și nouă ne-ai arătat ;
57. *Noi să-l luăm, să-l deslegăm*
Și la iapă ca să-l dăm.
58. *Dumnezeu să le rodească,*
Foarte mult să le'nmulțească.
59. *Noi corinda-am corindat*
Dumneavoastr'am închinat.

De pe valea Someșului, către izvor, avem colinda gospodarului înstărit, în plină putere ca un brad. E asemănat unui craiu de basm, stăpânind curți pe muntele Ceahlăului :

Vioiu
notat Octavian Pop.

Sus în vâr-ful muntelui , Radu-le bra-du-le
Rad domn bun, Munte — lui Ceah — lă - u — lui.

1. *Sus în vârful muntelui,*
Radule bradule,
Rad domn bun,
Muntelui Ceahlăului,

2. *La curțile Craiului,*
Radule bradule,
Rad domn bun,
Radului voinicului.

3. Este-o masă de mătasă
Pe margeni cu firuri trasă.
4. Dar la masă cine-mi stau,
Ospătau și sfătuiau ?
5. Mari boieri de-acestor curți,
Radule bradule,
Rad domn bun,
Și'n jur colindători mulți.

6. Și nașterea lui Christos,
Radule bradule,
Rad domn bun,
Să vă fie de folos.
7. La mulți ani cu sănătate !
Radule bradule,
Răd domn bun,
Craiule prea luminate.

Colindul cel mare, colindul „omului cel bun", binefăcător.

Colindul cel mare sau colindul de curte, colind de mare gazdă a lui Dumnezeu, se cântă pentru fruntașul cu poziție înaltă în sat și binefăcător. El se scaldă mai la vale de Dumnezeu și Sfântul Ion. Intrebat de Dumnezeu, la masă, fruntașul spune tot binele făcut, iar Ziditorul lumii îl binecuvântează :

Sue'n slavă înălțat,
Unde-i cerul luminat,
Intră'n Raiu nejudecat...

Iată cum se cântă acest colind în satul meu natal (Sudiți–Ialomița) :

Moderato — notat N Oancea

A - le cui sunt ceas-te ca — se —
ceaste ca — se mi-nu — na — te —
Cu sto - bori în — cun - ju - ra — te ?

1. Ale cui sunt ceaste case,
Ceaste case minunate
Cu stoboli inconjurate ?

2. Pe afară-s văruite,
In lăuntru zugrăvite,
Zugrăvite'n vise scrise.

3. *Dinaintea ceastor case,*
Ceastor case luminate,
Crescutu-mi-au 9 meri.
4. *La vârfuri cu 9 meri,*
Arde 9 lumânări,
Suš îmi arde, josu-mi pică.
5. *Pică una, pică două,*
Picătura cea de-a noua
Pică'n apă limpejoară.
6. *Da'n ea cine se scăldară?*
Scald'-se bunul Dumnezeu;
Se scaldă și se'mbăie.
7. *Cu vin alb se boteză,*
Cu bun mir se mirui,
Veșmânt alb se primeni.
8. *Mai în jos de vadul lui,*
Scald'-se Ion, Sfântul Ion;
Se scaldă, se'mbăie,
9. *Cu vin alb se boteză,*
Cu bun mir se mirui,
Veșmânt alb se primeni.
10. *Mai în jos de vadul lui*
Scald'-se acest domn (om)
[bun,
Cest om bun jupân
(cutare)...
11. *Cu vin alb se boteză,*
Cu bun mir se mirui,
Veșmânt alb se primeni.
12. *Atunci Dumnezeu grăi:*
— „Cui, om bun, te po-
[trivești?
Mie sau lui Sfânt Ion?
13. *Cum de mi te potrivești*
La veșminte, la cuvinte,
La podoabele sfinte?".
14. *Zise-atuncea ceast om bun:*
— „Doamne, nu mă potri-
[vesc
Nici Ție, nici lui Sfânt Ion.
15. *Mă potrivesc faptelor*
Ce de tânăr le-am făcut;
Am făcut tot ce-am putut:
16. *Făcui poduri la căi grele,*
Să treacă care pe ele;
Câți treceau, toți mulțu-
[miau
17. *Și mie și sfinților,*
Lui Ion, Sfântul Ion
Și lui Bunul Dumnezeu.
18. *Fântânele la căi grele;*
Câți setoși, Doamne, tre-
[ceau,
Acolo se adăpau.
19. *Și-am întins masa la drum;*
Câți flămânzi, Doamne, tre-
[ceau,
Ospătau și mulțumiau
20. *Și mie și sfinților,*
Lui Ion, Sfântul Ion
Și lui bunul Dumnezeu.
21. *Cât în lume am trăit,*
Grădini multe am sădit,
Numai pom de cel rodit.
22. *Cine poame a mâncat,*
Tot cu „mulțumim" a dat
Și pe cale a plecat.
23. *Eu de „mulțumitul" lor,*
Venii'n vadul sfinților;
Cutezai și mă'mbăiai,
24. *Cu vin alb mă botezai,*
Cu mir bun mă miruii,
Veșmânt alb mă primenii".

25. Grăi bunul Dumnezeu :
— „(Cutare), fătul meu,
Slavă sufletului tău !
26. Fie bine dar de tine,
Făcuşi bine'n astă lume,
In cealaltă-i găsi bine :

27. Sue în slavă înălţat,
Unde-i cerul luminat,
Intră'n Raiu nejudecat,
28. Treci la masă nechemat,
Bea paharul neurat,
Numa'n cruce închinat“.

29. Iar cest domn jupân
[cutare),
El să fie sănătos,
Gazdă bună a lui Christos.

Colinda „omului bun“ şi milos se aude mereu în toate părţile pe unde se colindă ; iată cuprinsul colindei din Ardeal :

Gazda, cest om bun
Bun gând şi-o gândit :
Casă şi-o zidit,
Pomi a răsădit.
Masa întindea,
Câţi drumari trecea
Şi se abătea,
Toţi îi hărănea ;
Câţi goli îi venea,
Toţi îi îmbrăca ;
Câţi desculţi venea,
Toţi îi încălţa.

Un măr aurit,
Frumos înflorit,
Mere că-mi făcea.
O boare bătea,
Merele cădea,
Gazda le strângea,
La săraci le da,
Pomană-şi făcea.
Cestui om bun,
Dumnezeu i-a dat,
Locul sfânt în Raiu,
La lumini aprinse
Şi la mese'ntinse.

Făcătorul de bine, milos şi ospitalier, vede pe Dumnezeu în cer. Când Iisus se născu în iesle, au venit la el cârduri de rândunele şi porumbei de i-au adus vestirea :

1. Sus în vârful munţilor,
La fântâna sfinţilor,
2. Ea doi brazi alăturaţi,
La vârfuri amestecaţi,
3. Este-un leagăn de mătase
Impletit cu viţe'n şase.

4. *Dar în leagăn cine-mi doarme?*
Doarme . . . . om bun.
5. *Vine-un cârd de rândunele*
Cu glasuri de feciorele;
6. *Și-mi cântară, îmi colindară,*
Pe cest om bun mi-l sculară.
7. *Vine-un cârd de porumbei*
Cu glasuri de feciorei
8. *Și-mi cântară, îmi colindară,*
Pe cest om bun mi-l sculară.
9. *Scoală om bun de vezi tu*
Pruncul Sfânt mi se născu:
10. *In iesle, pe fân uscat*
De îngeri încunjurat.

Moderatto

Sus în vârful mun-ți — lor ——
Hai le — roi Doamne, le-roi Doamne,
La fân — tâ — na sfin — ți — lor

In colindul de preot, cinstita față bisericească (cutare) este așezată să slujească în câte-o bisericuță singuratică:

Cu altarul către soare,
Cu ușile jos spre mare...
Slujba sfântă cine-o ascultă?
O ascultă Maica Sfântă
Cu'n Fiuț micuț în brațe
Și cu lacrime pe față...

Cine a fost la capul Dolojman din părțile Tulcei și se va fi

uitat la ostrovul zis „la bisericuță“ de pe Razelmul ce a fost odată golf de mare primitor de corăbii, se va fi întrebat dacă colindul de preot cu „ostrovel de mare“ n'a luat ființă chiar în aceste locuri pline de amintirile întâielor veacuri creștine :

In ostrovel de mare,
Spre soare răsare,
Este-o mică bisericuță ;
Iar în mica bisericuță,
Arde nouă lumânări,
Cântă nouă cântători...
Afară că mi-și ieșea
Și pe scară se suia.
Dar în toacă ei nu da,
Nici clopotu' nu trăgea,
Ci pe mare se uita
Și departe ce zărea ?
O neagră de corăbioară
Neagră, mică, sprinteioară,
Ce iute la mal venea,
Cu malu' se-alătura,
Paru'n mal că-mi bătea
Și schela că-mi arunca.
Dar din ea cine-mi ieșea ?
Cuvios preot (cutare)
Evanghelia de-a stânga,
Sfânta cruce de-a dreapta.
In biserică intra
Și din gură cuvânta :
— „Voi nouă cântători,
Dați în toacă de trei ori,
In clopot de nouă ori.
Pân' departe să răsune,
Lumea toată să se-adune,
Așa precum se cuvine
Și la Domnul să se'nchine,
Să le ierte din păcate,
Din greșeli pe jumătate“.
Cuvios preot (cutare),
El să-mi fie sănătos,
Gazdă bun' a lui Christos.

Colinde de ciobani (păcurari). Străvechea îndeletnicire românească, păstoritul, se bucură de multe colinde. „Oile bune la Dumnezeu“, ciobani darnici către sfintele lăcașuri și către cei ce au nevoie de milostenie, au cântări de laudă la praznicul Nașterii. Iată un colind din Ardeal :

Andante — colecția S Drăgoi

Feri-cat fe — ri - ce Dom — nu — lui, Doamne, Feri — cat fe — ri — ce.

Fericat ferice,
(Domnului Doamne!)
Da cine-i ferice?
Ia cel gazdă mare,
Ce ficuță are.
De făloasă n'are
Soață'n lumea mare.
Și pe ea mi-o cere
Trei din trei laturi,
Trei din trei vaduri.
Și pe ea mi-o cere
Fecior de împărat.
Bine că o cere,
Că ea nu va mere,
Că-i urît de el-u
De prânzuțu lui-u,
Săbiuța trasă,
Cruciș peste masă.

Și pe ea mi-o cere
Tanțoș unguraș.
Bine că mi-o cere,
Că ea nu va mere,
Că-i urît de el-u,
Și de legea lui-u.
Și pe ea mi-o cere
Jujaș păcurar.
Bine că o cere,
Bucuros va mere,
Că și ei îi drag-u,
Oile mulgând-u,
Șuștare umplând-u,
Mieii alegându-i,
La munte mânându-i.
Și te veselește
Jujaș păcuraru,
Că noi te'nchinăm-u,
Dalba-i sănătate.

Bănățenii tânguiesc în colind pe ciobanul „singurel și streinel" ucis de doi „veri primari, doi lotri mari", ca să-i ia oile. Este o strămutare a Mioriței în colind:

Repede
notat G. Breazul

Sus, sus, sus la mun-te, Nea-oa-i
pân' ge-nun-che, Iai, Dom-nu-lui, Doamne.
REFREN

1. *Sus, sus, sus la munte,*
Neaoa-i pân' genunche,
(Iai, Domnului, Doamne).
2. *Jos, jos, jos la vale,*
Neaoa-i și mai mare.
3. *Stau trei păcurari*
Cu ciopoare mari,
4. *Păcurari de munte*
Toți trei frați de cruce.
5. *Da cei păcurari,*
Doi sunt veri primari.
6. *Și-unu-i singurel*
'N lume streinel.

7. *Iar cei veri primari,*
Cei doi lotri mari,
8. *Pe el mi-l mâna;*
Oile a'nturna.
9. *Da până mergea,*
Până când venea
10. *Şi-oile 'ntorcea,*
Grea lege-i făcea.
11. *Că se voroviră*
Şi se sfătuiră,
12. *Mai de către seară,*
Pe el să-l omoare.
13. *El dac'auzea,*
Din grai că grăia :
14. *— „Omorîţi-mă*
Şi 'ngropaţi-mă
15. *In mijlocul stânii,*
La furca fântânii,
16. *In strunguţa oilor,*
In jocuţul mielor.
17. *Drag gluguţa mea,*
Pe mine-ţi punea :
18. *Fluierul meu drag,*
Mi-l puneţi pe cap,
19. *Infipt în mormânt*
Cu dopul la vânt.
20. *Vânt de-a trăgăna,*
Fluieru'-a cânta.
21. *Vânt de-a vâjâi,*
Fluieru'-a hori.
22. *Când neaua a ninge.*
Fluieru'-a zice.
23. *Când a răsuna,*
Oile s'or înturna.
24. *Oile s'or strânge,*
La mormânt ş'or plânge .
25. *Oile s'or aduna,*
Pe min' m'or cânta ;
26. *Oi mândre cornute,*
M'or cânta prin munte ;
27. *Oi mândre bălăi,*
M'or cânta prin văi ;
28. *Oi mândre moţate*
M'or cânta prin sate".

Colind de pescar. Pescuitul este iarăşi o străveche îndeletnicire românească, — şi cu mult mai întinsă ca azi. Bogăţia pescuitului de altădată făcea ca să avem prisosuri pentru export. In actele de comerţ de prin veacul al XIV-lea, după anii 1300, se pomenesc de carele cu peşte dela Dunrăe ce luau drumul Poloniei şi Ungariei.

Oraşele dunărene au început ca sate de pescari, cu vaduri de corăbii. Intre toate, să pomenim de Brăila, care-şi are colindul ei :

1. *Icea'n vadu' Brăilii*
(O leroi, leroi, Doamne),
Icea'n scheli un pescar mar'
2. *Pescarul jupân (cutare)...*
Cât era vara de mar'
3. *Mai nimica nu-mi lucra,*
Ci năvodu'-şi'mpletea,
4. *Năvod verde de mătase*
Impletit cu viţe şease.
5. *Lucră Vineri şi Sâmbătă,*
Duminică pân' la prânz.
6. *Şi năvod, de-mi isprăvia,*
Luni, în apă-l arunca.

7. *Dete-o toană, dete două ;*
Când fu toana a dintâi,
8. *A tras sus, a tras mai jos,*
Năvodul la mal a scos.
9. *Sumese mâneca 'n cot*
Și mi-o vârî prin năvod.
10. *Cam prin fundul mătiței,*
Găsi un rac și-un cosac.
11. *Dacă vedea și vedea,*
Că nimic nu folosea,
12. *El pe-atât nu se lăsa*
Și năvodu' iar îl lua,
13. *Și în apă-l-arunca*
Și prin mijloc mi-l trăgea.
14. *Dete-o toană, dete două ;*
Când fu toana a de-a doua,
15. *Trase'n sus și trase'n jos,*
Năvodul până l-a scos.
16. *Sumese mâneca'n cot*
Și mi-o băga prin năvod.
17. *Cam la fundul mătiței,*
Găsi știucă și plătică.
18. *Dacă vedea și vedea*
Că nimic nu folosea,
19. *El pe-atât nu se lăsa*
Și năvodu' iar îl lua,
20. *Și în apă-l-arunca ;*
Două-trei toane trăgea.
21. *Dete una, dete două ;*
Când fu a de-a treia,
22. *Trase'n sus, și trase'n jos,*
Năvod la margine-a scos.
23. *Sumese mâneca'n cot*
Și mi-o băgă prin năvod.
24. *Cam la fundul mătiței,*
Găsi pe puiul vidrei.
25. *. . . . . . . cum îl găsea,*
De perișor l-apuca,
26. *Afară că mi-l scotea*
Și acasă că pleca.
27. *Acolo dac'ajungea,*
La bătaie mi-l lua.
28. *Bate-l, măre, și-l căsnește,*
De pește mi-l suduește.
29. *Și . . . . . pescar mare,*
El pe-atât nu se lăsa.
30. *Pe pui de vidră-l lua*
Și-apoi strâns că mi-l lega,
31. *După stâlpul coșului,*
La dogoarea focului.
32. *Afară dacă-mi ieșea*
Și ochii de-și arunca,
33. *Cam în spre soare-răsare,*
Vedea pe vidra a mare,
34. *Din picioare scăpărând,*
Din gură văpăi lăsând.
35. *N'-apuca să mi-și sosească*
Și-'ncepea ca să vorbească :
36. *— „Tu ...., pescar mare,*
Puiul meu de ce-l căsnești?
37. *De ce-l bați și-l suduești,*
Cu chinuri îl canunești ?
38. *Au nu vezi cât e de mic,*
De mic și nepriceput ?
39. *Dacă, măre, vrei să afli*
Unde-i pește de vânat,
40. *Spune-ți-voiu adevărat*
Unde-i pește de vânat.
41. *Că e'n apă, la adânc,*
Cât din cer până'n pământ.
42. *Și mult pește'n apă crește,*
De nu se mai isprăvește.
43. *Câte stele sunt pe cer,*
Cât nisip este pe mal".
44. *Și .... pescar mare,*
Așa dacă 'mi auzea,

45. Drumul puiului dădea,
Năvodu-'n ap'-arunca.
46. Și la mal când îl scotea,
Ce vedea, se minuna.
47. Lumea că se sătura,
Praznic se prăznuia.

48. Iar .... pescar mare,
El să-mi fie sănătos,
49. Cu-a lui dalbă jupâneasă
Și cu dalbii-i coconași.
50. La mulți ani cu voie bună
Și cu toții dimpreună.

Repede — notat G. Breazul

I - cea'n va - du' Bră- i - lii
REFREN
O - le - roi, le - roi, Doam - ne,
I - cea'n scheli un pes-car mar!

Colind de negustor. Din porturile noastre dela Dunăre și Mare, cu vaduri de corăbii pe unde intrau și ieșau mărfurile, au ajun până la noi ecouri ale unor vremuri de comerț apuse. Și tot colindul le păstrează :

In cel prund de mare,
Sub zare de soare,
In schela mării
In vadul sării,
Răsărit-a,
Crescut-a
Un verde mălin
Și-un roșu călin ;
Sus mi-e frunza deasă,
Jos mi-e umbra groasă.
Iar la rădăcină,
La verdea tulpină,
Mi-este așezat
Pat mare încheiat.

Da 'n pat cine-mi șade ?
(Cutare) jupân dumnealui
Și cu doamna lui.
In pat așternut
Velințe pestrițe,
Pernioare scrise.
(Cutare) ochi negri
Coase, chindisește.
Pe mare privește,
Departe zărește
Neagră corăbioară,
Neagră și smolită,
De valuri bătută.
Da'n ea cine vine ?

Greci neguțători,
Greci Țarigrădeni,
Din vâsle vâslind,
La margeni trăgând ;
Trag și chiuesc,
La mal năvălesc,
Din gură grăiesc :
— „(Cutare) ochi negri
Cine'n poală-ți șade ?
Au ți-e frățior ?
Au ți-e verișor ?
Deșteaptă-l, deșteaptă,
Să ne vămuiască,
Să ne slobozească“.
(Cutare) ochi negri
(Cutare) le grăia :
— „Nu mi-e frățior,
Nu mi-e verișor,
Ci-i drag Voinea-l meu,
Soțiorul meu.
Iar voi corăbieri,
Greci Țarigrădeni,
Trageți și tăceți.
Da să nu-mi făceți
Larmă nici la vad ;
Că de-l veți scula,
Pe drag Voinea-l meu,
Vamă v'o lua,
Vamă fără seamă :
Fir și ibrișim
Și postav dă-l bun,
Sculuri de bumbac
Marfă după plac“.
Ei nu'nțelegeau
Și larmă făceau.
Voinea se scula,
Vamă le lua :
Fir și ibrișim
Și postav dă-l bun.
Iar jupân (cutare)
Și cu a lui (cutare),
S'aibă sănătate,
Că-i mai bună decât toate.

Colind la naș. Datina mersului finilor cu colaci la nași e veche, — la Crăciun, ori la Anul Nou, sau la Lăsatul Secului. Vechiu este și colindul :

1. *Pomii, pomișorii mei-u,*
(Florile dalbe),
Pomii, pomișorii mei.
2. *Plecați-vă de vârfuri-u,*
Plecați-vă de vârfuri,
3. *Să-mi culeg v'o două flori-u,*
Să-mi culeg v'o două flori,
4. *De sfintele sărbători-u,*
De sfintele sărbători ;
5. *Azi, mâine, zilele mari-u,*
Azi, mâine, zilele mari
6. *Și ne-or chema nănași [mari-u,*
Și ne-or chema nănași mari.
7. *Nănași mari, cu ce ne-om [duce ?*
Nănași mari cu ce ne-om [duce ?
8. *— Cu'n colac de grâu*
C'un colac de grâu frumos
9. *Ca pelița lui Christos,*
Ca pelița lui Christos.

Repejor — notat G. Breazul

Po - mii, po - mi - șo - rii me - i Flo - ri - le

REFREN

dal - be Po - mii, po - mi - șo - rii mei

Colind de văduvă. Mereu cu gândul după soțul pierdut, colindătorii i-aduc mângâieri departate din lumile cerești :

Spre apus de soare,
Cam pe drumul mare,
Trecu, se petrecu
Stoluri de voinici
Pe cai povârnici.
Nainte le iese
Văduva (cutare)
Semn le semnuiește,
Din gură grăește :
— „Cete de voinici,
Unde alergați ?
Și de ce-mi umblați
Pe la miez de noapte,
Cu sudori de moarte
Când dorm chiar și ape
Și firile toate,
Tihna de-mi călcați
Roua-mi scuturați ?
Spuneți, ce cătați?“.
Voinicii asculta,
Unul că vorbea ;
Vătaful mai mare
Da răspunsul tare :
— „Dragă văduviță,
Albă la pieliță,
Neagră la cosiță,

De ce tot umblăm
Tihna de călcăm,
Roua scuturăm ?
Umblăm, trepădăm,
Lumea colindăm,
Oamenii cercăm,
Care-s cu păcate,
Care-s cu dreptate“.
Văduva (cutare)
Dacă auzea,
Din pahar le da,
Pe nume-i numea
Ș'astfel le zicea,
De mi-i ispitea :
— „Tinerei voinici,
Pe cai povârnici,
Pe unde-ați trecut,
Au nu mi-ați văzut
Soțiorul meu
Luat de Dumnezeu“?.
Vătaful grăia,
Și astfel răspundea :
— „Dragă văduviță,
Albă la pieliță,
Neagră la cosiță,
Pe unde-am trecut,

Noi l-om fi văzut,
Nu l-am cunoscut ;
Semne de ne-i spune,
Lesne l-om cunoaşte".
Văduva (cutare)
Dacă mi-auzea,
Mi se'nveselea,
Semnele-i spunea
Şi-astfel le scria :
— „Feţişoara lui,
Spuma laptelui ;
Mustăcioara lui,
Spicul grâului ;
Perişorul lui,
Pana corbului ;
Ochişorii lui,
Mura câmpului,
Coaptă la răcoare,
Neajunsă de soare ;
Căluşelul lui,
Puiul leului ;
Şeuliţa lui,
Falca smeului ;
Frâuleţul lui,
Două năpârci verzi
De coade 'nodate,
La guri încleştate".
Vătaful mai mare,
Dac'o asculta,
Din gură-i grăia :
— „Dragă văduviţă,
Albă la pieliţă,
Neagră la cosiţă,
Pe soţu-ţi iubit,
Cum l-ai zugrăvit,
Noi l-am cunoscut
Şi mi l-am văzut
In sânul Domnului,
In poarta Raiului,
Stând la judecată,
Ca să-şi ia răsplată
Pentru bună faptă".
Văduva (cutare)
Fie-mi sănătoasă,
Cu taică,
Cu maică
Şi cu noi cu toţi.

Colind de bătrân şi bătrână. Sunt la apusul soarelui. Ce le pot spune colindătorii, osteniţilor de viaţă ? Doar mângâierea că şi-au făcut datoria pe lumea asta ; că şi-au crescut feciori şi fete cu nume bun, de care se bucură şi ei.

Iată colinda ardeleană pentru unchiaşul ferice cu doi fii ai săi —

Allegretto — cules. S Drăgoi

Fe - ri - cean de cest Domn bu - nu, Hoi le - run - da Dom - nul bu - nu.

1. Fericean, de cest domn [bun-u,
(Hoilerunda domnul bun-u).
2. Ferice d'acest bătrân,
3. De doi fii ce-o avut-u,
4. Şi el bine i-o crescut-u,
5. Şi el bine i-o 'nvăţat-u,
6. De or arat şi sămănat-u.
7. De a dat brazda grâne vezi
8. Şi-au crescut de nu te vezi.
9. La fântână la nucet,
10. Mi-ş făcură şi-un pomet ;
11. Mi-ş făcură ş'un şezău
12. Să îmi şadă Dumnezeu.

Pentru bătrâna ce şi-a pierdut feciorul, se cântă în chip de colind, povestea babei ce-şi tânguie fiul înnecat în Dunăre :

Dunăre, Dunăre,
Apă tulbure,
Tu mi-ai luat
Şi mi-ai înnecat
Feciorașul meu,
Dat de Dumnezeu...

Dar Dunărea rămâne mută în faţa durerii, fiindcă :

Apa nu-i răspunde,
Că n'are de unde...

Câte o bunică e mângâiată în colind, că leagănă Pruncul Sfânt abia născut :

(Ler oi ler, Doamne ler),
La poalele Raiului,
In câmpul Rusalimului,
Mi-a crescut un chiparos,
Chiparos, miros frumos,
Mult mi-e verde şi stufos.
D'o cracă de chiparos,
Mi-este un verde legănel
Cu funii de aurel.
Iar în leagăn cine-mi şade ?
Şade-mi Domnul mititel
Mititel şi înfăşeţel,
Coperit cu flori de măr .
Mai din susul lui Christos,
E un jeţ de argintel
Cu picioare de aurel ;
Şi'ntrînsul cine-mi şade ?
Şade (cutare bătrâna),
De-mi leagănă pe Christos
Şi mi-l întreabă frumos :
— „Stătui, Doamne, să te'ntreb
Despre capul veacului,
Sfârşitul pământului".
Grăi bunul Dumnezeu :
— „Cutezaşi de mă'ntrebaşi
Şi eu bine spune-ţi-aşi,

C'o fi capul veacului,
Sfârşitul pământului,
Când o bate
Fiu pe tată ;
Fiică-sa
Pe maică-sa ;
Finu-său
Pe naşu-său ;
Fină-sa
Pe naşa-sa ;
O fi capul veacului,
Sfârşitul pământului,
Ars în para focului
Şi'n vâltoarea iadului".
Ea să-mi fie sănătoasă,
Sănătoasă şi voioasă.

Datinile dela Anul Nou la Bobotează.

Umblatul cu *Pluguşorul*, cu *Plugulețul*, cu *Uratul* cu *Häitul* (cum se zice în Basarabia) este datina urărilor de belşug, de sănătate cu voie bună, în ajun de an nou, într'o țară agricolă ca a noastră. Anul ce începe e întâmpinat cu ziceri de urări, sau de urări în colinde. Iată câteva sfârşituri de urări :

Câte şindrile pe casă,
Atâţia galbeni pe masă ;
Câte pietre în râu,
Atâţia saci cu grâu ;
Câte pietre'n munte,
Atâtea oi în curte ;
Câte nuiele'n gard,
Atâţia cai în grajd...
Câţi bolovani,
Atâţia cârlani...



Copiii au bice și clopot, sau poartă în mâini un plugușor, jucărie împodobit cu foițe colorate, panglici și busuioc. De coarne, i se atârnă un clopoțel, pe care-l sună în timpul colindatului când vine la fereastră.

Flăcăii poartă plugul cel mare, clopotul, buhaiul, și pocnesc din bice (harapnice) :

„Hai, dați colacul și pitacul, vă fărâmă boii pragul, hăi !".

In timp ce se imită aratul prin îndemnarea cu pocnete de bice, iar mersul boilor la plug prin clopote și buhaiu, urătorul povestește în ziceri desfășurarea vieții agricole dintr'un an, făcându-se urarea unei mănoase recolte și în anul ce începe cu ziua de mâine.

Iată cuprinsul ales din toate *Plugușoarele* culese :

a) *Ieșirea la plug* :

Aho, Aho, flăcăi bărbați,
Stați puțin și nu mânați !
Lângă boi v'alăturați
Și cuvântul mi-ascultați ;
S'a sculat mai an,
Bădica Traian
Și-a ales un murg graur
Cu șaua de aur,
Pe frâu numai fluturei
Și pe chingă năsturei,
Cu scările de mărgăritari
Ca la boieri de cei mari ;
Cu potcoave de argint
Ce-s spornice la fugit ;
Când călca,
Scântei vărsa ;
Iar când murgul necheza,
Nori de frunze că pica ,
Munții se cutremurau,
Apele se tulburau.
Bădica a'ncălecat
Pe murgul înșeuat
Și în seară s'a lăsat,
Peste câmp a alergat,
Din deget a șuerat,
Argații s'au adunat,
La plug i-a mânat,
La arat, la semănat.

b) *Aratul, semănatul* :

Pluguri cu șase boi
Dintre cei mai buni de soi,
Boii dinnainte,
Cu coarne poleite ;
Boii dela mijloc,
La coarne cu busuioc ;
Boii dela roate,
Cu coarne belciugate ;
Numai boi voinicei,
In coade codălbei,
In frunte țintăței.
Mânați flăcăi !
Trosniți măi !
Roată măi !
Hăi, hăi !

Boii i-au înjugat
Şi-au plecat la arat,
La arat în câmpul mare,
După răsărit de soare.
Măsurară şi arară :
Lunile — dealurile,
Marţile — costişele,
Miercurile — piscurile,
Joile — văile,
Vinerile — poienile,
Sâmbetele — siliştele,
Că aşa ni-s locurile.
Brazda neagră răsturnară,
Grâu curat că-mi semănară,
Grâu de vară făr' secară.
Mânaţi flăcăi !
Trosniţi măi !
Roată măi !
Hăi, hăi !

Hai mai tare cu colacul,
Că fărâmă boii pragul.
Şi ne daţi şi-un boldişor,
I'nţepăm pe dosişor,
Să meargă mai tărişor ;
Că s'a'nţepenit plugul
Intr'o rădăcină de urzică,
Nu mai pot boii să-l ducă ;
Şi s'a'nţepenit plugul
Intr'o rădăcină de hrean,
Nu mai poate nici Plăvan.
Pământul este cam uscat,
Fiarele ni s'au mâncat ;
Pământu-i glodoros
Şi fiarele ni s'au ros.
De câte ori am venit,
Tot la masă v'am găsit ;
Ospătarea vă urmaţi
Şi la noi să ascultaţi.
Refren

c) *Seceratul :*

La lună, la săptămână,
Bădica, cu voie bună,
Se duse ca să vadă
De i-a dat Domnul roadă.
Lanu'n zare'ngălbenea,
De aproape aurea,
Era'n pai ca trestia,
Era'n spic ca vrabia ;
Era mândru şi frumos
Ca şi faţa lui Christos.
Mânaţi măi !
Hăi, hăi, hăi !
Atunci singur dumnealui,
Peste coama calului,
Lângă grâu s'a alăturat
Şi trei spice a apucat ;

In basma mi le-a legat
Spre casă s'o'nturnat.
Lelica le-a dus în casă
Şi-a pus spicele pe masă.
Casa s'a luminat,
Copiii s'au bucurat.
Lelica le-a despicat,
Şi din gură a cuvântat :
— „Nu e verde, nici uscat ;
Numai bun de secerat".
Mânaţi măi !
Hăi, hăi, hăi !
Atunci badea'mbucurat,
Pe cal iute a'ncălecat,
Un cal graur,
Cu şeaua de aur,

Negru ca corbul,
Iute ca focul ;
De nu-l ținea locul
Cu potcoave de argint
Ce sunt spornice la fugit ;
Și cu frâul de mătase
Impletită vița'n șase.
Mânați măi !
Hăi, hăi, hăi !
Badea, când l-a'ncălecat,
Pământul s'a clătinat,
Văile au răsunat,
Frunza'n codru a picat.
Drept la Iași s'a oprit ;
Și de-acolo a târguit
Ca la opt oci de fier
Și p'atâtea de oțel ;
Le-a luat
Și s'a'nturnat,
Și le-a dat
Lui Lionte țiganul
Ce lucrează cu ciocanul,
Să gătească secerele,
Cu zimții de oțele,
Să secere grâu cu ele.
Mânați măi !
Hăi, hăi, hăi !
Și făcu la seceri mari
Pentru secerători tari ;
Și făcu la seceri mici
Pentru copilași voinici ;
Și altele mai mărunțele
Pentru fete tinerele ;
Seceruica cea mai bună,
Pentru baba cea bătrână.
Mânați măi !
Hăi, hăi, hăi !
Și-au venit din cele sate,
Din Florești și mai departe,
Cârduri de secerătoare
Gătite de sărbătoare,
Cu mânecile suflecate,
Cu poalele'n brâu ridicate.
S'au strâns fine
Și vecine
Și toți finii
Și vecinii
Și vreo trei babe bătrâne
Care știu rândul la pâne ;
Și la câmp i-au dus,
La seceră i-au pus.
Mânați măi !
Hăi, hăi hăi !
Și cu stânga apucau,
Și cu dreapta secerau,
Și prin lan înaintau,
De părea că înnotau.
Alții'n urma lor legau,
Snopuri nalte adunau,
Și clăi mândre ridicau.
Iar după ce a'nserat,
Inapoi când s'au uitat,
Stăteau snopii
Ca drobii,
Iar clăile
Ca oile.
Ia mânați măi !
Hăi, hăi hăi !

d) *Treieratul, vânturatul :*

Bădica Traian a adus
Și la treierat le-a pus,
Ca la doăzeci de iepe
D[illegible] ;
Iepe iuți ca focul
De nu le cuprindea locul.
Cu copite zugrăvite,
Cu [illegible]e ;

Și'n arie le băga,
De par că le lega,
Și pe toate le mâna.
Iepele fugea,
Funia se tot strângea,
Și grâul se treiera :
Cu copitele sfărâmau,
Cu genunchii întorceau,
Cu cozile măturau (premeteau)
Cu nările vânturau,
Cu dinții sacul țineau,
Cu urechile cărau
Sac după sac umpleau.

Refren.

e) *La moară la măcinat*

Umplu saci și poloboace
N'avu grâului ce face ;
Umplu care mocănești
Cum n'ai văzut de când ești ;
Nouă care cu povară
Și porni apoi la moară ;
La moară la Orghidan
Unde-a măcinat și an.
Iară hoața cea de moară,
Când văzu atâtea care
Incărcate cu povară,
Puse coada pe spinare
Și porni în fuga mare
La cea luncă de scăpare.
Dar morarul priceput,
Văzând ce s'a făcut,
Iși luă ciocanu'n brâu
Și mai luă și un frâu..
Apoi iute alerga,
Moara cu frâu o lega
Și-o apucă de călcâiu
De-o punea pe căpătâiu ;
Și-i da cu ciocanu'n șele
De-o așeză pe măsele ;
Cu ciocanu' cioc și boc ,
Așeză moara la loc.
Și turna deasupra'n coș
Grâu curat de cel roș ;
Grâul s'așeza pe vatră
Și din coș cădea sub piatră ;
De sub piatră,
In covată,
Curgea făina curată.
Bădica se bucura,
Zeciuiala morii da,
Pe morar îl dăruia ;
Apoi călare suia,
Și voios se înturna
Cu flăcăii ce mâna.
Iar boii se opinteau
Și roțile scârțâiau..

Refren

f) *Cernutul :*

Iar leica cea frumoasă
Tot umblând mereu prin casă,
Auzind larma cea mare,
Scârțâitul carelor,
Chiotul flăcăilor,
Ie-a ieșit spre 'ntâmpinare
Cu mânecile 'nvârtite,
Cu mânele rumenite,
Cu garoafe 'mpodobite.
A ieșit pe prag afară
Și se uită la povară,

Se uită la soțul său
Ce făcea din ochi mereu...
Refren
Şi zicea că nici nu-i pasă,
Că are fată frumoasă.
Era fata dumnealor,
Ca şi zâna codrilor :
Cu cămaşa cu altiță,
Cu flori roşii pe guriță,
Cu gorcafe în cosiță,
Tinerică,
Ocheşică,
Tinerică,
Sprinteioară
Ca un puiu de căprioară ;
Cu ochii ca murele,
Obrajii ca rujele,
Şi-or ce fecior o vedea,
Pe dată o şi'ndrăgea...
Refren
Iar lelica mi-o chemară
Şi-o trimise în cămară,
Să-mi aleagă sita rară,
Ca să cearnă până'n sară.

Şi copila frumuşea,
Ascultând pe maică-sa,
Se şi duse
Şi aduse
Sită rară
De năgară.
Dar lelichii i-a părut
Că-i prea rară de cernut ;
I-a părut sita prea rară
Şi-a dat-o pe uş' afară ;
Şi s'a dus singură iară
Alergând până'n cămară ;
Şi din cuie îşi luară
Sită mare, sită deasă
Tot cu pânza de mătasă.
Din sită fata cernea,
Şi cernea, măre, cernea,
Ninsoarea se aşternea,
Pe sus tobele bătea,
Negurile jos cădea,
La flăcăi din ochi căta...

Refren

g) *Colacii :*

Şi era o babă,
Bătrână şi slabă,
Babă de cele bătrâne
Ce ştiu rostul la pâne.
Bab-aceea-a plămădit
Aluatul de dospit ;
Apoi colaci învârtea,
Pe lopată mi-i culca
Şi'n cuptor îi arunca.
A făcut mulți colăcei
La băieții mititei ;
Şi-a făcut unul frumos
Ca şi fața lui Christos ;
Şi cu miere mi-l ungea,

Cu zahăr îl zăhărea,
In cuptor că mi-l punea
Şi el mândru se cocea,
Pentru flăcăi mi-l gătea.
Şi mi-a rupt în cinci
Şi-a dat la voinici
Din colacul cel gustos,
Pentru c'au urat frumos.
D-voastră de vă place,
Ia să dați colacu'ncoace.
Mânați flăcăi !
Trosniți măi !
Roata măi !
Hăi, hăi !

h) *Uratul* :

Cum a dat mai an,
Holda lui badea Traian,
Astfel s'aveți și voi,
Ca s'avem parte și noi ;
Să vă fie casa casă,
Să vă fie masa masă ;
Tot cu mesele întinse
Și cu lumânări aprinse ;
Tot cu casele grijite
Cu buni oaspeți locuite ;
Și la anul să trăiți,
Să vă găsim înfloriți
Ca perii,
Ca merii
In mijlocul verii.
Mânați flăcăi !
Trosniți măi !
Roata măi !
Hăi, hăi !
De urat am mai ura,
Dar ni-i că vom însera :
Și mai avem înc'un sat
La o casă de urat.
N'om lăsa-o neurată,
Căci lelica are-o fată
Și n'ar vrea cu capu-odată
Să stea nemăritată.
De urat am mai ura,
Dar ne-e că vom însera
Pe la curtea dumneavoastră
Departe de casa noastră.
Și avem a trece
Peste-o apă rece,
Unde stau leii,
Paraleii,
Cu gurile căscate,
Cu limbile lăsate,
Să ne apuce pe la spate,
Să rămâie fetele nemăritate.
La mulți ani cu bucurie,
De-acum și până'n vecie !
Astă-seară cu plugul,
Peste an belșugul !

Refren

(Când urătorii sunt căsătoriți) :

De urat am mai ura,
Dar ni-e c'om însera
Și suntem dela Pitești
Unde lapte nu găsești ;
Cum îl mulge,
La târg îl duce,
Mor copiii de lapte dulce.
Tot am mai sta
De-am mai ura,
Dar ni-i frică c'om însera ;
Și-avem să trecem lunci
Și văi adânci,
Și-s cărările 'ncurcate,
De multe fiare călcate ;
Munți înalți și stâncoși
Plini de codri 'ntunecoși.
Să rămâneți sănătoși
Și la anul tot voioși !
Mânați flăcăi !
Trosniți măi !
Roata măi !
Hăi, hăi !

Prin unele unele părţi, se cântă (colindă) şi cu *Pluguşorul*. Iată cum se cântă prin judeţele Vlaşca şi Teleorman :

Allegretto — notat G. Cucu

De la Sfânta joi de va - ră Vi - ne în - ge - rul că — la - re Şi de iu - te ce ve - nea, Pă - mân - tul cu - tre - mu — ra.

1. Dela sfânta Joi de vară,
Vine îngerul călare ;
Şi de iute ce venea,
Pământul se cutremura.

2. Pluguşorul răsturna,
Brazdă neagară răsturna.
Hăis Bălan! cea Duman!
Trage brazdă pe tăpşan ;

3. Pluguşor cu şase boi
C'aşa-i datina la noi :
Boişorii dela roată,
Cu cornițele de piatră ;

4. Boişorii dela mijloc,
Cu cornițele de foc ;
Boişorii dinnainte,
Cu cornițe poleite.

5. Ce e'n casă, să trăiască
Şi-afară să izvorască !
Busuioc verde pe masă,
Rămâi gazdă sântoasă !

Alt Pluguşor cântat :

1. Mâine anul se 'nnoieşte,
Pluguşorul se porneşte,
Pluguşor cu şase boi,
Pluguşor mânat de noi :

2. Boii, boii dinnainte,
Cu cornițe poleite ;
Boii, boii din mijloc,
Cu cornițele de foc ;

3. Boii, boii dela roată,
Cu cornițele de piatră.
Urați flăcăi! Mânați măi!
Urați flăcăi! Mânați măi!

Moderato — notat M. Bârcă

Mâine anul se'no ie — ște

Plu-gu-șo-rul se por-neș — te

Plu-gu-șor cu șa-se boi,

Plu-gu-șor mâ-nat de noi.

Alt colind de Plugușor:

Allegretto — cules G. Cucu

Mâi-ne a-nul se'n no-ie-ște, Plugu-șo-rul

se por-ne-ște, Plu-gu-șo-rul făr' de boi,

Mâ-nați măi, hăi, hăi, hăi, hăi

1. *Mâine anul se 'nnoește,*
Plugușorul se pornește,
Plugușor cu șase boi,
Mânați măi, hăi, hăi!

2. *Boii, boii dinnainte,*
Cu cornițe poleite:
Plugușor cu șase boi,
Mânați măi, hăi, hăi!

3. Boii, boii din mijloc,
Cu cornițele de foc;
Plugușor cu șase boi,
Mânați măi, hăi, hăi!

4. Boii, boii dela roată,
Cu cornițele de piatră;
Plugușor cu șase boi,
Mânați măi, hăi, hăi!

5. Câte frunze în frunzar,
Atâția bani în buzunar
Și saci cu grâu în hambar.
Mânați măi! Hăi, hăi!
(Ura de 3 ori).
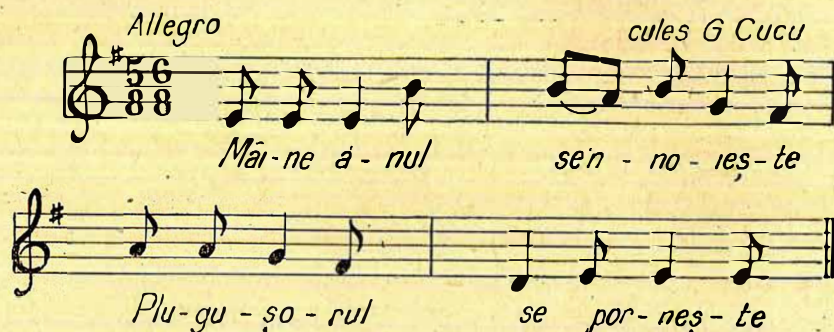
Alt colind de Plugușor:

1. Mâine anul se 'nnoește,
Plugușorul se pornește;
Plugușor cu șase boi,
C'așa-i datina la noi.

2. C'am plecat să colindăm
Pe la case să urăm,
Brazdă neagră să trăgem,
Bob de grâu să semănăm.

3. Iarna-i grea, omătul mare,
Semnĕ bune anul are;
Semne bune de belșug,
Pentru brazda de sub plug.

Altă cântare de Pluguşor :



1. Mâine anul se 'nnoieşte,
Pluguşorul se porneşte.
2. Am plecat să colindăm,
Pe la case să urăm.
3. Iarna-i grea, omătul mare,
Semne bune anul are ;
4. Semne bune de belşug
Pentru brazda de sub plug.
5. Nemerim la ceste case,
Case mândre şi frumoase.
6. La mulţi ani cu sănătate
Şi la vară cu bucate !

Iată o urare de Anul Nou cu *buhaiul,* cum se aude prin judeţul Argeş.

In seara de Anul Nou, se adună mai mulţi băieţi şi găuresc fundul unei putini mai mici. Pe această gaură, se bagă o şuviţă de păr de cal, după ce i s'a făcut mai întâi un nod, ca să nu poată ieşi, ori cât s'ar trage de el. Un băiat ţine putinica, iar altul. cu mâinile ude, trage de şuviţa de păr şi se produce un sunet asemănător cu răgetul buhaiului (taurului).

Intre strofele urării, odată cu Buhaiul, ceilalţi băieţi plesnesc din bice, sună tălăngi şi clopoţei, chiuc, ca şi cum ar îndemna boii la jug :

1. Mai staţi, măi! Mai staţi,
[măi !
Mai staţi măi şi nu mânaţi!
Şi mai staţi de mai uraţi !
2. Am venit, am venit,
Am venit noi cu buhaiul
Şi Dumnezeu cu alaiul.
3. Am venit, am venit,
Am venit despre apus,
Veste bună v'am adus.
4. Am veni, am venit,
Am venit din răsărit,
Veste bună, v'am vestit.

Moderato notat N. Oancea

Dă-i Dom-nu-lui Doam-ne,
Ia-tă scoală fa-tă ma-re

(Dă-i Domnului, Doamne),
1. Ia te scoală fată mare.
(Dă-i Domnului, Doamne),
2. Și-mi aprinde-o lumânare
3. Și-o lipește între icoane,
4. 'Ntre icoane 'ntre obloane
5. Și vedeți cin' va venit.
6. V'a venit Sfântul Vasile
7. Pe-un cal negru alb de [spume;
8. Toiegel în mâna dreaptă,
9. Cu scaun de judecată.
10. La mulți ani cu sănătate
11. Și la vară cu bucate!
Strigat: la mulți ani!

Alt colind din noaptea de An Nou (de Sfântul Vasile):

Allegro

A-nul nou vi-ne în lu-me,
Dăi Dom-nu-lui Doam-ne, Cu pe
tre-ce-re și glu-me, Dăi Dom-nu-lui
Doam-ne.

1. *Anul Nou vine în lume*
Cu petrecere și glume
2. *Și cu binecuvântare,*
Impreună c'o urare :
3. *Să se ducă dintre voi*
Orice rele și nevoi ;
4. *Să se ducă în pustie*
Şi'napoi să nu mai vie.
5. *Busuioc verde pe masă,*
Rămâi gazdă sănătoasă.
Strigat: La mulți ani !
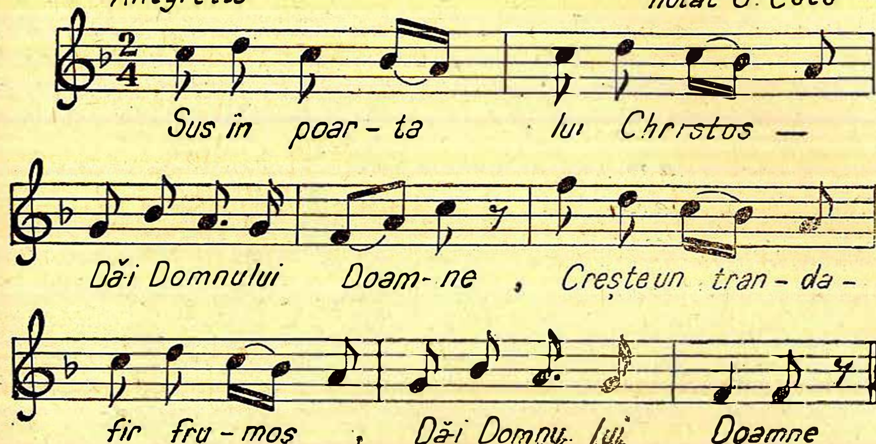
Alt colind de An Nou :

Allegretto — notat Gh. Cucu.

Ia-tă lum ce căn-flo — re-şte
Pământul căn — ti-ne — re-şte Şun po—
rumb fru-mos le — it Din spre
a-pus a ve — nit.

1. *Iată lumea că'nflorește,*
Pământul că'ntinerește.
Și-un porumb frumos leit
Dinspre apus a venit.
2. *Floare dalbă a adus*
Și la căpătâi v'a pus.
Sculați, sculați, boieri mari!
Sculați voi Români plugari!
3. *Că pe cer s'a arătat*
Un luceafăr de 'mpărat.
El vă zice: „Să trăiți
Intru mulți ani fericiți!
4. *Și ca pomii să 'nfloriți*
Și ca ei să 'mbătrâniți.
Ziua Sfântului Vasile,
Fie-vă la toți cu bine!“.

Altă urare în cântec din jud. Prahova :



1. Sus în poarta lui Christos,
Crește-un trandafir frumos.
2. Trandafiri se scuturară,
Mari boieri se deșteptară.
3. Dela poartă de devale
Vine-un îngeraș călare :
4. — „Un'te duci, măi inge-
[raș?
Să-mi găsesc un copilaș ;
5. Din biciușcă să pocnească
Din gură să glăsuiască ;
6. Din clopot mereu să sune,
Până mâine să răsune".
7. Seara lui Sfântul Vasile
Fie-vă, boieri, de bine.
8. Mâine anul se 'nnoiește,
Sân Vasile dăruiește :
9. Un an rodnic de arat,
De arat, de semănat ;
10. Un an bun cu sănătate
Și la vară cu bucate.
11. Și ne dă de colindat
Un colac de grâu curat...

Strigat: la mulți ani !

Alt colind de urare din jud. Dâmbovița :

1. Ia sculați, sculați,
Măi boieri bogați ;
De vă mai uitați
Pe-o gură de vale,
Spre soare răsare.

2. Nouă ni se pare
Că vouă vă vine
Tot cirezi de vaci ;
Vacile sbierând,
Vițeluși sărind,

3. *Din codiţe dând,*
Cu codiţe 'nvoalte
'Nvoalte, răsucite,
Cu aur poleite,
Vouă dăruite.

4. *Nouă ni se pare,*
Că vă mai vine,
Tot turme de oi,
Oile sbierând,
Mieluşei sărind,
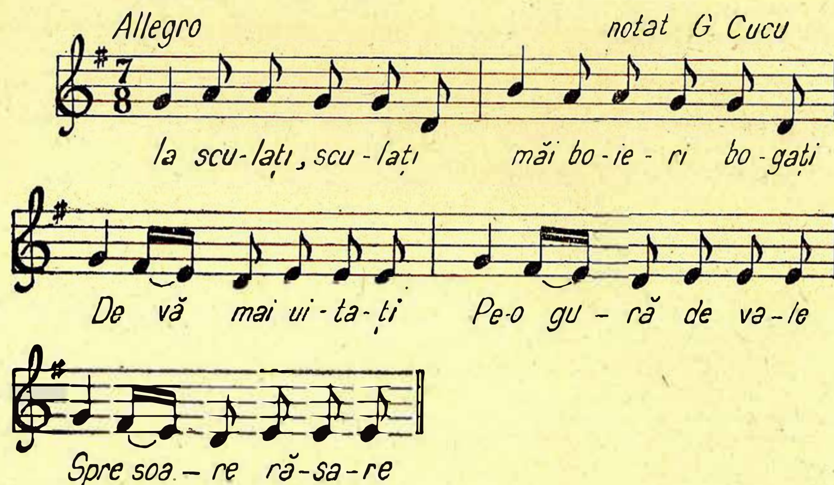
5. *Cu corniţe 'nvoalte,*
Lăsate pe spate ;
Corniţe sucite,
Cu aur poleite,
Vouă dăruite.

6. *Nouă ni se pare,*
Că tot vă mai vine
Herghelii de cai ;
Caii nechezând,
Armăsari sărind,

7. *Cu coamele 'nvoalte,*
De vânturi suflate ;
Coame împletite,
Cu aur poleite,
Vouă dăruite.

8. *Spre soare răsare,*
Nouă ni se pare,
Că vouă vă vine
Pe din jos de mare,
Tot care cu sare.

9. *Şi'ncă vă mai vine*
Pe din jos de râuri,
Tot care cu grâuri,
Pe drumuri deseară,
Care cu povară...
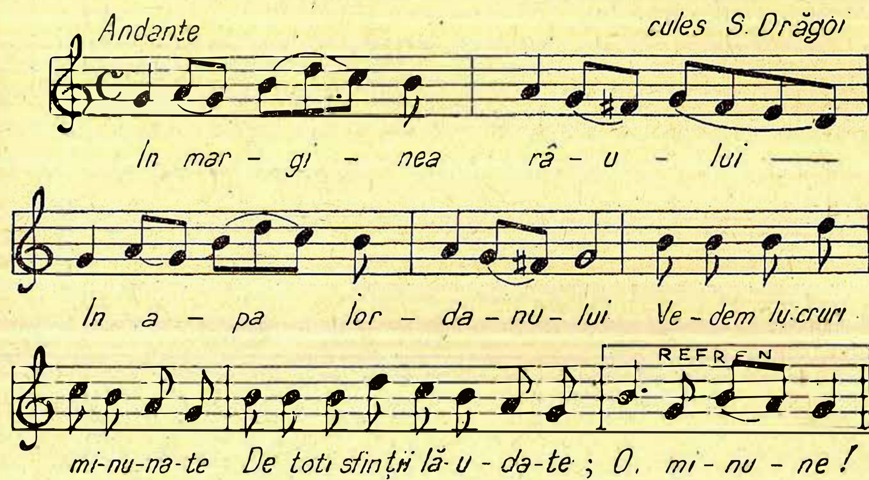


După „arătura" cu Pluguşoarele din ajun, urmează în dimineaţa zilei de An Nou „*Semănatul*" — în Moldova. Urătorul aruncă

S'a format chiar o datină a stropitului cu aghiasmă.

Iordănitorii sunt flăcăii ce umblă cu căldăruşa cu aghiasmă din casă în casă, stropind casele şi gazdele.

Prin Ardeal e obiceiul ca în timpul slujbei afară şi preotul botează, credincioşii cântă „versul Bobotezei".



1. *In marginea râului,*
In apa Iordanului,
Vedem lucruri minunate
De toţi sfinţii lăudate...
(O minune !)
2. *Astăzi Christos, în Iordan,*
Se botează de Sfânt Ioan ;
Astăzi şi Sfântul Ioan
Vine către Iordan.
3. *Şi dacă s'apropia,*
Domnul Christos îi grăia :
— „Vino, Ioane, mă botează
Şi legea mi-o îndreptează.
4. *Vino, nu te îndoi*
Că azi legea s'a'nnoi".
Sfântul Ioan a răspuns
Către 'Mpăratul de sus :
5. *— „Doamne, nici cum nu [cutez*
Să'ndrăznesc să te botez.
Cum să pot să îndrăznesc ?
Că sunt un om pământesc.
6. *Nici să caut în faţa ta,*
Dar încă-a te boteza".
Domnul Christos a grăit
Către Ioan cel iubit :
7. *— „Las'acuma şi cutează*
Vino şi mă botează".
Atunci Ioan a cutezat,
Pe Christos l-a botezat.
8. *Glas din cer s'a auzit :*
— „Tu eşti Fiul meu iubit".
După ce s'a botezat,
Pe noi toţi ne-a tot învăţat.

SĂRBĂTORILE PRIMĂVERII: PAŞTILE

Inaintea Paştilor

Scăparea de iarnă, „de zilele babelor şi nopţile vegherii", ieşirea omului „pe iarbă verde" la munca ţarinilor şi cu vitele la păscut, umple sufletele de bucurii fără nume.

Când Baba Dochia întârzie să-şi desbrace zi cu zi cele nouă cojoace, cum a însemnat datina pe răbojul anilor, cântecul din poveste la cele şezători şi clăci, spune :

Dochie, băbuţă rea,
Cojoacele nu-ţi lăsa.
Mai stai, babo, la bordei,
Lâna, toarce-o dacă vrei.
Primăvara n'a venit...
Florile n'au răsărit...

Odată cu „zilele babelor" vin şi mărţişoarele aducătoare de noroc. Şi nu vin singure, ci cu întâiele vestitoare de primăvară : ghioceii şi viorelele. Este obiceiul din bătrâni, ca aceste mărţişoare să fie purtate până ce începe cucul a cânta, până înfloreşte porumbarul, vişinul... Atunci sunt aruncate pe crenguţele ca nişte sorcove ale pomilor în floare. Dar fetele mai obişnuiesc să arunce lănţişorul cu mărţişoare când văd întâile berze sosind. Şi-l aruncă în sus, să nu le vadă soarele, căci văzându-le, se înnegresc la faţă şi rostesc aceste cuvinte :

Na-ţi negreţele
Şi-mi dă albeţele...

Pentrucă „cine poartă mărţişoare, numai e pârlit de soare", zice un cântecel.

Suntem în preajma zilei celor 40 de mucenici — „Măcinicii" dela 9 Martie. Şi azi, dar mai mult în copilăria noastră, aprindeam dis de dimineaţă focurile prin grădini. Fumul binefăcător împiedică căderea brumei peste pomii abia înmuguriţi. Cu toporul, mergeam din pom în pom să împlinim o datină din moşi strămoşi.

Lovindu-l la rădăcină cu muchia toporului, îl întrebam : „Mărule, faci la vară mere ? ori te taiu!".

Răspundea unul dintre noi : „Lasă-l că face !".

Apoi treceam cu întrebarea și răspunsul la altul și la altul până ce colindam toată grădina.

Când primăvara stă sfioasă în zări de miază zi, copiii, nici mai mult nici mai puțin, — după un obiceiu moștenit — cu izbituri de maiu în pământ, se apucă să gonească frigul, rostind :

Pleacă ger și ieși căldură !
Ieși căldură din pământ,
Intră tu frig în pământ...

Un poiet uitat a pus acest obiceiu în versuri. Iată o strofă :

Patruzeci de mucenici,
Câte patruzeci voinici,
Degerați și friguroși
Cu peri albi ca niște moși,
Mi-ți ieșau de sub pământ
Și roteau cu toți în vânt,
Câte-o bâtă sau ciomag
De mesteacăn sau de fag :
— „Haide, patruzeci de frați,
Cu ciomege lungi armați,
Că destul am suferit
Gerul iernii cel cumplit.
Haide, toți într'un avânt
Să lovim colea'n pământ :
Să crească iarbă și flori
Și copacii roditori".
Cum ciomegele loveau,
Nămeții se și scurgeau,
Erburile încolțeau
Și cocorii se'ntorceau.
— „Haideți patruzeci de frați
Să mai dăm și să mai dați,
Ca la cei ce trag la plug,
Să le fie cu belșug".
Cum ciomegele roteau,
Peste țarini s'abăteau :
Iacă ieșea pe câmpii
Numai lanuri aurii.
Măcinici, bine-ați venit!
Soare cald a răsărit...

Strămoșii noștri romani făcuseră din întoarcerea primăverii o sărbătoare cu obiceie, cântece și jocuri, pentru ca puterile Cerului să-și reverse mila și belșugul peste lume. Anul Nou începea cu luna Martie, odată cu noul an agricol.

Unele din obiceiele moștenite pe care le păstrăm de Anul Nou, de Sfântul Vasile și în ajun, se țineau pe atunci la începutul lui Martie.

Din pricina postului Paștilor, multe din obiceie au fost oprite de orânduielile bisericești, iar altele au fost mutate de către păstră-

torii tradiţiei la sărbătorile de iarnă, la Anul Nou mai cu deosebire (Pluguşoarele, uratul). Au rămas în „nelipsitul Martie din post" focurile de prin grădini de „Măcinici" cu întrebatul pomilor dacă au să facă roadă peste vară, cu baterea pământului cu maiele, să gonească gerurile şi să scoată căldurile.

Nu e slobozenie pentru nunţi, petreceri, cântări şi jocuri în aceste luni când firea întreagă reîntinereşte. Totuşi poporul, supus credincios, dar mai ales tineretul, nu se poate înfrâna în faţa frumuseţilor înconjurătoare şi a dorului de vieaţă revărsată de primăvară. Incălzeşte soarele, răsar ierburile, înverzeşte pădurea, înfloresc grădinile. Ici o viorea, alăturea o brânduşă. Iată şi floarea Paştelui cea vestitoare!

Vrăbiile se sbenguesc ; ciocârliile înalţă triluri în apele albastre ale cerului; s'au întors berzele; iar glasul cântătoarelor răsună în desişuri.

Au cum să stea sufletul omului zăvorît, când Dumnezeu a lăsat pe lume atâtea îmbieri ?

In postul Paştilor, când horele nu-s îngăduite, sunt înlocuite prin jocuri la margeni de sate, sau prin plecări împreună în lunci, peste dealuri şi costişe, după întâile flori ale primăverii. „Hăulesc un cântec fără vorbe, parcă e zis din bucium ori din tulnic, ca un glas al primăverii potrivit de minune cu tot ce e vieaţă nouă în fire".

Numai ce auzi isbucnind pe cel ce aude întâiaşi dată cucul cântând, întrecându-se cu alţii :

Cucule,
Puiucule,
Câţi ani îmi vei dărui
Până ce eu voiu muri ?

Sar flăcăii de colo cu strigătele lor :
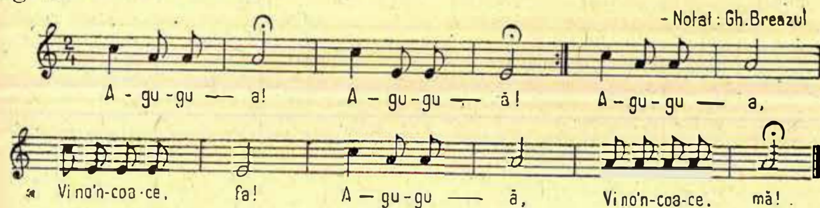
Cucule,
Voinicule,
Câţi ani îmi vei da
Până m'oiu însura ?

Nici fetele nu se lasă mai pre jos ; strigă şi ele :
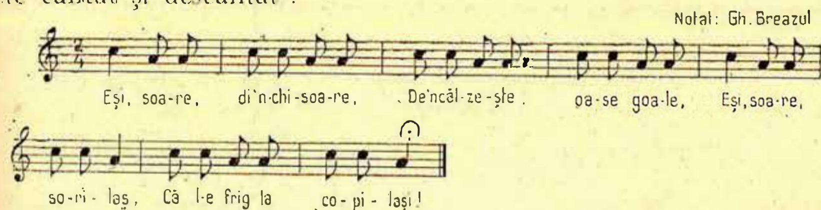
Cucule,
Puiucule,
Câţi ani îmi vei da
Până m'oiu mărita ?

Şi numără glasurile cucului ; fiecare glas e socotit drept un an. Râsete, glume nevinovate şi voia bună ţine până Duminica viitoare.

Băieţanii, cu vitele la păscut, îşi vâră degetele în urechi şi „aguguesc", adăogând cuvinte de glumă sau de joacă. Iată un „aguguit" din Vâlcea :



Din cântecele copilăreşti primăvăratice, soarele cel dintâiu este cântat şi descântat :



O fi n'o fi oprită cântarea lumească, dar pe urma plugului auzi răsuflarea dorului :

Frunză verde foi şi-o fragă.
Ia treci, iarnă, mai de graba,
Să mă văd în primăvară,
Să-mi bag plugu'n brazdă iară.
Primăvară, mama noastră,
Ia zăpada de pe coastă,
Să ieşim cu plugu'n brazdă.

Mă dusei din deal în luncă ;
Văzui lunca îmbobocită
Şi câmpia înflorită ;
Văzui plugurile brăzdând
Şi plugarii semănând.
Frunzulene de alune,
Câte glasuri sunt pe lume,
Nu e glas ca al cucului
Când e vremea plugului.

Andante

Frunză ver — de iar — ba creș - te
Pri - mă — va - ra când so — seș - te

Pă — mân - tul se'n ve - se — leș — te,

Pă — du — rea îm — bo — bo — ceș — te

1. *Frunză verde iarba crește,*
Primăvara când sosește,
Pământul se'nveselește,
Pădurea îmbobocește.

2. *Când neica plugul pornește,*
Mândra la pânză 'nălbește ;
Mândra'n luncă hăulește ;
Cine-i om, atunci trăește...

Este timpul să se umple o farfurie cu pământ și să se samene orz sau ovăz, pentru ca de Paști, farfuria să stea, înverzită, la loc de cinste pe masă, împodobită cu ouă roșii.

„Vin Floriile cu soare și soarele cu Florii". Pe unde e obiceiul umblatului cu „*Salcia*", copiii nu mai au astâmpăr, ca în zilele colindatului de Crăciun.

Se duc la pădure, în cete și aduc crenguțe înverzite de sălcii înmănunchiate. Umblă pe la casele creștinilor în Sâmbăta Floriilor, cântând veștirea Intrării Domnului Christos în Ierusalim călare pe asin și înlocuind Intâmpinarea cu rămurele de finic prin sălcii:

Potrivit

Notat: Gh. Breazul

Mul-ți - mea no — ro — du-lui, Doam — ne, Aș — ter — nea pe ca — le

veș min te — le sa — le

1. *Mulțimea norodului,*
[Doamne,
Așternea pe cale veșmintele
[sale ;

2. *Alții tăiau ramuri de finic*
Și cu bucurie mi-L întâm-
[pinau.

3. Iar cei ce mergeau înainte
Şi cu cei din urmă, strigau
[şi ziceau :

4. — „Osana, Fiul lui David,
Bine eşti cuvântat cel ce ai
[venit !

5. Şi iarăşi vrei ca să vii
Intru numele Domnului!“.

Repede — Notat: Gh. Breazul

Azi cu toţi să prăz-nu-im Pe Dum-ne-zeu să-l mă-rim. Christos vi-ne'n ce-ti-nel, Spre pa-ti-mă ca un miel

Refren

O, mi-nu-ne, O, mi-nu-ne.

1. Azi cu toţii prăznuim,
Pe Dumnezeu să-l mărim.
Christos vine 'ncetinel
Spre patimă, ca un miel.
(O, minune! O, minune!)

2. Azi intră'n Ierusalim
Călare pe mânz de-asin ;
De popor e'nconjurat
Ca un mare împărat.

3. La poartă e'ntâmpinat ;
Toţi „osana“ I-au cântat :
„Osana dintru 'nălţime,
Că Christos împărat vine“.

4. Pruncii, cu stâlpări în mână,
Cântă cu toţii împreună :
„Osana dintru 'nălţime,
Că Christos împărat vine“.

5. Veniţi cu toţi dimpreună,
Să 'mpletim cu toţi cunună ;
De odrasle înverzite
Şi de stâlpări înflorite.

6. Pe Christos să 'ntâmpinăm
Şi Lui să ne închinăm ;
Iar ale noastre vestminte,
Să le-aşternem înainte.

7. Astăzi toate prăznuesc
Şi pre Domnul proslăvesc :
„Osana dintru 'nălţime,
Că Christos împărat vine“.

8. Şi de-acum până'n vecie,
Mila Domnului să fie !
La mulţi ani cu sănătate,
De Cristos să avem parte !

Rămurelele de sălcii sunt apoi duse la biserică, slujite şi împărţite la credincioşi de ziua Floriilor.

In alte părţi, se adună la şcoală copiii şi copilele unde vine preotul cu cântăreţii şi icoana Intrării Domnului în Ierusalim.

Dela şcoală, preotul îmbrăcat în odăjdii şi purtând icoana în mâini, porneşte spre biserică însoţit de alaiul copiilor ce poartă în mâini ramurele de finic (adică de sălcii) cântând cu toţii „Arătatu-s'au ale adâncului izvoare“ :

Repejor — Notat: Gh. Breazul

A — ră — ta-tu-s'au — a - le a — dân-cu-lui is — voa — re — u - me-
-ju — nii ne-îm-păr-ţă — şi — te şi s'au des-co-pe — rit
mă-rii cei în — vă-lu-i — te, te-me — li-i-le prin vi — for; căci cu
vo — ia au certat pre dân — sa şi pre no-ro-dul cel a-les l-ai mân-tu-
-it, cel ce-ţi cân — tă cân — ta-re de bi-ru-in-ţă, Doam — ne.

Ajungând la biserică, pun rămurelele în pridvor, apoi intră înnăuntru, unde preotul citeşte o rugăciune.

Copiii stau îngenunchiaţi ; după aceea sunt miruiţi.

Crenguţele de sălcii, aduse dela biserică, se pun la icoane, la grindă, la ferestrele caselor, în grajd, să ferească vitele de boli. In alte părţi, se încing creştinii cu ele, ca să nu-i mai doară şalele.

Pe la Orhei, este obiceiul ca tinerii să se atingă pe spate — un fel de sorcovire — cu aceste rămurele sfinţite, în semn de frăţie...

Strigarea peste sat

Se mai ţine prin Ardeal şi Muntenia un obiceiu care a făcut mult bine satelor pentru bunul nume al familiilor. In postul mare al Paştilor, mai obişnuit într'o seară din săptămâna Patimilor, se face „strigarea peste sat“. S'o auzim din descrierea lui Gheorghe Coşbuc :

„De cu ziua, veniseră flăcăii din deal, urmaţi de o droaie de copii, fiecare ducând câte o sarcină de paie, câte o despicătură două de lemn... şi hrăneau necontenit focul de pe culmea dealului.

Ne-am aşezat, eu şi preotul satului, pe două scaune în dosul casei din grădină, ca să auzim mai bine strigătul celor din deal...

— E o judecată aspră strigarea peste sat, — îmi zise preotul — dar ajută ! Nu-i în stare nicio lege, nicio frică de pedeapsă, nicio autoritate, să moralizeze aşa de mult satul, ca strigarea aceasta .

De acolo din deal, strigă unul — om priceput la asta — numele unui flăcău, al unei fete, al unei neveste şi apoi începe să înşire toate păcatele celui numit. Mai mare ruşinea !

— Şi ce păcate anume i le înşiră ? Şi de unde le ştie pe toate aşa cu deamănuntul ?

— Ce lucru mare să cunoşti cu deamănuntul toate bunătăţile şi toate relele din sat ! Suntem o mână de oameni şi ne cunoaştem unul pe altul.

Ion, cel ce strigă, nu e lăsat numai cu propriile-i cunoştinţe ; vin oamenii şi-i dau informaţiuni despre lucruri pe care el n'are de unde să le ştie.

Vin înşişi părinţii şi-l informează despre obiceiurile rele ale fiilor lor, cari n'ascultă de dojana părintească. Strigarea peste sat este o binefacere pentru părinţi.

O sută de bătăi să dea un tată copilului său, şi de-o sută de ori să sară mama în cozile fetii, nu fac atâta cât o strigare peste sat. Fata care a rămas nestrigată se mândreşte anul întreg şi e privită ca fruntea fetelor. Vai de ruşinea însă a aceleia care a fost strigată de două ori pe an !

— Toate bune, am zis eu, dar eu am o bănuială, care-ţi răstoarnă toată lauda ce-o aduci acestor strigări.

— Că se face nedreptate şi abuz. Informaţiile pot să fie neadevărate; pot să vie dela oameni pismătăreţi, dela duşmani. Ce te faci atunci ? Năpăstuieşti oameni nevinovaţi, faci de râsul satului pe tinerii cari nu merită batjocură. Şi apoi la urmă, însuşi omul cel însărcinat cu strigarea poate să fie duşmănos cuiva. Dar presupunând că e de toată buna credinţă, nu poate fi tras pe sfoară de cei răutăcioşi şi de cei şugubeţi ?

— S'a întâmplat şi se mai întâmplă să strige lucruri neadevărate. Dar cel ce strigă e fruntaş al satului, om nebănuit de nimeni şi face slujba asta de vreo zece ani, că e bun de gură şi ţine bine minte. Când fără vrere face vreo nedreptate, a doua zi ori de altă-

dată caută pe cel năpăstuit şi se împacă cu el. De e flăcău, îl ia cu buna şi-l cinsteşte... Dacă e fată ori nevastă, îşi retrage spusele în faţa bisericii, înaintea tuturor sătenilor. Asta însă se întâmplă poate la trei ani odată. Şi nu poate nedreptăţi, deoparte că nu vrea, de alta că nu-l lasă satul. E sub control. Ne adunăm la primărie, noi, vreo douăzeci bătrâni ai satului şi mă duc şi eu; şi acolo hotărîm ce are să se strige peste sat. Cel ce strigă, ne spune pe rând ce ştie şi ce informaţiuni are despre cutare fată, cutare nevastă, cutare flăcău. Noi ascultăm şi hotărîm şi judecăm ce are să se strige, asta da şi asta nu, asta e prea aspră, asta e prea intimă şi aşa mai departe. Numai ce iese din sfatul nostru e bun a fi strigat.

S'au întâmplat cazuri, dar mai de mult, că o fată s'a aruncat în fântână în urma celor ce i s'au strigat peste sat, iar o nevastă s'a otrăvit pentru o nedreaptă şi mare vină ce i s'a strigat bărbatului ei.

Dar astea au fost de mult.

In vremea aceasta, au început să cânte cu buciumele în deal.

— Acum încep, zise preotul. Tot satul e acum prin grădini. Toţi ascultă. Copiii prin pomi, bărbaţii şi nevestele pe garduri, moşnegii pe prispe, fetele tupilate prin funduri de grădină.

Nu e nimeni prin case...

— Aure, maure, ho, ho!

Acesta fu strigătul care, ieşit din vreo câteva zeci de guri, străbătu pe deasupra satului, de sus din deal şi trecu puternic umplând de fiori tăcerea nopţii şi sufletele atâtor oameni din sat. Şi de odată cu strigătul acesta, începu un joc de artificii pe deal: unii aruncau cocoloaşe de paie aprinse, alţii purtau prăjini învelite cu paie ce ardeau vâlvăind, alţii lăsau s'alerge pe râpi roţi de car pe lângă care legaseră cârpe şi frunze uscate şi paie şi apoi le deteră foc.

— Ce-i maure, ce te-a prins?

Aşa răspunseră alte glasuri, întrebând. Atunci „maurele“ singur — marele preot al acestei datine — a strigat cu glas puternic, răsunător şi foarte limpede:

— Mă doare capul.

— Şi dece te doare, mă?

— De cojocelul lui Ion al Tudorei, că l-a pierdut în târg

şi l-a găsit Avrum de lângă pod. Cine nu-l crede, tot ca el să paţă.

Preotul a râs cu atâta poftă, încât am început şi eu să râd ca mirele surd. Şi nu ştiu, era adevăr ori părere: de prin grădinile de prin prejur s'a ridicat un hohot de râs, un hohot mare, neţărmurit. Poate că în acel moment râdea satul întreg, de pe garduri, de pe case, de prin pomi. Singur, bietul Ion al Tudorei, sta undeva ascuns şi prins de ruşine şi de necaz, înghiţea noduri seci şi mormăia printre dinţi. Eu, într'adevăr, n'am înţeles multe din povestea cu Ion şi cu Avrum, de aceea am întrebat pe preot. El mi-a spus că acest Ion îşi băuse cojocul în târg la un anumit Avrum; iar nevestei sale i-a spus că şi-a pierdut cojocul umblând prin târg. Gluma era bine potrivită...

— Aure, maure, ho, ho! — răsună din nou de pe coastă şi din nou aceiaşi întrebare din vale :

— Ce-i maure, ce te-a prins ?

Şi iarăşi răspunse maurele. Şi lucrul a continuat mereu aşa.

Răspunsurile maurelui, limpede şi desluşit auzite, erau pentru mine tot atâtea oracole, fiindcă vorbea în pilde... Peste o sută de persoane, criticându-le purtările, arătându-le omenia şi dojenindu-le firea. Flăcăilor şi bărbaţilor, le-a imputat şi i-a mustrat că şi-au lăsat cutare loc nearat, că nu-şi adapă vitele la timp, că umblă cu cisme împrumutate, că veşnic cer tutun dela alţii, că şi-au băut cutare lucru, ori cutare haină, că-şi bat nevasta...

Cu mult mai felurite şi mai bine spuse au fost strigările nevestelor şi ale fetelor. Ba că una ar voi să se mărite şi ea doarme la furcă; alta că a jucat în post; că una şi-a dat mărgelele ca s'aducă ţuică mă-sei; alta că nu ştie să puie aluatul pe lopată până nu-l leagă cu funia...

Acesta este ceeace am numit eu „tribunalul satului“. Intr'adevăr, un tribunal sau mai bine o Curte cu Juraţi în toată legea. Sentinţa maurelui e fără apel şi e valabilă până la anul... Urmările sentinţei maurelui sunt de multe ori hotărîtoare în soarta fetelor; măritarea lor atârnă mult de judecăţile maurelui.

Tineretul mai ales, în săptămânile Postului Mare, se trudeşte să aibă purtare cât de bună, ca să nu fie trecut pe răbojul maurelui.

Ouăle roşii, ouăle încondeiate (scrise, împestriţate, închistrite)

După o legendă creştină, ouăle roşii ar fi de când Iisus a fost aşezat pe cruce.

Maica Domnului văzând cum Sfântul Său Fiu este chinuit pe cruce, aduse un coşuleţ cu ouă cu care să îmblânzească pe tirani. Dar ei nici nu s'au uitat la ouă, ci mai tare îl batjocoreau şi-l împungeau cu suliţele în coastă. Stând coşul cu ouă sub cruce la picioarele Răstignitului, sângele ce picura din răni, cădea drept pe ouă, roşindu-le şi împestriţându-le. Domnul nostru Christos aplecându-şi privirile şi văzând cum ouăle s'au umplut de sânge, zise celor ce erau în preajma crucii : „De acu' înainte, să faceţi şi voi ouă roşii şi împestriţate întru aducerea aminte de răstignirea mea !".

Datina ouălelor încondeiate se găseşte la toate popoarele creştine, dar mai ales la cele ortodoxe.

De când s'a întins văpsitul mineral, ouăle de Paşti se colorează pe lângă roşu, în galben, verde, albastru şi negru; datina este astfel călcată.

Incondeiatul este un meşteşug care cere multă îndemânare şi nu orice femeie poate încondia frumos. Inchistrirea sau încondeiatul ouălelor se face cu două instrumente : chişiţa şi feleşteul.



La încondeiat ouăle.

Chişiţa (condeiul) este un beţişor subţire găurit la un capăt cu sula. Inăuntru se vâră o ţevişoară de tablă nu mai largă ca un ac. Ţevişoara are înăuntru un fir de păr de porc legat de mânerul chişiţei ca să nu se mişte.

Cu chişiţa se trag liniile. In împodobirea ouălelor, afară de linii, sunt şi puncte (picăţele, pui). Acestea se fac cu feleşteul (pămătuful) — un beţişor care are la un capăt câţiva câlţişori de bumbac ori scamă de in. Pentru unele linii foarte subţirele, se foloseşte un condeiu făcut din pană de gâscă; dar cu cât condeiul e mai fin, cu atât şi tragerea unei linii drepte e mai grea.

„Scriitoarea de ouă“ are grijă ca ouăle să fie bine spălate (uneori cu zer acru) şi bine şterse, ca să prindă bine ceara şi văpseaua. Incondeiatul se face lângă vatra cu tăciuni aprinşi, pentru ca ouăle să se păstreze deopotrivă de călduţe şi ceara (dintr'un vas oarecare) topită, asemenea.

Se întinge vârful „condeiului“ (chişiţa) în ceară şi se trag liniile desenului ce vor rămâne albe, iar cu feleşteul se fac punctele înflorite.

Astfel zugrăvite cu ceară, ouăle se pun în culoarea roşie (sau altă culoare dorită) şi se fierb. Căldura apei topeşte ceara, şi locul pe care s'a tras cu chişiţa rămâne alb; aşa avem un ou roşu împestriţat cu felurite figuri albe.

Când gospodina vrea să aibă ouă încondeiate cu mai multe culori, trebue multă migală. Se „scrie“ oul alb mai întâiu şi apoi se pune în văpsea galbenă. După ce s'a îngălbenit, este „scris“ pe galben şi pus în roşele ca să se înroşească. Se repetă „scrisul“ pe roşu şi se face verde şi aşa mai departe până la ultima culoare. Astfel de ouă se chiamă „muncite“ sau „necăjite“ pentrucă s'au făcut cu muncă, după cum a fost muncit şi Domnul Christos.

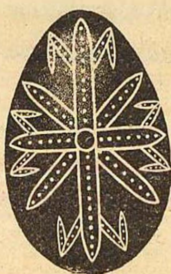
Meştera într'ale încondeiatului are mare îndemânare să lucreze repede, să învârtească ouăle repede până a nu se slei ceara topită de pe chişiţă. „Oul se ţine în mâna stângă, cu mâna întoarsă, adică vârful degetului mare pe dosul oului şi vârful degetului arătător pe vârful oului. Cu mâna dreaptă, având cotul rezimat de corp, ca să nu se mişte, se ţine chişiţa cu vârful pe ou, şi învârtind oul între cele două degete, ca în jurul unei axe, cu vârful degetului al patrulea, linia trasă de chişiţă iese dreaptă şi punctul cu care se începe linia se uneşte cu punctul cu care sfârşeşte“.

Modelul de înfloritură cel mai obişnuit este înfăţişarea unor lucruri, sau părţi din ele, inspirate din lumea înconjurătoare, repetate de mai multe ori în alb pe câmp (fond) roşu.

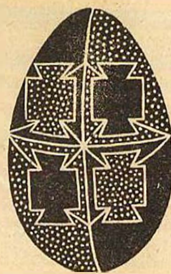
Frumuseţea ouălelor scrise stă în desene, şi în vrâstarea colorilor. Ele aduc cu frunze şi flori de felurite plante şi copaci ; cu melcul, peştele, gângănii; cu mlădierele şarpelui, cu coarnele berbecului; cu penele, picioarele şi crestele unor pasări; cu unelte casnice: furca, cârligul, scara, pirostriile, fierăstrăul, sapa, fierul plugului etc. printre cari steaua şi crucea se deosebesc cu uşurinţă în împletitura liniilor şi îmbinarea culorilor.



Scări la cer.



Scrânciob.



Cruci.









Calea rătăcită.

Apoi: broasca ţestoasă, cârja ciobanului, coada racului, ciobanul cu oile, coada rândunicii, coada cocoşului, cireşica, luna, brăduţi, colţul lupului (al porcului), hora, copita calului, cloşca cu pui, cuibul grangurului, flori şi frunze de te miri ce, ochiul şarpelui, mânăstire, mure, soarele, palmă, pălărie, viermişori, lanţul ceasului, porcii în coteţ, urechea iepurelui, vârtelniţa, scrânciob etc. Unele desene cu denumiri poietice ca acestea: calea rătăcită, brâul Maicii Domnului, steaua ciobanului, poteca dorului, calea mărului, cercelul doamnei, cucoana în foişor ş. a. m. d.

Vin, cu acest prilej, părinţii, socrii, neamurile, vecinele, prietenele, cu daruri (plocoane) de nou născut, să vadă prunculeţul, şi să-i ure[illegible] tot binele. Ating cu mâna pe lehuză, zicându-i: „Dumnezeu să te ridice... Dumnezeu să te întărească", sau :

Bine v'am găsit
In ceas bun şi fericit!
Şi tot bine să vă fie
De-acum şi până'n vecie.
S'ajungeţi să-l botezaţi
Şi să-l cununaţi.

Se duc la copil, îi laudă frumuseţea; îi urează creştere uşoară, viaţă lungă, sănătate, minte şi noroc. Apoi suflă peste el, zicând: „Să nu-i fie de deochiu".

Botezul copilului

Botezul este o datină sfântă şi cea mai mare dela începutul vieţii. Părinţii copilului caută naşul sau nănaşul şi naşa sau nănaşa îndată după naştere şi chiar înainte. De obiceiu, botează naşii dela cununie. Intre fini şi naşi se face o legătură mai strânsă decât cea de rudenie prin sânge. Dacă un frate botează unui frate, ei îşi zic între ei cumetri în loc de frate. Este credinţa că naşul care te-a creştinat este mai mult decât părintele care ţi-a dat viaţa. De aceea este socotit păcat mare căsătoria între cumetri. Zice un cântec:

Să mă ierţi, naşă, pe mine :
Nu mă pot iubi cu tine ;
Nici să fiu bărbatul tău,
C'asta nu vrea Dumnezeu.
Finul pe naşa iubind,
N'a fost şi n'o fi nici când.

Cuvintele de mângâiere : finişor—finişoară, finuţ—finuţă, finicu — finuca, arată dragostea între fin (fină) şi naş (naşă).

Naşii pregătesc cele trebuitoare pentru botez, adică zestrea copilului, între care lumânarea împodobită este lucrul de căpetenie. Intors dela botez, naşul (naşa) cu copilul în braţe şi lumânarea

Vin, cu acest prilej, părinţii, socrii, neamurile, vecinele, prietenele, cu daruri (plocoane) de nou născut, să vadă prunculeţul, şi să-i ureze tot binele. Ating cu mâna pe lehuză, zicându-i: „Dumnezeu să te ridice... Dumnezeu să te întărească“, sau :

Bine v'am găsit
In ceas bun şi fericit!
Şi tot bine să vă fie
De-acum şi până'n vecie.
S'ajungeţi să-l botezaţi
Şi să-l cununaţi.

Se duc la copil, îi laudă frumuseţea; îi urează creştere uşoară, viaţă lungă, sănătate, minte şi noroc. Apoi suflă peste el, zicând: „Să nu-i fie de deochiu“.

Botezul copilului

Botezul este o datină sfântă şi cea mai mare dela începutul vieţii. Părinţii copilului caută naşul sau nănaşul şi naşa sau nănaşa îndată după naştere şi chiar înainte. De obiceiu, botează naşii dela cununie. Intre fini şi naşi se face o legătură mai strânsă decât cea de rudenie prin sânge. Dacă un frate botează unui frate, ei îşi zic între ei cumetri în loc de frate. Este credinţa că naşul care te-a creştinat este mai mult decât părintele care ţi-a dat viaţa. De aceea este socotit păcat mare căsătoria între cumetri. Zice un cântec:

Să mă ierţi, naşă, pe mine :
Nu mă pot iubi cu tine ;
Nici să fiu bărbatul tău,
C'asta nu vrea Dumnezeu.
Finul pe naşa iubind,
N'a fost şi n'o fi nici când.

Cuvintele de mângâiere : finişor—finişoară, finuţ—finuţă, finicu — finuca, arată dragostea între fin (fină) şi naş (naşă).

Naşii pregătesc cele trebuitoare pentru botez, adică zestrea copilului, între care lumânarea împodobită este lucrul de căpetenie.

Intors dela botez, naşul (naşa) cu copilul în braţe şi lumânarea



aprinsă, merge la cumătra (mama copilului) şi zice aceastã închinare :

Poftim, cumătră, pruncul
Pe care l-am botezat
Şi încreştinat
Şi'n lege l-am băgat.
Ţi-l dăruim dumitale
Cu pâine şi cu sare
Cu darul sfinţiei sale;
Creşte-l uşor
Şi sănătos.

— „Bine şi noroc să dea Dumnezeu pruncului şi creştere uşoară! Dumitale, cumătră, sculare uşoară şi însănătoşire !".

Să-ţi fie braţele pline,
Casa cu noroc şi bine !
Binele să tot crească,
Dumnezeu altul să vă
[dăruiască !
Precum aţi ajuns pe acesta
De l-aţi botezat
Şi încreştinat,
Aşa să ajungeţi
Ca să-l şi creşteţi
Şi să vă învredniciţi
Ca să-l şi căsătoriţi ;
Şi să ajungeţi să vedeţi
Şi fiii fiilor săi,
Adică pe nepoţei...

Răspunde mama şi tata :

— „Dumnezeu să te audă ! Să-ţi fie cuvântul deplin şi să ajungi cu noi la toate cele ce ne-ai urat nouă şi copilului".

După aceea e dus la icoană de către naşă cu această zicere :

Să fii, finule, cinstit,
De toţi oamenii iubit
Ca şi sfintele icoane.
Toţi să se uite la tine
Şi aşa să ţi se 'nchine,
Cum se 'nchină la icoane !

Când îl aşează pe o perină pe pat, ori în leagăn, îi urează :

Finule, să trăieşti
Şi să creşti
Şi să te'nmulţeşti !
Să ai atâtea oi cu miei
Şi vaci cu viţei
Şi noroc,
Câţi peri sunt în cojoc...

Este obiceiul să se împartă celor de faţă, la botez, câte o „mărturie": un bănuţ legat cu o fundă de panglică, ce se poartă pe pieptul martorilor la încreştinarea copilului prin botez. Aceste mărturii de botez se păstrează până se face copilul om şi cât trăeşte. Obiceiul cu moneda mărturie este de pe vremea Romanilor. Pe atunci nefiind registre de născuţi, câte un bănuţ dus la templu (biserică) ţinea astfel numărul naşterilor. Când Romanii s'au făcut creştini, obiceiul cu bănuţul mărturie că s'a născut încă un fiu al Bisericii lui Christos, s'a păstrat mai departe.

De obiceiu, numele e ales şi pus de naşi, sau din familia părinţilor pruncului. La darea numelui să avem grija să ne păzim obârşia neamului; să ne ferim de nume streine.

Cele mai vechi nume sunt de origină romană şi ele trebue să fie mai răspândite: Savin - Saghin - Sabin; Cassian; Maxim; Sorin; Loghin; Mariu - Marin - Marina; Liviu - Livia; Virgil; Iuliu - Iulia; Ion - Ioana - Ionică - Ionel - Ionica - Ionuţa - Ionaş - Ionaşcu - Nică - Nicu - Nicuţu - Cuţă - Ioniţă - Niţă - Niţu - Nuţu - Ioanca - Onu - Oana - Onea - Oncu - Ioncu - Oancea - Onişor; Constantin - Costandin - Costan - Costea - Costică - Tică - Dinu - Dinuţă - Costănel - Constanţa - Tanţa; Ştefan - Ştefănaş - Ştefănel - Fănel - Fană - Ştefănică - Fănucă - Ştefănucă - Fănică - Ştefăniţa - Făniţa - Ştefănuţă - Fănuţă; Andrei-Andreiaş - Andreieş - Andreuţă - Uţa - Udrea; Luca; Lazăr - Lăzărica; Petru - Pătru - Petrea - Petrica - Petruş - Pătraşcu - Petrucă - Petrişor - Petruţă - Truţă - Petricu; Florea - Florin - Floarea - Florica; Stan - Stana - Stanca - Stăncuţa - Stănică; Dumitru - Dumitra - Mitru - Dumitraş - Dumitrică - Dumitriţă - Mitrică - Mitriţă - Mitrel - Mitică - Mitu - Mitruţu - Truţă - Mita-Mitana-Tuţă - Tuţu - Tia; Toader - Tudora - Tudorin - Dorin - Dorina - Toderaş - Toderiţă - Tudorel - Tudoriţa - Tudorică; Gheorghe - Gheorghiţă - Gheorghieş - Gherghina - Giurgiu - Gherghiţa; Marcu - Mărcuţu - Mărcuţă - Mărcuşor; Maria - Marica - Marioara - Maricica - Măriuca - Mariţa - Miţa - Mariţica - Ţica - Măriuţa; Domnica; Viorica; Irina; Margareta (Mărgărinta); Păun Păuna - Păunel - Păunaş; Anca - Ancuţa-Bariţa; Ecaterina - Caterina - Catinca - Tinca - Tincuţa - Catincuţa - Cuţa - Tiţa; Elena - Ileana - Ilenuţa - Nuţa - Ilinca; Pulcheria; Profira (Fira)...

Nume slavoneşti (dela Ruşi, Bulgari, Sârbi) dar care s'au ro-

mânizat cu totul: Vasile - Vasilică - Silică - Vasilica - Vasilichia; Niculae - Niculina - Niculăeş - Niculiţă - Culiţă - Niculcea Nicoară - Nae - Năiţă - Culae - Niculică - Culică; Grigore - Gligore - Grigoraş - Grigoriţă; Ilie - Iliaş - Ilea - Iliuţă - Luţă; Gavril - Gavrilaş - Gavriliţă; Pavel - Păvălaş - Păvălucă - Pavelică; Mihail - Mihai - Mihăieş - Mihăiţă - Mihăilă - Mihăluţă - Mihaela - Mihălaş - Mihu - Miu; Parasca - Paraschiva - Paraschiţa - Chiva - Chivuţa - Chiţa - Pachiţa şi altele.

Dela Greci: Costandache, Manolache, Petrache, Costache, Mihalache, Dumitrache, Spiru - Spirache, Frosina, Lisaveta, Smaranda, Zamfira, Rucsandra, Aspasia, Iane, Iana - Ianache, Anastasia.

Să păstrăm numele vechi româneşti ca: Vlad, Mircea, Vintilă, Radu - Rada, Florea - Floarea, Miu, Şerban, Barbu, Raluca, Safta, Voicu - Voica, Bălaşa, Păun — Păuna...

Să lăsăm deoparte numele slavoneşti ca: Vera, Ivan, Sonia, Nadejda (Nadia), Ivanca, Xenia şi Polixenia, Penca, Boris, Petcu - Petcana; sau franţuzeşti ca: Jean - Jenică - Jeana - Jenica, Clemansa, Ortansa etc.

După împreunarea cu Christos prin lepădarea de satana, la botez, poporul crede că de atunci copilul este însoţit de un înger păzitor, care-l apără de greşeli şi răutăţi. In preajma lui, mamă-sa spune rugăciuni în numele copilului, până o să înveţe să le zică şi el, micuţul. Iată o rugăciune către îngerul păzitor:

Inger, îngeraşul meu,
Roagă-te lui Dumnezeu
Pentru sufleţelul meu,
Peste zi şi peste noapte
Până'n ceasul cel de moarte.

Ingeraşul mă păzeşte;
Sfânta cruce mă'ntăreşte;
Ingeraşul mi-i lumină,
Sfânta cruce mi-i hodină...

Inger, îngeraşul meu
Ce mi-eşti dat de Dumnezeu,
Vino 'n sbor de aripioare
De mă 'nveseleşte
Şi mă încălzeşte
Şi pe urmă mă adoarme.
Amin

Inger, îngeraşul meu,
Roagă-te lui Dumnezeu
Pentru sufleţelul meu.
Eu sunt mic, tu fă-mă mare;
Eu sunt slab, tu fă-mă tare;
Ca şi noaptea care vine,
Să te lese lângă mine.

Peste zi și peste noapte
Pân' la ceasul cel de moarte !

*
* *

Cruce'n casă,
Cruce'n masă.
Cruce'n cer, cruce'n pământ
Și 'ntr'al meu așternut sfânt.
Lângă sălășelul meu,
Șade singur Dumnezeu
Cu trei îngeri lângă mine :
Unul mă adoarme bine,
Unul din somn mă trezește,
Unul veșnic mă păzește.
Ingeraș, adoarme-mă,
Ingeraș, deșteaptă-mă,
De păcate iartă-mă,
De rele ferește-mă,
Doamne miluește-mă !

Către Maica Domnului :

Maică Prea Curată,
Cu rugă rugată,
Cu inimă plecată,
De Dumnezeu lăsată,
Ajută-mi și mie,
Să mă închin Ție !
Zic aste cuvinte
Cu luare aminte,
Seara culcându-mă,
Dimineața sculându-mă.

Cumetria

Din moși-strămoși, Românul așa apucat: să prăznuiască cu masă și veselie orice întâmplare mare din viața lui. Fie cât de nevoiași, părinții pruncului botezat caută să cinstească cum se cuvine ziua botezului și pe cumetri. De n'are cu ce, se împrumută și datina tot se ține. Cumetria este sărbătoarea bucuriei în jurul noului născut; și ea se face în chiar ziua botezului.

La cumetrie iau parte cumetrii, neamurile, vecinii, prietenii; la masă, moașa aprinde lumânările dela botez, cari ard toată ziua și zice această urare :

Bună vreme la Domnia [Voastră
Cinstiți meseni și gospodari,
Dar mai ales la cumetrii cei [mari !
Iată că v'aduc lumini [frumoase,
Strălucite, luminoase.
Inaintea Domniilor Voastre
Să șeadă,
Să ardă,
La ele să căutați!
Să ospătați
Și să vă bucurați!

După aceea, moașa ia copilul înfășat, gătit frumos și-l duce înaintea cumetrilor, rostind această urare:

A venit din cer în jos,
A venit ăst Făt Frumos.
Cere cal de călărie
Și o stea la pălărie;
Da calul să fie breaz,
Că-i fecior de om viteaz.
Că-i isteț și e frumos
Și voinic și sănătos.
Ca grâul (cutare) să crească
Și întru mulți ani să trăiască!
Poftim, cumătră mare,
Finișorul Dumitale!

Cumătra mare (nașa) ia peste masă copilul din brațele moașei, îl sărută pe frunte și apoi îl trece altei cumetre și tot așa dela una la alta, până trece și la cumetri și la toți mesenii. Copilul e dăruit cu bani, cu îmbrăcăminte, fiecare cu ce are. Paharele se ciocnesc și urările se încrucișează între meseni, dintre cari nu lipsesc cuvintele:

Cum ați ajuns de-ați botezat,
Așa să ajungeți să cununați
Și iarăși să botezați.
Cumetre mare!
Cumetriță mare!
Să ai fin după fin!
Să-ți fie voia deplin!

Dacă e băiat, se urează și astfel:

Să fie voios,
Sănătos,
Și frumos;
Lucrător,
Ascultător
Și îndurător;
Să trăiască
Și să crească;
Să fie harnic foc,
Să aibă mult noroc.
Și tu, mamă, să trăiești,
Să poți să-l crești
Și să-l povățuești!

Iar dacă e fată:

Să fie voioasă,
Sănătoasă
Și frumoasă;
Lucrătoare,
Ascultătoare
Și'ndurătoare;
Să trăiască
Și să crească;
Să fie harnică foc,
Să aibă mult noroc.
Și tu, mamă, să trăiești,
Să poți s'o crești
Și s'o povățuești!



Fetele dela școala țărănească Poiana Câmpina-Prahova botează un copil

Se obișnuește prin Moldova ca în timpul cumetriei, nașii să scalde copilul botezat de ei.

Nașa, după ce l-a înfășat în scutecele aduse, dă copilul mamii-si cu această urare :

Poftim, cumătră, finul
Curat cum este și crinul;
Eu l-am scăldat,
L-am îmbrăcat
Și l-am înfrumusețat.

Iar dumneata mi-l ține
Și mi-l crește bine
Cu noroc și sănătate,
Ca să ai de dânsul parte.

Numai după scăldat, se începe masa cumetriei, cu veseliile obișnuite, veselii cu cântece, jocuri, chiuituri:

Dragu mi-i paharul plin,
Cumătrul nu prea bătrân;
Dragu mi-i paharul ras
Și cumătrul nu prea gras.

*

Dragu mi-i câmpul cu flori
Și cumătrul uneori;

Dragu mi-i câmpul cu iarbă
Și cumătra câteodată.

*

Lelea albă ca omătul
Se tot uită la cumătrul;
Da cumătra să nu știe,
Vorbă'n casă să nu fie.

Lelea albă cum e caşul,
Se tot uită la nănaşul;
Da nănaşa să nu ştie,
Lungă vorbă să nu fie.

*

Izvoraş cu apă rece,
De-ar da Dumnezeu să sece!
Să rămâie numai tina
Să dau mâna cu vecina.
Da vecina nu-mi dă mâna,
Iar cumătra totdeauna.

O chiuitură pentru mamă :

Uşoară-i floarea'n cosiţă;
Greu e cu copil de ţâţă;
Că eu floare n'am purtat,
Cu copil m'am deşteptat.

Pentru cel botezat :

Dragul mamii sugător,
Să trăeşti, să creşti uşor!
Să fii tatei de bun spor
Şi mămuţii de-ajutor.

Dacă e fată :

Draga mămicăi păpuşă,
Să trăeşti s'ajungi mătuşă;
Să fii bună jucăuşă,
Cu gunoiul după uşă.

Cu colacii la cumetri

Părinţii copilului botezat primind atâtea daruri la botez, trebue să arate mulţumirea, recunoştinţa către cumetri într'un chip. Ca răspuns la cinstea făcută, este obiceiul să se ducă la cumetri cu colaci. Datina cere ca aceşti colaci să fie mari, împletiţi şi înfloriţi ; sunt duşi pe o tavă şi acoperiţi cu o pânzătură. Gătiţi sărbătoreşte, cumetrii pornesc la cumetri. După un „bună ziua" sau „bună seara", închină ploconul gazdei cu o oraţie potrivită, zisă de cumătru sau de altcineva bun de gură :

Bună ziua !
Bună ziua !
Bună seara !
Bună seara !
D-tale cumetre mare !
D-tale cumătră mare !
Ne-arătăm cu colăcei;
Cum vedeţi, îs frumuşei,
Că-s făcuţi din grâu frumos,
Ca şi faţa lui Christos.
Colăceii-s cum i-a dat
Dumnezeu cel prea'ndurat.
Dar voia noastră-i mare
Către faţa dumitale;
Voia noastră e deplină
Ş'inima încă ni-i bună.
Nu vă pară mititei;
De-abia-i ţin în mână de grei;
Dacă finul o trăi
Şi colacii s'or mări,
Voia voastră s'o'mplini.
După cum aţi fost ostenitori,
Şi cheltuitori,
Poftiţi, fiţi binevoitori
Şi de colaci primitori.

Gazda mulţumeşte, ia tava cu colaci, aşezând-o pe masă. Se întinde masa cu mâncare şi băutură, cu glume, povestiri întâmplate şi neîntâmplate; ba şi cu cântece cum e obiceiul românesc. Cu acest prilej, naşii dăruesc finului (finei) câte ceva: hăinuţe, bani, o viţică, o oaie... te miri ce.

Ieşirea la biserică (îmbisericirea)

Cel dintâiu drum ce trebue să-l facă mama şi cu pruncul botezat, este la biserică, ca să i se citească rugăciunea de 40 de zile. Ieşirea la biserică, după cele şase săptămâni, este zi mare. Femeia, îmbăiată şi curăţită, se îmbracă de sărbătoare; copilul deasemenea. Stă în pragul uşii cu pruncul în braţe şi aşteaptă până vine preotul să-i citească. Ascultă rugăciunea în genunchi. Sfârşind rugăciunea de citit, preotul ia copilul din braţele mamei sale, care acuma se scoală din genunchi, face cu dânsul semnul crucii înaintea uşilor bisericii, zicând : „Imbisericează-se robul (roaba) lui Dumnezeu (cutare). In numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor, amin". Apoi intrând cu el în biserică, zice : „Intra-va în casa ta, închina-se-va către biserica cea sfântă a ta". După ce a intrat în biserică în despărţitura bărbaţilor (femeilor) : „Imbisericează-se robul (roaba) lui Dumnezeu (cutare) ; prin mijlocul bisericei te va lăuda". Insfârşit, când ajunge înaintea uşilor altarului : „Imbisericează-se robul lui Dumnezeu..."

După aceasta, îl închină pe la toate icoanele împărăteşti şi apoi dacă copilul e de parte bărbătească, intră cu dânsul pe uşa de către amiazi şi în altar, unde îl atinge cu capul de tuspatru laturile mesei celei sfinte şi îl scoate pe uşa de către miază-noapte în despărţitura bărbătească... Dacă însă e de parte femeiască, nu-l



bagă în altar, ci-l închină numai în faţa icoanelor împărăteşti... Mama copilei se duce până în mijlocul bisericii şi acolo aşteaptă până ce preotul o îmbisericeşte şi închină copilul pe la icoane. După aceea bate trei mătănii, sărută icoana de pe tetrapod şi apoi o ridică (pe copilă) de jos şi se întoarce cu ea în despărţitura femeiască.

In multe locuri este datina ca nănaşul sau naşa copilului,

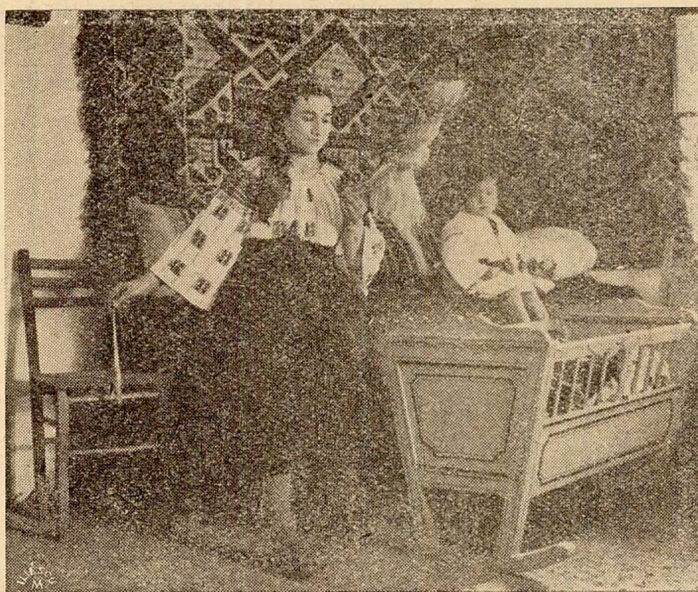
dacă se află în biserică, să bată cele trei mătănii, să ridice copilul de jos și să-l dea apoi mamei sale.

Mama sărută mâna femeilor mai bătrâne, iar cu cele de-o seamă se sărută pe obraji. Ea dă și o leturghie pentru sănătatea copilului și a ei. Impărtășirea copilului se face la urmă, după slujbă.

Lumânările dela botez se aduc tot în această zi la biserică și se pun să ardă la icoana Maicii Domnului, sau la icoana sfântului patron al copilului.

Se ia din moțul copilului; i se frânge turta

Este datina ca după un an, doi sau trei, să fie poftiți nașii să taie din părul finului (finei). Luatul din păr (din moț) cu foarfeca nu se face în zilele de Duminică ori sărbătoare, că e păcat. In afară de cumetri, sunt poftiți la această sărbătorire a finului, neamurile, vecinii, prietenii. Datina se împlinește astfel : se pune într'o doniță (cofă) apă, o sticlă cu vin și bani de argint. Pe această doniță se așează copilul. Nașa frânge drept în două deasupra



copilului o turtă, care, după aceea, se împarte mosafirilor. Naşul ia foarfeca şi taie un smoc de păr din moţul copilului. Părul e dat în mâna mamei finului, care îl păstrează.

Se scot banii din doniţă şi se pun pe o tavă. Pe această tavă se mai pune şi un buchet de flori. Se lasă copilul să se ducă singur la tavă. Dacă întinde întâi mâna la flori, e semn că în viaţă va fi iubit ca florile. Dacă va apuca întâi banii, va avea mare noroc de bani în viaţă.

După ce s'a isprăvit cu împlinirea obiceielor (rămase dela Romani), se pune masa pentru cei poftiţi la această sărbătoare de familie.

Cu acest prilej copilul, căruia i s'a luat din moţ, capătă daruri dela naşii lui, ca şi dela ceilalţi mosafiri.

Lângă leagăn

Mama — vorbesc de femeia dela ţară — nu se desparte de copil nici când are treabă. Doar atunci când bunicul, bunica, o soră sau un frăţior il iau pe seamă, în vreme cât ea (mama) e prinsă la te miri ce lucru. Ba am văzut femei cosind la câmp, în văpăile verii, târînd după ele o albioară legată de mijloc cu o frânghie. In albioară sta copilul adormit cu faţa acoperită cu un ştergar. Când nu e ţinut în braţe, micuţul îşi face odihna lui într'o trochiţă, o copae-copăiţă sau postavă, albie-albioară, covată-covăţică sau un leagăn. Mâinile gospodinei nu stau nici când îşi leagănă odorul, cum o spune scriitorul popular de acum 100 de ani: Anton Pann:

Copil dacă dobândeşte,
Cu lucru în mână-l creşte;
Il leagănă cu piciorul
Şi din brâu toarce fuiorul.
Cu o mână îi dă ţâţă,
Cu alta focul aţâţă.

Când nu capătă în dar dela naşi, dela socri, dela neamuri, tata cumpără un legănaş, ori îl cioplește singur cu dragoste şi tot

cu dragoste, mama îl gătește frumușel ca pentru îngerașul ei. Suflet n'are, suflet ține, cum spune ghicitoarea leagănului.



In Banat, în Ardeal, pe alocurea, copilul este purtat într'un coș în spate sau într'o parte; iar în casă, coșulețul-leagăn este atârnat prin frânghii de tavan și mișcat huța-huța încoace și'ncolo ca s'a-

doarmă pruncul. Legănatul cu mâna sau cu piciorul, până adoarme pruncul, e însoţit de luluiri, de cântece adormitoare. Vine mama dela treaba ei; se duce drept la copil. Ca într'o scăpărare de fulger, faţa-i trudită de muncă se înseninează. Ochii i se aprind şi cu priviri de dragoste învăluitoare, îşi soarbe odorul, trup din trupul ei. Câteva clipe rămâne nemişcată, pierdută de fericire. Micuţul nu mai poate de somn; cască, se freacă la ochi cu mânuţele; pleoapele i se închid; scânceşte.

— „Face nani, puiuţul mamii?" şopteşe mama cu cel mai dulce glas din lume. Şi începe legănatul cu revărsarea desmierdărilor în valuri de duioşii materne. Se pomeneşte depănând o fărâmă de cântecel pe care nu l-a învăţat dela nimeni, nu l-a ştiut de mai înainte; şi odată cu el, i-au venit pe buze şi nişte vorbe drăgăstoase, rupte atunci din sufletul ei. „Leagă două-trei sunete, aşa cum îngână păsările primăvara când îşi dreg sau potrivesc glasul pentru a începe să cânte". Aşa se înfiripează cântecul de leagăn. Fie în braţe, fie în leagăn sau copăiţă, ca s'aţipească, copilul are nevoe de o uşoară legănare a corpului, de line mişcări în tact uşor cari aduc somnul, „pe moş Ene peste gene", însoţite de un murmur muzical, domol, liniştit, adormitor. Şoaptele desmierdătoare se împletesc cu tactul legănatului ; cuvintele şi melodia se topesc într'o cântare simplă, caldă şi dulce. Mama îşi drăgăleşte, îşi lulueşte copilul cu nani-nani, liuliu-liuliu, lui-lui, lu-lea, luică-luică, (în Ardeal şi Banat cu abua-abua), cântate, ori pe jumătate cântate, până ce somnul a închis ochişorii puiuţului de om din leagăn. Acest nani-nani aduce aminte de „nenia", cu care mamele romane adormeau pruncii lor tot în cântece de leagăn ; şi seamănă cu „nina-nana" al Italiencelor şi ele urmaşele Romanelor ca şi Româncele :

Haide, hai la legănare
Şi cu dor şi cu cântare,
Să creşti puişor mai mare,
Nani-nani-nani-na,
Puiu ca tine n'oiu afla.
. . . .
Nani-nani-nani-na,
Frumuşică-i fata mea,
Cu ochi negri, cu sprincene
Şi cu somnul printre gene.
Nani-nani cu mama,
Nu ştiu cui îi semăna:
Subţirică,
Frumuşică,
Ocheşică,
Hărnicică,

Şi frumoasă
Şi mintoasă.
Liu-lui, liu-lui, liu-lea
Liu-lui cu mama ta.
Mama la tine gândeşte;
Dormi, că mama te păzeşte,
Ca pe-un pui de rândunică
Ş'un boboc de floricică,
Puişorul meu puiu...

. . . .

Nani-nani somnişor
Hai şi-l prinde 'ncetişor;
Şi-l adoarme-doarme dulce.
Că puiu vrea să se culce;
Şi-l adoarme-doarme dus,
Că mama-l păzeşte sus.
Haida nani-nani-nani,
Puişorul dragul mamii...

. . . .

Taci, puicuţă, nu mai plânge,
Că vine moşu la uşă;
Un unchiaş şi o mătuşă
Şi-s trimeşi dela 'mpărat;
Ia pe cine nu-i culcat...

Sunt poezioare, inspiraţii de o clipă, şi ale căror melodii nu le cunoaştem.

Cu cine nu aseamănă mamele pe copiii lor în cântările leagănului? Cu îngerii, cu Feţi-Frumoşi şi Ilene Cosânzene, cu nu ştiu ce păsărele, floricele şi gândăcei; cu soarele, cu luna şi stelele, cu voinicii ca stejarii, ba şi cu Ştefan cel Mare. Şi pruncului, împodobit cu toate darurile cerului şi ale pământului, îi cântă mama:

Haide nani mititel
Şi te scoală măricel,
Să creşti tatii voinicel,
Mândru ca un stejărel.
Să te faci un viteaz mare
Ca Domnul Ştefan cel Mare.
Cai nebuni să călăreşti,
Cai nebuni să îmblânzeşti;
Oameni mulţi să stăpâneşti,
Pe toţi să-i îmbogăţeşti.
Haide liu-liu, liu-liu, lea
Că maica ţie ţi-a da
Buzdugan împărătesc
Şi mondur de cél crăesc,
Săbioară aurie
Şi curaj ca la o mie...

Un cântec de leagăn cu voinicel-stejărel se aude prin Oltenia:

1. *Nani, nani, puiul mamii*
(*bis*)
Puişorul mamii mic,
Face-te-ai, maică, voinic.

2. *Nani, nani, puiul mamii*
(*bis*)
Frumuşel şi voinicel,
Mândru ca un stejerel.

3. *Nani, nani, puiul mamii*
(*bis*)
Puiul mamii, puişor,
Dormi, puiule, dormi uşor.

Legănat

după Gh. Fira

Na-ni, na-ni, pu-iul ma-mii, Na-ni, na-ni, pu-iuţ ma-mii Pu-i-şo-rul ma-mii mic, Fa-ce-te-ai, mai-ca, voi-nic.

Pentru a sfârşi

pp

Na-ni na-ni na-ni na-ni. na-ni

Intr'alte cântece de legănare, vorbeşte şi cântă copilul prin gura mamii :

Vino-vino cucuşor
Şi mă leagănă uşor;
Şi mă leagănă frumos.
Să nu cad din leagăn jos.
C'aşa sunt eu rânduit
Să n'adorm neluluit.

C'aşa's pe lume lăsat,
Să n'adorm nelegănat;
Că dacă m'oiu învăţa,
Singurel m'oiu legăna.

Alte ori copilului i se cântă „de legănare", dar fără desmierdări, fără nani-nani; un cântecel vesel ca pentru mica făptură ce începe să se deschidă, o poveste rimată însoţită de nişte sunete muzicale ca să umple tactul ritmic al mişcării aducătoare de somn. Iată un asemenea cântec-poveste pentru cei mititei :

1. Mă dusei în târg,
Cumpăraiu un puiu;
Puiu' zice: pui, pui, pui,
Pui, Ioniţă, pui...

2. Mă dusei în târg,
Cumpăraiu o raţă;
Raţa zice: mac, mac, mac
Puiu' zice: pui, pui, pui,
Pui, Ioniţă, pui...

Repejor — notat G. Breazul

Mă du-sei în târg, Cumpărai un pui; Pu-iu zi-ce
pui, pui, pui, Pui Io-ni-ță, pui. Mă du-sei în târg,
Cumpărai o ra-ță; Ra-ța zi-ce mac, mac, mac,
Pu-iu zi-ce pui, pui, pui, Pui Io-ni-ță pui. Mă du-
sei la târg, Cumpărai o gâs-că; Gâsca zi-ce ga gu
ga gu Ra-ța zi-ce mac, mac, mac, Pu-iu zi-ce:
pui, pui, pui, Pui Io-ni-ță, pui.

3. Mă dusei la târg,
Cumpăraiu o gâscă;
Gâsca zice: ga-gu-ga-gu
Rața zice: mac, mac, mac,
Puiu' zice: pui, pui, pui,
Pui, Ioniță, pui...

Iată un cântec de leagăn din Bucovina cântat seara, când mama se întoarce dela lucrul câmpului călare sau în căruță:

Andante — Notat Gh. Breazul

Ră-sai lu-nă, ră-sai dra-gă. Să — se
va — dă prin li-va-dă! Hei! lui, lui, lui, lui
lu-lea. Hei lui, lui, lu-lea cu ma-ma.

1. *Răsai lună, răsai dragă,*
Să se vadă prin livadă.
Hei! lui, lui, lui, lui, lu-lea
Hei! lui, lui, lu-lea cu mama.
2. *Să cosesc pelin și iarbă*
Să dau Murgului să meargă:
Refren
3. *Ca să meargă mai în grabă,*
Puișorul să mi-l vadă.
Refren
4. *Haida, haide și ne-om duce,*
Că-i sară și n'om ajunge.

Maica Domnului își leagănă Pruncul Sfânt. De Crăciun, se colindă copiilor acest colind, care se potrivește la tact cu o cântare de leagăn :

1. *Sus în poarta Raiului*
(Ziurel de zi)
Șade Maica Domnului,
(Ziurel de zi)
2. *Cu Fiul Sfânt lângă Ea;*
Dar Fiul tare plângea:
3. — *„Taci, Fiule, nu mai plânge.*
Că Eu Ție ți-oiu aduce
4. *Două mere argintele*
Să te joci, Fiuț, cu ele".
5. *Fiul Sfânt așa zicea:*
— *„Nu plâng, Maică, deaceea;*
6. *Ci uită-te, Maică'n jos,*
Colo'n jos, mai din jos,
7. *De vezi fauri făurind,*
Mie piroane făcând".
8. *Și Fiul Sfânt tot plângea,*
Maica Sfântă-L mângâia:
9. — *„Taci, Fiule, nu mai plânge,*
Că Eu, Ție ți-oiu aduce
10. *Două mere aurele*
Să te joci, Fiuț, cu ele".
11. *Fiul Sfânt așa zicea:*
— *„Nu plâng, Maică, deaceea;*
12. *Ci te uită, Maică'n sus,*
Colo'n sus, mai în sus,
13. *De vezi bărdași bărduind*
Și mie cruce făcând".

Sus în poar-ta Ra-iu-lui Zi-u-
rel de zi Şa-de Mai-ca Domnu-
lui Zi-u-rel de zi.

Potrivit

Notat Gh. Breazul

Sus în poar-ta Ra-iu-lui Zi-u-
Refren I
-rel de zi Şa-de Mai-ca Dom-nu-
Refren II
lui — Zi-u-rel de zi

Dar legănarea cântată este în acelaş timp şi o spovedanie a dorinţelor şi tainelor inimii de mamă. In închipuirea ei, mama îşi vede copilul crescut mare şi voinic, flăcău sau fată mare. Iar pe ea se vede bătrână, trăind pe lângă el, feciorul său drag, ori pe lângă ea, fiică-sa. Dela luluiri şi desmierdări, mama trece, în acelaş cântec, la mărturisirea propriilor ei dureri. Poate că tatăl copilului e plecat departe :

Liui-liui-liui şi iar liui,
Liui-liui-liui că tata nu-i;
Că tatăl copilului,
Pe drumul Sibiului...

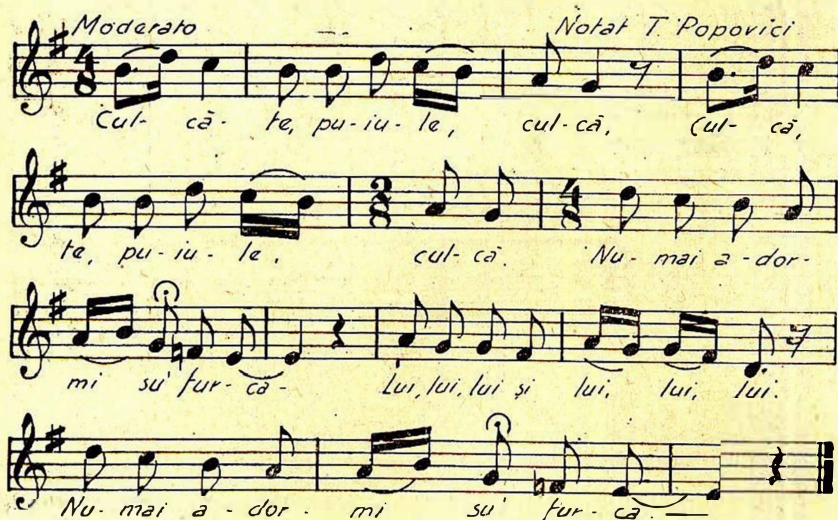
Mama întristată, cu gândul la bărbatul plecat şi ea rămasă

singură acasă împovărată de nevoi, schimbă dulcele cântec de leagăn într'altul de jale :

Cine n'are noroc, n'are,
De cum naște până moare;
Nice eu nu am avut
Decând mama m'a făcut.

Maică, când m'ai legănat,
Maică, rău m'ai blestemat;
In leagăn mi-ai pus neghină,
Să nu am în veci hodină.

Sau poate că soțul e mort. S'ar culca și ea, dar n'are cine o legăna, căci „cine m'o luluit, în pământ o putrezit", ca în următorul cântec de leagăn ardelean. Intristata mamă toarce, cântă legănându-și pruncul cu piciorul :



1. *Culcă-te, puiule, culcă,*
(bis)
Nu mai adormi su' furcă
Lui, lui, lui și lui, lui, lui
Nu mai adormi su' furcă.

2. *Că și eu că m'aș culca,*
(bis)
Dar n'ar' cin' mă legăna,
Refren
Dar n'ar' cin' mă legăna.

3. *Că cine m'o legănat-u,*
(bis)
De mine s'o depărtat-u,
Refren
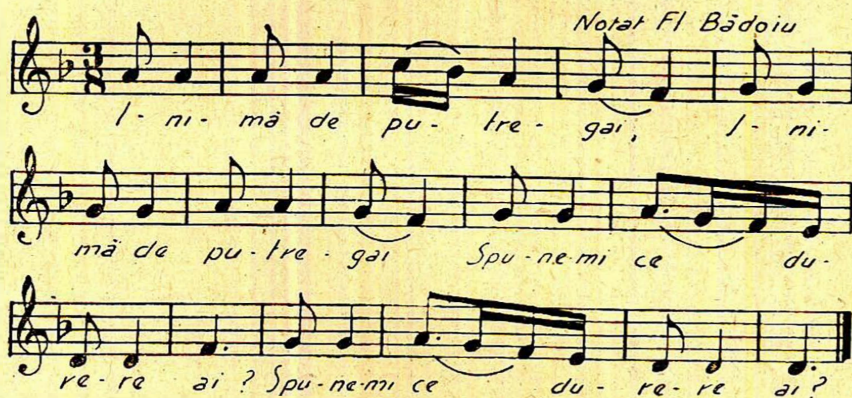
4. *Și cine m'o lului-tu (bis),*
In pământ o putrezit-u,
Refren
In pământ o putrezit-u...

Sunt bărbaţi năräviţi ce-şi pierd timpul pela cârciumă, pe drumuri la judecăţi, sau îşi părăsesc soţiile, casa.

Femeia, răbdătoare, nu se pune de pricină, ci tace, îşi închide suferinţa în inimă, îşi vede de lucrul casei şi-şi revarsă toată dragostea pentru copil, singura ei mângâiere. Cu ochii scăldaţi în lacrimi, îşi adoarme pruncul în cântece triste :

Puişor de rândunea,
Mută-ţi cuibul de-acolea,
C'a venit tătuţa bat
Şi-o găsit cuibul stricat...

Sau ca aceste strofe din părţile Năsăudului pline de sbuciumări sfâşietoare:
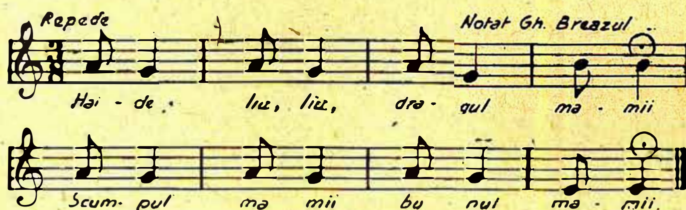


1. *Inimă de putregai, (bis)*
Spune-mi, ce durere ai? (bis)
2. *Săraca inima mea, (bis)*
Iar începe a suspina. (bis)
3. *Taci inimă'n sânul meu (bis)*
Nu mai plânge că ţi-e rău. (bis)
4. *Inimă de putregai,*
Spune-mi, ce durere ai?
Dă-mi cuţitul să te tai,
Să văd ce durere ai.
5. *Nani, nani, puişor,*
Pân' mâini la prânzişor,
Să te faci mai mărişor (bis)

Câte o fată „greşită", ademenită de făgăduelile unui uşuratec şi-apoi părăsită, îşi leagănă rodul păcatului, se tângue sie-şi.

Durerea ei s'a făcut cântec și blestem, iar la lume nu mai iese :

Perișor uscat pe culme,
Câte fete sunt în lume,
Nu-i nici una amărîtă
Și de lume despărțită
Ca fata care-i greșită.
Când flăcăii joacă roată,
Ea se-apleacă pe covată;
Și tot plânge și oftează,
Oftează și lăcrămează.
Fată mare și greșită
Și de lume despărțită,
Cine mi te-a învățat
Pe părinți de-ai rușinat,
Pe neamuri le-ai supărat?
Leagănă, puică și taci,
Că ți-au fost feciorii dragi.
Feciorii'n joc or juca,
Tu-i plânge și-i legăna:
„Haida liu, liu, dragul mamii.
Scumpul mamii, puiul mamii.
N'ar ajunge zile bune
Cel ce te-a făcut pe tine.
El e dus în ostășie,
Numai vestea lui să-i vie,
Trup acolo să-i rămâie.
Și atunci el să se'nsoare,
Când oiu fi eu fată mare;
Și atunci să se cunune,
Când oiu ieși eu la lume;
Cum mi-a legat mânele,
Lege-i-se zilele".
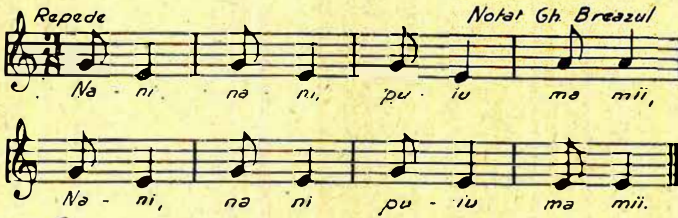
Un cântec de leagăn din Bucovina :



1. Haida liu-liu dragul mamii,
Scumpul mamii, bunul
[mamii.
2. Haide liu-liu cu mama-a
Că mama te-a legăna-a
3. Ți-o-a cânta incetișor,
Doar îi crește mărișor.
4. Cu tine mă zăbovesc
Și lucrul nu-l mai gătesc.
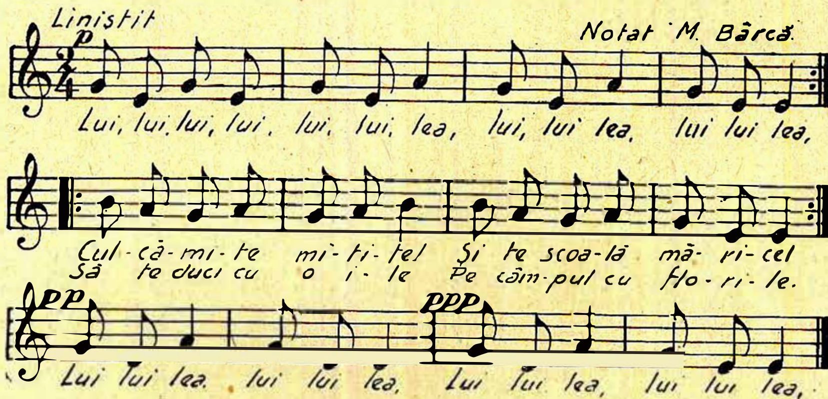
5. Dragul mamii, dormi în
[pace ;
Doară lucrul mi-l-oiu face.

Cântec de leagăn din Dobrogea :



Nani, nani, puiul mamii (bis).
Culcă-mi-te mititel
Şi te scoală măricel;
Să te duci cu oile,
Pe câmpul cu florile,
Nani, nani, puiul mamii (bis).

Cântec de leagăn din Basarabia :
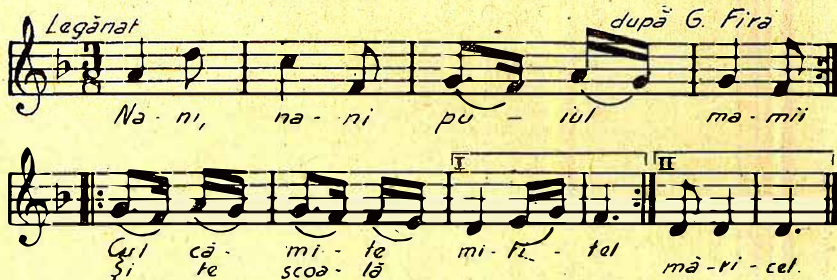


1. *Lui, lui, lui, lui, lui, lui, lea*
Lui, lui, lea, lui, lui, lea.
Culcă-mi-te mititel
Şi te scoală măricel,
Să te duci cu oile
Pe câmpul cu florile
Lui, lui, lea, lui, lui, lea (bis)

2. *Să te duci cu bobocei,*
Pe câmpul cu ghiocei;
Să te duci cu mieluşei,
Pe câmpul cu brebenei.

Refren
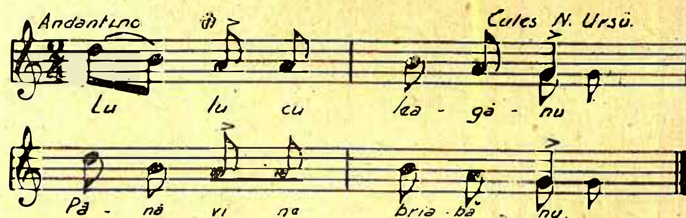
3. *Să te duci cu vacile,*
Pe câmpul cu fragile;
Și să paști junincile
Pe câmpul cu-aglicele.
Refren

Cântec de leagăn din Oltenia :



1. *Nani, nani, puiul mamii,*
Culcă-mi-te mititel
Și te scoală măricel.
2. *Nani, nani, puiul mamii,*
Să te duci cu mielușei
Pe câmpul cu brebenei.
3. *Nani, nani, puiul mamii,*
Să te duci cu oile
Pe câmpul cu florile.
4. *Nani, nani, puiul mamii,*
Să te duci cu vacile
Pe câmpul cu fragile.

Cântec de leagăn din Banat :



1. *Lu-lu cu leagănu,*
Până vine briabănu.
2. *Vină somn de mi-l adormi*
Vino lin, adoarme-l lin.
3. *Vină rață de-l ia'n brațe;*
Și tu mâță de-i dă țâță.
4. *Vină dulcă de mi-l culcă,*
Haide vin cu legănelu
Până vine brebenelu...

Cântec de leagăn din Transilvania :

Repede — Notat Gh. Breazul

A - bu, a - bu, a - bu - a - re, A - bu,
a - bu, a - bu, - a - re A - bu - ă - te
cu ma - ma - re, A - bu - ă - te cu ma
ma - re. A - bu a - bu, a - bu - a - re

Refren

1. *Abu, abu, abua-re (bis)*
Abuă-te cu mama-re (bis)
Abu, abu, abua-re.
Refren

2. *Că mama te-a legăna-re (bis)*

Refren

3. *Și din gură ți-a cânta-re (bis)*

4. *Cucă-te tu și te-abuă*

Refren

5. *Și te scoală mâni la ziuă.*

Cântec de leagăn din Transilvania :

Liniștit — *p* — după Achim Stoia

Lui, lui — lu, — lu, — lu, — lu,
lui, lui, lui, lui, lui cu ma - ma lui — Na-ni, —
na — ni, — pu — iu' ma - mii și Na - ni —
na - ni, pu - iu ma - mii, Hai, lui, lui, lui, lu, lu — lu - i

Cântec de leagăn din Muntenia :

Andantino — col. Gh. Breazul

Na - ni, na - ni, pu - iu' — ma - mii,
Pu - iu' ma - mii mi - ti - tel, — Na - ni, na - ni, pu - iu'
ma - mii, Pu - iu' ma - mii mi - ti - te - li,
bă - lă - nel — și fru - mu - șel

Cântec de leagăn din Muntenia :

Notat Gh. Breazul

Na - ni na - ni pui ca ma mii
Na - ni - na - ni pui ca ma - mii

1. *Nani, nani, puica mamii*
(bis)

2. *Din sfințit în răsărit,*
Cocuța mi-a hodinit.

3. *Mititică mi-am culcat-o,*
Mărișoară mi-am sculat-o.

4. *Că Domnul mi-a hodinit-o*
Și frumos că mi-a crescut-o.

5. *Nani, nani, puica mamii*
(bis)

Alt cântec de leagăn din Muntenia :

Mișcat — Notat Gh. Breazul.

Liu, liu, lea, liu, liu, lea, Cul - că - mi - te
cu ma - ma Cul - că - mi - te cu ma ma.

1. Liu-liu-lea (bis)
Culcă-mi-te cu mama (bis)

2. Liu-liu-léa (bis)
Culcă-te și alină-te
'N legănaș de păltinaș.

3. Liu-liu-lea (bis)
Culcă-te puiuțule,
Că dorm toate apele.

Cântec de leagăn din Oltenia :

Legănat
după Gh. Fira
Na - ni, na - ni, pu - iul ma - mii, Na - ni,
na - ni, pu - iul ma - mii Pu - i - șo - rul ma - mii
mic, Fa - ce - te-ai, mai - ca, voi - nic.
Pentru a sfârși
pp
Na - ni na - ni na - ni na - ni na - ni

1. Nani, nani, puiul mamii
(bis)
Puișorul mamii mic
Făcea-te-ai, maică, voinic.

2. Nani, nani, puiul mamii
(bis)
Frumușel și voinicel
Mândru ca un stejerel.

3. Nani, nani, puiul mamii
(bis)
Puiul mamii, puișor
Dormi, puiule, dormi ușor.

Cântec de leagăn din Moldova :

Repede

Notat Gh. Breazul

Na - ni, na - ni pu - iu ma - mii, Na - ni, na - ni

Că ma - ma - te-a le - gă - na Și din - gu - ra

ți-o cân - ta Na - ni - na - ni co - pi - laș

Dra - gul - ma - mii în - ge - raș.

1. Nani, nani, puiul mamii,
[nani, nani.
Că mama te-a legăna
Și din gură ți-a cânta:
Nani, nani, copilaș
Dragul mamii îngeraș.

2. Nani, nani, puiul mamii,
[nani, nani,
Și-ți închide ochișorii,
Să crească mamii feciorii,
Că eu bine te-am fășat
Te-am culcat, te-am legănat.

3. Nani, nani, puiul mamii,
[nani, nani,
Doar îi crește mărișor,
Să fii mamii de-ajutor,
Nani ,nani, copilaș
Dragul mamii îngeraș.

Cântec moldovenesc de leagăn pentru băeți :

1. Nani, nani, copilaș,
Dragul mamii feciorаș;
Că mama te-a legăna
Și mama te-a căuta
Ca pe-o floare drăgălașă,
Ca pe-un îngerel în fașă.

2. Nani, nani cu mama
Că mama te-a descânta,
Să te faci un viteaz mare
Ca Domnul Ștefan cel Mare.
Să fii verde în războiu
Să scapi țara de nevoi.

3. *Nani, nani puiul meu,*
Ferici-te-ar Dumnezeu,
Să fii oacheş şi frumos,
Ca un soare luminos;
Fetele să te 'ndrăgească,
Flori în calea ta să crească.

Legănat — Notat T. T. Burada

Na-ni, na-ni co-pi-laş Dra-gul ma-mei
fe-cio-raş Că ma-ma te-a le-gă-na
Ca pe-o floa-re dră-ga-laşe
Şi ma-ma te-a că-u-ta
Ca pe-un în-ge-rel în faşe.

Cântec moldovenesc de leagăn pentru fete :

Legănat — notat T. T. Burada

Na-ni-na-ni co-pi-li-ţă Dra-ga ma-mei
ga-ro-fi-ţă Că ma-ma te-a le-ga-na
Cu a-pă de la iz-voare
Şi pe fa-ţa te-a spă-la
Ca să fii rup-tă din soa-...

1. *Nani, nani, copiliţă,*
Draga mamii garofiţă;
Că mama te-a legăna
Şi pe faţă te-a spăla
Cu apă dela izvoare,
Ca să fii ruptă din soare.

2. *Nani, nani, drăguliţă,*
Creşte-ai ca o garofiţă;
Să fii 'naltă trestioară,
Albă ca o lăcrămioară;
Blândă ca o turturea
Şi frumoasă ca o stea.

Alt cântec de leagăn din Muntenia :

Repede

Notat Gh. Breazul

Na-ni, na- ni, pu-iu' ma-mii, Na-ni, na- ni

cu mai- ca şi cu- mai- ca Pre-cis- ta!

Să si- leas- că, Să te crea- scă, C'un dar să te-

dă- ru- ia- scă. Cu da- rul de- să- nă- ta- te,

Că el e mai- bun ca toa- te

Uneori

Cu da- rul de să-nă- ta-te, Că el e mai bun ca toa-te.

Alt cântec de leagăn din Moldova :

Hai-da na- ni pu- iul ma-mii Hai-da

na- ni pu- iul ma- mei, Că ma- ma te-a

le- gă- nă Şi din gu-ră ţi-a cân- tă

1. *Haida nani, puiul mamii*
(bis)
Că mama te-a legăna
Și din gură ți-a cânta:

2. *Cucule, pană galbenă,*
Eu mă duc, tu mă leagănă
(bis)

3. *Și mă leagănă frumos,*
Să nu cad din leagăn jos;
(bis)

4. *Și mă leagănă încet,*
Pân' mâini să nu mă deștept.
(bis)

Cântec de leagăn din Moldova :

Liniștit
notat G. Galinescu

Hai-da liu, liu, pu - iu —— le ——
Hai- da liu, liu, pu-iu - le — Că ma-ma te-a
le-gă - na —— Că ma —— ma tea le-gă
na —— Și din gu-ră ți-a cânta ——

1. *Haida liu-liu, puiule (bis)*
Că mama te-a legăna (bis)
Și din gură ți-a cânta...

2. *Haida liu-liu, puiule (bis)*
Să crești mare, măricel (bis)
Măricel și frumușel...

Un cântec de leagăn oltenesc :

1. *Nani, nani, pui de om,*
Cum aș face să te-adorm.
(bis)

2. *Vin găină, dă-i hodină*
Și tu rață de-l răsfață,
Tu cal breaz mi-l fă viteaz.

3. *Porumbiel, fă-l sprintenel,*
Vin curcan și mi-l fă Ban,
Tu lăstun dă-i suflet bun,

4. *Tu mistreț mi-l fă isteț,*
Vino somn dă-i dulce somn,
Vino lin, adoarme-l lin.

Notat Nelu Ionescu

Cu gură închisă — — — — — — — — — — —

Na- ni, na- ni pui de om - Cum

aș fa- ce - să te-a dorm, Cum aș fa ce-

să te-a - dorm (. gură închisă)

Un cântec de leagăn pentru băieţaşi ceva mai mărişori :

Andantino

Dra-gul ma-mii pu - i - șor Doar - ii creș - te

mă- ri- șor Să mi te văd că tră- ești

Să nu mă mai ne - ca - jesc.

1. Dragul mamii puişor,
Doar îi creşte mărişor
Să mi te văd că trăeşti
Să nu mă mai necăjeşti.

2. Că destul pieptul mi-ai stîpt
Şi ţâţele mi le-ai rupt.
Fă-te mărişor şi creşti
Că tot dragul mamii eşti;

3. Şi la câmp când mi te-i duce,
Mama, mâncare, ţi-a aduce.
Dragul mamii, Ionică,
Puişor de rândunică,

4. Numai dacă-i asculta
Cum a zice tătuca,
Dumnezeu s'a bucura
Şi ţie hrană ţi-a da,

Cântec de leagăn compus pe o poezie de St. O. Iosif :

1. *Hai, odor, hai păsărică,*
Dormi frumos, dormi fără
[frică,
Să te-alinte Moș Cuminte
Și să-ți cânte încetinel:
Mugur, mugur, mugurel...

2. *Ingeri vin tiptil și-alene*
Să te mângâe pe gene;
Și mi-ți leagă'n dulce leagăn
Trupușorul tău de crin,
Ca să dormi ușor și lin.

3. *Ce tresari? Nu-i nime,*
[nime...
Liniște-i și'ntunecime;
Doar zefirul, musafirul
Cel șăgalnic și pribeag,
A trecut pe lângă prag.

4. *Și-a trimis o gâză mică*
Să-ți aduc'o scrisorică
Și să-ți spună: noapte bună!
Că și el, sătul de drum,
Merge să se culce-acum.

Rărișor — G. D. Kiriac

Hai, o- dor, hai pă- să- ri- că, Dormi fru- mos, dormi fă- ră fri- că, Să te-a- lin- te Moș cu- min- te Și să-ți cân- te'n- ce- ti- nel — Mu- gur; mu — gur — mu- gu- rel. —

Alt cântec popular de leagăn :

Moderato

Hai- da na- ni cu ma- ma C'un pi- cior te-a le — gă — na, Tă- tă dul- ce că ți-oi da — și din gu- ră- ți- oi cân — ta —

1. Haida nani cu mama
C'un picior te-a legăna,
Țâță dulce că ți-oiu da,
Și din gură ți-oiu cânta.

2. Să dormi să te odihnești,
Mare, mărișor să crești.
Culcă-te cu mama ta,
Țâță dulce ți-oiu mai da.

3. Când îi crește mărișor,
Să fii mamii de-ajutor;
Și-i ara și semăna,
Mămuca s'a bucura.

Alt cântec popular de leagăn :

Andantino — Notat C. Brăiloiu
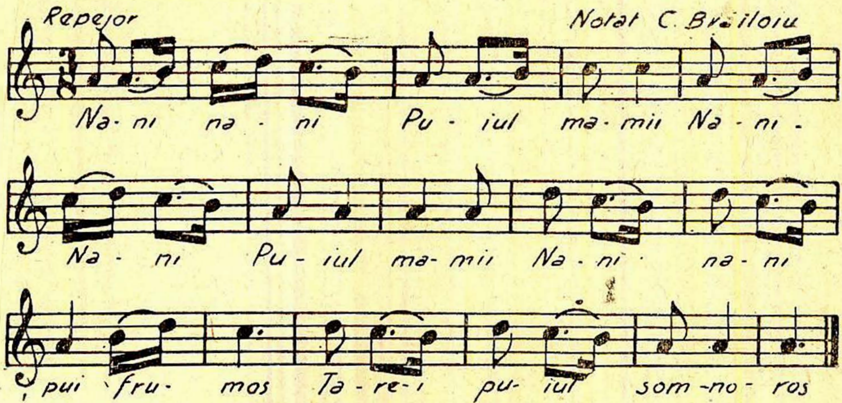
mf Nani, nani, copilaș, Dragul mamii odoraș,
Că mama te-a legăna Și pe ochi te-a săruta. poco rit.
p a tempo Nani, nani puiul mamii, Nani, nani, puișor — sfârșit la strofa III
pp Nani, nani, puiul mamii, rall. Nani, nani, puișor.

1. Nani, nani, copilaș,
Dragul mamii odoraș,
Că mama te-a legăna
Și pe ochi te-a săruta.
Nani, nani, puiul mamii,
Nani, nani, puișor.

2. Culcă-mi-te mititel,
Și te scoală măricel,
Copilașul mamii mic,
Face-te-ai, maică, voinic.
Nani, nani, puiul mamii,
Nani, nani, puișor.

3. Să te duci cu oile
Pe câmpul cu florile;
Să te duci cu vacile
Pe câmpul cu fragile.
Nani, nani, puiul mamii,
(bis)
Nani, nani, puișor.
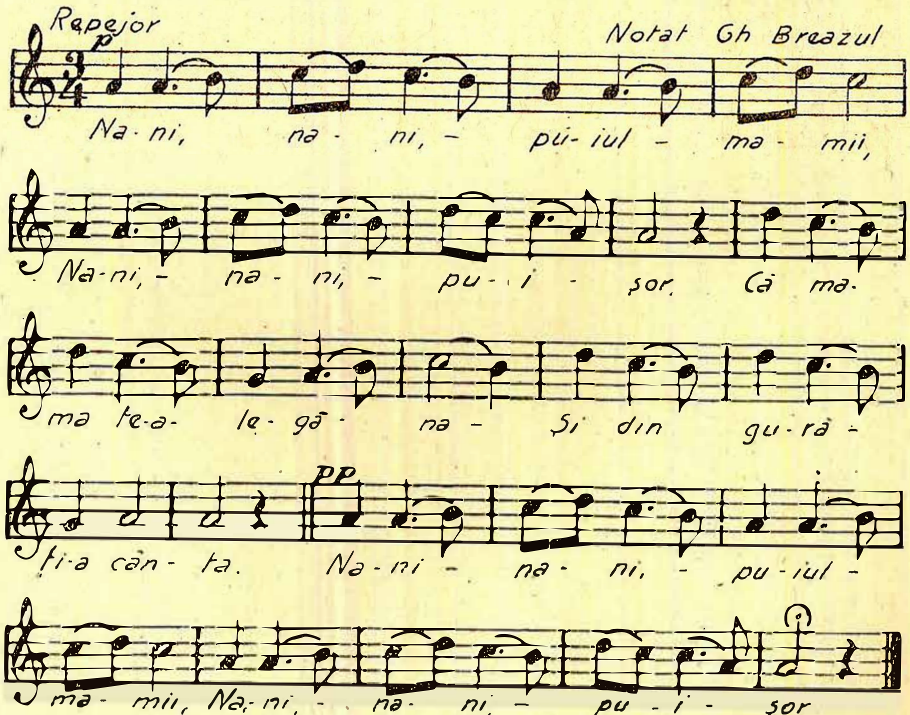
Alt cântec de leagăn :



1. *Nani, nani, puiul mamii,* *(bis)*
Nani, nani, pui frumos,
Tare-i puiul somnoros.

2. *Nani, nani, puiul mamii,* *(bis)*
Mi te culcă mititel
Și te scoală măricel.
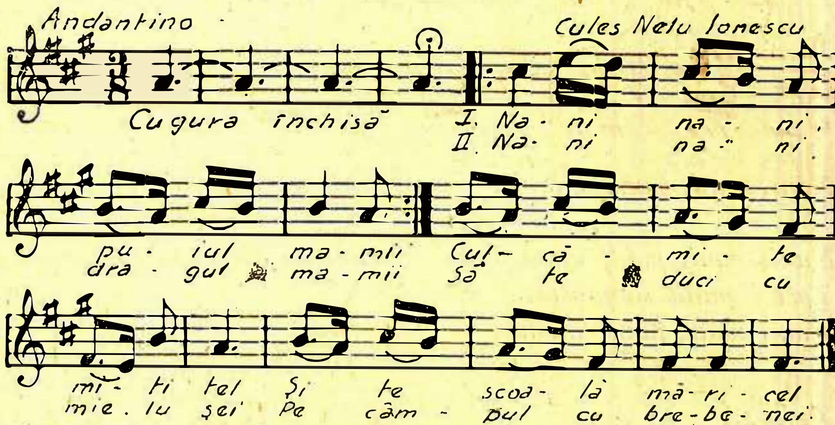
3. *Nani, nani, puiul mamii,* *(bis)*
Nani, nani, copilaș,
Dragul mamii odoraș.



1. *Nani, nani, puiul mamii,*
Nani, nani, puişor,
Că mama te-a legăna
Şi din gură ţi-a cânta:
Nani, nani, puiul mamii,
Nani, nani, puişor.

2. *Hai liuliuţu şi-adormeşte,*
Să te poată mama creşte;
3. *Să fii mamii iarna'n casă,*
Tătuţii vara la coasă;
4. *Mână dreaptă de-ajutat,*
Orice lucru de lucrat;

5. *De-adus apă cu cofiţa,*
De-aprins seara luminiţa.



1. *Nani, nani, puiul mamii,*
Culcă-mi-te mititel
Şi te scoală măricel.
2. *Nani, nani, dragul mamii,*
Să te duci cu mieluşei
Pe câmpul cu brebenei.

3. *Nani, nani, puiul mamii,*
Să te duci cu oile
Pe câmpul cu florile.
4. *Nani, nani, dragul mamii,*
Dormi acuma cât eşti mic,
Să creşti mare şi voinic.

5. *Nani, nani, puiul mamii,*
Să creşti mare, să creşti tare
Pentru-a ţării apărare.

Cântec de leagăn pentru fată (Muntenia):

1. *Are mama o fetică,*
Draga mamii turturică
(Lui, lui, lui)
Şi-am s'o cresc s'o fac mare
(Lui, lui, lui)
Şi frumoasă ca o floare,

2. *Cu pâine şi lăptişor,*
Să-i dea mamii ajutor.
(Lui, lui, lui)
Şi-am s'o cresc pă cum sunt [eu,
(Lui, lui, lui)
Cu credinţă'n Dumnezeu.

3. Şi-am s'o'mbrac cum ştiu
[mai bine,
Ca să fie mândră'n lume.
Că fetiţă ca a mea,
Să nu aibă nimenea.

4. Şi când mare o să crească,
Gura lumii s'o vorbească;
De necaz, crape, nu-mi pasă,
Tot fata mea-i mai fru-
[moasă.

Rubato — notat T. Avramescu

Are ma-ma o fe-ti - că draga mamei tur- tu
ri- că Are ri - că Lui lui lui Şi-am s'o
cresc să mi-o fac ma - re Şi fru-moasă ca o floa - re.

Alt cântec de leagăn din Banat :

Allegretto — notat N. Ursu

1. Lu lu le, co — pi - lu — le — re
2. U — nu mi — e u — nu ţi — e
la- că vi — ne mai — că — ta — re
Cu doi pui de rân — du — ne — le
U - nu cu — cu — lui din vi — e

Când copiii încep să meargă deabuşelea şi încearcă să stea în picioare, legănatul se răreşte. Mama îşi joacă copila pe genunchi în tacturi săltate :

Tempo de învârtită — N. Oancea

mf p

1 A- re ma-ma fa- tă ma-re fa-tă ma-re

pp mf

fa-tă ma-re A- re ma-ma fa-tă ma-re

p pp Fine pp

fa-tă ma-re fa-tă ma-re Cu ochi dulci cu

pp

gu-ră mi-că și cu glas de rân-du ni-ca

mf

Nu mi-o dau pe lu-mea'n treagă fa-ta ma-ma

mf

dra-gă dra-gă Di-mi-nea-ța când se scoală

p pp

cea din-tâi din-tâi se scoală Și când râ-de

pp

iu-bi-toa-re Toa-te ra-ze-le de soa-re

mf d.c. al Fine

Bat la geamuri lumi-noase cât de cal-de și fru-moase.

1. *Are mama fată mare,*
Fată mare, fată mare,
Cu ochi dulci cu gura mică
Și cu glas de rândunică.
Nu mi-o dau pe lumea
['ntreagă,
Fata mamii, dragă, dragă.
Dimineața când se scoală,
Cea dintâiu, dintâiu se spală;
Și când râde iubitoare,
Toate razele de soare
Bat la geamuri luminoase,
Calde, calde și frumoase.

2. *Și când strigă dimineața*
Bună, bună dimineața,
Ingerii din cer se lasă
Cu noroc la noi în casă.
Și din câmp de luptă vine,
Dragostea la mine vine;
Când ea cântă primăvara,
Vine, vine primăvara.
Vine caldă și senină
Și durerea mi-o alină;
Și povești frumoase 'nvie
Din copilărie 'nvie.

3. *Și-apoi seara când adoarme*
Dulce, dulce când adoarme,
Toate visele curate
Vin spre dânsa luminate
(bis)
Peste noapte s'o păzească,
Să mi-o, să mi-o străjuiască.
Are mama fată mare,
Fată mare, fată mare,
Cu ochi dulci, cu gura mică
Și cu glas de rândunică.
Și e chipul tatii'ntreagă,
Draga mamii, dragă, dragă.
(I. U. Soricu)

Când legănatul s'a sfârşit, leagănu-i dus la pod, unde se păstrează până vine alt prunc la rând. Casa ţăranului fără câţiva copii e goală. Familia lui are nevoe de braţe de muncă şi-apoi e porunca lui Dumnezeu să ducă mai departe sângele, spiţa neamului, cum a spus sfânta cetanie a preotului la cununie.

Poezia leagănului nu piere. Se ascunde în adâncul inimii de mamă, ca seminţele toamna în sânul pământului până ce primăvara anunţă altă rodire. Atunci răsună iar lângă viitorul prunc, cu alte inspiraţii de drăgălăşii cântate.

Alăturea de covoare şi atâtea ţesături şi cusături, ţăranca noastră a fermecat pe străini şi cu gingaşa poezie a vieţii ce se înfiripă

într'o albioară sau cărucior: duioasa cântare din preajma leagănului.

Cele dintâi joace cu copilul

Când copiii încep să gângurească câteva cuvinte, când fac primii paşi, mamele nu mai pot de bucurie. Ii drăgălesc şi-i alintă în tot chipul: logofătul mamii, îngeraşul mamii, voinicelul mamii, floricica mamii, căpitanul mamii, frumuseţea mamii...

Dacă copilul e în leagăn, ori întins în pat pe perinuţă, mult se bucură când îl vede zâmbindu-i şi mult îi place să-l facă să râdă.

Printre alte mijloace, îl gâdilă cu degetele purtându-le pe pântecele lui, pe mânuţe, picioare şi zicând:

— Ghidi-ghidi un'te duci ?

— La Răducu pân' aici.

— Şi de unde să-l apuci ?

— Ia de-aici, de-aici, de-aici...

Şi când zice cuvinele din urmă, îl prinde cu degetele de un picioruş sau mânuţă.... şi copilul râde.

*
* *

Copiilor le place mult să iasă înaintea părinţilor când aceştia vin dela muncă, dela pădure, dela târg...

Tata îl sue pe Răducu în căruţă, călare; şi el, fericit, mână boii, caii.

*
* *

Cea dintâiu cântare a copilului este când cântă din buze făcând un aaa... aaaa... Iar pe buza de jos scapătă pe rând, repede degetele. In acelaş timp, cine poate, zice şi vreo melodie...

*
* *

Copilul îşi face de joacă în pat; şi dacă e înconjurat de altcineva, el se ascunde. Pune o buleandră în cap, strigă, iar ceilalti îi răspund:

— Nu-i, nu-i, băiatul, nu-i !

— Cu-cu! cu-cu! strigă el.

Iar după o vreme, îşi arată faţa, când cei din jur strigă :

— Uite-l! uite-l!

Şi încep a-l drăgăli.

*
* *



Ardeleanca poartă copilul în coşuleţ.

Copilaşilor le place să fie duşi în cârcă, fie apucându-te cu mâinile de gât, iar tu ţiindu-l de sub şezut, fie călare pe gâtul tău şi ţiindu-te de cap. Cei ce privesc se duc la el (ca la o lădiţă cu marfă) şi gâdilându-l, îl întreabă:

— Ce-ai de vânzare?

Iar tu mergi prin casă şi strigi: „Marfă! marfă!“.

— Dă-mi şi mie! dă-mi şi mie!

Şi când îl gâdili, ori îl prinzi de mână, de nas, de urechi, de picior, copilul râde.

*
* *

Micuţul sau micuţa se urcă la tată-său în braţe, şi i se sue pe picior. El îl prinde de mânuţe să nu-i cadă de pe picior, începând a-l da huţa în sus şi în jos:

Huța, huța
Cu căruța
Pân' la lelea Măriuța;
Și-unde a fi drumul mai greu,
Oiu pune și calul meu...



Bănățeanca poartă copilul în spate.

E seară. Copilul n'are chef; nici cântul mamei nu-i dă voia bună; nici somnul nu-i vine. Ar vrea puțină joacă. Pe perete se desenează umbra mamei și a copilului. Mama face și ea umbre pe pereți: un câine, care deschide mereu botul și aleargă după umbra copilului. Zice mama:

Merge cuțu pe-aici, pe-ici,
Și face hap-hap de ici.

Când zice vorba din urmă, îl prinde cu degetele de un piciorruş sau mânuţă, de nas, de urechi.... iar copilul râde.

*
* *

Copilul s'a lovit de un scaun, de-o masă, a căzut jos; plânge. Mama se face că bate scaunul, masa: „na, na! Ce-ai cu băiatul?“. Mama îi arată felurite jucării, doar l-o face să tacă. Luându-i o mânuţă şi arătându-i toate degetele pe rând, începând dela cel mare şi sfârşind cu cel mic, zice:

Ăsta-i urs,
Ăsta-i ursoaică,
Ăsta-i lup,
Ăsta-i lupoaică,
Asta-i puiu de vulpoaică;
Are coada lungă,
Vine să mă 'mpungă

Mama întinde mâna spre copil ca şi când ar voi să-l împungă, zicând în acelaş timp „buuu!“. Copilul uită durerea şi începe să râdă.

*
* *

Când se scoală copila, numai ce întreabă mama pe cineva ce e de faţă:

— N'ai văzut pe fata mea?
— Ba am văzut-o în sacul unei ţigănci.
— Nu, nu-s în sac! răspunde fetiţa prin gura mami-si.
Şi dă drumul unui cântecel cu toate laudele:

Iată-mă bade-bădiţă
C'aduc apă 'ntr'o cofiţă,
Mâini oiu duce'n cobiliţă.
Mititica, hărnicica,
Doarme'n leagăn frumuşica;
Şi se scoală şi munceşte
Şi-apoi iar se hodineşte.
Şi-apoi verde măr sălciu,
Ca a mea fată nu ştiu...

Sculatul este întâmpinat cu urale de bucurie. Mama (ori tata) îl ia de subţiori şi-l ridică în sus:

Titaaa mare
Flăcău (fată) mare.

Ba şi cu un cântecel ca acesta, care de multe ori e numai o zicere de versuri:

Are mama un flăcău,
Un flăcău bucălău,
Strigă fete la pârău;
Frumos ca un bujorel,
Tinerel și voinicel,
Să se laude cu el...

Ca să vorbească copiii, mamele le spun repetând: ma-ma... ta-ta-ta... Și nu mai pot de bucurie când prichindelul gungurește ceva, ca un puiu de turturică. Ca să-l facă să râdă, îl gâdilă:

Gâde-gâde-gâdelici
Că ești până la prichici...

Iar o apucă pe mama neînfrânatul neastâmpăr, de a-și săruta și a-și strânge la piept odorul scump; și iar îi vine pe buze o aiureală de cuvinte cântate ca într'o beție nebună:

Pe lume cât mai trăiesc,
Tot cu tine mă mândresc.
Merge mama cu el la horă,
Să-și ia mama'n casă, noră...
Puiul mamii, puiu...

Fericirea mamei e când își vede copilul că „umblă pe brânci“, deabușele, apoi „stă pop“, „stă popușor“.

Ii strigă mama:

Să stai pop-popușor,
Că-ți dă mama-un oușor.

Hop-hop-hopa,
Că ne vine popa...

Apoi cearcă să meargă, rezemându-se pe perete. Mama, tata îl iau de mână, îl joacă, îi cântă...

Este o horă în mic cu strigături potrivite acestor țânci:

Hora-i mare,
Flăcăi n'are,
C'au murit de gălbinare.
Fetele care-au rămas,
Șede cu tulpan pe nas.

Băiețelul mititel
Joacă hora 'ncetinel.
Frunză verde baraboi,
Ș'nainte și 'napoi...
Dă, măi Țucule, așa,
Cum te'nvață maică-ta...

Haide de-a cirip-cirip ! Mama apucă cu 3 degete de dosul palmei copilului; apoi cu cealaltă mână şi cealaltă mânuţă a copilului. Mai pune mâna tata şi oricine. Se imită astfel ciupiri de ciocuri de păsărele. Aceste mâini suprapuse se ridică şi se lasă mereu în zicerea: cirip-cirip-cirip... Apoi deodată mâinile se desfac, ridicându-se braţele în sus.

— Brrrrr !...

Au sburat păsărelele ! Copilul râde.

Şirul joacelor cu copiii până la 2— 3 ani este nesfârşit. Fiecare ar putea adăoga altele din cele din lume aflate şi la lume date.

PLEACĂ FLĂCĂII LA ARMATĂ

Cântece de despărţire

Cum s'au sfârşit muncile de toamnă, feciorii (flăcăii) cei de un leat şi cu ordin de chemare în armată, se caută ca berzele înainte să-şi ia sborul către miază-zi. Pe unde e obiceiul, pun la cale şezători „la focuri" aprinse cu multă grije de ei şi de fete; cutreeră în tovărăşii clăcile de curăţat porumbul subt cerul liber la lună şi la stele, dar mai cu osebire şezătorile de lucru ce se ţin lanţ de cu toamnă. Sunt prilejuri de întâlniri de inimi ce se leagă şi de apropiatul rămas bun. In aceste săptămâni şi luni de aşteptare a ceasului de plecare la oaste şi în aceste seri au înflorit frumoasele cântece ale tinereţii şi ale dorului zise de „miliţie" sau în Ardeal de „cătănie", duioase mărturisiri de despărţire şi de legământ, de păstrarea credinţei între Ion şi Maria. Cele mai multe aduc tristeţea depărtării de sat, de părinţi (de mamă mai ales) de mândra, de toţi ai casei lui, de plug, de ţarină, de vite, de calul cel drag.

— Foaie verde mălurea,
Ce tot cânţi de jale-aşa?
Ori armata-ţi este grea?
— Foicică foi de fag,
Eu port raniţa cu drag
Şi mor pentru-al ţării steag.
Şi-o foiţă de lalea,
Alta este jalea mea
Care-mi roade inima.
Şi iar verde pomi înalţi.
Am lăsat boii 'njugaţi
Şi părinţii supăraţi,
Frăţiorii suspinând
Şi surorile plângând.
Plânge sora cea mai mare,
Rămâne câmpul cu jale;
Plânge sora cea mai mică,
Grâu'n câmp mi se usucă,
Frunza'n patru se despică.

Altele-s pline de voia bună care îmbărbătează pe cei ce se duc. Parte din ele sunt isvorîte din sufletele flăcăilor; parte cu-

prind suspinele fetelor în toată curăţenia inimei după cei ce au plecat la oaste departe. Biata fată ! Tare mult se bucură când primeşte rânduri dela cel drag. Ii scrie tot aşa de cald.

Cântă ele :

Sus îi luna, jos îi norul
Departe-i badea cu dorul;
Noru-i jos și luna-i sus,
Departe-i bădița dus.

De când te-ai dus, băiețele,
La grumaz n'am pus mărgele
Și'n cosiță floricele,
Nici în degete inele...

*
* *

Bate vântul, arde câmpul
Și-a rămas numai pământul;
Și-a rămas o buruiană
De când e badea cătană;
A rămas și-un porumbiel
Ca badea de singurel.
Bate vântu'n trei ferești,
Dar tu, mândră, ce sădești?

— Măgheran și flori domnești
Și fire de tulipană
Să-i fac lui bădița peană,
C'am auzit că-i cătană;
Cătană la Orăștie
Tot cu pinteni la călcâie.
Când pășește, zuruește
Și la mine tot gândește.

*
* *

Foaie verde busuioc,
Rău mai e când n'ai noroc!
Pleacă badea'n miliție
Tot cu râs și veselie.
Frunza'n codru veștejește,
Puica la el se gândește.
Foaie verde foi din luncă
Nu mă pot lua de furcă;
Nici cămeșa de gătit,
Nici la horă de ieșit,

Când la horă badea nu-i
Și eu mor de dorul lui.
Eu mă uit pela portiță
Și el nu-i nici pe uliță.
Sara mă duc în grădină
Pe vremea când sta să vină;
Badea 'ncoace, badea nu-i
Și eu mor de dorul lu.

Ca după un semnal venit de undeva, cântecele acestea se reaprind la vremea lor, ca şi colindele, ba încă cu adausuri; trec dela flăcău la fată şi îndărăt cu spovedanii în întrebări şi răspunsuri, ca în aceste două cântece olteneşti:

Viiu — Notat: Gh. Breazul

1 Frun-ză ver - de ia - so - mi - e Nu-ţi spu-neam eu Lea-no ţi - e ;
Că mai am trei luni de zi - le. Şi mă ia la mi - li - ţi - e .
Şi tu, fa - tă . a - u — zeai . A - u - zeai, dar nu cre — deai ,
dar a — cum ai să mă cre zi că trei ani nu mă mai vezi .

El :

1. — *Frunză verde iasomie,*
Nu ţi-am spus eu, Leano, ţie
Că mai am trei luni de zile
Şi mă ia la miliţie?
Şi tu fată auzeai,
Auzeai, dar nu credeai;
Dar acum ai să mă crezi
Că trei ani n'o să mă vezi.

Ea :

2. — *Ia-mă, neică, şi pe mine*
Să fac armata cu tine.

El :

— *Nu te poate neica lua,*
Că armata este grea.
Că de-ai fi o viorea,
Mi te-aş pune la manta
Şi-aş face-armata cu ea. (bis)

El :

3. — *Că de-ai fi o floricică,*
Mi te-aş pune la tunică;
Şi de-ai fi un bobocel,
Mi te-aş pune la capel.

Ea :

— *Cât oiu fi şi-oiu mai trăi,*
Militar n'oiu mai iubi;
Militaru-i gură dulce,
Te sărută şi se duce.

Repejor — Cules: Gh. Fira

Foa - ie ver-de foa - ie la - tă Foa - ie ver de,
Ia ieşi mân - dro pân la poar - tă . Foa - ie ver — de

El :

— Foaie verde foaie lată,
Ia ieşi mândro pân' la poartă
2. Că mâine plec în armată
Tu-i rămâne depărtată.

Ea :

3. — De te-ai, duce un'te-ai [duce,
Maica-ţi face şi te-aduce;
4. Şi-ai fi călăraş pe loc,
N'am mai fi cu inima 'n loc.

Intre feciorul şi fata ardeleană:

— Ştii tu mândră ce ţi-am scris
Când eu carte ţi-am trimis?
Să porţi pană colelie,
Să-mi fii dragă numai mie.
Dară tu porţi pană verde,
Să fii dragă cui te vede.
— Ba eu, ba, bădiţă ba!
De-oiu călca cuvântul tău,
Să mă bată Dumnezeu;
De-oiu călca porunca ta,
Să mă bată Precista.
Că de când, bade, te-ai dus,
Pană verde nu mi-am pus;
De când, bade, m'ai lăsat,
Haină albă n'am purtat;
Ci-am purtat tot mohorîtă,
Să-mi fie lumea urîtă.

Până la ziua de ducă, astfel de cântece nu mai contenesc pe uliţi, seara, prin dreptul caselor cu fete mari îndeosebi. Ecoul lor răsună în noapte cu oftaturi întretăiate de chiote. Iar după spartul şezătorii celei din urmă, glasurile pâlcului de flăcăi lasă să se audă cântarea de uşurare a rămasului bun:

Când de acasă am plecat,
Ziua bună mi-am luat
Dela prietenii iubiţi,
Dela dulcii mei părinţi;
Dela grădina cu flori,
Dela fraţi dela surori;
Dela plugul din răzoare,
Dela draga şezătoare.
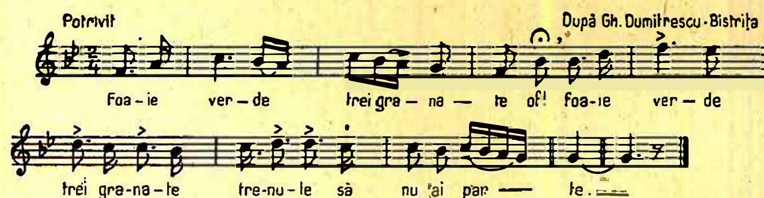
I-am urmărit odată în seri cu lună pe uliţele satului nostru ţinându-se de braţe şi călcând rar în pas cu cântecul prelung şi învolburat. Iată unul cules din părţile Fălciului:

Andante — Notat: I. Bularda

Foa-ie ver — de — de-a — lu — ni — ţă, Lea-no.
Foa-ie ver — de — de-a — lu — ni — ţă — Co-lo'n
va — le'n po — ie — ni — ţă. Lea-no.
ritard.

1. Foaie verde de-aluniță, Leano (bis)
Colea'n vale'n poieniță Leano (bis)
2. Paște calu' lu' Gheorghiță, Leano (bis)
Priponit de-o garofiță; Leano (bis)
3. Garofița s'o uscat, Leano (bis)
Calu' lu' Ghiț' o scăpat. Leano (bis)
4. Leana când o auzit, Leano (bis)
Ea din somn că s'o trezit, Leano (bis)
5. Pe prisp' afar' o ieșit, Leano (bis)
Și din gură mi-o grăit: Leano (bis)
6. — „Tu te duci, puiule, duci, măi, măi (bis)
Ia-mă cu tine de-aici!" măi, măi, (bis)
7. — „Eu, drăguță, te-aș lua, Leano (bis)
Da' armata mea e grea; Leano (bis)
8. Tu cu arma nu poți da, Leano (bis)
Nici cu sabia a tăia". Leano (bis)
9. Foaie verde matostat, Leano (bis)
Eu din sat când am plecat, Leano (bis)
10. A plâns Leana, am plâns și eu, Leano
A plâns pietrele'n pârău
De amaru' ce-l am eu, Leano!

Altul auzit în Muntenia și Oltenia:



1. Foaie verde trei granate
(bis)
Trenule, să nu ai parte
2. De șuruburile toate
Și de șina de subt roate,
Că m'ai dus într'altă parte;

3. Departe de mândra mea,
Mi-ai lăsat într'o vălcea
Unde apa este rea.
4. Foaie verde fir secară,
Dorul mândrei mă omoară,
Sufletul mi-e foc și pară.

Intr'un cântec, feciorul spune mândrei cum să-l jelească până la întoarcere:

El :

— Eu plec, mândro, la hotare,
Dar te rog să nu porţi floare;
Nici să nu te'mpodobeşti,
Nici la joc să nu porneşti.

Ea :

— Iie albă mi-oiu cerni,
Dacă tu bade-i porni.
Părul mi l-oiu despleti
Şi pre tine te-oiu jeli.

El :

— Mândro, nu jeli cu portul,
Ci jeleşte cu sufletul;
Nu cu iea încernită,
Ci cu inima mâhnită.

Să auzim un cântec de despărţire din Basarabia:

Melancolic

Cules din Basarabia

Şi-am zis ver - de de nă — ga — ră Hai I - — lea — nă'n deal la ga — ră Of! of! of! do — — ru — le of!

El :

1. — „Şi-am zis verde de năgară,
Hai Ileană 'n deal la gară
(of, of, of dorule of !)
2. Şi ne-am mai pitrecè-o sară,
Hai Ileană 'n deal la gară,
3. Sara bine-om pitrecut,
Iaca şi trinu-o venit.
4. Rămâi, mândră, sănătoasă
Ca o vâzdoagă frumoasă,
5. Când o rupi şi-o pui pe masă
Şi face miros în casă".

Ea :

6. — „Mergi, puiule, sănătos
Ca un trandafir frumos,

7. *Când e vântul mânios*
Și-aduce miros frumos".

Amândoi:

8. *Și-atunci trinu o plecat*
Și pe noi ne-o depărtat.

Altul din Oltenia:

Allegretto — *mf* — notat Nelu Ionescu

Foaie verde vi-o — rea măi I—
lea-nă, La fân-tâ-na din vâl-cea I — lea—
nă, I — lea-nă

Toți sau toate cântă împreună:

1. *Foaie verde viorea*
(Măi Ileană)
La fântâna din vâlcea
(Ileană, Ileană)
2. *Sta o fată și plângea*
Și din gură așa zicea:

Ea:

3. — *„Nu ți-e jale, badc, ție*
(Măi bădiță)
Că pleci azi la miliție?".
(Bădiță, bădiță)

El:

4. — *„Ba mi-e, puică, jale-*
[amară,
Că te las pe-un an și-o vară.
5. *Dar în toamna care vine,*
Voiu fi iarăși lângă tine".

Un legământ amenințat cu desfacerea în acest cântec în doi :

El :

— „*Mândro, mândro, draga* [*mea,*
Mărită-te nu m'aștepta.
Numai fă-mi o cărticea,
Slove negre pe hârtie,
Vorbe triste tu mi-i scrie
Despre-a noastră despărțire,
Cu oftaturi și jelire".

Ea :

— „*Bădișor, rămâi cu bine,*
Ia-ți nădejdea dela mine;
Că-s fată de măritat
Și destul am așteptat;
Iac'un an și jumătate
Și de tine n'avui parte.
Iar eu, bade-aș aștepta,
Numa mă tem de asta
Că tu p'acolo-i pieri
Și eu bade-oiu 'mbătrâni
Și junii că m'or urî.
Eu, bădiță, n'am ce face
Dacă nu-i țara pe pace.
Când țara s'o'mpăciui,
Tu acasă că-i veni,
Altă mândră ți-i găsi.

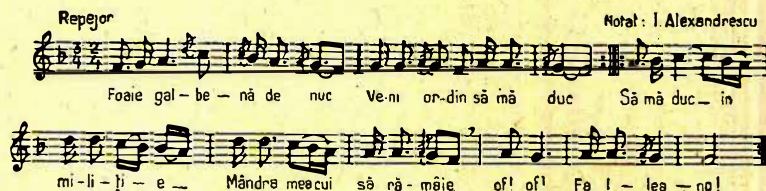
Le-a dat ordin și jandarmul că trebue să plece; zice cântarea:

Scoseiu boii din obor,
Pe Brebu și pe Bujor;
Și dacă mi-i înjugaiu,
La deal, pe — ogor plecaiu.
Foaie verde fir de mei,
Două brazde abia trăseiu;
Când s'ajung cu brazda'n vale,
Iacă jandarmul în cale:
— „*Măi Ioane-ai fost plugar;*
Ia mai fii și militar.
Scoate plugul la drum mare
Că ai ordin de chemare".

* * *

Foaie verde fir sucit,
Iată ordin mi-a venit.
Mă duc, dragă, dela tine,
Inimioara mea rămâne.
De-a da Domnul bine'n țară,
Noi ne-om mai întâlni iară;
Iar de-a fi o greutate,
Eu m'oiu duce mai departe.

Și ți-oiu trimite o carte
Care s'o citești deoparte ;
De nu ziua prin grădină,
Măcar noaptea la lumină.



1. Foaie galbenă de nuc, (bis)
Veni ordin să mă duc, (bis)
Să mă duc la miliție (bis)
Mândra mea cui să rămâie? (bis)
(Of! Of! Fa Ileano)
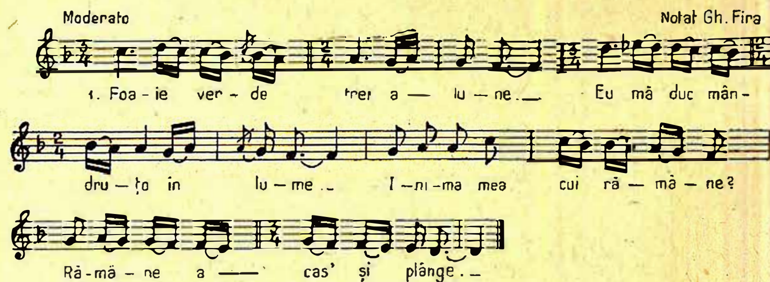
2. Să rămâie cui o vrea
Până eu m'oiu libera.
Ea de loc nu m'a crezut,
Când am vrut ca s'o sărut.

3. Dar acum o să mă creadă
Că trei ani n'o să mă vadă;
Și trei ani e-o viață lungă,
Dorul greu să mi-o ajungă.

4. Ține-mă, mândro, de mână
Că mai am o săptămână;
Și spune-i și maică-ta
Să mă petreacă și ea.

Nu mai puțin simțitoare e inima noastră din Ardeal, în ceasurile despărțirilor. Zice un cântec: „Mândro, dorul meu și cu al tău, să le legi într'o năframă și s'o dai pe apa Mureșului. De s'a scufunda, să-ți iei nădejdea dela mine, iar de-a pluti pe apă, să mă aștepți".

Iată cântarea feciorilor și a fetelor din Ardeal de ziua bunului rămas într'o schimbare oltenească:



1. Foae verde trei alune,
Eu mă duc mândruţo'n lume,
Inima mea cui rămâne?
Rămâne acas' și plânge!

2. Ia-o dragă și mi-o strânge;
Și mi-o strânge și mi-o leagă
Intr'un colț de basma neagră
Și-o dă pe apă să meargă.

3. De-i vedea că s'a'nnecat,
Să știi că m'am depărtat;
De-i vedea că ea plutește,
Să mai ai, dragă, nădejde;

4. De-i vedea că stă la mal,
(bis)
Să m'aștepți mândruță'n deal
(bis).

Andantino

Notat: T. Brediceanu

1. A — uzi trâm-bi-ța su-nând, A-no dra-gă, A — uzi trâmbi-ța su—nând,
A-no dra-gă A-no să-nă — ta-te bu-nă, As-ta-i zi-ua de pe ur-mă

El: 1. — „Auzi trâmbița sunând, Ano dragă (bis)
Ano, sănătate bună,
Asta-i ziua de pe urmă.

2. Mândro, nu mă aștepta, Ano dragă
Numai fă-mi o cărticea, (refren)

3. Slove negre pe hârtie, Ano dragă
Vorbe triste tu nu-mi scrie, (refren,)

4. Despre-a noastră despărțire, Ano dragă
Cu oftaturi și jelire". (refren.)

Ea: 5. — „Bădișor, rămâi cu bine, bade dragă
Ia-ți nădejdea dela mine,
Bade, sănătate bună,
Asta-i ziua de pe urmă.

6. Că-s fată de măritat, bade dragă
Și destul am așteptat (refren.)

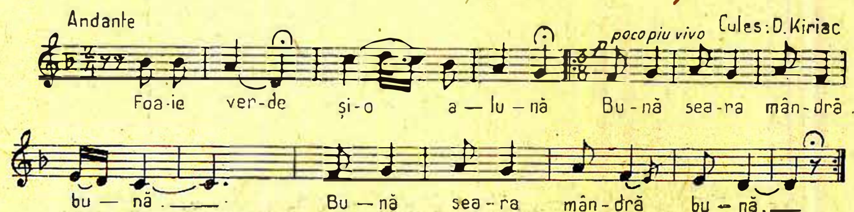
7. Iar eu, bade-aș aștepta, bade dragă
Numa mă tem de asta, (refren.)

8. Că tu p'acolo-i pieri, bade dragă
Și eu bade-oiu 'mbătrâni. (refren.)

9. Eu bădiță n'am ce face, bade dragă
Dacă nu-i țara pe pace. (refren)

10. Când țara s'o 'mpăciui, bade dragă,
Tu acasă că-i veni, (refren.)

11. Altă mândră ți-i găsi, bade dragă,
La mine ni-i mai gândi. (refren.)
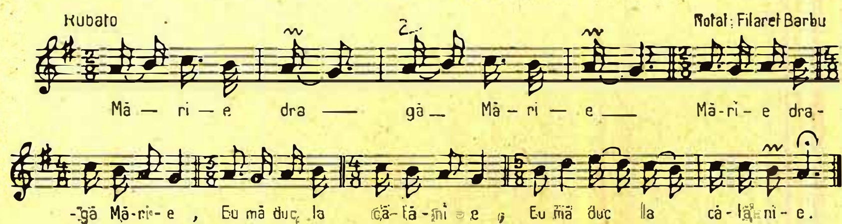


1. — *Foaie verde și-o alună,*
Bună seara, mândră bună,
(bis)

2. *Asta-i seara de pe urmă,*
S'o petrecem împreună (bis)

3. *Bună seara, mândra mea,*
Bună seara dacă-i vrea;
Dacă nu, plec și-așa, măi !

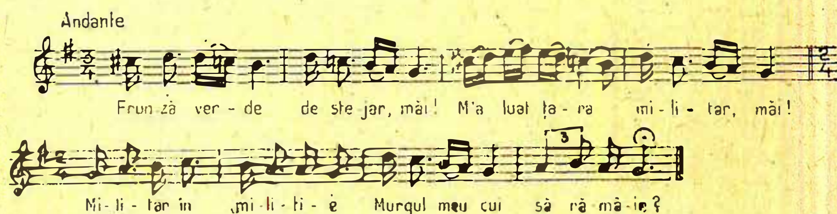
Cântă Bănățeanul:



1. *Mărie, dragă Mărie (bis)*
Eu mă duc la cătănie; (bis)
2. *Și trei ani i-o vreme lungă,*
Poate dorul să ne-ajungă.

3. *Sănătate, dodă Ană*
Pe trei ani mă duc cătană;
4. *Sănătate și m'aș duce*
Dar mi-i dor de gură dulce.

Pleacă vonicul în armată și nu știe cui să lase pe murgul, Tată-său e om bătrân; fratele e primar, iar soră-sa e mereu pe la șezători și de cal n'or îngriji. Il dă în seama alesei inimei lui până la întoarcere:



1. *Frunză verde de stejar,*
M'a luat țara militar,
Militar în miliție,
Murgul meu cui să rămâie?
2. *Frunză verde de dudău,*
L-aș lăsa lui tată-meu;
Tată-meu e om bătrân,
Nu poate cosi la fân.
3. *Foicea de pe pârău,*
L-aș lăsa lui frate-meu;
Frate-meu e om bogat,
Mai e și primar în sat.
4. *Dimineața s'a sculat,*
După treburi a plecat;
Și pe murgul l-a lăsat
Nebăut și nemâncat.
5. *Frunză verde viorea,*
L-aș lăsa la sora mea;
Sora mea e fată mare,
Pune furca'n cingătoare,
Murgul meu de foame [moare.
6. *Mori, murgule, de necaz*
Că n'am unde să te las.
Hai, murgule, peste Prut
La puica cu dor mult.
7. *Rămâne, puică, la tine;*
Ingrijește de el bine
Pân' la liberarea mea
Și-apoi ne vom cununa.

Amândoi sunt făgăduiți unul altuia. El pleacă. Zice ea: „Eu cu drag te-oiu aștepta până când te-i libera". Răspunde el: „Și apoi când m'oiu libera, amândoi ne-om cununa". Să ascultăm cântarea din părțile Sibiului:

Rar

Notat: N. Oancea

Ea :

— Foaie verde de trifoi,
Nu vii, bade, pela noi?

El :

— Nu mai vin mândruţa mea
Până nu m'oiu libera.

Ea :

— Foaie verde rosmarin,
Vin, bădiţă, curând vin.
Eu cu drag te-oiu aştepta
Până când te-i libera.

Foaie verde de sulfină,
Vin, bădiţă, curând vină;
Şi-apoi când te-i libera,
Amândoi ne-om cununa.

Iată unul care şi-a făcut cântec singur, lăudându-se că fetele plâng de se omoară la plecarea lui în armată:

Bate vântul, vântul creşte,
Ghiţă calu-şi pregăteşte.
Se strâng fetele buluc
Şi mă'ntreabă un' mă duc.
Eu le spun: la miliţie.
Ele plâng şi mă mângâe.
Mă 'ntrebă când mai vin iară;
Eu le spun: la primăvară.
Ele plâng de se omoară.

Cântecele fetelor sunt mai pline de duioşii şi de gingăşii naive; de dorinţi copilăreşti cu neputinţă de împlinit, ca de pildă: rugăminţi să facă armata cu el... Să se facă bobocel ca să o poarte la capel... s'o facă brău ori lumânare ca s'o poarte în sân.
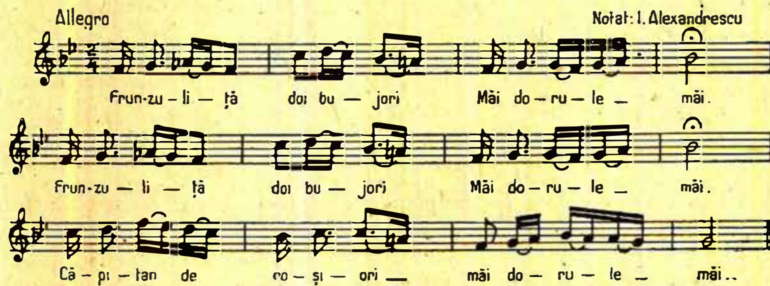
Frunză verde mărăcine,
Ia-mă, Ghiţişor, cu tine.
Fă-mă pană'n pălărie
Ca eu umbră să-ţi dau ţie.
De ţi-ar fi aşa ruşine,
Fă-mă brâu pe lângă tine;
De ţi-ar părea brâul greu,
Fă-mă lumină de său
Şi mă pune'n sânul tău;
De-i vedea că mă topesc,
Suflă să mă răcoresc.
Ori mă pune subsuoară
Şi mă du cu tine'n ţară.
Că eu unde-oiu însera,
Calea ţi-o voiu lumina.
Oamenii te-or întreba:
— „Lumină de cear' ori ba?"
Oamenii te-or asculta
Când tu le vei cuvânta:
— „Asta-i lumină de său,
Dragoste din satul meu".

Ori să se prefacă într'o păsărică, ca să vină să cânte la fereastra cazărmii :

Foaie verde poamă coarnă,
— „Măi Gheorghe dela
[cazarmă.
I-auzi goarna cum te cheamă.
Foaie verde și-o lalea,
Gheorghe, goarna n'asculta;
Ci ascultă vorba mea:
Roagă-te lui Dumnezeu
Pentru sufletelul meu;
Roagă-te la Precista
Pentru suferința mea,
Să mă fac'o păsărea;

Păsărea cu pană neagră
Să vin la tine degrabă;
Până' la tine la cazarmă.
Să mă pun lângă fereastră
Și să-ți cânt cântarea noastră".
— „Mândră, nu fii cu'ntris-
[tare,
Că-i ordin de liberare;
Că mai am două trei zile
Și dau ranița'n primire
Și pușca la magazie
Apoi te-oiu lua de soție".

Se roagă de căpitan să puie pe puișorul ei la o „mărgioară că-i armata mai ușoară":)



1. Frunzuliță doi bujori (bis)
(Măi, dorule, măi!)
2. Căpitan de roșiori
(Măi, dorule, măi!)
3. Las' armata mai ușor (bis)
C'am și eu un puișor.

4. Să nu mi-l pui înainte, (bis)
Căci e mic și fără minte;
5. Să nu-l pui nici la mijloc
(bis)
Că acolo-i mare foc.

6. Ci să-l pui pe-o mărgioară,
(bis)
Că-i armata mai ușoară.

S'au dus flăcăii; au rămas fetele. De cine vorbesc ele acum când se întâlnesc, dacă nu de cei plecați? Or fi rămas în sat alți flăcăi, dar ăștia-s rămășițele satului, tigorile, nevrednici să le

poarte horele și florile. Se tânguie ele în cântec că vor da jalbă la colonel, să le dea flăcăii îndărăt ca să se mărite. Iată cântarea moldovenească:

Potrivit. (Cu duioșie) — Melodie din Basarabia

La fân — tâ — na, la fân-tâ-na din ce — ta — te
Au ve-nit fe — te — le toa — te Se'n-trea-bă u — na pe al-ta:

rall.

1. *La fântâna din cetate,*
Au venit fetele toate,
Se'ntreabă una pe alta:
2. — *„Ce nefacem noi, surată?*
S'au dus flăcăii'n armată,
Rămânem nemăritate.
3. *Și-au rămas tigorile*
Să ne'ntindă horile,
Să ne poarte florile.
4. *Decât floare de tigoare*
In zile de sărbătoare,
Mai bine pe-o apă mare.
5. *Că pe apă 'mbobocește,*
Imbobocește, înflorește;
La tigoare vestejește.
6. *Să rugăm pe colonei,*
Să dea drumul la flăcăi,
Să ne mărităm și noi".

De la deal de ca — sa noas-tră De la deal de
ca-sa noas-tră Creș-te-o flo-ri - ci-c'al-bas-tră, Dra-gă flo-ri-ci-ca mea.

1. *Dela deal la casa noastră,* *(bis)*
Crește-o floricic' albastră
(Dragă floricica mea)
2. *Dela deal de floricică, (bis)*
Paște caii lui Ionică;
3. *Dela deal de caii lui, (bis)*
Odihnește dumnealui,
4. *Fac umbră cu mantaua,* *(bis)*
Trage vântul cu basmaua;
5. *Trage vânt se răcorește (bis)*
Și de oaste se gătește; *(bis)*
6. *Că-i bujor între bujori, (bis)*
Caporal de roșiori,
Dragă floricica mea.

Altul, între flăcăi și fete; cântec din Oltenia:

Andante

In gră - di — na o — co — li — tă
Și de vân — turi ră — co — ri — tă
In gră di - na cu flori mul - te Se ster - ge mân
dra pe frun - te

1. *In grădina ocolită*
Și de vânturi răcorită,
In grădina cu flori multe,
Se șterge mândra pe frunte.

2. *Nu se șterge de-asudată,*
Ci de lacrimi rourată;
Se șterge de supărată,
Că-i pleacă puiu'n armată.

3. *Foaie verde de viorea, (bis)*
Puișor, tu când îi pleca,
Să dai prin grădina mea.

4. *Să-ți dau niște mere dulci,*
Unde-i sta să le mănânci;
Să-ți aduci, puiule, aminte
De-ale noastre dragi cuvinte.

5. *Să-ți dau, puiule, o basma*
Cusută-i de mâna mea;
Poartă-o toată Dumineca,
Ca să nu mă poți uita.

Insfârșit, să ascultăm plânsul cântat al fetelor când flăcăii erau duși să lupte pentru România Mare, în războiul trecut; cântec care a ieșit iar la iveală. E aproape un bocet. Iată cum se cântă prin Ialomița:

1. *Foaie verde trei granate,*
A trimis Regina carte:
Fetele să nu mai poarte
Coade lăsate pe spate.

2. *Nici să poarte fuste albe*
Că au frățiori la moarte;
Să nu poarte păru'n coc,
Că au frățiori la foc.

3. *Nici în degete inele,*
Nici la coade pamblicele;
Că-i țara plină de rele ,
De tunuri și mitraliere.

4. *Iși plâng frații tinerei*
Că trec gloanțele prin ei;
Tinerei făr' de mustață
Trece glonțul și-i înghiață.

Rar. notat. M. Vulpescu

Foa-ie ver-de — trei gra — na — te —

A tri-mis — Re — gi-na car — te

Fe-te-le — să nu mai poarte Coa-de

lă-sa — te pe spa. — te

Dezertorul nu găsește milă și aprobare nici la iubita lui:

La cireșul retezat,
Șade Petre rezemat,
Nebăut și nemâncat,
De trei gloanțe împușcat;
Iubita-i plângea la cap,
Că Petre a dezertat.
— De ce Petre ai dezertat?
— Fiindc'am fost persecutat.
— Mai bine persecutat
Decât să fi dezertat.

Foaie verde de secară,
Mi l-a prins patrula iară;
Mi l-a prins, mi l-a legat,
La închisoare l-a băgat;
La închisoare cu capac
Unde dezertorii zac;
Unde zac, unde bolesc,
Fapte rele ispășesc.

Feciorul dă curaj maică-si, la despărțire, să nu-l plângă, că doar traiul de soldat nu-l petrece în oftat:

Eu mă duc, maica, de-acasă.
Nu plânge și fii voioasă.
Că de-o fi țara pe pace,
Vine vremea m'oiu întoarce.
Și de-o fi o răutate,
M'oiu trage lang'o cetate
Și-oiu scrie frumoasă carte,
Carte'n patru cornurele

Scrisă cu lacrimi de jele.
Nu mai plânge, nu ofta,
Maica, măiculița mea,
Că doar traiul de soldat
Il petrec fără oftat.
Geaba plângi și tot oftezi,
Ca, măicuță, nu mă pierzi
Și ca mâine iar mă vezi.

Repejor — din Jud. Hotin

Stejă — rel 'nalt și fru — mos, Lea — no —,
Ste-jă — rel 'nalt și fru — mos Iar ți-a — pleacă vâr-fu'n
jos, Lea no

Unul auzit prin părțile Hotinului:

Stejerel 'nalt și frumos,
Ia ți-apleacă vârfu'n jos .
Să mă suiu în vârful tău,
Să mă uit în satul meu;
Să rămâi sat sănătos
Ca un trandafir frumos.
Hai, mămuță'n deal la gară
Să vezi trenul cum ne cară...

Feciorul din Satu Mare, mai simțitor față de mama lui, o roagă într'o doină de cătănie să-l plângă cu dor:

Potrivit

Plânge-mă ma - mă cu dor — Că ți-am fost mân - dru fe — cior —
O - go - rul ți l'am a — rat — și de gri - je ți - am pur - tat.

Rubato — Notat: Oct. Pop

Plânge-mă ma — mă cu dor . — Că ți-am fost
mân-dru fe — cior . — O — go - rul ți — l-am a - rat . —
și de gri - je . — ți-am purta — tu, măi!

1. Plânge-mă, mamă, cu dor
Că ți-am fost mândru fecior,
Ogorul ți l-am arat
Și de grijă ți-am purtat. măi!

2. Doru mi-i, măicuță, dor
De cel codru frățior;
Și de stâna cea de oi
Și de cântec de cimpoi.

Numai Bănățanul, în cântarea plină de bărbăție, se roagă de părinți și de soție să fie cu voie, căci „țara ne cheamă și grija Vodă al nost ne-o poartă".

Rubato — Notat: Meresan

Să nu mai plângi ma mă și tu ta - tă fii cu vo - ie Că am ple - cat ia - ră Să mai slu-jesc pen-tru ța - ră O ne - vas - tă tu dra - gă Știi prea bi - ne ——— Do - rul meu de ti - ne mă lea - gă

1. Să nu mai plângi mamă!
Și tu, tată, fii cu voie
Că am plecat iară
Să mai slujesc pentru țară.
O! nevastă, tu dragă,
Știi prea bine, dorul meu
De tin' mă leagă.

2. Să numai plângi, mamă!
Iar tu, tată, fii cu voie,
Căci țara ne chiamă,
Grija Vodă al nost ne-o
[poartă.
Doamne, Dumnezeul meu!
Fii cu mine,
Să pot lupta ca un smeu.

3. Așa să știi, mamă,
Tată, frate și soție:
Scrisoarea mea aceasta
Scrisă-i dela cătănie.
Doamne, dă să vă găsească
Plini cu bine
Și Vodă să ne trăiască.

* * *

1. Foaie verde foile,
Spală, spală mamă, măi;
Spală mamă, spală mamă rufele,
(Hăi, măi, măi, hăi măi, măi, hăi măi !)
Că pleacă răcutele.

2. *Foaie verde nucă seacă,*
Mâine toți recruții pleacă (bis), pleacă,
Vine satul să-i petreacă.

3. *Foaie verde bob secară,*
A venit trenul la gară (bis), la gară,
Să mă ducă 'n cap de țară.

4. *Frunză verde mărăcine,*
Rămâi, satule, cu bine (bis), cu bine,
Că eu mă despart de tine.
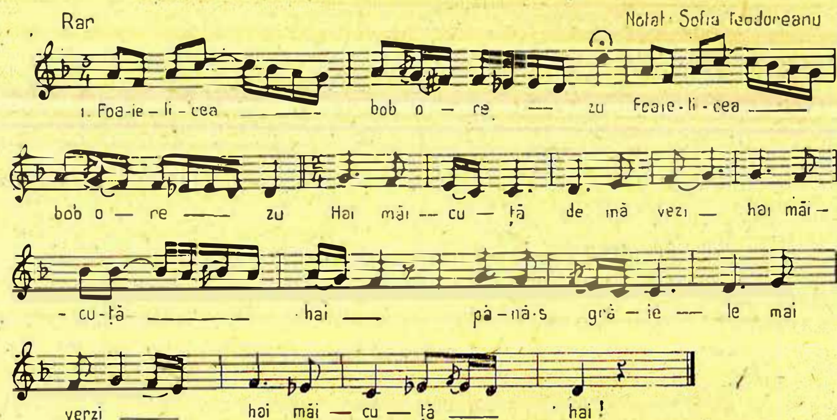
5. *Frunzuliță trecătoare,*
Cerul e plin de cocoare (bis), de cocoare,
Ochii mei de lăcrămioare.

Moderato — Notat: Gh. Fira

1. Foa — ie — ver — de — fo — i — le — Spa —
— lă, spa — lă, ma — mă, măi, Spa — lă, ma — mă,
spa - lă, ma — mă, ru — fe — le — Hăi, — măi, —
măi, Hăi, — măi, — măi, Hăi, — măi Că plea —
— că ra — cu — te — le. —

Frunzuleană lemn uscat,
Eu, mândruții, i-am lăsat
Cânepa nesămănată
Si gura nesărutată.
A trecut un an și-o vară
Ș'acasă când venii iară,
Cânepa i-am sămănat
Și gura i-am sărutat.
Frunză verde de secară,
La armată m'am dus iară;
Ș'apoi când m'am liberat
Și în sat când am intrat,
Cânepele erau culese
Și mândrele din sat alese;
Cânepa era lucrată
Și-a mea mândră măritată.
Maica mea mă mângâia
Și mereu îmi tot zicea:
— „Satu-i mare, fete-s multe
Și mai mari și mai mărunte,

Ți-i găsi una de frunte“.
— „Maică, măiculița mea!
Ceru-i mare, stele-s multe
Și mai mari și mai mărunte
Da ca luna nu-i niciuna
Așa mândră luminoasă
Ca Ileana de frumoasă”.
— „Dragul mamii nu ofta,
Că maica te-a însura;
Satu-i mare fete-s multe
Și mai mari și mai mărunte
Ți-i alege, c'ai de unde“.
— „Of! of! of! maică, măicuță!
Ceru-i mare, stele-s multe
Și mai mari și mai mărunte,
Multe stele-s luminoase,
Dar ca luna nu-s frumoase;
Iară luna-i numai una
Și lumină toată lumea“.



1. *Foaielicea bob orez,*
Hai măicuță de mă vezi
Până-s grâiele mai verzi.
(Hai, măicuță, hai!)

2. *Că dacă s'or secera,*
Mult urmuța mi-i căta,
N'ai de unde mă vedea.
(Hai, măicuță, hai!)

3. *De-i vedea că nu mai vin,*
Pune-ți tămâița în sân
Și s'o iei pe răzorele
Pân' ai da de mormințele.

4. *Unde-or fi mormânturi mici,*
Acele-s de noi, voinici.
Să-ți spun maică-adevărat
Mormântu' mi-i însemnat:

5. *Am la cap floare de mac;*
La guriță, romaniță;
La mustață, ismă creață;
La mânuțe, scânteiuțe.

6. *Iar la brâu, un fir de grâu;*
La picioare odolean,
Să mă știi c'am fost oștean
Și-o să-ți treacă de alean.

Să ascultăm cântecul ostaşului dela Oituz din 1917:

Foaie verde trei bujori,
— Măi soldat din vânători,
Unde-ai fost ursit să mori?
Sus pe vârful munţilor,
Sub cetina brazilor,
In ploaia gloanţelor,
In spartul ghiulelelor.
— Lumânare cin' ţi-a pus?
— Soarele când a apus.
— De scăldat cin' te-a scăldat?
— Norii când s'au scuturat
Şi roua când a picat.
— De'mpânzit, cin' te-a'm-
[pânzit?
Şi cine te-a 'mpodobit?
— Iarba când a înverzit,
Florile când au înflorit.
— De'ngropat cin' te-a'n-
[gropat?
— Codrii când s'a scuturat,
Muntele când s'a surpat.
— De jelit cin' te-a jelit?
— Păsările-au ciripit
Şi pe mine m'au jelit.
— Foaie verde trei bujori,
Măi viteaz din vânători,
La mormântul tău jurăm
Ţara să ne-o apărăm.

In ajunul plecării, într'o sală de joc, se adună fetele cu mamele lor. Fetele îşi strecoară pe furiş lacrămile în batistele ce au să le dea celor ce pleacă mâine, — spune cântecul:

Ghiţior, când îi pleca,
Să-ţi dea puica o basma;
Să-ţi aduci, puiule, aminte
De-ale noastre dragi cuvinte;
Să ai arma lângă tine
Şi batista dela mine...

Mamele suspină şi ele. „Leatul" stă departe, fiecare cum îi-e sufletul: unii tăcuţi şi îngânduraţi, alţii fac glume. Se cântă mai aprins în această seară din urmă şi se joacă mai cu foc pentru plecare. Leatul tot se prinde, iar jocul se deosebeşte de cel din alte sărbători şi prin chiuiturile celor ce mâine lasă satul:

Frunză verde ş'un dudău,
Mult mi-e drag ce este-al meu!
Şi iubesc din răsputere,
Ce e azi şi mâine piere.
Uite'ncoa şi bateţi cinci!
Trageţi hora, măi voinici!
Foaie verde ş'un dudău,
Joacă fata c'un flăcău.
Inc'odată şi'nc'odată
Că plec mâine la armată.
Hai la dreapta câte doi!
Voi vă iubiţi amândoi!

Frunză verde mătrăgună,
Asta nu mi-este d'a bună;
M'a cuprins o întristare,
Parcă plec la îngropare.
Daţi la stânga şi la dreapta!
Să nu se rărească ceata.
Câte trei paşi îndoiţi,
Pământul să-l argăsiţi.

*
* *

Frunză verde şi-o cicoare,
Să nu începi iar cu plânsoare.
Stau numai o săptămână
Să-ţi pară gura mai bună.
Zi cu fetele 'mpreună:
Cale bună, voie bună!
Foicele de pe cărare,
Zor şi iute lăutare,
Ce te uiţi mereu în jos?
Zi cu foc şi furios!
Strigaţi: una, două, trei
Bate'n loc să dea scântei.

Fetelor, să nu fiţi rele;
Ci-mi daţi boabe de mărgele
Să le mişc prin degeţele,
Să mă mângâiu eu cu ele.
Bateţi din palme odată,
Să se ducă grija toată!

*
* *

Frunză verde ş'o lalea,
Măi flăcăi, nu-i vina mea
Dacă ştiu care din fete
Doarme ziua la perete;
Şi de lucru-i este frică,
Că din mână jos îi pică.

*
* *

Porniţi-o la dreapta, frate
Şi la stânga'ncepeţi bate,
Indărăt, apoi 'nainte,
Luaţi seama, fiţi cuminte,
Hora ca să nu se'ncurce,
Ba să facem chiar o cruce.

Răsuflă strigătorul, dar zice altul pe a lui:

Mândra mea de peste Jii,
Eu plec, tu aici rămâi;
Plec în armată cântând,
Tu rămâi aici plângând....

Un cântec din Ardeal zis de feciori şi fete pentru cei ce pleacă:

Feciorii :

1. *Tot ţi-am spus, mândro, mă duc...*
Ecou (fetele): eu mă duc...
Şi tu tot nu m'ai crezut
Ecou (fetele): n'ai crezut...

Refren:

Dragă şi iar dragă,
Fir de iarbă neagră,
Fir de cucuruzi,
l'auzi mândr'auzi.
Ecou (fetele): l'auzi bade-auzi...

Fetele :

2. *Tu te duci, bade, sărace*
Ecou (feciorii): bade sărace...
Da cu doru ce voiu face?
Ecou (feciorii): ce voiu face...

Refren:
Dragă și iar dragă,
Fir de iarbă neagră,
Fir de cucuruzi,
I'auzi bade-auzi.
Ecou (feciorii): I'auzi mân-
[dro-o uzi...

Feciorii:
3. *Zău, mândră, că rău îmi*
[pare...
Inima că rău mă doare.
Ecou fetele): Rău mă doare...

Refren:

Fetele:
4. *Tună Doamne și trăzn ește.*
Ecou (feciorii): Și trăz-
[n ește...
Tună'n cine despărțește.
Ecou (feciorii): despărțește...

Refren:

Feciorii:
Eu plec și mă rog de tine,
Ecou (fetele): mă rog de
[tine...
Ca să nu mă uiți pe mine.

Refren:

Fetele:
6. *Na o floare din grădină*
Ecou (feciorii): din gră-
[dină...
Și-apoi du-te și iar vină.
Ecou (feciorii): și iar vină...

Refren (cu toții)

Andantino
(Băieți)
1. Tot ți-am spus mân — — dro mă duc —
Ecoul (fetele)
Eu mă duc —
(Băieți)
Și tu tot nu — m'ai cre — zut —
Ecoul (fetele)
m'ai cre — zut —
Refren
Dra - gă și iar dra - gă fir de iar - bă nea - gră Fir de
cu - cu - ruz — I'a - uzi mân-dr'a - uzi
Ecoul (fetele)
I'a - uzi ba - de'a - uzi

Recruții sunt petrecuți de cei rămași în sat, de fete și flăcăi mai ales, în cântece vioaie de tinerețe voinicească. Iată ceata fetelor de pe Someș și dela Năsăud cântând feciorilor în clipele plecării lor la cătănie, ca să nu mai pară așa mohorîți:

1. *Merge badea'n cătănie*
(Ei hai!)
Bădui dăina, bădui dăina
(Tir, lir, lir li la ba
Tir, lir, lir li la ba)

2. *De mâncare ce-i ducea?*
3. *Supă de găină fiartă,*
4. *Invârtită'ntr'un ștergar*
5. *Cusut cu mărgăritar,*
6. *Pusă'n traist' de lână moale*
7. *Să n'o uite până moare.*

Mișcat — Notat: Gh. Breazul

Refren

Mer - ge ba - dea'ncă - ta — ni — e Ei, hai! Ba-dui dăi-na,

Ba-dui dăi-na. Tir lir, lir li la ba, Tir lir, lir li la ba

Se aud tot mai rar cântecele de miliție în care cântărețul duce dorul libertății lui, jelește, blestemă ca în cântecele haiducești. In cele de azi, tresare chiar mândria de soldat apărător al Țării. Tinerii de azi is tot mai tari la suflet și numai pleacă de acasă cu lacrimi și jale ca în alte dăți. A venit vremea ca aceste cântece de despărțire de locul nașterii să nu mai fie atât sau deloc tânguioase până la plânset. Cuvintele „înstrăinat, departe“, în cuprinsul țării românești nu mai au înțeles:

Străin sunt și nu știu drumul,
Mă duce trinul și fumul...

Moderato — din Ardeal

Tre-nu - le cu roate la — te,

Tre-nu-le cu roa te la - te ——, Nu măn stre - i-

na de - par — te, Nu măn - stre — i -

descr.

na de - par-te

Trenule cu roate late
Nu mă 'nstreina departe.

Flăcăii noştri se duc la armată cu voia bună şi oriunde datoria îi chiamă.

Cântece„ noui“:

Iată un cântec de recrut, urmat de cântecul la liberare, auzit în Moldova pe valea Bistriţei:

Ş'am zis verde iarbă lată,
Cine nu face armată,
Da-i-ar Dumnezeu răsplată;
Sece-i mâna ş'un picior,
Să rămâie cerşitor;
Să nu vadă soarele
Cum nu văd eu fetele;
Să nu vadă stelele
Cum nu văd vecinele.
Eu când am plecat de-acasă,
Lăsaiu mândra mea fru-
[moasă ;
Dar acum cine-i în sat?
Cel scutit şi reformat!
Recruţii se duc departe,
Reformaţii stau prin sate.
Recruţii se duc prin lume,
Reformaţii le pun nume.

Şi-am zis verde trei migdale,
S'aude cântând pe vale;
Vin răcruţii'n liberare,
Fetele le ies în cale:
Una zice: „Măi Ioane,
Vin' la mine, na o floare!“.
Alta zice: „Măi Gheorghiţă,
Vin' la mine, na guriţă!
Că din sat când ai plecat,
Eu la joc n'am mai umblat;
Nici guriţă n'am mai dat,
Pe tine te-am aşteptat!“.
— „Spune, mândră, ce ţi-i
[gându,
De eşti neagră ca pământu,
Şi slabă de te ia vântu?“.
— „Neagră sunt de felul meu
Şi slabă de dorul tău!“.

Cântece de-ale grănicerilor de pe Nistru :

Foaie vrede mărăcine,
Plânge pământu subt mine
Şi eu plâng de-asupra lui,
Sus pe malul Nistrului.
Când e zi de sărbătoare,
Toţi civilii's la plimbare,
Numai eu în patrulare,
Cu graficul de şase oare
Şi treizeci de'ncărcătoare.
Când sosesc din patrulare,
Mănânc cu arma'n spinare.

Am o oară de hodină,
Imi şterg arma de rugină.
Mi-am şters arma şi mă culc,
Iar mă scoală să mă duc.
Iau cânele de vânat
Şi cureaua de-arestant;
Şi mai iau un felinar
Şi grănade'n buzunar.
Şi-mi iau arma în spinare
Şi plec pe Nistru la vale.

Ninge plouă, sau trăznește,
Grăniceru-atunci pornește.
Foaie verde de orez,
Noaptea mereu patrulez.
Patrulez ziua și noaptea,
Tot alăturea cu moartea.
Patrulez orașe, sate,
Ca să aibă libertate.
Și iar verde iarbă fragă,
Dorul mândruliței dragă,
Pune-l într'o cană albă
Și dă-l pe Nistru să meargă.
De-a merge pe Nistru'n sus,
Să știi, mândro, că m'am dus,
Trei zile cu trenu'n sus
Tocma'n graniță la Rus.
Merg în depărtarea zării
Să păzesc granița țării.
Du-te dor prin flori de fân,
Până la mândruța'n sân.
De-i găsi-o supărată,
S'o săruți dorule-odată.
De-i găsi-o veselind,
Și cu alții petrecând,
Să te'ntorci 'napoi oftând
Și din gură blestemând,
Că de-un timp așa de mare,
N'am primit nici o scrisoare...

Cântece noui ce le cântă în mișcare de marș premilitarii și soldații:

Mișcare de marș — *notat Nelu Ionescu*

Pe din jos de dea-lul ma re Leano, Le-
nu-ța mea, Lea-no — Pe din jos de
dea-lul ma-re Tre ce un re-gi — ment că-la-re
Lea no, Le — nu — ța mea Lea — no

1. *Pe din jos de dealul mare,*
(Leano, Lenuța mea, Leano)
Pe din jos de dealul mare,
Trece-un regiment călare
(Leano, Lenuța mea, Leano)

2. *Ofițerii fluierând*
Și soldații greu oftând.

3. — *Ce oftați voi, măi soldați?*
Fiindcă la războî plecați?

4. — Nu mă tem, că-i lupta
[grea,
Ci mi-e dor de mândra mea.

5. — Strânge frâul, măi
[băiete
Nu te mai gândi la fete;

6. Că fetele păsuiesc
Și izbânda ți-o doresc.
7. Și mi te-așteaptă cu dor
Să te'ntorci învingător.

Mișcare de marș — notat Nelu Ionescu

La um-bra de pă — du — cel, La um-bra de pă - du - cel. Frumos doarme un gră-ni-cer Of, of, of, Frumos doarme un gră-ni-cer Of, of, of,

1. La umbra de păducel, (bis)
Frumos doarme-un grănicer
(bis)
2. Cu ranița la căpătâiu,
Mă duc, maică, să-l
[mângâiu.

3. — Nu te duce, fata mea
Somnul nu i-l tulbura.
4. Că-i voinicul ostenit
De cât drum a tot făcut.
5. Las' să doarmă somn ușor,
Că se duce călător.

6. Și mi se îndreaptă iar
Să păzească la hotar.

* * *

1. Jos pe valea Oltului,
Pe cărarea dorului,
(Mândro, mândrulița mea)
Știi tu, mândră, cin' trecea?
Doi soldați alăturea,
(Mândrulița mea).

2. Arma'n mână ei strângeau
Și cu viers frumos cântau
(Mândră, mândrulița mea).
Hai, hai, hai, armă de foc,
[măi,
Că nu-i timp de stat pe loc.
(Mândrulița mea).

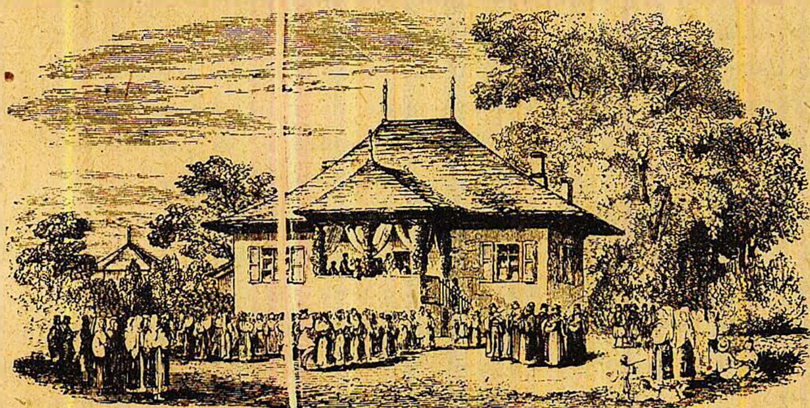
3. De-ar fi puşca iarbă verde
Şi plutonul meu de fete
(Mândră, mândrulița mea).
Şi sărutul de-ar fi plata,
S'ar face uşor armata,
(Mândrulița mea).

4. Ai vedea'n militărie
Numai râs şi veselie,
(Mândră, mândrulița mea).
Eu le-aş fi sergent major
Şi le-aş comanda cu dor.
(Mândrulița mea).

Mişcare de marş — notat: Nelu Ionescu

HORA SATULUI

Citim în cronicile veacurilor trecute, în însemnările călătorilor streini, că la cele nunţi şi petreceri domneşti şi boiereşti ce ţineau zile şi săptămâni, erau chemaţi „jucători şi zicători de ţară... cu strigături şi jocuri a se bucura". In mărturisirile vechi, aşa dar, odată cu cântărețul, este pomenit jucătorul şi zicătorul într'o treime nedespărţită.



Doussault: Hora în Muntenia, 1848.

Şi Românul, jucăuş cu faimă, întăreşte adevărul lege că omul întâiu a jucat, apoi a vorbit şi apoi a cântat.

Joc e în viaţa lui dela naştere până la moarte. Abia înfiripă primii paşi şi mişcări ritmice din mânuţe şi picioare anunţă începutul danţului. Copilul încă nu vorbeşte, dar loveşte în cadenţe cu ceva tare, ca să sune. E începutul ritmului de joc din care, mai apoi naşte ritmul muzical. Legănatul are mişcări de joc. Mama

își joacă pruncul ținându-l de mâini, ori pe genunchi și el surâde fericit.

Danțul însoțește datinile, petrecerile, sărbătorile, umple răgazurile dintre munci; ba înseilează începuturile unor activități, ori le imită. Cine ar putea susține că „ursească" nu imită salturile ursului, iar „corăbeasca" legănatul corăbiei pe valuri ? „Rața" are ceva din mișcările păsării ce-i poartă numele în strigările:

Rața ici — rața colea,
Rața trece Dunărea
Cu bobocii după ea...

„Troaca" are mișcări din legănatul troacei sau copăiței unde ațipește copilul. „Lelița Ioana", joc din podgorii, este inspirat din călcările strugurilor în linuri și a. m. d.

Mai păstrăm ceva din jocurile ce au întovărășit rugile către puterile cerești, să reverse belșugul roadelor, cum e jocul paparudelor, ori chemarea duhurilor bune sau alungarea celor rele, cum e jocul călușarilor cu cele „peste 10 jocuri -figuri — diferite „despre care scrie Dimitrie Cantemir. Fiindcă azi nu ne mai rugăm dănțuind, acele jocuri ce trăiesc încă nu mai au rostul și înțelesul de altădată. Tot Cantemir Vodă pomenește despre un danț agrar numit „Drăgaica" practicat ca o vrajă când holdele intrau în copt: „Fetele din mai multe sate vecine aleg pe cea mai frumoasă și mai voinică dintre toate numind-o „drăgaică". O duc cu mare alaiu la câmp, împodobită cu o coroană și cu spice de grâu și cu multe panglici colorate și-i prind de mâini cheile dela hambarele lor. Astfel împodobită, cu mâinile întinse și cu panglicile bătute de vânt — încât să se înfățișeze ca o sburătoare — se întoarce de la câmp acasă cântând și jucând...". Tot pe vremea aceea era un danț descântec de vindecare dar și danț războinic, pomenit de un călător, episcopul catolic, Bandini, în trecere prin comuna Lucăcești-Bacău amenințată de ciumă: „Intr' o noapte, zece fete în vârstă despuiate alergară de mai multe ori împrejurul satului, mișcând brațele cu săltături și jocuri cu cântece, aruncând din mână bețe aprinse. Acestora le ieșeau înainte zece flăcăi tot despuiați, înarmați cu lănci sclipitoare, salutându-se în tăcere unii pe alții (flăcăii și fetele) și loveau lăncile lor cu brațele. Făcând aceasta,

Românii cred că ciuma nu se va atinge de oamenii goi, ci va avea ruşine şi va cruţa pe cei de etate tânără".

Când sfârşeşte cununia, preotul ia mirii şi nunii de mână, învârtindu-i în jurul sfintei mese de trei ori în cântarea „Isaia dănţuieşte". Este în această datină o horă sfântă. Povesteşte şi mitropolitul Moldovii Dosoftei (veacul al 17-lea): Mirii înconjoară „cu hora sfintei nunte cântând".

In jurul tronului ceresc, stă o horă de sfinţi şi o horă de îngeri. In biserici vechi, vedem hori zugrăvite cu lume îmbrăcată în veşmintele vremii.

Atâtea întrupări din credinţele poporului român sunt închipuite jucând: Zânele, ielele, făpturi aeriene ce roiesc pe vreme de lună, se ţin de mână ca la horă. Strigoii se strâng pe la hotare, la răspântii de drumuri şi fac roata jucând „drăgaica".

Dumnezeu, cât a stat pe pământ, a păscut oile.

El a făcut fluierul şi l-a pus subt lâna oii. L-a găsit ciobanul la vremea tunsului şi a cântat din el de alinare şi joc. De pe vremea când lupii se luau de gât cu mieii şi se sărutau în bot, se povesteşte basmul celor douăsprezece fete de împărat, ce li se făceau în fiecare zi câte o pereche de pantofi, pe care îi rupeau noaptea la danţ. Plecau noaptea, pe furiş, din palat şi se duceau într'un ostrov, unde dănţuiau cu smeii până la cântatul cocoşilor. Altă fată de împărat, ce era nebună după joc, nu voia să se mărite decât cu unul care ar întrece-o la danţ. Mulţi s'au betejit jucând, alţii au murit pe loc, alţii n'au mai încercat văzând cu ce patimă joacă domniţa; ba jucau împrejurul ei şi mesele şi toate lucrurile săltau şi se roteau... I-a venit de hac un flăcăiaş isteţ, feciorul unei babe, care a întrecut-o cu danţul lui nebunatic de trei zile şi trei nopţi...

Intr'un colind de tineri gospodari, soţii se fericesc dănţuind:

La tulpini de meri,
Mese de boieri
Şi de negustori
Şi danţ de curteni.
Danţul cine-l poartă?
Jupânul... (cutare)

Danţu-mi dănţueşte
Şi mi-l învârteşte,
Toiag răsuceşte,
In sus l'asvârleşte,
'N palmă-l sprijineşte
Şi se ferICEşte....

Din vechi vremuri, poate că odată cu încreştinarea noastră, ziua Domnului — „şase zile să lucrezi, iar a şaptea să dai hodină

trupului tău și sufletului tău" — s'a împărțit în două: dimineața e a bisericii, iar după amiaza e a horii. Duminicile și sărbătorile sunt „zile de horă".

Biserica și hora sunt vechi așezăminte obștești pentru apărarea, păstrarea și creșterea sufletului românesc.

Românul a știut să facă la capătul săptămânii de apăsare a ființei lui prin griji și muncă, o zi de descordare a puterilor, o renaștere și primenire a lor. O sărbătoare care e, mai mult decât o zi de odihnă și alinare, de curățenie și înnoire, o zi de destindere cu bucurii de viață, prilej de desfătare și înălțare sufletească; zi de horă... adică nu numai joc cu adaosele înseninătoare ale poeziei și cântecului (ba și de băutură cum s'a coborît până la terfelire în zilele noastre). Ci să vedem în împletirea de brațe pornite spre sburdălnicii tinerești, semnul împletirii sufletelor într'o sărbătorească înviorare a satului întreg.



Crăițele: joc oltenesc.

Hora, joc obștesc, prin prinderea mâinilor în cerc, este icoana unei singure familii adunată să se bucure împreună în uitare, împăcare și unire într'un singur suflet înfrățit. Ce e hora, o spune și strigătorul:

Hora-i joc de legătură
Intre inimă și gură;
Hora-i joc de înfrățire
Intre cuget și simțire.

Cine-a'nceput horile,
Fie'n Raiu cu florile;
Că horile-s stâmpărări
La omul cu supărări...

Frunză verde măr crețesc,
Drag ni-e jocul bătrânesc
Ca și portul s'rămoșesc.
Nu ne plac paiațele,
Că sperie rațele...

Trageți hora, măi băieți,
Care vreți, care puteți,
Care nu, nu vă prindeți;
Trageți, băieți, hora'ntinsă
Și țineți lumea cuprinsă...

La horă vine tot satul să petracă privind, glumind, jucând. Părinții să-și vadă odraslele cum le stau prinse în horă; cei ce merg spre apusul vieții să-și aducă aminte de tinerețe, să schimbe pe câteva ceasuri de senină odihnă, truda săptămânii încheiate. Cu zâmbete pe față și în voioșie, părtașii horii — și cei ce „joacă numai cu ochii și inima" — își dau mâna, bucurându-se de întâlnire.

Necăjiții, amărîții, sufletele închise, ocolesc hora.

Și puzderia de copii se adună în preajma horii. Cei mai mici se hârjonesc alungându-se printre lume. Ba se vâră ca niște sfârleze prin lanțul horei. „Cei mai mărișori se uita tăcuți la jucători, luând seama la bătaia picioarelor, gata să le fure meșteșugul".

Dar nimeni n'așteaptă mai fierbinte Duminica și hora ca tineretul: flăcăii și fetele. Despărțiți cu zilele și săptămânile de lucru, ard de dorul revederii. La horă, inimile se apropie, se pun la cale fericiri viitoare. Și câtă grijă pun în găteala de horă cu ce au mai curat și mai frumos.

Hora e un concurs de curățenie și frumusețǎ; o expoziție vie de izvoade ce se împrumută prin imitație. Toți și toate au ambiția să fure privirile nu numai cu joc, cu îmbrăcăminte și podoabe, ci și cu deșteptăciunea.

De aici întrecere în glume, în grija ce o pun să placă prin felul de a vorbi:

Mândra mea frumoasă nu e,
Dar cu vorba mă mângâie..

Hora este un regulator al purtării tuturor: dă fiecăruia stăpânirea de sine, acea ținută demnă ca de o zi mare; moderează



Invârtita la Mândra (Făgăraș).

deșertăciunile, unele nesimțiri cari tulbură farmecul împreună gustat. De altfel se însărcinează privirile chiorîșe și sfichiurile usturătoare să țină această frână.

Hora a născut și întreținut cuviința și gingășia între bărbat și femeie.

Loc de întâlnire, de sfat, de împărtășire de nevoi, de punere la cale la te miri ce, de judecăți și observații despre cele bune și cele rele de peste săptămână, hora este și o gazeta a satului. Aici se răspândesc știrile, căci în nicio altă zi „gura lumii... gura satului" nu e mai atentă ca la horă:

Râd și curcile din sat
Ce pățiră acest băiat:
Pentru un pic de sărutat,
Câinii'n goană l-au luat,
Intr'o groapă l-au băgat;

Intr'o groapă cu urzici,
I-au făcut pielea bășici.
Când fu iar la sărutat,
Nu putea de scărpinat...

Iată o întâmplare cu haz de peste săptămână auzită în gura mare dela strigătorul horii..

Alături de șezătoare, a fost pentru satele noastre o școală de desălbăticire, de cioplire a omului, modelându-l prin supunerea satului întreg unor reguli de măsură și obiceie controlate la horă. A ieși la lume e tot una cu a ieși la horă. Oricine a pățit o rușine mare nu scoate capul în sat, cu atât mai mult la horă nu. Căci hora e și un tribunal de judecată, mai ales pentru partea femeiască...



„Purtatu" la Săliște-Sibiu.

E zi mare pentru flăcăul și fata când se prind întâia oară în horă. Vin părinții, neamurile, să vadă. In sărbătoarea aceea, pun multă grijă la gătire și la joc. Altădată, flăcăii de vază mergeau însoțiți de lăutari la casa noului tovarăș de prins în horă, unde erau cinstiți și se făcea o mică horă de încercare în cinstea tineretului ce trebuia în ziua aceea să intre în horă. „Prietenele fetei vesteau flăcăii și pe celelalte fete că în cutare vreme, fata cutăruia va fi scoasă la horă. In ziua hotărîtă de ieșit la horă, fata se ducea dimineața la biserică, dădea o liturghie; venea acasă și după ce mânca, se gătea împreună cu altele de horă. Când erau gata, mama fetei și cu alte gospodine luau calea spre horă. Când ajungeau la horă, flăcăii dădeau mâna cu fata, o purtau pe la celelalte fete cu care dădeau mâna și apoi o duceau la horă între flăcăii

gospodarilor mai cuprinşi; şi la toate jocurile din ziua aceea, pe dânsa o luau întâiu. Cu ea trebuia să joace atunci toţi flăcăii oricât de urîtă şi săracă ar fi fost ea şi oricât de urît şi sărac ar fi fost flăcăul".

Dar flăcăii nu cruţă sfiiciunea şi stângăcia în joc. Strigă codanei abia prinsă în horă:

Dragi îmi sunt oiţele
Când le dau cornițele.
Dar mai dragi fetiţele
Când le dau cosiţele!

Foicica pelinița,
Draga mamii copiliţă,
Astă vară sugeai ţâţă
Şi-acum dai badii guriţă.

Aş juca şi nu ştiu bine,
M'aş lăsa şi mi-e ruşine;
Sunt voinici şi nu-s de mine,
I-aşi chema şi nu îmi vine.

Nu te teme măi băiete
De-i scăpa în sat de fete;
Fetele nu-s aşa de rele
Ca să pici tu lângă ele...

Ca şi şezătoarea, hora scoate la iveală talentele satului: Jucăuşii, cânăreţii, ghiduşii, „lumeţii" satului, isteţii fii ai lui Pepelea se simt aici în largul lor. Să vă uitaţi la jucătoarele şi jucătorii cu dar şi patimă la danţ. Feţele lor par transfigurate.

Omul joacă când simte în el bucurii de viaţă, prisos de puteri tinereşti ce se cer cheltuite în voia bună a unor mişcări de destindere. Ritmul danţului aduce un suflu nou în toată fiinţa. Corpul şi sufletul par topite laolaltă. Nu mai e hotar între trup şi suflet, între un jucător şi altul. Una se fac, purtaţi de acelaş avânt. Jucătorul se uită pe sine cu tot ce e al lui şi griji personale: voinţa lui a adormit; o fericire lăuntrică i se citeşte în faţă. Şi această bucurie de viaţă răsuflă în strigăturile ce-i însoţesc jocul. Iată în ce măsură e preţuită hora:

De ce joc, de ce mă'ndemn,
Că nu-s făcută de lemn;
De ce joc, de ce-aş juca,
Că mă'ndeamnă inima.

M'a făcut maica pe lună
Să fiu tot cu voie bună;
M'a făcut maica'n coşar
Să fiu puiu de căluşar.

Decât să nu ştiu juca,
Mai bine să nu ştiu lucra;
Căci cu jocul mă cinstesc,
Cu lucrul mă ostenesc.

M'a făcut mama la foc,
Uşurel şi bun la joc;
M'a făcut mama sub şură,
Uşurel şi bun de gură.

Cui nu-i place horile,
Bată-l ursitorile;
Că pe mine nu mă bate,
C'am horit o zi și-o noapte.

Cine ară și nu cântă,
Cine nu bea la zi sfântă,
Cel ce'n horă nu se prinde
Și de fete nu se-aprinde,
Să glumească, să le joace,
Dă-l în foc: e prost și pace.

Și iar verde matostat,
Pân'acuma n'am jucat,
Numai că m'am răsfățat;
Dar acuma am să joc
Să stea soarele pe loc,
Să se mire cum mai joc.
De-ași fi bun eu la lucrat
Precum is bun la jucat,
Aș fi putred de bogat.

Du-te, lele, vezi de foc,
Lasă-ți fata să ți-o joc;
De nu ți-oiu juca-o bine,
Să n'ai parte nici de mine.

Furnză verde matostat,
Joc ca ăsta n'am jucat,
Parcă sunt un fermecat.
Și-am să joc, să joc, să joc
Până-o sta soarele'n loc;
Și luna pe cer o sta
Și la noi că s'o uita.

Ceeace dă viață horii, punând-o și în rostul ei de paznică a bunelor purtări în sat, sunt acele *strigături*, *chiuituri*, *iuiuituri*, —



Fecioreasca din părțile Clujului.

pe alocurea li se zic și *hore*. Sunt 4—8 viersuri zise răspicat, jumătate vorbă — jumătate cântec pe tactul piciorului. Sunt ticluiri de

moment, din fugă, în repeziciunea danțului. Dintre jucători şi jucătoare, se întrec care să spună tare „dorul şi păsul inimilor în versuri scurte, făcute sau numai potrivite de ei, duioase şi gingaşe, pilduitoare, glumeţe şi înţepătoare". Gluma şi înţepătura (fără a se pomeni numele celor cărora se adresează ca în „strigarea peste sat") sunt mai usturătoare acolo în mijlocul horii când e strâns satul. Chiuiturile, când pline de nevinovată veselie, când tăioase, dau vioiciune jocului, înteţindu-l. Cei ce privesc fac haz, iar cei ce se ştiu cu musca pe căciulă, tac şi înghit.

Ca şi cântecele, strigăturile călătoresc, se potrivesc după loc şi timp, caută să aibă cuprins local şi actual, în văzul şi auzul satului; altfel pier prin învechire, se uită.

Conducătorul horii — vătaful — dă semnalul de început hora. Lăutarii cântă. Se aude strigarea :

Foaia matostatului,
Ia auzi hora satului
Cum îşi chiamă toţi fecioriì
Ca cloşcuţa puişorii;

Cum îşi strigă fetele
Ca cloşca puicuţele...
Intră'n horă măi Stoiene,
Ce te uiţi pe sub sprâncene
La fata lui nenea Ene?

Incep strigături de poftiri la danţ:

Hai tu fată să te joc,
Deie-ţi Dumnezeu noroc;
Că pe câte le-am jucat,
Dumnezeu noroc le-o dat.

Frunză verde de pe soc,
Vino, mândră, să te joc;
Să te joc să fii jucată,
Să mă pomeneşti vreodată.

Frunzuliţe de foi late,
Să trăiască toţi şi toate
Şi butucii dela roate
Şi fetele nejucate.

Astă horă place-mi mult
Şi s'o joc şi s'o ascult.
Singur eu nu vreau să joc,
Ci cu puica-mi la un loc;

Şi s'o joc mereu-mereu
Lângă sufletelul meu;
Şi s'o strâng de mână eu
Şi să-i cat în ochi mereu.

Pentru tineretul ce întârzie să intre în danț, pentru cele mofturoase, vin strigăturile acestea :

Cine n'a juca cu noi,
Crească-i coarne ca la boi;
Cine'n joc n'a chioti,
Mândra lui l-a părăsi.

Joacă, mândră, nu te face,
Ori nu joci cu cine-ți place;
Căci cu cine ți-ar plăcea,
Ai juca și nu te vrea.

Haideți, fetelor, la joc,
Ori vă duceți toate'n foc;
N'ați venit să vă uitați,
Ci-ați venit ca să jucați.

Ca să nu lâncezească jocul, e nevoe din când în când de strigături, ca o suflare în foc să se ațâțe :

Cine joacă și nu strigă,
N'aibă'n casă mămăligă.
N'aibă nici pâine uscată,
Să-și ție gura căscată.
Că cine strigă în joc,
Are la inimă foc.
Cine joacă și nu strigă,
Face-i-s'ar gura pungă;
C'așa-i jocul românesc,
Cu strigăt mă'nveselesc.

De-aveți gură, măi feciori,
Nu ședeți ca'n șezători;
C'aveți gură de strigat
Și picioare de jucat.

Foaie verde și-o ferigă
Nici-un flăcău nu ne strigă,
Că sunt toți de mămăligă.

Stângaciului la joc, începătorului, i se trimite chiuitura :

Care fată joacă bine,
Mă învață și pe mine;
Care fată joacă rău,
Imi strică și jocul meu.

Drag mi-e jocul românesc,
Dar nu știu cum să-l pornesc;
Și de mi l-oiu porni bine,
Lesne oiu păți rușine.

Două fire, două paie,
Joacă fata cea bălae;
Frunzuleană foaie lată,
Joacă fata sprâncenată;
Frunzuleană de sipică,
Joacă fata ocheșică.

Aș juca și nu știu bine,
M'ași lăsa și mie -rușine.
De jucat nu pot juca,
Dar mă'ndeamnă inima.
Și-am joc cu mândra mea,
Așa rău cum oiu putea,
Numai alții să n'o ia.

In toiul danțului, strigăturile țâșnesc din voia bună a jucătorilor cu preamărirea jocului :

Câte fete joacă bine,
Toate joacă lângă mine;
Fata care joacă rău,
Joacă lângă alt flăcău.

Daolică mor, m'aprind,
Căci n'am loc ca să mă'ntind;
Să mă'ntind să te cuprind,
Să-ți cuprind eu mijlocelul
Cum cuprinde lupul mielul.

Uită-te, lele, la mine:
De ți-o părea că joc bine,
Să-ți dai fata după mine;
De ți-o părea că joc rău,
Să ți-o ții cu Dumnezeu.

Bate-mă, trântește-mă,
Junghie-mă, omoară-mă;
De mi-ai face ce mi-ai face,
O să joc tot cum îmi place.

Culcă-mă, turtește-mă,
Frânge-mă, sluțește-mă;
De mi-ai face ce mi-ai face,
O să joc tot cum îmi place.

Foaie verde siminoc,
Dragă mi-e cu cine joc,
Că miroase-a busuioc
Și-mi aduce mult noroc;
Și eu mi-o țiu de mijloc
Să bată jocul pe loc.

Foileană foi de fag,
N'am jucat așa cu drag
De când tata s'o'nsurat
Și mama s'o măritat.

Câte fete cu cojoc,
Toate-așteaptă să le joc;
Să le joace cioarele,
Că mă dor picioarele...

Taie-mă, răpune-mă,
In frigare pune-mă;
De mi-i face ce mi-ai face,
O să joc tot cum îmi place.

Foaie verde și o lămâie,
Brâulețul pe călcâie,
Pe sărite, măi Dumitre;
Tot pe vine, Constandine;
Pe săltate, măi Stamate.

Incep chiuiturile bice. Ce-a iscodit ochiul necruțător și ager al strigătorului, s'au făcut viersuri usturătoare. Fetele ce și-au pierdut cinstea nu mai vin la horă. De vin, nu le joacă nimeni; sunt părăsite.. Flăcăii nu le iartă :

Foaie verde baraboi,
Mândre fete-s pe la noi;
Dar mănâncă nespălate,
Fac copii necununate.

Foaie verde trei sipici,
N'am văzut sat ca pe-aici;
Fete mari cu copii mici.
Dar să vezi în sat la noi:
Toată fata are doi.

Frunzuliţa bobului,
Scumpă-i cinstea omului;
Frunzuliţă nu prea mare,
Scumpă-i cinstea cine-o are.

Nu umbla cu capu sus,
Că şi cinstea ţi s'a dus.
Leliţă, te despleteşte,
Iară cinstea ţi-o jeleşte.

Hora mare se'ntinde,
Nicio fată nu se prinde;
Fetele câte-or mai fi,
Şed acasă la copii.

Lele, odată să ştii,
Intre noi să nu mai vii.
Şezi acasă încuiată,
Nici nevastă şi nici fătă.



„Roata" din Bucovina.

Aoleo, săraca baba,
Ce fecior are de treabă...
Când era de-o lună-două,
Fura cloşca de pe ouă;
Când era de-un an, mai mic,
Ţinea calea la colnic,
Fără baţ, fără nimic...

Uşuraticele, fetele ce-şi schimbă dragutii, aud chiuiturile :

Pe la culesul de in,
Mi-a căzut drag Constantin;

Dela culesul de vie,
Mor de dragul lui Ilie.

Spune, mândră, adevărat!
Câți voinici te-au sărutat?
— Dapoi câți să mă sărute
Pe vrute și pe nevrute?
Câți umblă vara pe munți
Și mai mari și mai mărunți.

Mândra nenii, tu erai
Care te făgăduiai
Că pe altul nu-l mai ai;
Dar aseară la fântână,
Te prinseiu cu trei de mână:
Unul Ion și unul Matei
Și cu Niculae trei.

Pe mândra cu doi drăguți:
Nu-i vrednică s'o săruți;
Că umblă din mână'n mână,
Ca găleata la fântână.

Mândruliță dintre bălți
Cu dragostea în trei părți:
Dai la unul, dai la toți.

Aseară aveai cercei,
Și-acum nu te văd cu ei;
Cine ți-o mai lua cercei,
Să se spânzure cu ei;
Cine ți-o mai lua mărgele,
Să se deșire ca ele...

Era bine altădată:
Se ducea flăcău la fată;
Dar acuma-i foarte rău:
Vine fata la flăcău.

Afurisiții de flăcăi au aflat de fetele cutăruia că-s cam somnoroase; și iată cum le încondeiază la gazeta satului:

Cucule, cucuțule,
Ia vino drăguțule,
Cântă diminețile,
Pe la toate porțile,
Să răsune casele,
Să se scoale fetele,
Că le rămân vacile
Inchise, săracele...

Puică, eu că te-aș lua,
Dar mi-a spus vecină-ta,
Că te culci sara cu soare,
Te scoli pe la prânzu mare,
Șii tot te ții cu bănat,
Că de noapte te-ai sculat.

Nesimțirea, necurățenia sunt fără milă biciuite de strigători în pofida unora de față. Dar ploaia de săgeți cade peste cele ce se sulemenesc prea des, dar se spală rar cu binecuvântata apă:

Foaie verde foaie lată,
La lelița sprâncenată,
Uite, cată hora toată.
Da nu-i sprânceană curată
Dela Dumnezeu lăsată,
Ci-i negreală'ncondeiată.

Vai mândruță din Albești,
Albă, rumenă mai ești!
Dar ești albă... de albele,
Rumenă... de ruminele.

Mândră-i nana'n sărbători
Dacă pune-un car de flori,
O coșarcă de albele
Și alta de ruminele.

Câte mândre nespălate,
Toate-s pline de păcate.

Hai, drăguță, hai de mână
Și te spală la fântână;
Că de când te ruminești,
Nu știu cum la față ești.

Fata care dă cu pudră,
Face mămăliga crudă;
Chiamă mâța s'o mănânce;
Mâța miaună și fuge.

Strigătorul bate șaua să priceapă iapa; un zâmbet îi răsare în colțul gurii. Aud fudulele, închipuitele, leneșele...

La fata fudulă tare,
In ladă nimic nu are;
Doar oala cu ruminele
Și oglinda lângă ele;
Inșiră mereu mărgele
Să se gătească cu ele;
La horă'n pantofi de lac
Și-acasă mălai de leac.

Mândră, cât dai pe cercei,
Poți cumpăra doi viței;
Mândră, cât dai pe mărgele,
Poți lua două vițele;
Cât pe rochii de mătasă,
Ai putea să-ți faci o casă.

De-ar fi mândra cum se ține,
N'ar mai fi frunză pe spine;
Dar mândra-i numai cum [poate,
Pe spini-s frunzele toate.

Asta-i fata lăudată
Cu casa nematurată;
Gunoiul de-a mătura,
Șapte care nu l-or lua.

Mândra mi-e cu floare'n coc,
Vrednică-i când șade'n loc;
Se vaietă că nu-i noroc,
Da nu știe face-un foc.
Numa stă și flecărește,
De nimica nu grijește.

La fetița cea frumoasă,
Să nu fie oglindă'n casă;
Că tot șede la oglindă
Și gunoiu-ajunge'n tindă.

Fata care-i în mătasă,
N'ai la ce s'o duci în casă;
Că-i trebue țesătoare
Și se culcă tot cu soare.

Fata lui nenea Cutare
Poale la catrință n'are;
Le are, da nu le-a pus,
Că-s la maică-sa pe fus
Și le toarce-un puiu de urs.

Ea :

— *Foaie verde meri crețești,*
Geaba'n horă te gătești;
Nu știi coasa să'nvârtești,
Nici la sapă să prășești.

El :

— *Țesătoarea pânzelor,*
Bărbata bărbatelor,
Până țeși un cot de pânză,
Codrul nu mai are frunză.

Uite fata din Răstoaca
Că nu știe mulge vaca;
Nici să coasă, nici să țeasă,
Că se crede fat' aleasă.

De teama horii, multe fete de cu Sâmbătă își fac curtea pahar, ca nu cumva alde cutare, trecând pe acolo, ar arunca o privire, să aibă ce spune pe socoteala lor în chiuitură. Incălzit de joc, flăcăul, își destăinue un gând ca să audă fata cutare ce-i trage nădejde :

Ce folos de boi și vaci,
Cu urîta ce te faci?
Foaie verde măr cu foi
Nu-mi trebue nici vaci, nici [boi,
Numai ochi-ți amândoi.

Pentru bani, pământ și casă,
Nu iau fata cea rămasă;
Pentru vite'n bătătură
Nu iau fata știrbă'n gură.

O chiuitură dă povață flăcăului să nu-și aleagă tovarășe numai dela horă :

Frunză verde de-o alună,
De ți-i voia s'o iei bună,
N'o alege la strânsură,
Acolo-i bună de gură;
Du-te acasă și-o ochește
Și-i vedea-o ce plătește.

Este un flăcău (fecior) cam mic de statură; s'a prins în horă. Fetele nu-l lasă și-i trimit strigătura; și flăcăul, fetii bondoace

Am un drăguț ca un ied,
Secerând în holdă-l pierd;

Nu știu ce i-aș da să crească,
Mai l-aș da la câmp să pască.

Frunză verde busuioc,
Cum ne potrivim la joc ;
Mititel sunt cât un plop
Şi tu mare cât un dop.

Badea meu înalt la stat
Şade'n picioare sub pat;
Şi joacă şi ţupăieşte
Şi de pat nu se loveşte.

Inţepături între flăcăi şi fete; cum îşi plătesc unii altora :

Foaie verde fir de rug,
Mă mână mama la plug.
Eu la plug n'am ce căta,
Că la boi nu pot mâna,
Porumb nu ştiu semăna;
Boii nu ştiu să-i înjug,
Şi mă'npiedic după plug.

Pe cărarea cu căpşune,
Fetele fac rugăciune
Miercurea şi Sâmbăta,
Să se poată mărita.

Geaba ai sprâncene muite
Că le ţii posomorîte;
Mai bine mai puţintele
Şi să caţi frumos cu ele...

Asear' am ieşit în coastă,
M'am uitat în curtea voastră;
Văzuiu brusturi şi cucute,.

De m'ar chema Nicolae,
S'ar ţine fetele droae;
De m'ar chema Constantin,
M'ar băga fetele'n sân;
Pe mine mă cheamă Marcu,
Fug fetele ca de dracu.

Frunză verde de trifoi,
Aseară spuneai la noi
Că ai fote'n patru foi
Şi logodnic cu opt boi
Şi cu turme 'ntregi de oi.
Vezi cum te-ai dat de min-[ciună:
Că fota ţi-e într'o foaie,
Logodnicul cu o oaie.

Eu gândeam că-s vite multe;
Văzuiu spini şi porumbei,
Eu credeam că-s oi şi miei.

Fetele-s viclene toate,
Nevestele jumătate
Şi din babe-a treia parte.

Ba răsuflă la hore şi cele nevoi şi griji:

Măi bădiţă moldovene,
Nu ştii plugări la vreme:
Ari de vreme, nu se face;
Ari târziu, nu se prea coace.

Vine zi de primăvară
Şi oamenii toţi pe-afară:
Cei bogaţi cu plugur'le,
Cei săraci cu gândur'le.

Frunză verde de dai n'ai,
Ia nu da, să vezi cum ai.

Când glumele şi înţepăturile se potolesc, iar chiuitorii osteniţi se dau deoparte, rămâne hora liniştită. Strigăturile se schimbă şi ele. Sunt mărturisiri de dor, de dragoste arzătoare, de mustrări, despărţiri...

Dragoste şăgalnică:

Aseară pe însărat,
M'o strigat mândra din sat
Să-i ajut la adăpat.
Eu sunt un fecior milos
Şi am primit bucuros.
După ce i-am ajutat,
I-am dat şi-un sărutat.

Aseară la şezătoare,
Torceau fete din fuioare;
Noi le-am oprit fusele
Şi le-am ţucat gurele.
Fetele se supărau,
Şi în glumă ne loveau;
Dar iute ne-am împăcat
Şi noi iarăşi le-am ţucat.

— Măi bădiţă frandafir,
Lasă-mă să rup un fir.
— Il vei rupe, el va creşte:
Mai stai,mândro, mai feteşte;
L-ai rupe, se va usca
Şi tu nu te-i mărita.

— Ieşi fetiţă la portiţă
De-mi dă apă şi guriţă.
— Bade, eu apă ţi-oiu da,
Dar guriţă nu zic ba.

Mândro, mândruleana mea,
Spune-i tu la maică-ta
Să'ngrădească uliţa
Cu ciulini şi cu pelin
Mai mult să nu ne'ntâlnim...
Numai seara câteodată,
Duminica ziua toată,
Rare ori în sărbători
Şi'ntr'o zi de două ori.

— Frunză verde şi-un bănuţ,
Nu stă lumea 'ntr'un mândruţ.
— Ba stă, zău, dacă-i drăguţă.
— Frunză verde şi-o frăguţă,
— Ba stă, zău, dacă-i drăguţ.
— Ba stă, zău, dacă-i drăguţă.

Haide, haide fetelor
Pe valea Pometelor,
Să dăm apă la viţei
Şi guriţă la flăcăi.

Florile ce le poartă fetele la hori şi nunţi, inspiră pe flăcăi în zicerile lor de dragoste abia mărturisită:

Câte flori sunt pe pârău,
Toate știu de dragul meu;
Câte flori pe cea vâlcea,
Toate știu dragostea mea.
Câte flori îs pe poiană,
Nu-s ca tine, fa Ileană;
Câte flori în grădinuță,
Nu-s ca tine, Măriuță;
Intr'o mie și 'ntr'o sută,
Ca Anuța nu sărută;
Intr'o sută și 'ntr'o mie,
Nu iubește ca Marie.

Frunzuliță viorele,
La portița dragei mele,
Mi-s două flori înflorite
Și de mine sunt menite:
Una-i ea și una-s eu:
Dorul ei și dorul meu.

Mai în jos de sat la vale,
Este-o apă curgătoare.
Apa curge, flori aduce;
Ieși puicuță și le strânge
Și le leagă mănunchele,
Poartă-te la cap cu ele.

Seamănă, mândruță flori,
Udă-le roua din zori;
Și când n'om fi împreună,
Să le strâng sara pe lună;
Când oiu săruta florile,
Să cred că ți-s mâinile.

Mult mi-s dragi, fetele, dragi,
Vara când culeg la fragi;
Și mi-s dragi la sărbători,
Vara când culeg la flori.

Și pasările cântătoare împărtășesc dragostea celor doi :

Ștejărel frunză măruntă,
Pasările'n tine cântă
De vin mândrele s'asculță,
Și-o veni și mândra mea
Să-și asculte pasărea
Cum îi cântă dragostea.

Dulci-s, Doamne, dragostile
Când le cântă pasările;
Dulce-i dragostea și bună,
Dacă și'n codru răsună.

Strigăturile dorului :

Păsărică din Ardeal,
Sboară tu din deal în deal
Și din deal peste vâlcea
Până la mândruța mea.
De-i găsi-o încă jună,
Spune-i, dragă, voie bună;

De-i găsi-o măritată,
N'aibă bine niciodată;
Cu amar și zile grele
Cum îs și zilele mele.

De râde mândra ori plânge,
Mândra inima mi-o frânge;

Când văd păru-i de mătasă,
Tare rău dorul m'apasă;
Când văd fața rumeoară.
Dorul aprig mă omoară;
Şi când trece şi zâmbeşte,
Câmpu'n față-i înfloreşte;
Sara când se prinde'n joc
Şi se leagănă pe loc
Ca creanga de busuioc,
Prin flăcăi aruncă foc.

Suflă vântul cât de rece,
Câte râuri toate sece,
Florile jos să se plece,
Dar de dorul tău nu-mi trece.
Du-te dor unde te mân
Şi te-aşează unde-ți spun:
La mândra sub căpătâi
Şi acolo să rămâi.

Strigături cu făgăduieli şi chemări :

Dacă eşti, bade, viteaz,
Fă-ți fântână la pârleaz
Şi strigă seara pe lună:
— Hai, mândro, la apă bună.
Că cine bea apă bună,
Se'mpreună, se cunună.
Hai mândro, să bem şi noi
Să ne luăm amândoi.

Hai, mândruță, după mine
Că te-oiu ține tare bine;
Că mi-i casa'n deal la cruce,
Suflă vântul — lemne-aduce;
Ploaia pică, le despică,
Nu-i lucra, mândră, nimică.

Am auzit o minciună
Că Oltul e apă bună;
Cine-o beau,
Pe loc se iau.
Hai, mândră, să bem şi noi
Să ne luăm amândoi.

Trandafir din ceea parte,
Te-aş iubi dar eşti departe.
Tot am zis şi mai zic iară,
De-oiu ajunge'n primăvară,
Am să-l scot din rădăcină
Şi l-oiu răsădi'n grădină.

Vină, mândră, după mine,
Că-i vedea că ți-a fi bine;
Te-oiu ține cu lapte dulce.
Numai vacă de-i aduce.

Lauda fetelor alese şi îndrăgite:

Multe fete-s pe pământ,
Da ca mândra mea nu sunt;
Cum e luna printre stele,
Aşa-i mândra printre ele.

Câte fete cu mărgele,
Ne curg ochii după ele;
Câte fete cu bondiță,
Poartă miere pe guriță.

Picioruș de oaie laie,
Dragă mi-e fata bălaie;
Picioruș de oaie creață,
Dragă mi-e fata isteață;
Picioruș de mielușică,
Dragă mi-e cea măruntică.

Dragu-mi-i câmpu' cu iarbă
Și mândra cu gropi în barbă;
Dragu-mi-i câmpu' cu fân
Și mândra cu flori la sân.

Strigături de dragoste arzătoare :

Bădiță cu buze moi,
Dece nu vii pe la noi?
Că mă faci de îs beteagă...
Ca să te văd, badeo dragă;
De păreți m'oiu rezema,
După tine m'oiu uita.

Cine'n lume nu iubește,
E păcat că mai trăiește;
Că iubirea-i ceva sfânt
Ce ne ține pe pământ...

Dragostea de cin' se leagă,
Nu-l lasă cu minte 'ntreagă.
Il face din om neom,
Il usucă ca pe-un pom.

Câtă boală e subt lună,
Nu-i ca dragostea nebună;
Că doru' unde se lasă,
Face lacrămilor casă.

Nu știu, Doamne, ce să fac,
Mă usc ca frunza'n copac;
Nu știu, Doamne, ce mi-e mie
Că mă usc ca frunza'n vie;
Și nimica nu mă doare,
Numa mă usc pe picioare.

Cine nu-i îndrăgostit,
Doarme noaptea liniștit,
Că se culcă pe'nserat
Și se scoală'n revărsat;
Eu, dacă-s îndrăgostit,
Nici azi noapte n'am dormit,
De cinci ori m'am pomenit.

Frunzuliță măgheran,
Mă miram, puică, miram,
Mă miram de ce slăbeam:
Eu slăbeam de vreun rău,
Ci slăbeam de dorul tău.

Spune, puiculiță, spune,
Ce boală mi te răpune?
— Doftoraș, iubite frate,
Scoală-mă din ceas de moarte.
— Numai care te iubește,
Acela te lecuiește.

Cine'n lume a văzut
Lucru ne mai auzit:
A trăi și a nu muri
A fi viu și a nu iubi.

Păduricea deasă este,
Mândra mea departe este;
Dar să știu că te-aș vedea,
Toată pădure-aşi tăia,
Nicio creangă n'aşi lăsa;
Nici cucului de cântat,
Nici mierliții de culcat.

— Frunzuliță de-o sipică,
Ioane, batista-ți pică.
— Ia-o, Leană, și-o ridică
Şi mi-o spală'n lăcrămioare
Usuc'o la inimioară.

— Mândruțo, floare subțire,
Tu mă scoți, dragă, din fire.
— Eu, mândruțule, te-am scos
Că ești trandafir frumos.

Astă vară la Ispas,
Eram tinerel și gras;
Dar acum nu mi-a rămas
Decât pielea pe obraz;
De dragoste, m'am uscat,
Că mândruța m'a lăsat.

Trandafir dintre livezi,
Bade ca al meu nu vezi.
Umblă două să mi-l iee
Dumnezeu să nu li-l deie;
Umblă două să-l sărute,
Dumnezeu să nu le-ajute.
Dar de l-oiu săruta eu,
Să mi-l ție Dumnezeu.

La horă, tinerii să văd și se plac. Porunci dumnezeești călăuzesc sufletele lor :

Merg la horă'n horă merg;
O mândruță să-mi aleg;
Da nu găsesc cum vreau eu,
Cum ar vrea și Dumnezeu.

Numa una, subțirea,
Mi-este pe plăcerea mea.
Toți o vreau, o vreau și eu,
C'aşa vrea şi Dumnezeu.

Se laudă unii flăcăi în strigături :

Sunt născut pe foi de mură
Să fur dela fete gură;
Sunt născut pe foi de fagi,
Fetele să- mi fie dragi.

Auzit-am din bătrâni
Că nu-i bun gardul de spini
Şi mândruța din vecini.
Gardu-i bun de scânduri late
Şi mândruța de departe.

Foaie verde foi de nuc,
Tot am zis mă duc, mă duc,
Să strâng fetele buluc...
S'au strâns toate de departe,
Să se lase sărutate...
Le sărut, dar nu mă duc,
Căci le văd că toate plâng...

Mândruţa mea de astă seară
Mă roagă s'o iubesc iară;
Dar eu n'oiu fi 'nebunit
Să iubesc ce-am părăsit.

Câte fete'n braţe-am strâns,
Toate după min' au plâns;
De te-oiu strânge şi pe tine
Şi tu-ai plânge după mine.

Mândra mea de astă vară,
Mă roagă s'o iubesc iară;
Dar eu nu-s fir de secară
Să răsar a doua oară.

Un fecior umblă după o fată care nu-l place. Ea îi face cântec sau strigare :

Auzi bade — ba nu tu;
Te sărut — dar nu amu;
Te sărut — şi nu pe tine,
Când am vreme - am pe cine...

Strigări pentru supărări, doruri neîmplinite, desamăgiri, părăsiri, despărţiri... spuse celor ce trebue să înţeleagă pe departe şi ocolit :

Bade, de dragostea noastră,
Mi-o crescut un pom pe coastă.
Tot creştea
Şi nu 'nflorea,
C'o ştiut că mi-i lăsa.

Floricică de dudău,
Cum nu dete Dumnezeu
Ce iubesc să fie al meu?
Floricică fir sucit,
Cine'n lume-a potrivit,
Să iubeşti să părăseşti
Şi să iai ce nu gândeşti?

Frunzuliţă de vălcea
Cum să n'am inimă rea?
Eu iubesc, altul mi-o ia.
Lume, focu'n tine dea!

Mă'ntrebai, dragă, 'ntr'o zi,
Cine'n lume s'o găsi
Pe noi a ne despărţi?
Iată duşmani s'au găsit
Pe noi de ne-au despărţit;
Nici cu gard, nici cu nuiele,
Nici cu dealuri sau vălcele,
Numai cu cuvinte rele.
Intre viaţa ta şi-a mea,
Au pus duşmanii perdea.

Mândro, îţi fac rugăciuni,
Nu mă purta cu minciuni;
Cu minciuna m'ai purtat,
Cu cuvântul m'ai legat
Ş'acum caţi la măritat
După unul din alt sat.

Badea meu cu păr negruț,
De trei ani mi-ai fost drăguț;
De trei ani și de trei luni,
M'ai purtat tot cu minciuni;
Tu acum vrei să te'nsori?
Dare-ar Dumnezeu să mori !
Să vin eu să îți pun flori!

Răsai lună de cu seară
Și vezi badea unde 'nseară;
De-o'nsera la vreo urîtă,
Răsai lună mohorîtă;
De-o'nsera la vreo frumoasă,
Răsai lună luminoasă.

Pasăre pană verzie,
Spune lui Ghiță să vie
Să nu mai ție mânie;
Dragostea cine s'o ție?

— Măi voinice, voinicele,
Să dai pace casei mele!
— Eu cu casa n'am nimică,
Da ți-i fata frumușică...

Frunză verde trei scaieți,
Văzut-ați voi, măi băieți,
Fântână fără cărări,
Dragoste fără mustrări?

Foicică bob de mac,
Nu mai știu ce să mai fac;
Cu nimica nu mă'mpac:
Cine-mi place, eu nu-i plac.

Firișor de colelie,
Nu mai știu ce-o să mai fie,
Că nimic nu mă mângâie:
Cui plac eu, nu-mi place mie;
Doru-i duc, dor mă sfâșie.

Trandafir în cornu' mesii,
Place-mi fata morăresii.
Eu o plac, ea nu mă place,
Pietrile morii s'o calce.

Ori ți-i voia de 'nsurat,
Nu-mi ținea drumul legat.
Tata vrea, mama nu vrea;
Vino pe-asuns și mă ia
Și mă du la casa ta.

Foaie verde fir secară,
Cum dă soarele 'n diseară,
Două gânduri mă omoară:
Cel mai vechiu, mă liniștește;
Cel mai nou, mă amărăște...
Mândra nu mă mai iubește.

Să facem deosebire între strigături (chiuituri) și strigări.

Strigările sunt *comandele*, numărările, anunțarea schimbărilor de figuri și de persoane ce se produc dela începutul până la sfârșitul jocului. Cel ce strigă și comandă este vătaful, conducărul horei. Unul strigă comenzile. Chiuiturile se spun de oricine are ceva pe suflet. Rostul strigării este disciplina și păstrarea ritmului în mișcări. Odată cu cântecul, strigarea ațâță jocul, aducând în su-

fletele jucătorilor voia bună a tinereţii sburdalnice. Când jocul începe a lâncezi, vătaful are grijă, ca fochistul dela maşină, să dea iar presiune. Regulatorul este o strigare în bătaia mai vioaie a picioarelor, însoţită uneori de o glumă rostită în versuri :

Tot pe loc, pe loc, pe loc
Să răsară busuioc ;
Busuioc dela fetiţe
Să le sărut pe guriţe.
Tot pe loc, pe loc, pe loc
Ca să crească busuioc;
Hai să batem tot pe loc
Din pământ să iasă foc

Unul strigă:
Şi la stânga tot aşa.
Toţi :
— *Iac'aşa !*

Unul :
— *Foicică de lalea,*
Şi la dreapta tot aşa,

Toţi :
— *Iac'aşa !*

Sus fârtaţi, bâteţi pământul
Ca să se scornească vântul;
Să plesnească talpa 'n două
Să vă puneţi alta nouă.
Tot pe roate, pe schimbate,
Şi cu stângul mai departe;
Cu dreptul mai înapoi,
C'aşa-i chipul pe la noi.

Hai cu toţi flăcăi şi fete
Să 'nvârtim hora cu sete;
Azi cu toţii pân' de-apoi,
Iar deseară câte doi.

Foaie verde lobodă,
Lăsaţi hora slobodă;
Că-s feciori din multe sate
Şi joacă care cum poate.

Strigări — comenzi pentru însufleţirea cadenţei danţului:

Hop, hop, hop, picior de rac,
Şepte fete pe-un colac;
Şi colacu-i de neghină
Şepte fete 'ntr'o grădină;
Şi grădina-i cu mohor —
Şepte fete pe-un topor;

Şi toporu-i de oţel —
Şepte fete pe-un viţel;
Şi viţelul n'are mamă —
Şepte fete pe-o năframă;
Şi năframa-i de tulpan —
Şepte fete pe-un cârlan;

Cârlanu-i făr' de codiţă —
Şepte fete pe-o căpiţă;

Şi căpiţa fără vârf —
Şepte fete pe-un sovârf;
Şi sovârful fără floare —
Şepte fete pe-o cicoare;
Şi cicoarea sboară lin —
Şepte fete pe-un pelin;
Şi pelinul e lucios —
Şepte fete pică jos;
Şi picând se pălesc rău —
Şepte fete pe-un părău;
Şi pârâul curge lin —
Şepte fete beu la vin....
Iu, iu, iu şi tralala
Şi la dreapta tot aşa.

Are naşu şapte gâşte,
Gâşte are, gâscani n'are;
Are naşu şapte vaci,
Vaci el are, buhai n'are;
Are naşu şapte iepe,
Iepe are şi cai n'are;
Are naşu şapte curci,
Curci el are, curcani n'are;
Are naşu şapte fete,
Fete are, flăcăi n'are;
Are naşu galbeni, are;
Galbeni are, cinste n'are...

Se joacă „Dura". Se întreţine vioiciunea danţului cu strigări:

Haide dura, dura, dura,
Săruta-i-ar neica gura,
Nu la toate ci la una
Pe care-o chiamă Păuna.
Haide dura să-i dăm două,
C'a căzut cloşca pe ouă.
Şi-a mai zis badea Andrei
Să dăm dura numai trei.
Haide dura numai patru,
I-o plecat lelii bărbatu.
Haide, badeo, cu opinci,
Să dăm dura numai cinci.

Şi-a mai zis badea Năstase
Să dăm dura numai şase.
Haide dura să-i dăm şapte
Că-i bărbatu-i papă lapte.
Foaie verde dovleac copt,
Haide dura să-i dăm opt.
Haide dura să-i dăm nouă,
C'am ajuns la lună nouă.
Haide dura să-i dăm zece,
Că din zece nu mai trece.
Picioarele nu mă ţin,
Parcă nu-s făcut deplin.

Dacă-i vedea că leşin,
Ţine-mă, lele, la sân.

E mai frumos să se anunţe începutul altui joc prin versuri strigate decât printr'o comandă.

Vătaful flăcăilor, la horă, află că dorinţa jucătorilor e să se joace „Mânioasa". Anunţă prin strigare-comandă :

Foaie verde siminoc,
Mânioasa acum la joc.

Comanda arată cum să vină :

Floricele la urechi,
Hai perechi, perechi, perechi;
Şi-o frunziţă de gutui
Fi'care cu fata lui..

Vătaful comandă începutul danţului :

Frunzuleană busuioc,
Haide să pornim pe joc.

Danţul se mişcă după comandă :

Foaie verde micşunea
Şi la stânga tot aşa;
Foicică de lalea
Şi la dreapta tot aşa.

Foaie verde măr mustos,
Intoarceţi hora pe dos;
Şi iar verde siminoc,
Intoarceţi hora la loc;

Foaie verde baraboi
Şi la dreapta câte doi.

Schimbările de figuri se anunţă prin comenzi strigate, bunăoară, trecerea fetelor dela un flăcău la altul, din perechea din urmă la cea dinainte. Vătaful strigă :

Frunză verde trei scaieţi,
— *Schimbaţi fetele, băieţi.*

sau :

Foaie verde mărăcine,
Du-te fată c'alta-mi vine.
Daţi-i drumul să se ducă,
C'a mâncat un miez de nucă.

Un flăcău :

Foaie verde şi-o sipică,
Vin la neica ocheşică.

Alt flăcău :

Foae verde sălcioară,
Vin la neica bălăioară.

Alt flăcău strigă :

Foaie verde bob năut,
Cu asta mi s'a urît.
Foaie verde şi-o sipică,
Că tu eşti prea mititică

Altul :

Foaie verde de-avrămească,
Nici cu asta nu fac casă...
Fugi fetiţă dela mine,
Că nu fac casă cu tine.

Alt flăcău :

Foaie verde floare aleasă,
Vin la neica „mânioasă".

Iar vine rândul de schimbat, iar vătaful jocului strigă:

Foae verde şi-un dudău,
Schimbă fata, măi flăcău...
Nici cu tine n'am ce face,
Fiindcă mie-a treia-mi place

In cazul de faţă, fata trece tocmai peste al doilea la al treilea flăcău :

Foaie verde baraboi,
Să 'ntoarcem hora 'napoi.

Sau :

Foaie verde trei cucute,
Mânioasă du-te, du-te...
Nici cu asta nu-i prea-prea
Pân'nu vine mândra mea.

Alt flăcău :

Uiu-iu-iu şi iar aşa,
Altă fată 'n dreapta mea.

Când hora se desface şi se face la loc, tot chiuitorul dă de veste :

Foaie verde trei lăstari,
Stricaţi hora fete mari.
Şi să strigăm siminoc
Să facem hora la loc.

Alţii adaogă :

Foaie verde şi-o alună,
Ai să dăm mână cu mână,
Să 'nchegăm o horă bună...
— Foaie verde măr mustos,
Mai frumoasă cum a fost.

In curgerea jocului, perechile trebue să vină la loc, fata lângă flăcăul pereche. Strigarea răsună :

Foaie verde trei gutui,
Fi-te-şi care fata lui.

Un strigător : :

Foaie verde şi-o lalea,
Na p'a ta şi dă-mi p'a mea !

Altul :

Aoleo, ce dor, ce foc
Că-mi veni mândra la loc.

Spargerea jocului e anunţată de vătaf :

Foaie verde lemn, sucit
Mânioasa s'a sfârşit...
— Foicica macului ,
Mai lăsaţi-o dracului...

Danțul se schimbă la voia vătafului, la dorinţele celor din „comitetul horii", la dorinţele mândrelor lor. Dela jocuri domoale cu fete şi flăcăi, hora trece la cele iuți, frământate şi tropăite numai de flăcăi ținute; de pildă, câte un brâuleț de-i taie năduşelile:

Strigături de înteţire şi cadență :

I-auzi una, i-auzi două,
Bateți două cu-amândouă,
Ciocârlia stă pe ouă.

(Strigă unul, iar ceilalţi cu toţii: i-auzea!):

I-auzi două, i-auzi trei,
C'aşa-i place dumneaei,
Să se poarte cu cercei...
(Toţi: i-auzea!)

I-auzi trei şi i-auzi patru,
Fetiţa scutură patu'
Şi se uită la băiatu'
(Toţi: i-auzea!)

La pământ şi daţi-i drumu'
Că s'a 'ntărîtat nebunu...

(Şirul se lasă în tact pe vine; cu toţii sau pe rând). Câte unul, ducând batista la frunte, strigă:

Aolică mor de cald
Şi n'am apă să mă scald;
Mă duseiu la lacul sec,
Fuseiu gata să mă 'nnec;

Mă duseiu la Ialomiţă,
Fuseiu gata să mă 'nghiţă;
M'apucaiu de-un fir de paiu,
Iacătă-mă că scăpaiu...

S'a spart hora; unii îşi conduc mândrele spre casă. Cei mai jucăuşi mai rămân pentru câteva jocuri repezite... Apoi în grupe, pe întunecate, o iau rara-rara pe uliţe; şi până târziu, răsună satul de cântecele lor tinereşti...

* * *

Dăm câteva jocuri cântate... dela petreceri de familie, şezători, etc. Din Basarabia („Fata care joacă bine"):

1. Fata care joacă bine,
Mă învaţă şi pe mine;
Fata care joacă rău,
Imi strică şi jocul meu.
Asta ştie a juca,
C'a nvăţat-o maică-sa.

2. Ia te uită cum se'ntoarce
Parcă-i legată 'ntre doage;
Ia te uită cum s'aruncă,
Parcă sare de pe-o luncă.
De frumoasă eşti frumoasă
Şi-ai fi bună de mireasă;
Dar te strică guriţa,
Că-ţi umblă ca meliţa.

3. Of, mândruţă, albă eşti;
Albă eşti, frumoasă eşti;
Dar eşti albă de albele
Roşie de ruminele.
Toată ziua la oglindă
Iar gunoiul până'n grindă;
Hai să prindem şase boi
Să mai scoatem din gunoi.

Vioiu | notat V. Popovici - M. Bârcă

Fata ca-re joa-că bi-ne, La la la la la,

Mă în-va-ță și pe mine, La la la la la

Fa-ta ca-re joa-că rău, La la la la la la

Îmi strică și jo-cul meu. La la la la la

As-ta știe a ju-ca, C'ănvă-ța-to mai-că-sa

La la la la la la la la la. la la,

La la la la la la

O „Învârtită" din Ardeal:

1\. De-ți-s bade, dragă, dragă,
De nu, iată lumea-i largă;
Ia-ți murgul și ți-l aleargă
Și-ți cată altă mai dragă,

2\. Care-i cu cosița neagră,
Cu gurița ca o fragă;
C'al meu păr e gălbior
Și sunt dragă tuturor.

Vioiu — notat T. Popovici

De ți-s ba-de dragă, dra-gă Tra la la la

la la la la De nu, ia-tă lumea lar-gă

Tra la la la la la-ți murgul și ți-l a-

leargă Tra la la la la la la la

Și-ți caută al-ta mai dragă Tra la la la la

„Sălcioara“ cântec și joc oltenesc :

Allegretto — not. C. Danielescu

Foaie verde săl ci oa ră

Draga nei chii, dra ga nei chii Ma ri oa ră

Draga nei chii, draga nei chii Ma ri oa ră
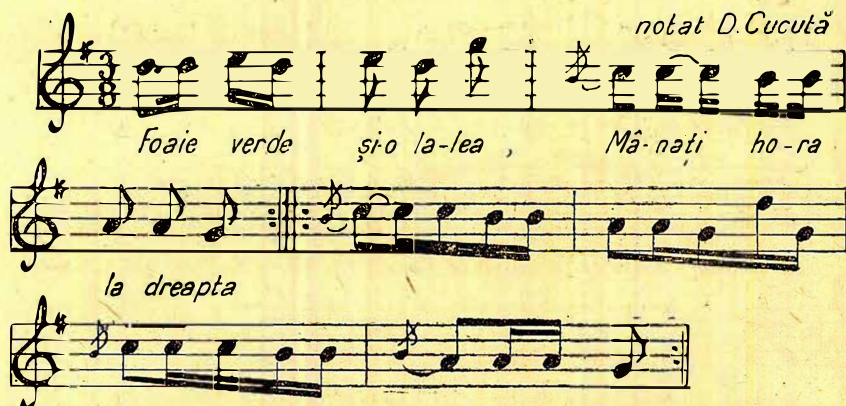
1. Foaie verde sălcioară,
Draga neichii Marioară
(bis)

2. Ce-am auzit eu aseară ?
Că mândruțu tău se'nsoară,
(bis)

3. Ia o fată bălăioară
Cu cosiţa gălbioară (bis)
4. — De-o fi făcută ca mine,
Dumnezeu să le dea bine;
(bis)

5. Dac'o fi şi mai frumoasă,
Dumnezeu să-i ţie casă
(bis)
6. De-o lua-o mai urîtă,
Dumnezeu nu le ajută.

„Muşamaua" joc din Muntenia:



3. Foaie verde şi-o lalea,
Mânaţi hora la dreapta.
2. Şi iar verde şi-o lalea,
Mânaţi hora la stânga.
3. Foaie verde baraboi,
Faceţi hora câte doi.
4. Foaie verde mărăcine,
Du-te puică dela mine.
5. Na pe-a mea şi dă-mi pe-a
[ta!
Că ni s'a urît cu ea...
6. Foaie verde şi-o cucută,
Fugi de-aici că eşti urîtă.

7. Foaie verde şi-o sipică,
Fugi de-aici că eşti prea
[mică.
8. Foaie verde doi boboci,
Fugi că tu nu ştii să joci.
9. Foaie verde avrămească,
Nici cu asta nu fac casă.
10. Foae verde şi-o alună,
Fugi de-aici că eşti bătrână.
11. Foaie verde de lipan,
Să te văd de-acu 'ntr'un
[an.

12. Foaie verde siminoc,
Faceţi hora iar la loc.

Viou — not. Const. Ionescu

La la la la la la la la Mândru-li-ță
din Ar-deal Mai treci din-coa-ce de deal, Peste deal pe-
ste câm-pii, Te aș-tept mândro să vii, Mândruli-ță
din Ardeal Tra la la la la la la la la la la la Mai treci dincoace
de la :S:
de deal Tra la la la la la la la la la la la la la la la

O „Ardeleană" din Ardealul de Nord :

1. — Mândruliță din Ardeal,
Mai treci dincoace de deal,
Peste deal, peste câmpii,
Te aștept, mândro, să vii;
Mândruliță din Ardeal,
Mai treci dincoace de deal.

2. — Nu pot, bade, bădișor
Ca să trec așa ușor,
Că mi-i casa prea departe,
Cale lungă ne desparte ;
Nu pot, bade, bădișor
Ca să trec așa ușor.

3. — Mândruliță și-un bujor,
Treci la badea bădișor;
Tu ești floarea de sulfină,
Garofiță din grădină ;
Mândruliță și-un bujor,
Treci la badea bădișor.

4. — Numai dacă-i aștepta
Ca să treacă și toamna;
Să vie primăvara
Și — atunci viu la [dumneata;
Numai dacă-i aștepta
Ca să treacă și toamna

„Ciobănașul" danț răspândit pretutindeni ca și ciobanii călători cu oile ce l-au dus în toate părțile românești :

Tempo de horă dreaptă

Frunză verde ba-ra — boi, Măi, cio - ba - ne
măi, Tu n'ai grije nici ne — voi, Măi, cio - ba - ne
măi. Tri li li li li la, Tri li li
la la, Tri li li li li la, Tri li
li li la la.

1. *Frunză verde baraboi,*
Măi ciobane, măi!
Tu n'ai grije, nici nevoi,
Măi ciobane, măi!

2. *Că tu dormi pe pat de flori*
De cu seară până 'n zori.

3. *Măi ciobane dela oi,*
Mută-ţi turma pe la noi,

4. *Că e iarbă pentru oi*
Şi umbră pentru-amândoi.

5. *Măi ciobane dela oi,*
Bună-i brânza dela voi;

6. *Bună-i brânza, bun e caşul,*
Mai frumos e ciobănaşul.

*
* *

Nu se poate spune că avem în danţul românesc urme romane, ca în alte moşteniri. Romanii n'au iubit danţul şi nu l-au cultivat; le plăceau în schimb circurile şi stadioanele.

Jocul împreună, ţinându-se de mâini — obişnuit numit horă — vine ca nume dela Grecii cei vechi, având acelaş înţeles ca şi corul. Horele româneşti şi brâiele sunt vechi cu veacurile. Brâiele cele iuţi şi năbădăioase, „cu cârlige", sunt poate născute din jocuri războinice şi haiduceşti.

Temelia danțului românesc este Hora, din care s'au născut celelalte : brâiele, sârbele [1]) bătutele... cu ținute în șir, cerc încheiat sau nu, de mâini sau de batiste, cu mâinile pe umeri, încrucișate la spate, de brâu (curea)... Mai noi, sunt jocurile în perechi și cu figuri: Ciobănașul, învârtitele ardelene, toate jocurile înrudite cu „De doi" răspândite în toate colțurile românești. „De doi" (în Dobrogea și Muntenia) se mai chiamă și „Mușamaua". E rudă cu „Mânioasa" sau „Baraboiul" oltenesc, cu ardelenele : Someșana, Hațegana, Abrudeana, Lugojana din Banat.

In toate provinciile românești, întâlnim horele, sârbele, brâiele, Ciobănașul și Nuneasca (hora miresii, hora nunții, joc de datină).

Noi n'avem jocuri de unul singur, ci numai de perechi, de grupuri mai mari sau mai mici, danțuri împreună (colective), cum e nelipsita horă, cuprinzând într'un cerc închis toată lumea jucătoare.

Instrumentele de cântat la horă, în ordinea vechimei, sun: fluierul, cimpoiul, cobza (pentru tactul jocului și acompaniament la „zicerile" baladelor) și vioara (alăuta, scripca, dibla, cetera) pomenită de pe vremea lui Neagoe Basarab.

Ca și în alte țări, când instrumentele de cântat erau rare, danțurile erau purtate de cântăreți din gură cari uimeau prin ținerea de minte a atâtor viersuri și „ghersuri" (melodii). Ei cântau o strofă și apoi hora repeta; sau hora juca după cântarea din voce a privitorilor cântăreți.

Allegro moderato — notat T. Brediceanu

Foaie verde busuioc, prinde-mi-te co-le-an joc.

Toa-tă ziua să ju-căm Până 'n seară să cân-tăm.

Chiu-eș-te nu stri-ga Să ră-su-ne u-li-ța

[1]) Numim „Sârba" un joc asemănător cu unul sârbesc și numit în țara vecină „Româneasca".

Mişcare de Ardeleană — notat M. B.

Ci nea'n ce- put ho - ri - le / Al - bă ochi ca - zo - ri - le } Tra la la la la

Fine.

Fu gă-i su - pă - ră - ri - le / Şi fa - ţa ca flo - ri - le } Tra la la la la

Ce - lui ce a la - sat of - ta - tul / Ca o - mul da - că of - tea - ză } Tra la la la la

D.C. al Fine.

Iar - tă-i Doamne tot pă - ca - tul / Parcă se mai u - su - rea ză } Tra la la la la

Hora veche se ţinea, pe rând, prin curţile gospodarilor cu flăcăi şi fete. Bătrânii, bătrânele stăteau pe prispele caselor şi priveau. Câte unuia i se mai aprindeau călcâiele şi-şi aducea aminte de tinereţea jucăuşă.

Se prindeau în horă în hazul tuturora. Hora veche se ţinea cu fluerul şi cu cimpoiul cimpoierului din sat. Bătrânii moldoveni jucau „Răzăşeasca", joc domol, rar, ca orice joc de oameni aşezaţi; joc de cerc, poate că acesta e jocul răzeşilor.

Foştii jucători de altădată ţineau să arate — şi ţin şi azi — jocurile tinereţii lor, cum e, de pildă, „Mocăneasca" sau „Cătăneasca" învăţată dela ciobani. Meşterii jucători ai satului învăţau „aruncând peste ciomag picioarele încălţate cu opinci... aruncau baltagul, săreau veseli în jurul lor; şi svârlind chiote, închegând frânturi de cântece, alegeau un joc potolit pe care îl întrerupeau cu sărituri de voinic în aer, cu izbituri din piciorul drept ori din călcâie, după care roata iar se urnea liniştit în îngânarea cântecului de joc".

De când s'au răspândit instrumentele muzicale, cântecele de danţ cântate cu vocea şi-au pierdut din cătare. „Cea mai mare parte s'au uitat şi n'au mai rămas din ele decât versuri singuratice, cari, în răstimpuri, plutesc ca un chiot pe deasupra horelor şi

îmbie picioarele în fierbinţeala ropotului"; s'au prefăcut în „ziceri" şi chiuituri.

In vremea unirii Munteniei cu Moldova, mult s'a răspândit înfrăţitorul gând prin jocul horei, dusă de către cărturari la sate, târguri şi oraşe. „Hora Unirii" a colindat şi colindă încă toate colţurile ţării, iar strigăturile însoţitoare ţâşneau din căldura inimilor, sburând din gură în gură:

Azi e zi de fericire,
De română înfrăţire;
Să cântăm şi să jucăm...

Trageţi hora mare, mare,
Cuza sfărîmă hotare;
Trageţi hora mare, mare
Din Carpaţi şi pân' la Mare.

*
* *

In multe părţi de câmpie, în apropierea oraşelor, hora este în decadenţă. Au răzbătut danţurile străine. Le duc chiar „fiii satului" ce au trăit şi trăiesc pe la oraşe. Se fac dansuri la „salon" cu „invitaţii"; se alege „regina balului", se aruncă „confetti", atâtea prilejuri de caricatură a portului şi danţului orăşenesc de cel mai prost gust. Se adună surtucărimea şi din familiile mai bogate din sat; fetele şi flăcăii mijlocaşilor şi codaşilor n'au poftire aici. Unii stau la uşă, se uită pe fereastră şi se răzbună cu înţepături: „Uite pe ăla... mâine e domnu cu boii de funile... Uite pe aia cum face pe domnişoara... Am văzut-o ducându-se la grădină cu sapa învelită în batistă".

In pauză, se cântă romanţe, cântece dela „Tănase", până-şi aduc aminte s'o mai dea şi pe „româneşte".

Până nu se fac satele noastre nişte mahalale de ale oraşelor, să restabilim hora ţărănească reînviind jocurile părăsite şi uitate, aducând şi altele din vecinătăţi româneşti înrudite, dacă repertoriul danţurilor e prea sărac.

Tineretul de toate îndeletnicirile, sătesc şi orăşenesc, să dea această pildă a întoarcerii către arta jocului de baştină.

Biruinţa deplină a cântecului şi jocului românesc va fi atunci când vom întemeia şcoli de cântare, joc şi teatru sătesc — un fel de Conservator sau Academie de Muzică numai pentru sate — cum au Germanii.

IN FLOAREA VIEŢII : CĂSĂTORIA ŞI NUNTA

Ion şi Maria sunt tineri; se cunosc, simt că se potrivesc; s'au îndrăgit. Vor să fie unul al altuia; vor şi părinţii. Vor să se însoţească, ca să-şi fie mângâiere şi ajutor unul altuia; tovarăşi cu dragoste la bine şi la rău, la bucurie şi la întrisare până la moarte. Nimenea să nu le facă vreodată mustrare că degeaba au ţinut umbră pământului, că n'au avut casă, familie, copii, cum e datul de când lumea. „Să aibă urmaşi care să le păstreze numele de familie ca sângele şi neamul lor să nu se stingă niciodată. Să aibă braţe de ajutor în gospodărie. Să aibă cine moşteni averea părintească, ca aceasta să nu treacă în mâini străine. Să aibă cine să-i îngrijească la bătrâneţă — toiagul bătrâneţelor cum se zice; iar după moarte, să aibă cine a-i jeli şi înmormânta creştineşte, a-i pomeni şi a le da pomană şi a se ruga pentru iertarea păcatelor lor“.

Se fac pregătiri ca să se împlinească datina şi legea, cum spune o strigătură de joc la nuntă:

C'aşa-i legea din bătrâni,
Din bătrâni din oameni buni:
Bărbatul făr' de femeie,
Ca lacatul fără cheie;
Bărbatul lângă soţie,
Ca haracul lângă vie...

Sau ca în zicătorile: „Bărbatul fără femeie, ca jumătate de foarfecă... Casă fără femeie, fântână fără căldare...

Bărbatul e stâlpul casei şi femeia acoperişul... Bărbatul este în casă capul, femeia sufletul...“.

Feciorul ardelean şi mândra lui, ţinându-se de mâini într'o mişcare de joc legănat, îşi mărturisesc în cântec gândurile:

Allegro moderato — not. T. Brediceanu

Băieţi

Eu te joc pe ti-ne le - le, Eu te joc pe ti-ne le - le, Să fii no - ră mai cii me-le

rit.

1. — *Eu te joc pe tine lele (bis)*
Să fii noră maicii mele. (bis)
2. — *Bade, fie vorba ta,*
Dar ce-o zice maică-ta?
3. — *Zică maica ce va vrea,*
Da tu ești aleasa mea.
4. — *Spune, bade, maică-ta*
Să mă'ndrăgească și ea.
5. *Că i-oiu fi noră în casă,*
Și ea maică drăgăstoasă.
6. — *Lele la joc legănat*
Și cuvântul așezat:
7. *Niciuna, ca dumneata,*
Nicăieri n'oiu mai afla.

Casa omului fără copii e casă goală şi tristă. Din bordeiul săracului ca şi din palatul pustiu de copii, se aude aceiaşi poveste de dor: A fost odată un moș și o babă... A fost odată un împărat şi o împărăteasă, cari mult se tânguiau că li-e casa tristă din lipsa copiilor; că n'au ce să desmierde, de ce să se bucure şi să uite necazurile vieţii. Toată asta ar fi trecut. Durerea cea mare era că nu avea cine să moştenească tronul împărătesc şi avuţiile. Și mai mult decât asta era durerea că li se stinge sângele şi neamul. Toată lumea din împărăţie era mâhnită, văzând că se pierde seminţia împăratului...

Aşa spun poveştile, — că dacă n'ar fi fost, nu s'ar povesti.

Pentru grija urmaşilor şi a neamului, nu e deajuns o simplă învoială cu două iscălituri, după lege, în faţa primarului. Căsătoria este o poruncă dumnezeească dela începutul lumii, pe care perechea unită o primeşte în cele mai înalte clipe ale vieţii. Impre-

unarea tinerilor trebue slujită de duhul sfânt într'o zi de sărtoare; căci sărbătoare trebue să fie şi această însoţire. Sărbătoarea aceasta se face odată în viaţa omului şi se chiamă nuntă. Nunta este sărbătorirea căsătoriei, mărturisirea bucuriei şi a dragostei, la care iau parte neamurile, prietenii, vecinii, cunoscuţii, uneori satul întreg, cu urări şi daruri, cântec şi joc. Prilej, când inima satului se face una, tânără, voioasă şi sgomotoasă, topind vârstele şi alungând pe pustiuri cele năcazuri. Nuntă se face doar la cap de viaţă, când o familie nouă, o casă nouă începe. Când ies mirele şi mireasa gătiţi în „haine de nuntă" şi flori, împresuraţi de ochi zâmbitori şi cântec, lumea se bucură; se bucură şi Dumnezeu.

Zicătorile: „Gătit ca de nuntă... Vesel ca dela nuntă..." sau „Nuntă fără lăutari nu se poate", arată în ce cadru sărbătoresc se desfăşoară unirea dela Dumnezeu lăsată, a tinerilor căsătoriţi. Pentru nuntă, femeile şi fetele migălesc în şezători şi clăci izvoade de ţesături, alesături, podoabe de îmbrăcăminte cât mai frumoase: zestrea. Cu prilejul nunţilor se născocesc atâtea cântece, jocuri, câte glume în fel şi chipuri ca într'o întrecere. Şi săracii şi betegii fac nunţi. De n'au cu ce, se împrumută; fac, cum zice o vorbă, „nuntă pe datorie".

Căsătoria fără nuntă, adică fără sărbătoarea veseliei obşteşti, o fac cei ce ies din văduvie, cei ce se însoţesc prin nepotriviri şi interese. Aceasta nu-i o căsătorie de inimă şi nu poate fi fericită. Tinerii trebue să facă nunta româneşte; cu o înşirare de obiceie prin care Românul îşi deschide sufletul cu toate simţămintele lui, cu toate podoabele sufletului şi ale minţii sale isteţe.

Până şi soarelui i s'a abătut să se însoare, — spune povestea; şi a trimis peţitori, luceferii, la fata care e asemenea miresei unde răsună cântarea de nuntă. Ba a umblat soarele nouă ani pe nouă cai, ca săgeata şi ca vântul, dar pereche n'a găsit asemenea Ilenei Sânzeana. Baladele: Cicoarea şi Nunta Soarelui (Soarele şi Luna), basme cântate, au umplut zilele şi nopţile de petreceri la nunţile întinse de altădată.

Nunta este o mreajă vrăjită sub care nevăzutele puteri ce cârmuiesc lumea îşi ascund scopurile lor; atât în lumea omenească cât şi în lumea vietăţilor. Căci nuntesc nu numai Ion şi Maria când viaţa li-e în floare; nuntă e şi în natură :

In pulberea de aur a soarelui primăvăratec, perechi de fluturi

jucăuşi, de libelule (calul dracului) asemenea unor aeroplane pitice, roiuri de gândăcei, îşi fac danţul lor de nuntă într'o frematare nebunatică. Floarea se îmbracă de nuntă când îşi desface culorile şi parfumul ca să ademenească insecta călătoare din floare în floare; să primească crainicul nunţii florilor, care e vântul, ce le asigură rodul împerecherii.

La început, chemările de dragoste, în cântecele păsărilor, sunt mai pline de foc; după nuntă, îşi pierd din vioiciune şi duioşie, până amuţesc cu totul.

Nagâţii, sitarii fac jocuri de nuntă în faţa femeiuşcelor: mişcări de picioare, de cap, lăsări pe vine, înfoieri de coadă şi de aripi ca curcanii.. „Prin ţări depărtate, sunt pasări care îşi pregătesc anume loc pentru joc, făcând şi un chioşc din nuiele împletite, împodobindu-l cu flori mereu proaspăt culese şi adunând prin prejur scoici strălucitoare, fel şi chipuri colorate, aduse dela mari depărtări. Numai după ce au terminat aceste pregătiri, încep danţul lor de nuntă, ca un soiu de chemare a miresei, care găseşte odaia înflorită".

Cocoşul, cocorul, curcanul, păunul, îşi înfoiesc cozile, se umflă în pene, schiţând unele mişcări ce par de danţ, ca să placă aleselor lor. Barem păunul, mândru de găteala lui, cu coroniţa pe cap ca un mire, se învârteşte în jurul păuniţei, rotilându-şi coada. Când mirele se împăunează pe lângă mireasa lui, cântecul de nuntă moldovenesc aminteşte de această asemănare:

Moderato

Frun - ză ver — de pe - li ni — tă
Pe cel vârf de mo - vi li — ţă
Se ro - teş-te-o pă-u - ni - ţă,
Un pă - un şi-o pă-u — ni — tă

1. Frunză verde pelinită.
Pe cel vârf de movilită,
Se rotește-o păuniță,
Un păun și-o păuniță.

2. Păunița-i albă'n pene
Și subtire la sprâncene;
Păunița se rotește,
Păunul se 'mpăunește.

3. Da nu-i păun rotilat-u,
Ci-i mirele fermecat-u,
De mireasa din ăst sat-u,
Fermecat și descântat-u...

Nunta fiind cea mai mare sărbătoare din viața omului, când se hotărăște soarta lui până la moarte, zilele acelea îi mișcă toată ființa, căci zice o vorbă „Odată e omul mire". In desfășurarea datinei, fiecare nuntaș are de împlinit câte un rost hotărît mai dinainte, ca niște roluri dintr'o piesă de teatru. Cu cât rolurile sunt mai felurite, și mai bine împlinite, cu atât nunta este mai frumoasă și rămâne în amintirea satului. Mireasa își alege dintre fetele rude, ori prietene, „surori de mireasă" ceeace sunt la orașe domnișoare



Surori de mireasă din Maramureș.

de onoare [1]). Surorile de mireasă o gătesc, şi o însoţesc până o trec pragul pe unde iese dintre fete, ca să intre între neveste. Mirele (sau ginerica) îşi tocmeşte lăutari, îşi caută cântăreţi şi jucători, îşi alege vornici, (vornicei, vătăjei sau chemători la nuntă, — un fel de cavaleri de onoare dela oraş), colăceri, conăcari, ce sunt urători cari zic conăcării sau oraţii de nuntă; apoi bucătărese (în Ardeal şocătiţe), stolnicese (femei ce aşează masa), (în Oltenia e şi pochinzăreasa — o babă care ia în primire zestrea şi o duce la casa mirelui), vornicese, vătăjite, ce sunt femei nuntaşe, care primesc musafirii, îi înveselesc cu glumele, cântecele şi jocurile lor. Vornicceii sunt aceia cari fac chemările sau poftirile; cum am zice, invitaţiile la nuntă. Gătiţi sărbătoreşte, cu „floarea de nuntă" la piept, ori la pălărie (sau căciulă), cu băţul sau toiagul de vornicel împodobit cu panglici, batiste sau ştergare, merg cu plosca să poftească nuntaşii.

Nunta întăreşte actul căsătoriei, care e un contract ce poate fi făcut din interes, fără dragoste şi fără voe bună. Intregul ceremonial se desfăşoară sub sute de priviri martore, părtaşe unei bucurii împreună, ca să mişte sufletele celor ce se însoţesc, să-i lege prin nevăzutele fire ce le dau clipele gustate în dragoştea şi voioşia tuturora. Pe lângă binecuvântarea bisericii, datinile de nuntă vâră în sufletele tinerilor căsătoriţi încrederea că întovărăşirea lor este pentru totdeauna, ca un drum fără întoarcere. Bună oară ,miresei i se spune că se va întoarce acasă la maică-sa

Când o face plopul nuci
Şi răchita mere dulci.

Nunta românească de ţară se desfăşoară deasupra vieţii de toate zilele, într'o lume care e pe jumătate închipuire de poveste şi în care persoanele părtaşe vorbesc în limba nemuritorilor: în versuri şi în cântec. Totul este transfigurat, ca să încânte şi să mişte. Totul se înveştmântează pentru măreţia clipei: biserica, casa, curţile, uliţele, oaspeţii poftiţi, ba şi chiar nepoftiţi. (Pe vremea lui Cantemir Vodă cărturarul, cum mai e pe alocurea şi astăzi, dela casa miresei, la a mirelui, alaiul de nuntă mergea printr'o alee de bră-

---

[1]) Să lăsăm deoparte numirea ucraineană de „druşce" obişnuită în Nordul ţării.

duţi). Intră în alai, împodobiţi: caii, boii, vitele de zestre, căruţele, ce duc zestrea şi nuntaşii. Parcă şi natura ia parte la sărbătoare. Intr'un cântec de nuntă ardelenesc, e vorba de un măr, care a înflorit şi a rodit la nunta ce se prăsnueşte azi; căci a venit „aburi din Rai şi boare de Mai", a strălucit soarele mai tare şi a copt merele de nuntă. Naşul le culege şi le împarte [1]) :

1. Cel cumătru mare,
Mândru măr mai are;
Măr mândru 'nflorit
Cu flori de argint;
D'aburea din Rai
Boarea cea de Mai,
Măru-mi legăna,
Măr din flori făcea.
2. Roua 'nroura,
Soare strălucea,
Merele creştea
Şi mi le cocea;
Vântul s'abătea,
Măru-mi legăna,
Merele pica
Şi nu se zdrobea.

3. Că erau de aur
Ca puiţi de graur.
Toţi se minunau;
Naşu-aşa grăia:
— „Merele mai mici,
Fie la voinici;
Cele mijlocii,
Fie la cuscrii ;
4. Merele mai mari,
Fie la cerfari;
Mărul cel mai mare,
I-al miresei, care
Astăzi se cunună,
Cu inimă bună.
Mulţi ani să trăiască
Şi să se'nmulţească!".

Soarele îşi trimite binecuvântarea de sus pe ploaia de raze. Iar de cumva cerul s'a posomorît, şi nuntaşii sunt posomorîţi; nunta şi-a pierdut din veselia ei obişnuită. In oraţii şi cântări, mirele este asemuit feciorului de împărat, soarelui, luceafărului; iar mireasa fetei de împărat, lunei, stelei, unei flori... O întrebare, un răspuns, o vestire, o poftire, un dar, se învălue în gingăşia viersului, ori când e cazul, în gluma ascuţită a strigăturei. Depozitarii datinilor satului, cu darul ce-l au dela Dumnezeu, fac să freamăte sufletele, dela lacrima duioşiei până la râsul sănătos şi plin.

Altădată, desfătările de nunţi se ţineau lanţ, cu zilele, într'un clocot de viaţă din belşug risipită ; de unde au rămas vorbele : „Nuntă de pomină... nuntă ca'n poveşti". „Nunta Zamfirei" (poezia lui Gheorghe Coşbuc) nu e numai o închipuire de poveste, ci şi viaţă trăită:

[1]) Melodia la capitolul „In grădină".

A fost atâta chiu și cânt
Cum nu s'a pomenit cuvânt!
Și soarele, mirat, sta'n loc
Că l-a ajuns și-acest noroc
Să vadă el atâta joc
P'acest pământ!

Şi cine nu joacă la nunta Zamfirei de eri, de azi şi de totdeauna? Până şi bătrânii:

Sunt grei bătrânii de pornit;
Dar de-i pornești, sunt grei de
[oprit!
Și patruzeci de zile întregi
Au tot nuntit...

Un călător străin descrie o nuntă la Târgovişte de acum 300 de ani: „Toată noaptea dinaintea nunţii, mirele se plimbă cu prietenii călare, însoţiţi de cântăreţi şi torţe pe uliţe, iar mireasa cu prietenele în rădvane... După nuntă, la fel, se plimbă noaptea întreagă în veselii, cântece şi chiote ce ţin 2—3 zile în şir". La câte o nuntă boierească, veneau satele din împrejurimi şi depărtări şi mesele se întindeau în curţi ca să cuprindă pe cei 15.000 de oaspeţi, spune trecătorul străin.

Vârsta căsătoriei

Pe la sate, umblă vorba că sculatul de dimineaţă şi însuratul de tânăr nu strică niciodată. Cică flăcăul se însoară singur până la 25 de ani; dela 25—30 ani îl însoară alţii; dela 30—35 ani îl însoară o babă, iar dela 40 ani înainte numai dracul îl mai însoară. Urmând datina din moşi-strămoşi, cei mai mulţi dintre feciorii (flăcăii) noştri „intră în dârdora însuratului", le-a venit ceasul ursitei", „li se aprind călcâele"... între 18—25 ani.

Florile de pe isvor
Toate-mi strigă să mă'nsor,
C'ar fi prea mare păcat
Să rămân neînsurat;
Strigă floarea de pe iaz,
Să nu-mi leg de cap năcaz...

Dela 30 de ani, intră în rândul flăcăilor tomnatici (holteilor, burlacilor). Fetele îi ocolesc, pe la horă rar mai dau, fiindcă nu mai sunt în „rândul flăcăilor"; iar înțepăturile și glumele satului nu-i iartă că-au rămas „flăcăi stătuți", „flăcăi răsuflați". O chiuitură de flăcău tânăr în auzul unuia dintre aceştia:

Foicele verzi de fân,
Am rămas flăcău bătrân;
Și-aș vrea ca să mă'nsor,
Dar fetele nu mă vor;
Ci-că am cincizeci de ai (ani)
Și nu pot mânca mălai...

Floricică floare-albastră,
Toată lumea-i cu nevastă,
Numai eu ca cucu'n coastă;
Toată lumea-i cu soție,
Numai eu ca cucu'n vie.

Iată cum fetele iau la vale, prin cântece, de ele alcătuite, să facă în ciuda celor întârziați cu însurătoarea:

Frunză verde stejerel,
Când eram eu tinerel,
Care mândră mă vedea,
Porțile că-mi deschidea
Și în casă mă poftea:
— „Vino, bade, pe-acolea,
Că tu ești de seama mea".
Nume mie că-mi punea:
— „Spate late de voinic,
Buze moi de copil mic".

Frunză verde fir sucit,
După ce am îmbătrânit,
Care mândră mă vedea,
Porțile că-mi închidea:
— „Ce cați bade, pe-acolea?
Că nu ești de seama mea".
Nume mie că-mi punea:
— „Spate late cocârjate,
Buze late, lăbărțate".

Fetele dela țară se mărită îndeobște între 15—20 de ani. Spre deosebire de orășence, se mărită mai de tinere și se feresc să ia pe unul cu mulți ani mai mare. Fata are un fel de desgust de flăcăul bătrân. „Amândoi să fim de o seamă... să ne potrivim" este dorința fetelor de țară. Numai sărăcia, cusururile, îndemnul părintesc le fac să-și calce pe suflet. Rar de tot, un tânăr ia o fată mai mare ca el, ori o vădană; și asta o face tot pentru socoteli materiale. O chiuitură de fată mărturisește:

Pe bădița făr'de mustață,
Il sărut că nu mi-e greață;
Dar badea cel mustăcios,
Mustăcios, bătrânicios,
Mă sărută și scuip jos.



Pereche din Ardeal.

Cât de mult temeiu pune fata pe tinereţea viitorului soţ, se vede şi din următorul cântec din Ardeal :

Frunză verde de trifoi,
M'au cerut la maica doi:
Unul tânăr şi sărac,
Altul, bătrân şi bogat.
Pe bătrân, lasă-l la focul,
Că el îţi mâncă norocul;
Eu îi pun cina pe masă,
El mă sudue din casă;
Ii fac patul să se culce,
El mă sudue de cruce.
Dar cel tânăr şi sărac,
Imi face toate pe plac:
Eu îi pun cina pe masă,
El mă ia la joc prin casă;
Şi-i fac patul să se culce,
El mă sărută mai dulce...
Trandafir crescut în fân,
Rău îţi stă, june, bătrân...
Trandafir crescut în iarbă,
Rău îţi stă, june, cu barbă...

Allegretto — notat Gh. Fira

Iu-be ște dra - gă iu - be ște, Lea - no
Dar 'nainte te gân - dește
Că nu-i pe tec să-l câr - pești, măi, Ci e vac să
vă - cu - ești, măi.

1. Iubește, dragă, iubește,
Dar nainte te gândește,
Că nu-i petec să-l cârpești,
Ci e vac să văcuești.
2. Iubește pe cine-ți place,
Că dragostea nu se'ntoarce;
N'aștepta să te mai roage,
Prefăcută nu te face.

3. Că iubirea e din pară:
Te arde și te omoară.
Iubește, dragă, iubește,
Dar nainte te gândește.
4. Că vremea se vremuește,
Tinerețea 'mbătrânește;
Fața când s'o veșteji,
Dragostele s'or trezi.

O chiuitură de tânăr păcălit cu însurătoarea spune :

Frunzuleană și-o alună,
Decât cu căciula bună
Și cu nevasta bătrână,
Mai bine căciulă rea
Și nevastă tinerea.

Astă iarnă mă'nsuraiu,
Tinerică o luaiu:
D'o sută cinzeci de ai (ani)
Și la gât are mărgele,
Și'n gură n'are măsele.

„Fetele trecute" sunt mai multe decât holteii. Ele, bietele, n'au nici o vină ; s'ar mărita bucuroase, dar le ocolesc feciorii pentru cine știe ce pricini: urâțenie sau alte cusururi, vreo greșeală de neierat, sărăcie, ori îs de neam rău. Se mângâe că așa le este ursita, „scrisul soartei"... că "nu le-a venit ceasul" până le trece ceasul și ursita. Dar tineretul satului nu înțelege aceste suflete chi-

nuite. Petrece pe socoteala lor ori de câte ori poate, prin cântece şi strigături înţepătoare la hore, la nunţi, la şezători :

Fata care e bătrână,
Şade'n casă, ţese lână;
Că ei vremea i-a trecut,
Nu mai ştie de iubit.

Sunt şi cântece delicate care nu jicnesc simţirea fetii sfioase „ce se veştejeşte în umbră“ [1]) :

1. Frunză verde de alună,
Mă duseiu seara pe lună,
2. Să culeg o floricică,
Care mult inima-mi strică;
3. Şi s'o'ntreb, dece'n grădină
Pleacă fruntea şi suspină?

4. Eu mă plec, floarea-mi răs-
[punde:
—„O grea jale mă pătrunde!
5. Arde sufletu-mi şi geme,
Prea mă trec fără de vreme.

6. Incât nimeni nu mă vede;
Floare sunt ori iarbă
[verde?“.

Iată acuma cântece ce se cântă pe la petreceri tot în pofida fetelor nemăritate :

Allegro — notat Gh. Breazul

Foaie verde ma – tos – tat, Foaie ver- de
ma – tos-tat, In tră peţi – to – rii'n sat, Ti-chi, Ti-chi
ta, In-tră pe ţi- to rii'n sat, Ti-chi, Ti - chi - ta.

1) Melodia la capitolul „In grădină..“.

Unde-i dragoste puţină,
Lesne-i a găsi pricină.
Dragostea nu e moşie
Ca să o iei cu chirie.

Dragostea trece prin apă,
Nu-i e frică că se'nneacă;
Urîtul trece prin sec
Şi strigă: „Mă'nnec, mă'nnec!"

Dar ca să se placă şi să se iubească, tinerii trebue să aibă unele însuşiri potrivite cu dorinţele lor, pe lângă tinereţe. Ea să fie frumoasă sau măcar drăgăstoasă şi dulce, cu „lipici", să aibă pe „vino 'ncoace", pentru că:

Totdeauna fetişoara
Mărită pe fetişoara.
Ce folos de chip frumos,
Dacă nu e lipicios (drăgăstos).

Pe deal pe la Făgeţel,
Cum se plimbă un băieţel
Cu căciuliţa de miel.
Dă-mă, mamă, după el,
Că-i şi nalt şi subţirel.

Când i-a căzut dragă inimii lui, Românul nu se uită la avere ;sărăcia atunci nu-l împiedică să ia pe cine-i place. Se mărturiseşte prin strigături :

De-aş trăi cât nucul în vie,
Nu iau fată cu moşie
Să-mi poruncească ea mie.
Oiu lua-o mai săracă,
Ce i-oiu porunci, să facă.
Şi să-mi fie mie dragă;
Că de mi-o fi dragă mie,
Am şi casă şi moşie.

Decât fată cu moşie,
Urîtă şi proastă fie,
Mai bine în sărăcie.
Că de mi-o fi dragă mie,
Am şi casă şi moşie.

De urît te poţi ascunde,
Dar de dragoste n'ai unde;
Că oriunde te-ai ascunde,
Tot în suflet te pătrunde.

Frunzuliţă colelie,
Este-o toantă cu moşie;
Locu-i bun, moşia-mi place,
Dar cu toanta n'am ce face.

M'a trimis mama de-acasă
Să joc fata cea frumoasă;
Cea urîtă şeaz'acasă
Să păzească de găini,
Să nu ouă prin vecini.

Decât să'nting în unt
Şi să mă uit în pământ,
Mai bine oiu întinge'n sare
Şi m'oiu uita la soare.

Decât cu avere multă
Şi cu nevastă urîtă,
Mai bine cu puţintică,
Dar nevastă frumuşică.

Foaie verde trei cicori,
Butucoasa îmi dă flori,
Imi dă flori, da nu fiori.
Ce păcat că e prea grasă,
Nici cu asta nu fac casă.

Câte slute și buzate
Toate se vor măritate;
Săruta-le-ar pupăza
Când s'o coace cocăza.

Bate-mă, Doamne, cu bâta,
Nu mă bate cu urîta;
Că fata cu care joc eu,
A jucat și-un moș de-al meu.

Frunză verde dela noi.
Am acasă patru boi;
Dacă badea m'o lua,
Și alți patru-oiu cumpăra.

Fata popii dela noi
Are plug cu șase boi ;
Și tânjala-i aurită,
Da tot nu se mai mărită.

Altă strigătură — din partea fetelor :

Bădița de după deal
Ar veni și n'are cal.
Dar să vie și pe jos
Că l-om primi bucuros.
Frunză verde nucă seacă,
Nu-mi trebue boi, nici vacă,
Numai ochi și om să-mi placă.

Calitățile trupești ale alesei lui, Românul și le-a mărturisit și 'n cântece:

Rubato — notat Gh. Fira

Când to-ca la Sfânt I — li — e
Eu stam cu pui — cu — ta'n vi — e
O. ti — ne-am de cin - gă - toa — re
Și pe sfânta Năs - că - toa - re
Si-mi ju - ra pe Sfân - tul soa - re
Că, pe al - tul nu mai a - re.

1. Când toca la Sfânt Ilie,
Eu stam cu puicuța'n vie.
O țineam de cingătoare
Și-mi jura pe sfântul soare
Și pe Sfânta Născătoare
Că pe altul nu mai are:
2. — „Spune drept, cin'te-a [făcut,
Că frumos te-a zugrăvit:
Sprâncenată, durdulie,
Fața coală de hârtie,
Dinți mărunți mărgăritar,
Ochișorii chilimbar.
3. Cine te-a făcut pe tine,
Parcă m'a'ntrebat pe mine:
Așa'naltă și subțire,
Gură dulce peste fire,
Că ți-i trupul delicat
Și ți-i mersul legănat.

— „Mândro, spune dumneata,
Mai fragă ca gura ta
Se mai află undeva?
Mure dulci ca ochii tăi,
N'am mai văzut pe la noi".

Frunză verde fragi și mure,
Mă duseiu în cea pădure
S'adun fragi, mure s'adun,
Că-s multe, fetele spun.
Mai frumoase, prin pădure
Găsii numai două mure.

Fa, leliță Mărioară,
Ochii tăi mă bagă'n boală,
Sprâncenele mă omoară.
Pentru ochi ca murele,
Inconjur pădurile;
Pentru sprâncene'ncordate,
Umblu țara jumătate.

Lele, sprincenele tale
Mult îs făcute pe cale;
Tu le sui, tu le cobori,
Tu, cu ele, mă omori.
De n'ar fi ochi și sprâncene,
N'ar mai fi'n lume greșele.

Are sluta șase boi;
Mândra mea n'are nici doi.
N'aibă mândra nicio vacă,
Numai ochii ei să-mi placă.
Nu dau ochii mândrei mele
Nici pe boi, nici pe vițele.

Ceru-i mare, stele-s multe
Și mai mari și mai mărunte;
Dar nici una dintre stele
Nu-i ca ochii mândrei mele.

Lele, lele și iar lele
Cu basmaua pe sprincene,
Cu părul făcut inele,
M'ai răpus și m'ai uscat,
La grea boală m'ai băgat.

Și-am zis, lele, foi de foi,
Pentru ochișorii tăi,
M'aș băga argat la boi.
Simbrie nu ți-aș lua;
Dela mine ți-aș mai da.

Brândușică din livezi,
Dragi mi-s mie ochii verzi;
Nici cei negri nu-s urîți,
Da-s în dor învăluiți.

Iată o laudă a ochilor mândrei în cântec:

Foaie verde iarbă mare,
Mândra mea nu-i ca oricare;
Foaie verde d'o cicoare,
Două stele lucitoare
Are mândrulița mea
Și le poartă tot cu ea.
Și cât îi șade de bine
Când le trimite spre mine!

Pe pământ și sus în ceruri,
Am văzut eu multe feluri;
C'ale mândrei nu mai sunt
Nici în cer, nici pe pământ.

Doină — T. Brediceanu

Du- pă ochi ca mu-re- le . . . .
O- co - lii pă - du - ri - le . . . . A —
no Lea — no . . . . . și Ma -
ri- - - e Dați- mi gura nu — mai
mi . . . . e A- mi ——— e

1. *După ochi ca murele,*
Ocolii pădurile.
Ano, Leano și Marie
Dați-mi gura numai mie.

2. *După ochi ca mura coaptă,*
Ocolii grădina toată.
Ano, Leano gură dulce,
Dela tin' nu m'aș mai duce.

3. *După ochi ca sfântul soare,*
Umblu noaptea pe răcoare.
Ano, Leano, lemn uscat,
Ce-ai gândit de m'ai lăsat?

Lauda frumuseții în căsnicie; ce e înalt e plăcut; ce e mărunt, dimpotrivă:

Şi-am zis verde iarbă grasă,
Când ai nevastă frumoasă,
Şi casa ți-e luminoasă,
Lumea-ți pare drăgăstoasă,
De sărăcie nu-ți pasă.
Iară eu cu ceea slută,
Nici cerul nu-mi mai ajută;
Nici mâncarea nu-i mâncare,
Nici purtarea nu-i purtare,
Umblă ca o arătare,
Niciun Dumnezeu nu are.

— Dragu'mi-e bărbatul mare
Şi pe jos şi pe călare;
Dar bărbatul mititel,
Feri-mă, Doamne, de el!
— Şi femeia mititea,
Feri-mă, Doamne, de ea!

— Măi bădiță sprâncenat,
Unde-ai crescut așa nalt?
— Colo'n munte subt un brad.
— Măi bădiță trup subțire,
Cine te-a făcut pe tine,
Să-i dea Dumnezeu mult bine.

Nevasta frumoasă
Mi-i lumină'n casă;
Cea urîtă și grozavă
Aduce'n casă otravă.

Toată lumea de-aș umbla,
Ca bădița n'aș vedea.
Badea-i nalt ca o făclie,
L-aș cunoaște dintr'o mie.

Cele cu metehne nu numai că nu li se cere mâna, dar îs luate peste picior, la hori, prin chiuituri:

Câte fete-s cu piptare,
Toate-s strâmbe de spinare;
Numai mândrulița mea
E dreaptă ca secera.

Am o mândră albă tare
Ca și fundul de căldare;
Am nădejde c'o albi
Deodată cu bivolii.

Cine naiba-a mai văzut
Cioară neagră cu albeață,
Fată mare cu mustață?

Taci, urîto, nu striga;
Mai bine ține-ți gura.
Că ți-e mare ca și șura
Şi dinții ca secera.

De urît, m'am dus de-acasă,
Da urîtu' nu mă lasă;
De urît, m'am dus la țară,
Urîtu-i cu mine iară.
Cin' nu știe ce-i urîtu'
Poate săruta pământu';
Dar eu știu că nu-l sărut,
C'am trăit tot cu urît.

Iubii o floare de fată,
Luaiu sluta nespălată;
Când o vezi ieșind pe ușe
Cu capul plin de cenușe,
Te'nfiori și-ți faci cruce,
Noaptea cu ea să nu te apuce.

Frunză verde de alună,
Suflet de nevastă bună,
Ce ții mâna tot la gură?
Nu ți-s dinții de-o măsură?

Subțirică-i mândra mea
De trei ori ca putina;
De mijloc n'o poți cuprinde,
Nici în brațe n'o poți prinde.

Mi-ai strigat o strigătură
Și-ai făcut spume la gură;
Da eu câte am strigat
Și pe nimeni n'am scuipat.

Nu mai rânji, măi fată, dinții,
Că se sperie toți sfinții;
Că de-i mai rânji odată,
Sar și sfinții să te bată.

Bată-te Dumnezeu, lele,
Ți-s buzele subțirele
De trei degete de-a mele;
Și ești frumoasă la gură,
Ca și vaca dela sură.

Mă uitaiu eu la avere,
Vai de păcatele mele!
S'a dus sluta în ocol
Desculță, cu capul gol;
Vitele s'au speriat
Și-au fugit până' au crăpat.

Cântece de veselie când cineva (un bărbat) vrea să petreacă pe socoteala unei neveste urîte. Nu numai urîtul trupesc este respingător și antipatic, ci și cel sufletesc:

Venii seara dela sapă
Ostenit și plin de apă
Și-am găsit pe toanta'n vatră,
Despletită, desmățată:
Veni toanta pân' la ușă
Cu capu' plin de cenușă.
Unde-o văd cu capul gol,
Fug caii din ocol,
Fug vacile din obor
Și viței până mor.
— Leagă-te, toanto, la cap,
Că mă lași de tot sărac.
Ptru! ptru! vițel bălțat
Să te prind de lanț, legat;
Tot l-ai rupt și ai scăpat!

Andantino — notat B. Anastasescu

Foaie ver de și iar ver-de Foaie
ver-de si iar ver-de Ceam iubit nu se mai ve-de,
Nei-că, nei-cu - li-ță, of! Ce-am iubit nusemai
vede Of! și iar of!

1. Foaie verde și iar verde (bis)
Ce-am iubit nu se mai vede,
(Neică, neiculiță!)
Ce-am iubit nu se mai vede.
(Of! și iar of!)

2. Foaie verde, foaie lată, (bis)
Am iubit o diamantă
Și-am luat o slută toantă.

3. Foaie verde, foaie lată, (bis)
Că mănâncă nespălată
Și se culcă ne'nchinată.

4. Foaie verde baraboi, (bis)
Mi-a dat socru-meu doi boi
Și pe toanta dinapoi.

5. Eu dau șease înapoi (bis)
Să-și ia toanta dela noi
Și pe toanta dinapoi.

6. Măcar să-mi dea doisprezece,
Eu cu toanta n'oiu petrece,
Eu cu toanta n'oiu petrece.

1. M'aș duce și eu la nuntă,
Dar mi-e nevasta cam slută.
Mă duseiu la verii mei,
Stau nevestele cu ei.
Iară eu cu ciuma mea,
Scapă-mă, Doamne, de ea!

2. C'am avut și doi purcei (bis)
Și-au murit de răul ei. (bis)
Se bagă tocma'n obor, (bis)
Fug și boii de s'omor. (bis)

Poco rubato — notat N. Ursu

M'aş duce şi eu la nuntă, Dar mi-e ne- vas — ta cam slută. Mă ui- tai la ve — rii mei: Stau ne - veste - le cu ei. Da-ră eu cu nea - gra mea, Scapă - mă, Doam — ne, de ea

3. Rupse boii funia (bis)
Şi trecură Dunărea. (bis)
Na, na, na Joiana, na!
Că nu-i asta moartea ta,
Ci este netoata mea.
Na, na, na Joiana, na!

Urîtul de e urît,
Poartă-se şi premenit,
Mândrei tot îi e urît.
Frumosul de e frumos,
Poartă-se şi trenţăros,
Mândrei tot-i drăgăstos.

Scobori, Doamne, pe pământ
Să vezi lumea ce-a făcut:
Desfăcut-a doi drăguţi
Şi legat-a doi urîţi.

Frunzuliţă lemn spinos,
De ce n'a lăsat Christos
Să ia frumos pe frumos,
Să trăiască drăgăstos?
Să ia urît pe urît,
Să trăiască amărît?
Foaie verde fir sucit,
Dumnezeu a potrivit
Să ia frumos pe urît,
Să trăiască afurisit;
Să ia urît pe frumos
Să trăiască mănios.

De cât cu argint în ladă
Şi cu nevastă neroadă,
Mai bine cu ladă seacă
Şi cu nevastă să-mi placă.

Urîtul unde coseşte,
Floarea'n crâng se vestejeşte,
Vine iarna, viscoleşte.
Dragostea unde s'adună,
Tot soare-i şi vreme bună,
Poţi să strângi fânul pe lună.

Alege tânărul fata frumoasă, dar şi fata alege. Frumuseţea bărbatului nu-i o podoabă de preţ ca la femee. Ea se mulţumeşte când „bărbatul e puţintel mai frumos decât dracul“, dar are alte calităţi:

Dă-mă, maică, cui mă place!
De n'are casă, şi-a face;
C'om munci o lună, două
Şi ne-om face casă nouă;
Şi-om munci un an şi doi,
Ne-om face şi car şi boi.

Frunză verde muşeţel,
Geaba-i omul frumuşel,
Dacă nu-i nimic de el.
Geaba e omul voinic,
Dacă nu-i bun de nimic!

Ia iubesc şi eu o fată
Cum iubeşte lumea toată.
Dar mândruţa ce iubesc,
Este după cum doresc:
Pe faţă nu se boieşte,
Când vorbeşte te sfinţeşte,
De toate se îngrijeşte
Şi pe nimeni nu bârfeşte...

Ce mi-i drag mie pe lume?
Măru roşu dela vie,
Bădiţa de omenie;
Şi mi-i drag pomu' cu prune
Şi omu' cu vorbe bune;
Şi mi-i drag nucul cu nuci
Şi omul cu vorbe dulci.

Portretul mândrului visat de fete este zugrăvit astfel:

Pe mândrul de l-ai vedea,
Tu să mi-l cunoşti aşa:
Feţişoara lui,
Spuma laptelui,
Mai de'n sus de gurişoară,
Trasă-i neagră mustăcioră;

Ochişorii lui,
Mura câmpului.
Mai în sus de ochii lui,
Scrisă-i pana corbului.
In faţa obrazului,
Scrisă-i floarea macului.

Unele fete sunt prea orbite numai de frumusețea alesului inimii şi nu-i văd lipsurile şi cusururile. Mamele le trag luarea aminte:

Fata mamei, nu te duce
După cel cu gura dulce;
Nici după omul frumos,
Când frumosu-i lenevos
Şi tu n'ai niciun folos.

Frumosul e de multe ori uşuratec, lăudăros, nestatornic ca un fluture ce umblă din floare în floare:

Tot iubitul are un dar,
Că-i și dulce și amar.
Tu te uiți la bun și rău,
Că nu știi care-i al tău;
Uită-te pe cin' iubești,
Căci ca mâine te căiești.

Iubește, fată iubește,
Dar bine te socotește;
Nu iubi pe fiecine,
Că-ți faci neamul de rușine;
Să iubești un om frumos,
Să-ți fie neamul fălos.

Floricică de pe coastă,
Cum mi-i mintea fetii proastă!
Eu grăesc cu dânsa'n șagă,
Ea gândește că mi-i dragă.
Eu grăesc de ce știu eu,
Ea gândește c'am s'o ieu.

Prin alte cântece, dacă femeia își arată dragostea față de omul frumos, îl blestemă câte odată, dar îl și iartă:

Allegretto

Mandruță cât îi trăi, Mandruța, mân-
Om frumos tu nu iubi " "
druță druță Că frumosu-i bun de fală,
" " Te desmiardă pân' ten-sa-lă
Mândruță, mândruță. Mândruță, mândruță

1. *Mândruță, cât îi trăi,*
Mândruță, mândruță,
Om frumos tu nu iubi!
Mândruță, mândruță.
Că frumosu-i bun de fală,
Te desmeardă pân' te'nșală,
Mândruță, mândruță.

2. *Niciun om frumos pe lume*
Nu mai are gânduri bune;
Da-ți grăește tot de bine,
Numai cât îi lângă tine.

Unde, Doamne, ai mai văzut
Garduri mari fără proptele,
Om frumos fără greșele?
Unde, Doamne, ai mai văzut
Gard bun nestreșinit,
Om frumos și negreșit?

3. *Și de merge în altă parte,*
Dorul tău nici când nu-l
[arde.
Că frumosu' tot iubește
Toate câte le'ntâlnește.

4. *Astăzi una, mâine două*
Și poimâine opt și nouă.
Nu gândi, fetico, zău,
Că frumosul e al tău.

5. *E al tău cât te sărută;*
Dacă pleacă, el te uită;
Și-apoi câte fete vede,
După toate se repede.

Nu-i bine, Doamne, nu-i bine:
Nu-i bine de om frumos,
Intră'n pământ păcătos.
Nu-i bine, Doamne, nu-i bine:
Nu-i bine de om urît,
Intră'n pământ amărît.

Dar Românul are o părere a lui despre frumos, când spune: „Nu e frumos ce e frumos, ci e frumos ce-mi place mie". Când cineva nu se simte, nu ştie să-şi puie în valoare frumuseţea prin grija ţinutei, a îmbrăcămintei ,a curăţeniei, nu-i „stă bine" fie cât de frumos. Sunt fete şi flăcăi îmbrăcaţi simplu, fără podoabe, dar cu gust, se poartă simţiţi şi curaţi, le stă bine :

Nu-i frumos cine se ține,
Ci-i frumos cui îi stă bine;
Nu-i frumos cin' se gătește,
Ci e cui se potrivește.

Omul frumos și îmbrăcat,
E ca grâul cel curat;
Omul hâd cu haine bune,
E ca grâul cu tăciune;
Om frumos cu haine rele,
Tot îi stă bine cu ele.

Poate fi tânăr cât de frumos, dacă o fi firav, fără multă vlagă, dacă nu e arătos, nu place fetii. Să fie chipeş, voinic, să aibă

o ţinută mândră, să ştie birui în viaţă şi să facă isprăvi, să aibă toate semnele sănătăţii şi ale puterii. Intr'un cântec de miliţie, fetele se plâng că le-a plecat floarea tineretului şi au rămas în sat numai cu sfrijiţii (tigorile):

Moderato — notat P. Vovcă Soroca

La fân - tâ - na, la fân - tâ - ni — ța de pia - tră S'au strâns feti - țe - le roa — tă Se'ntrea - bă u - na pe alta:

1. La fântâna, la fântânița de
[piatră,
S'au strâns fetițele roată,
Se'ntreabă una pe alta:

2. — „Ce să facem, noi,
[surate?
S'au dus flăcăii'n armate,
Rămânem nemăritate.

3. Și-au rămas tigorile
Să ne'ntindă horile,
Să ne poarte florile.

4. Decât floare la tigoare
In zile de sărbătoare,
Mai bine p'o apă mare.

5. Că pe apă 'mbobocește,
Imbobocește, înflorește;
La tigoare vestejește.

6. Să rugăm pe colonei,
Să dea drumul la flăcăi
Să ne măritâm cu ei!".

Voinicul dă femeii încredere şi siguranţă, că va trece peste greutăţile vieţii; căci,

Voinicul e cu noroc
Și cu dânsul, treci prin foc.

Ea:
— *Dragu mi-i bărbatu mare*
Şi pe mers şi pe cărare.
Dar bărbatu mititel,
Feri-mă, Doamne, de el!
El:
— *Şi femeia mititea*
Feri-mă, Doamne, de ea!

Sfiosul, cel lipsit de curaj, fie şi frumos, nu pune stăpânire pe inima fetelor ca bărbatul „cruce de voinic". In cântecele bătrâneşti (baladele), femeia îşi alege de bărbat dintre cei ce o iubeşte, pe acel ce învinge într'o luptă dreaptă, voinicească; iar în baladele dunărene (Iana Ghizuleana, Rada), pe acel ce trece Dunărea înnotând, buzdugan ţinând, dela un mal la altul şi îndărăt. Ce nu făgădueşte căpitan Matei frumoasei Rada să-l aleagă pe el !?

Blană lungă, moale
Cu samur în poale,
Şi un aşternut
Cu aur ţesut...

Dar Rada îi răspunde :

Căpitan Matei,
Mă vrei, nu mă vrei;
Cât eşti de bogat,
Nu mi-i fi bărbat;
Că ţi-e barba sură
Şi n'ai dinţi în gură.

Bărbat oiu lua,
Care s'a afla
Dunărea s'o'nnoate
Ridicând din coate,
In picioare stând,
Buzdugan purtând.

Nici căpitanul, nici alţii nu s'au încumetat să treacă Dunărea cum dorea Rada cea frumoasă. Numai „un argăţel, tânăr voinicel" a trecut Dunărea în picioare, înnotând în coate şi purtând buzduganul şi iar se întorcea. Radei îi crescu inima când văzu pe acest tânăr viteaz:

Vin voinicule!
Pe tine te vreau
Bărbat să te iau;
Că-i o zicătoare
De însurătoare:
„Cine bate Dunărea,
Nu mi-l bate muierea“.
(V. Alecsandri)

Românul dela țară ține la frumusețea lăsată de Dumnezeu, fără dresurile aduse dela oraș. De fetele care își schimonosesc fețele cu sulimanuri, își bat joc, mai ales când ele nu-s curate și nu se poartă cum e portul satului, când se „coconesc". Pentru cele murdare și sulimenite, flăcăii au desgust și le aruncă batjocuri în cântece și în strigăturile de joc:

Mândruță, odorul meu,
Rău ne potrivim noi, rău.
Tu te dai cu suliman,
Când mă vezi că port suman.

Fetițo de pe cel plai,
Mofturoasă tu erai
Și frumoasă te credeai,
Nici o ceapă nu plăteai.
Acuma te ruminești,
Două cepe nu plătești;
Căci fetițele pudrate
Parcă-s cepe degerate;
Și sunt dragi flăcăilor
Ca uliul găinilor.

Fetele din satul nost'
Tot umblă după frumos;
Dar frumosul nu-i pe ele,
Ci-i în târg la ruminele.

Am un plug cu patru boi,
Astă vară vânduiu doi
Să-mi iau rochie și colan
Și-o litră de suliman.

Foaie verde de trifoi,
Așa-i moda pe la noi:
Fetele îs împudrate
Și cu anii nespălate.

Care fată-i ruminită,
Trebuiește ocărîtă,
Cu ocară țigănească,
Să nu se mai ruminească.
Fata care-i ruminită,
Ii cu dracul potrivită.

Nu ești, mândră, așa frumoasă
Cum te țin ai tăi de-acasă;
Că ești albă de-albele
Și roșie de ruminele.

Nu te uita, lele, hei!
Nu te uita'n ochii mei.
Nu ești albă de frumoasă,
Nici ești roșie de grasă,
Ci ești albă de nălbele,
Roșie de ruminele...

Te cunoști, lele, pe frunte,
C'ai pus ruminele multe!
Nu mai da cu 'mpudrături,
Că intră prin zbârcituri.
Nu știu cum naiba le-ai pus
Că pe nas nu ți-au ajuns.

Frunză verde baraboi,
Aste fete nu-s de noi;
Aste fete-s văruite
Și cu noi nu-s potrivite.

Foaie verde trei lalele,
Lelița Ioana, lele,
N'are 'n gură trei măsele,
Dar se dă cu ruminele.
Degeaba se tot boiește,
Că tot nimeni n'o'ndrăgește.

Coconiță dela țară
Care n'ai ce pune'n oală,
Nu mai da cu 'mpudrături,
Că intră prin zbărcituri;
Mi-ești tânără, știi colea
Deodată cu soacră-mea.

Mândra mea cea harnică
In poale se'mpiedică;
Nu iese nici la vecini
Și face la rugăciuni,
Să-i vie apa la ușă,
Să se spele de cenușă.

Te-am urît de-acum un an,
Fiindcă-ți dai cu suliman
Și nu te-ai lăut de-un an.
Pune oala și-o căldare
Să te speli și pe picioare.
Dacă vrei să ai cătare,
Fii curată, fată mare.

Andante

Da — ca'i ști, da — ca'i cu — noa — ște
Dra-go-stea d'un' se na-ște : De la ochi,
de la sprîn-ce-ne, De la bu —
ze sub-ți-rele.

1. Dac'ai şti, dac'ai cunoaşte
Dragostea de un' se naşte!
Dela ochi, dela sprâncene,
Dela buze subţirele.

2. Dela mânuţe curate
Şi picioarele spălate;
Dela gâtul cu mărgele,
Juca-s'ar neica cu ele.

3. Şi începe cu fiori
Duminica pe la hori;
Vara pe dealuri cu flori,
Iarna pe la şezători.

4. Urîtul de un' se naşte?
Din picioare nespălate
Şi din poale necurate
Şi din cozi nepieptănate.

Ia săriţi feciori mai des
Să mutăm fântâna'n şes,
Să se spele fetele,
Că-s negre ca nopţile.

Şedeţi fete pe gunoi,
C'or veni flăcăi la voi
Cu căruţa cu trei cai,
Când o fi Crăciun în Mai.

Ieşi leliţă din bordei
Cu pantofi de mii de lei,
Cu catrinţa toată fir,
Mămăligă niciun fir.

Asta-i fata lăudată,
Cu casa nemăturată
Şi la păr nepieptănată.
Că-i plin pieptul de mărgele
Şi în degete inele.

La leliţa pe cercei,
Doi păduchi îs voinicei;
Pe cărarea capului,
Ii cireada satului...

Lelea-i cu panglice late
Şi cu cofe nespălate;
In lăuntru cu bureţi,
Pe afară cum le vezi.

Uitie lelea la portiţă,
Gura-i umblă meliţă,
Pe toţi de rele vorbeşte,
Da de ea nu se'ngrijeşte.
Lasă, lele, vorbele
Şi-ţi spală catrinţele;
Frunză verde calonfir
Că nu se mai vede fir,
Căci de când ţi le-ai ţesut,
Apă ele n'au văzut...

Credinţa stă la temelia dragostei peste trecătoarea orbire a ochilor. Zice fata către alesul ei:

Iubeşte-mă, neiculiţă,
Dacă ştii că ai credinţă;
Dacă nu, neicuţă nu,
Ia-ţi căciula şi te du.

Inşaua-ţi murgul şi aleargă
Şi-ţi caută altă dragă,
Mai înaltă, mai subţire,
Nu ca mine grea de fire...

— *Sara bună, mândra mea,*
Eu mă duc, tu-i rămânea.
Iară de-oiu veni vreodată,
Te-oiu găsi, știu, măritată;
Măritată, cu bărbat,
Pe mine mi-i fi uitat.

— *Bade, bădișorul meu,*
Șapte ani de nu-i veni,
Eu pe tine te-oiu dori;
Vino negru cum e tina,
Mi-i fi drag ca și lumina;
Vino negru cum e lutul,
Mi-i fi drag cu sufletul...

Indeobşte, feciorii aleg fete de frumuseţe mijlocie, dar şi cu alte calităţi decât numai cele de frumuseţe, căci zice o vorbă: „Şi frumoasă şi mintoasă şi de vreme acasă, nu se poate“.

Măi feciorilor din lume!
Ascultați-mă pe mine:
N'alegeţi fete frumoase,
Că nu-s bune pentru case.
Luaţi fete mai bătrâne,
Că-s mai bune gospodine.
Ascultaţi și-ţi face bine
Şi nu veţi păţi ca mine.

Nu luaţi fete bogate,
Că de bani nu-ţi avea parte;
Ci luaţi mai sărăcuţe,
Că-s mai bune la căsuţe.
Nu vă uitaţi la avere
Că n'aduce mângâiere;
Că averea trece dealul
Şi tu rămâi cu amarul.

Se tângue fata că prea a umblat după frumos şi n'a ales pe cel cuminte:

Frunză verde de hamei,
Mult le-am spus ochilor mei,
Să nu fie lăcomoşi
După oamenii frumoşi.
Eu le-am spus, ei nu m'ascultă,
Tot după frumos se uită;
Plângeţi ochi şi lăcrămaţi,
Dacă seama nu luaţi.

Că v'am dat lumea 'nainte
Să v'alegeţi om cuminte.
Dară voi ce v'aţi ales?
Ce-a mai rămas de cules:
Rădăcina florilor,
Urîtul feciorilor.

Un vis de fată mare cuprinde această frântură de cântec. Alesul ei este fericit, dacă pe lângă altele, este împodobit precum rosteşte cântarea:

Cine tace,
Rău mai face
Şi acela de-om nu face;

Bun de gură şi cântat,
Are trecere în sat;
Bun la joc şi la muncit;
Dumnezeu l-a fericit.

Zice o vorbă bătrânească: „Când te însori, să te însori, iar nu să te măriţi”. Românul caută ca nevasta lui să nu fie mai presus de el; altfel îl pune sub papuc şi-i comandă ca unei slugi:

De-aş trăi o veşnicie,
N'aş lua fată cu moşie;
Căci aceea cu moşie
Are multă fudulie.
Foaie verde şi-o lalea,
De'nsurat m'aş însura,
Nici urîtă n'aş lua;
Nici urîtă, nici frumoasă,
Numai ca să ţină casă;
Nici frumoasă nici urîtă,
Numai să fie plăcută.
Nici frumoasă, nici prea bună,
Că ţi-o ia altul din mână.

De'nsurat m'aş însura,
Nici urîtă nu mi-aş lua,
Nici frumoasă nu prea, prea,
Nu eşti sigură de ea;
Că frumoasa prea mult place
Şi prea mulţi prieteni face;
Nici frumoasă, nici urîtă
Numai să fie plăcută.

Asta-i mândra ce-o să-mi placă:
Frumuşică şi săracă,
Să m'asculte şi să tacă,
Decât una mai bogată,
Năzuroasă şi buzată.
Nici săracă, nici bogată,
Numai mie ca să-mi placă;
Nici bogată nu-mi prea vine
Să poruncească la mine.
Mai bine una săracă,
Când oiu spune „fă!“, să facă
Şi din gură o să tacă.

El ştie că frumuseţea trece ca floarea. Femeia lui trebue să aibă şi alte daruri cu care să ţină o casă. Să fie cuminte, înţeleaptă:

Frumuseţea veştezeşte,
Mintea bună tot sporeşte.
Nevasta cu mintea bună,
E bărbatului cunună.

Fiindcă „nimeni nu întreabă de casa frumosului, iar la casa

vrednicului toată lumea întoarce capul", Românul își caută tovarășă harnică și gospodină, vorba cântecului:

Frunză verde colelie,
De-i vrea să-ți alegi soție,
Du-te acasă și ochește
Și-i vedea-o ce plătește:
De-i vedea lada'ncărcată,
Ia-o, mă, că-i bună fată;
De n'avea nimic pe ladă,
Las-o la mă-sa să șadă.

Leneșele, ușuratecele, fudulele, prea jucăușele, sunt biciuite, precum aflăm din aceste strigături:

— Hai, nevastă, la prășit!
— Valeu, rău m'am îmbol-
[năvit!
— Hai, nevastă, la băut!
— Bogdaproste, mi-a trecut!
— Du-te, nevastă, la tors!
— Valeu, boala m'a întors!
— Hai, nevastă, la mâncare!
— Unde-i lingura cea mare?

Am o mândră ca și-o cruce,
La cosit nu-o pot duce;
Dimineața-i roua mare
Și se udă pe picioare.
De-aplecat, nu se apleacă,
Cică o doare de o seacă;
Până ce face-o legătoare,
De trei ori cată la soare.

Mi-am luat și eu nevastă,
Vai și amar de casa noastră!
Eu o mân după surcele,
Ea-mi aduce floricele;
Eu o mân să facă foc,
Ea mă chiamă ca să joc.

Asta-i fata lăudată,
Cu casa nemăturată,
Cu gunoiu mult după ușă,
Vatra plină de cenușă.
Puneți boii la patru care
Și scoateți gunoiu afară.

Foaie verde de pelin,
Haidem, mândro, să sărim,
Că la joc ne potrivim,
Da la lucru ne codim.

Mândră 'naltă și voinică
Doarme lângă mămăligă;
Mămăliga fierbe'n oală,
Ea cu somnul se omoară.

1. — Mă femeie și-a mea
[dragă! (bis)
Coaptă-i cânepa'n ogradă
Și tu stai pe pat bolnavă.

2. — Măi, bărbate și-al meu
[drag (bis)!
Ia tu coasa și-o cosește,
De boală mă mântuiește.

3. — Măi, femeie, hai la plug!
(bis)
— Ba, bărbate, boii 'mpung
(bis)

4. — Măi, femeie, hai la sapă!
— Ba, bărbate, că-s bolnavă.
Măi, femeie, hai la fân!
— Ba, bărbate, că mă'nspin.

Poco rubato — *notat S. Drăgoi*

Măi fe – me – ie și-a mea dra – gă

Măi fe – me – ie și-a mea dra – gă —

Coaptă-i câ — ne — pan o – gra — dă

Și tu stai pe pat bol – na – vă

5. — Măi, femeie, hai la târg! (bis)
— Stai, bărbate, să mă'nschimb (bis)

6. — Măi, femeie și-al meu [drag, (bis)
Dacă vrei să ai avere,
Las'o dracului ședere.

7. — Măi, bărbate și-al meu [drag,
Dacă vrei să ai muiere,
Dă-o dracului de-avere.

1. Frunză verde ș'o lalea, mă! (bis)
Harnică-i mândruţa mea, [mă!
Harnică naiba s'o ia, mă!

2. Se scoală de dimineaţă,
Pân' la prânz abia se'ncalţă.
Şi-şi ia sapa la spinare,
Moţăie în drumu' mare.

3. De-ai ști toarce la fuioare
Cum știi bate din picioare,
(Căci) dintr'o sută de fu- [ioare,
Mi-ai făcut o ștergătoare...

Molto rubato — notat S. Drăgoi

Frunză ver — de ș'o la — lea — mă,
Frunză ver-de ș'o la — lea — mă!
Harni-că-i mândru-ța mea. mă — Har — ni —
că nai — ba ș'o la — mă!

Găsi-l-ar sughiț și tuse
Pă-l de face furci și fuse,
Că la treabă mă tot puse.

La horă mă'ndes, mă'ndes,
La răsboiu nu pot să țes;
Pân' țesuiu un cot de pânză,
Mâncaiu un burduf de brânză.

La mândruța jucăușă,
Stă gunoiul după ușă;
La mândruța'n joc bărbată,
Curtea stă nemăturată;
La mândruța'n joc voinică,
Spală oala tu pisică;
Toată ziua se oglindă
Și gunoiu-i până'n grindă;
Hai s'aducem car cu boi
Să mai scoatem din gunoi.

Când s'ar țese pânza'n baltă,
Fără ițe, fără spată,
Ar țese și-a mea netoată!

Lelea-i mică,
Subțirică,
Harnică ca o furnică;
Și iubește
De pârlește,
De-aceia nu poate crește.

Omu'n lume multe vede:
La casa cu patru fete
Și fântâna sub perete,
Apă'n cofă nu se vede,
Câinele moare de sete.

Mândra care-o am acuma,
Harnică e, bat-o bruma!
C'a luat de jos o prună
Și-a zăcut de boală o lună;
Și-a ridicat un bostan
Și-a bolit din greu un an.

Mândră pieptar zugrăvit
Cu cuptorul nelipit;
Pe sub vatră,
Câinii latră;
Pe sub horn,
Motanii dorm.

Draga mamii Mariucă,
Cum mănâncă, cum se culcă;
Cum se scoală, iar i-i foame;
Cum mănâncă, iar adoarme.

Invârteşte-te leicuţă,
Dacă ştii că-mi eşti drăguţă,
Şi te'nvârte'ntr'un picior,
Dacă ştii toarce fuior;
Şi te'nvârte'ntr'amândouă,
De ştii ţese pânză nouă.

Mândra mea s'a'mbolnăvit,
C'a spălat aseară un blid.
Mândra mea zace de boală,
C'a spălat aseară o oală.

Flăcăii se feresc de fetele prostănace, toante, nesimţite, chiar când au zestre. Fetele, la fel, de flăcăii cei nătângi şi blegi. Să auzim spovedaniile lor :
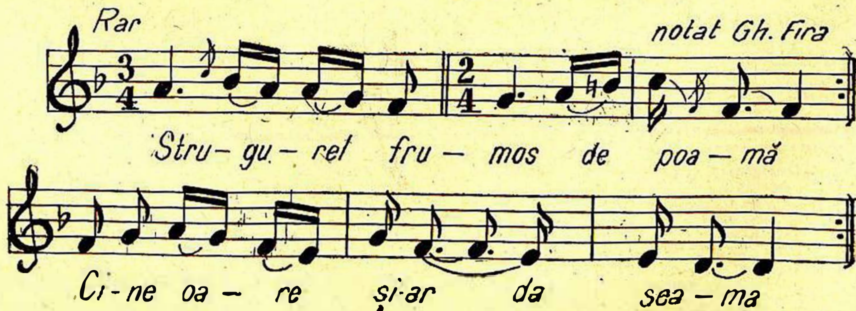
Dacă vrei, mândro, să-ţi spui
Câte blide ai în cui,
Trei cu blidu mâţului:
Unu'n cui, unu subt pat,
Da niciunu nu-i spălat,
Iar al mâţului e spart.

Fetele din satul nostru
Nu ştiu zice „Tatăl Nostru"
Şi mănâncă nespălate
Şi se culcă ne'nchinate.

Sus, băieţi! dacă-aţi mâncat
Lapte dulce cu păsat
Şi păsatul nepisat,
Laptele nestrecurat.

Foaie verde şi-o gherghină
Rage-o vacă într'o grădină;
Iese toanta şi mi-o'ngână.

Uite, Doamne, ce-am ales,
Am ales până-am cules:
O grăsuliţă de fată
Şi bogată şi netoată,
Ce-mi dă blidul nespălat
Şi lingura de subt pat.



1. Strugurel frumos de poamă
Cine care și-ar da seama?
2. Numai unul Dumnezeu
Imi știe necazul meu,

3. Că măicuța mea m'a dat
Unde eu n'am căutat;
4. Că măicuța m'a trimes
După cine nu-i ales:

5. Dup'un tont, dup'un nătâng
Și de asta'ntr'una plâng.

Altă podoabă de fată mare este modestia și cuviința; să nu se țină mândră, să nu fie fudulă, să nu se creadă mai mult decât este, să nu fie poftitoare pentru lucruri ce nu-s de nasul ei. Altfel biciul flăcăilor le plesnește peste obraz și nici măritișul așteptat nu vine atât de repede. Când au prilej, și ele se răsbună pe câte unul ce face pe domnișorul:

Foaie verde de trifoi,
Așa-i moda pe la noi:
Feciorii-îs domnișori
Și părinții cerșetori.

Marițică din bordei
Cu iie și cu cercei,
Cu iie și cu ilic,
N'are pâine nici un pic.

Hopa, țopa, uite-o lele
Ce dă vaca pe mărgele,
Pe mărgele, ruminele,
Și vițica pe-o oglindă;
Tot se uită și se strâmbă
Să vadă câtu-i de mândră.

Ce te ții, mândră, măreață,
Doar nu ești ruptă din ceață?
Ce te ții așa de bună,
Doar nu ești ruptă din lună.
Mumă-ta-i poale 'nădite,
Tată-tău opinci cârpite.

Mândruța cu bani pe frunte,
Ar mânca n'are de unde;
N'are pită nici un pic,
Nici mălai, în sac nimic.
Că tot și-a vândut din casă
Să-și ia rochii de mătasă,
Și basmale ciucurate
Să n'o'ntreacă celelalte.

Lasă fată fudulia,
Las'o'ncolo la pustia,
Că cine se fudulește,
La părinți îmbătrânește.

Frunză verde nuci amare,
Tu te crezi frumoasă tare;
De te vezi într'o fântână,
O să fugă o săptămână.

Tropa, tropa pe podele,
Că cismele nu-s a mele,
Că-s din sat de căpătat,
Mulțumim cui mi le-a dat,
Că mi-am făcut „cinste“ 'n sat.

Vai de mine, mulţi suntem!
N'avem fete să jucăm.
Fete-s multe şi destule,
Dar de noi se ţin fudule.
Care fete-s mai fudule,
La boieri la barabule (cartofi)
Care-s fete de bogat,
La boieri la adunat.
Care-s fete mai de soi,
La boieri la păpuşoi.

Lelea cu şalu'ndoit,
Badea cu suman cârpit
Doamne, bine s'au lovit!
Şi-a veni luna lui Maiu
Şi-a da şalul pe mălaiu.
Şi-a veni luna cea mare
Şi-a da şalul pe mâncare.
Şi-a veni luna cea mică
Şi-a da şalul pe nemică.

La fetiţa cea frumoasă
Să nu fie oglindă'n casă;
Că tot şade la oglindă
Şi gunoiu-ajunge'n grindă.

Foaie verde şi-o lalea,
Când erai drăguţa mea,
Te purtai tot premenită,
Aveai casa văruită,
Bătătura curăţită.
De când, mândro, te lăsaiu,
Găsii casa grajd de cai
Şi portiţa mucegai...
Rău puică mă ofticaiu!

Eu la joc, mândra la joc,
Mămăliga dă în foc;
Cu mândruţa jucăuşă,
Mămăliga-i tot cenuşă.

Astă fată se mărită
Şi nu ştie face pită;
C'a făcut odată opt
Şi nici una nu s'a copt.

De jucat ştii a juca,
In războiu nu ştii a da,
Nici o vacă cum se mulge,
Nici cu acu' cum se'mpunge.

Hui, hui, hui,
Ce să vă spui?
Hora nouă-o ştiu juca,
Ardeleana iar aşa,
Cu suveica nu ştiu da,
Pânea n'o ştiu frământa.

Lelea cu tocuri înalte
Şi cu oala după lapte;
Mai bine cu papucei
Şi cu lapte'n putinei.

— Și mă cere, maică, cere
— Cine, fată, te mai cere?
— Și mă cere un plugăraș;
Nu vreau, maică, plugăraș.
Că hrana plugarului
E în coada carului.
Toată ziua häis și cea
Sara n'are ce mânca.
— Și mă cere, maică, cere
— Cine, fată, te mai cere?
— Și mă cere un croitor;
Nu vreau, maică, croitor.
Taie, taie și croiește,
Mămăliga nu sporește.
Și mă cere, maică, cere
— Cine, fată, te mai cere?
— Și mă cere un slujbaș,
M'aș duce după slujbaș;
Că slujbașu'leafă are,
Imi aduce de mâncare,
Nu mai săp la câmp pe soare.
Dă-mă, mamă'ntr'un noroc,
Că slujbașu-și face loc.

Mândra mea se ține mare
Nici o iie bună n'are;
C'aseară am fost la ea,
A mai bună și-o cârpea,
A mai rea era pe ea.

Fata nu trebue să fie lesne crezătoare, să nu fie cu inima ușoară lăsându-se furată de făgăduelile unuia pe care nu-l cunoaște deajuns. Greșala o plătește ea și nu flăcăul. Iar când e vorba de măritiș, să nu grăbească cu cuvântul dat până nu ascultă și alte sfaturi; să chibzuiască bine, cum spune cântecul:

Andante — notat G. Fira

Fa – tă mân dră cu- pă — rinți —
Nu gră bi să te mă — riți — Nu gră bi la
mă – ri — tat Ca floarea la scu — tu — rat

1. Fată mândră cu părinți!
Nu grăbi să te măriți;
Nu grăbi la măritat
Ca floarea la scuturat.

2. Floarea mai înfloare-odată
Dar tu nu te mai faci fată.
La'nsurat, la măritat
Nu trebue omu'ndemnat;

3. *Insurat'nu-i târg de boi,*
Cumperi Marți să vinzi Joi;
Și nici nu e târg de țară,
Ce cumperi să mai vinzi
[iară.

Fata „greșită" nu este cruțată în strigături; tineretul n'o iartă și o dă în gura lumii. Ține la curățenia feciorelnică a fetei mari :

Nu ești, mândră, vrednică
Să mergi la biserică;
Că biserica-i sfințită
Și tu ești, mândră, greșită.
Că biserica-i curată
Și tu, mândră, ești pătată.

Andante

Tu co — pi- lă, tu ne — vas — tă
Pă — ru lung și min — tea proastă,
De ți-ar fi min-tea ca pă — ru, N'ai cre-
de la tot mi — șelu

1. *Tu copilă, tu nevastă,*
Păru lung și mintea proastă;
De ți-ar fi mintea ca păru,
N'ai crède la tot mișelu.

2. *Că mișelu-i mare câne,*
El te'nșală azi și mâne;
Tot îți spune dulci cuvinte
Pân'ce te scoate din minte.

3. *El se duce și-a juca,*
Tu vei sta și-i legăna;
El a fi fecior în lume,
Tu-i fi fată cu rău nume.

Dacă pe lângă alte însuşiri ale soţilor, vine şi o zestre, e şi mai bine pentru traiul drăgăstos. Zice o vorbă: „Acolo unde intră sărăcia pe uşă, dragostea iese pe fereastră“, iar cântecul adaogă:

Fată, flăcăul bogat
Nu-i Român de lepădat;
El cu boi și el cu vacă
Te ia pe tine săracă;
Tu cu ochi și cu guriță,
Țineți amândoi căsuță.

Mereu mama mă îmbie
Să mă duc după Ilie,
Că Ilie-i frumușel,
Dar păcat că-i golănel.
Cum să fac casă cu el?
Gospodar cu trei cămăși:
Una'n târg și două'n Ieși.

Poţi lua fată săracă, n'ai grijă de asta: bogat e Dumnezeu şi-ţi dă. Omul care e om face din nimic ceva. Averea este bună, dar mai bună e femeia harnică; cu ea vine bogăţia. Vorba cântecului:

Să ți-o iei albină,
Să nu-ți iei găină!

Cine umblă numai după zestre, zice la început:

Fie slută ca o naibă,
Numai bani să aibă;
Când sunt la mijloc banii,
Nu se mai întreabă anii.

Săracii boi cornuți
Cum însoară niște sluți!
Săracele de mii și sute
Cum mărită niște slute!

Iar pe urmă se tângue cu amar și el și ea de greșeala făcută:

— Pentru bani luaiu bătrână
Și mă băgaiu la stăpână...
— Pentru bani luaiu bătrân
Și mă băgaiu la stăpân...

Iată alt cântec dela nunți:

La bădița meu la poartă,
Două fete mari se ceartă:
Una-i slută dar bogată,
Alta-i mândră și săracă;
Cea bogată cânt'așa:

Rubato

notat N. Oancea

Sic, sic, sic, su – ra – tă, fa —— Nu vrea ba-dea
să te ia, Că tu n'ai a — ve – rea mea,
Că tu n'ai a – ve rea mea. Are ta – ta ze-ce
boi, Câte zece sunt de soi —— Doi îi vin- de,
doi o - prește, Șa se-mi dă mie de zestre ——

1. *Sic, sic, sic, surată fa!*
Nu vrea badea să te ia,
Că tu n'ai averea mea (bis).

Are tata zece boi,
Câte zece sunt de soi;
Doi îi vinde, doi oprește,
Șase-mi dă mie de zestre.

Cea săracă cânt'așa:

2. *Sic, sic, sic, surată fa!*
Ba vrea badea să mă ia
Că eu am averea ta (bis):

C'am de zestre ochii mei
Care fac cât boii tăi;
Nu dă badea gura mea
Pe toată averea ta.

Flăcăii caută soții din neam bun de oameni și de omenie, cinstiți și cu vază în sat. De neam prost, de cei pătați prin cine știe ce fapte rele, se ferește și flăcăul și fata.

Ce mi-i drag mie pe lume?
Mărul roșu dela vie,
Bădița de omenie;
Și mi-i drag pomul cu prune
Și omul cu vorbe bune;
Și mi-i drag nucul cu nuci
Și omul cu vorbe dulci.

Mai ales de femei rele de gură, cicălitoare, „viespele satului", se feresc feciorii ca de nu știu ce molimă. „Nu vreau să intru în neam cu alde cutare, că zi și noapte le umblă gura ca melița"... „Te trece Dunărea cu ocara pentru te miri ce... Vorba ăluia: Mai bine cu muta decât cu limbuta... Să te ferească Dumnezeu de femeia rea și de durere de măsea".

Indrăgostirea tinerilor înrudiți este socotită ca o fărădelege, Amestecul de sânge strică familia, iar urmașii sunt neputincioși, pociți la trup și la minte. Poporul păstrează datina veche care oprește căsătoria între rude până la a patra, ba și până la a șaptea spiță. Tot între păcate se socotește și căsătoria între rude de suflet, ca și cea între rude de sânge. „Dacă un naș botează unuia un băiat și altuia o fată, acești copii sunt socotiți ca frați sufletești și nu se pot însoți. Ba, mai mult: frați sufletești sunt și aceia cari ar fi fost botezați în aceiași apă. Nici copilul luat de suflet nu se poate căsători cu copilul adevărat al tatălui său de suflet, nici cu vreo rudenie de ale acestuia". Intr'un sat odată, un flăcău se tânguia că nu mai poate lua nici o fată din satul lui, fiindcă toate îi sunt ori cumetre ori cuscre.

Și flăcăii și fetele caută, pe cât pot, să facă însoțiri cu cineva din satul lor, unde află la părinți și la neamuri mângâiere și sprijin în necazuri. Instrăinarea de sat a iscodit atâtea cântece de dor și jale :

Spusu-ți-am, măicuță, bine
Să ții zile pentru mine,
Să mă dai în sat cu tine.
N'ai ținut zile deplin
Și m'ai dat în sat străin.

Alt cântec:

Care fată-și lasă satul,
Mânce-o jalea și bănatul;
Că și eu mi l-am lăsat,
Multă jale m'a mâncat
Până ce m'am învățat
Și de casă am uitat...

Astăzi această habotnicie de a nu se deslipi de sat a mai slăbit. Fata şi flăcăul „merg după ursită" şi în alte sate, unele de tot depărtate.

Tot rău este socotită și căsătoria între perechile de lege deosebită, adică de altă religie, sau de alt neam. Iată cum se fereşte fata:

Dacă ai fi tu de neam român,
Ți-aș purta dragostea'n sân;
Tu nu ești de legea mea,
Ne-am iubi, da n'om putea..

Şi flăcăul şovăe între pornirea inimii şi dragostea de neam şi lege :

Mândrulică, draga mea,
Te-aș iubi de te-aș putea;
Dară maica nu te vrea,
Că nu ești de legea mea.

Dac'ai fi o româncuță,
Cum te-aș lua eu de mânuță!
Și de-ar vrea maica sau ba,
Noi, dragă, ne-am cununa.

Pe străina de alt neam, n'o îngădue nici la joc:

Și te'nvârte pe sub mână,
Dacă știi că ești română;
Iar de-i fi de altă lege,
Pe sub mâna mea n'ai trece.

Românca din Basarabia nu poate suferi pe cel ce s'a muscălit. Zice cântând flăcăului:

Când erai Român curat,
Sufletul meu ți l-am dat;
Dar de când te-ai căzăcit,
Ești ca dracul de urît.

Răspunde flăcăul :

Puiculița ce-am iubit
Zice că m'am muscălit;
Și-mi vorbește dușmănește
De pe mal când mă privește.

Părinţii tinerilor ce voiesc să se căsătorească ţin ca copiii lor să intre într'o casă de oameni de bun neam, cu omenie, cinstiţi şi buni gospodari. Şi unul şi altul să n'aibă năravuri urîte şi să fie sănătoşi. Casa unde „ce ştie satul nu ştie bărbatul" este o casă pătată şi e ocolită. Şi mai spune o vorbă bătrânească despre femeia uşuratică, — de soiu rău, rea de muscă, care sare pârleazul, uşarnică, teleleică, cum i se mai zice — că „se poate păzi un sac de pureci, o turmă de iepuri, dar nu o femeie".

„Fetele ce n'au fost fecioare duc viaţă grea şi mereu li se scot ochii cu necinstea; căci cum a fost când era fată, aşa va fi şi ca gospodină. Ferice de femeia care nu ştie decât de un bărbat! E uşurată de ponoase şi de păcate, pe lumea asta şi pe cealaltă.

In sat la noi, nu era ruşine mai mare pe-o casă decât atunci când fetele făceau copii de fete mari. Asemenea neruşinate nici în biserică nu erau primite până nu se măritau după cineva... Şi oricât se păzeau ele, satul tot afla . Şi când fata avea îndrăzneala să vie la biserică, atunci preuteasa care şedea în fruntea gospodinelor de samă din sat, se sfătuia cu câteva din gospodine şi lega în pridvorul bisericei pe fata ruşinată. Legatul fetei se făcea aşa: preuteasa pregătea un bariz ori un tulpan negru şi o batistă de cap; una din gospodine chema fata cu pricina în pridvor. Preuteasa şi cu gospodinele prindeau fata, îi smulgeau florile ori găteala de pe cap, îi lega capul cu batista, o îmbrobodeau cu tulpanul şi o aşezau în biserică în urma nevestelor tinere.

O asemenea ruşine se împrăştia ca fulgerul în sat, că fata cutare a fost legată; şi ea de ruşine nu putea ieşi mai nicăieri. Adesea îşi lua lumea în cap şi se ducea slugă în alt sat, numai să scape de ruşine şi de gura lumii. Şi ruşinea fetei o trăgea şi părinţii ei, cari adesea o alungau de la casa lor, ca să nu le fie de ponos.

La cinstea casei lui, gospodarul a ţinut şi ţine. Pentru ea, adesea cade în păcate grele şi chiar crimă face pentru ea... Şi sunt

dese cazurile când pentru necinstea casei, bărbatul şi-a lăsat femeia, fetele au fost alungate şi chinuite, adeseori desmoştenite, căci nimic nu-i mai frumos pe lume decât fruntea senină şi cinstea curată".

Atât de mult ţine tânărul căsătorit la cinstea soţiei, că a doua zi, după nuntă, se întâmplă şi azi să-şi-o trimită la părinţii ei, dacă n'a găsit-o fecioară. Iar naşa se bucură cântând, când află că fina a fost fată fără pată :

Bine-mi pare, bine-mi pare
C'a fost fina fată mare
Şi curată ca o floare...

Românul are suflet adânc simţitor. Când este îndrăgostit, suferă lipsa fiinţei scumpe până la durere şi lacrămi. De dragoste şi dor, câte un flăcău ori fată se usucă pe picioare; o spun atâtea cântece :

Andante

A — ni- co, su — fle — tul meu, măi, Am a — u — zit
că ţi-i rău, măi. Dar nici mi - e nu mi-i
bi — ne, Tot gândindu - mă la ţi - ne.

1. *Anico, sufletul meu,*
Am auzit că ţi-e rău.
Dar nici mie nu mi-i bine
Tot gândindu-mă la tine.

2. *Nu ştiu, Doamne, ce să fac*
De mă usc ca frunza'n fag;
Nu ştiu, Doamne, ce mi-e
[mie
Că mă usc ca frunza'n vie.

3. *Doamne, ce rău am făcut*
De mă usc ca frunza'n nuc?
Că nimica nu mă doare,
Numai mă usc pe picioare.

Când zice cântarea „arde inima în mine ca un cuptoraş de pâne“, vrea să arate că patima fierbinte a dragostei e vecină cu boala:

Câtă boală-i pe sub soare,
Nu-i ca dorul arzătoare;
Că dorul unde se lasă,
Lacrimilor face casă.
Doru'n inimă se pune
Şi arde ca un cărbune;
Şi nu-l poţi stinge uşor
Nici cu apă de izvor;
Nici cu apă de fântână,
De-i turna o săptămână.

Dorule, arde-te-ar para,
Mi-ai făcut faţa ca ceara;
Dorule, arde-te-ar focul,
Mi-ai făcut faţa ca focul.
Nicio boală nu-i mai grea
Ca dorul şi dragostea;
Boala dorului când te-apucă,
Te omoară, te usucă;
Ori să-l ai pe care-l poartă;
Ori mai bine să fii moartă.

— Codrule de brad mare,
Scoate-mi mândru pe cărare.
Codrule, cu frunza rară,
Lasă-mă de mas pe sară.

— Eu cu drag mi v'aş lăsa,
Mă tem că v'aţi săruta
Şi frunza mi s'a usca;
C'aşa-i dorul de fierbinte,
Că pe loc eu m'aş aprinde.

Repejor

Of, of, of, of! Frunză verde de se-ca-ră
Ce am a-uzit eu a-sea-ră, Leano, Că mândra-e
bol-nă-vioară, Leano, Că mân-dra-e bol-nă-
vioară, Lea no.

1. Of! of! of! Frunză verde de
[secară,
Ce-am auzit eu aseară?
Că mândra e bolnăvioară
(Leano) ***(bis)***

2. *De-o fi boala pentru mine,*
Dumnezeu s'o facă bine;
Iar de-o fi din altă parte,
Să-i dea Domnu greutate.

3. *Rele-s, Doamne, frigurile,*
Da-s mai rele dragostile.
Maica, din friguri, mă [scoate,
Dar din dragoste nu poate.

4. *Zis-a maica că mă scoate*
Dela câte dela toate;
Dela două nu mă poate;
Dela mândră, dela moarte.

Foaie verde trei alace,
Fă-mă, Doamne, ce mă-i face;
Fă-mă pasăre de argint
Şi cu penele de vânt,
Să mă duc pe un' mi-i gând.
Fă-mă, Doamne, o păsărea
Să mă duc pe unde-oiu vrea;
Şi să sbor
Unde mi-i dor;
Şi să trag
Unde mi-i drag.

Foaie verde de mohor,
Mândră, gura ta-i izvor,
Nu de apă, ci de dor;
Cin' s'adapă odată'n ea,
Nu te mai poate uita.
Că şi eu m'am adăpat
Intr'un ceas rău blestemat
Şi de-atuncea setea-mi creşte,
Inima mi se topeşte;
Se topeşte ca şi ceara,
Ca zăpada primăvara;
Se uscă mereu într'una
Ca floarea când cade bruma.

Rău-i, Doamne, dacă n'ai
Dragostea cui să ţi-o dai;
Rău-i, Doamne, dacă nu-i
Dragostea cui să ţi-o spui;
Aş spune-o sara la stele,
N'o pot spune că-s guri rele;
Aş spune-o noaptea la lună,
Dară nici ea nu-i mai bună,
La lume să nu te spună...

Frunză verde de chirău,
Cine cântă cum cânt eu?
De nu cânt şi hăuli,
Dorul greu m'ar prăpădi;
Cu cât cânt şi hăulesc,
Dorul mi-l mai răcoresc.

Lung îi drumul Clujului,
Da-i mai lung al dorului;
Al Clujului se sporeşte,
Al dorului mă topeşte;
C'al Clujului se mai gată,
Da al dorului nici odată;
Drumul Clujului sfârşeşte,
Da al dorului se lungeşte...

Vai de cel ce mă iubeşte,
Lui hodina nu-i prieşte,
Nici mâncarea nu-i ticneşte,
Tot la lume se gândeşte.

Dorule, ardă-te focu,
Că m'ai gălbenit ca socu;
Dorule, ardă-te para,
Că m'ai gălbenit ca ceara.

Foaie verde mat'ostat,
S'a dus mândrul, m'a lăsat;
Toată ţara l-am cătat;
L-am cătat şi l-am aflat
In mijlocul codrului,
La curţile Dorului,
Unde stau porţile 'nchise,
Mândrele pe table scrise.
Prinde Doru-a mă'ntreba:
Cat oare pe cineva?...

Numai pentru mine nu-i
Milă'n glasul vântului...
Şi-l aud seara trecând,
Ramurile clătinând;
Dar de mândra tot nu-mi spune
Că e rău, ori că e bine?

Foaie verde iarbă neagră,
De cine doru se leagă,
Nu-l lasă cu mintea 'ntreagă;
Că s'a legat d'un voinic
Şi-a uitat boii'n colnic,

Plugu'n brazdă ruginit
Şi căluţul priponit;
Şi s'a legat d'o fetiţă,
Şi-a uitat vadra'n portiţă,
Şi ciorapu la fereastră,
Cusătura lângă glastră.

Trei părţi din cântecele ţărăneşti sunt de dragoste, de dor, de jale, pe toate coardele: dragoste nehotărîtă, dragoste cu piedici, cu glume, neînţelegeri şi temeri între îndrăgostiţi, dojeniri în necredinţă, dragoste desfăcută, mustrări şi blesteme când vine părăsirea, mustrări din partea fetei silită la măritiş, cântece de înstreinare şi depărtare de fiinţa iubită, moartea fiinţei dragi, jalea în căsătoriile nepotrivite. Dorul este o simţire a noastră, a Românilor, ce n'o întâlneşti într'aşa grad la alte neamuri şi nu poate fi tălmăcită în alte limbi. Când despărţirea între cei dragi este pentru totdeauna, dorul se face jale. Cântecul de jale nu e tot una cu plânsetul cântat care e bocetul. Cântecul de jale e o duioşie tânguitoare după ceva drag ce se duce. Cântarea uşurează valul amar; ia oful dela inimă, cum se zice:

Timp doină — notat T. Brediceanu

Cine m'a-u — de — cân tând — Ci-ne
ma u — de — cân- tând — Zi ce că n'am
nici un — gând —
Zi-ce că n'am nici - un gând

1. *Cine m'aude cântând,*
Zice că n'am niciun gând.

2. *Gândul care-l gândesc eu,*
Nu i-l dee Dumnezeu;

3. *Că nu cânt că știu cânta,*
Da-mi mai stâmpăr inima.

Dorul românesc nu e numai dor de mândră și nevastă, (de mândru, de bărbat), de familie, de sat, de colțul de natură de care s'a rupt odată, ci e o simțire în care se topesc multe simțiminte. Dorul e dragoste curată amestecată cu: așteptare și speranță, cu tristeța depărtării; dorul cuprinde visuri neîndeplinite, tristeța singurătății, neliniști, presimțiri, mângâierile așteptării, înviorări de bucurii depărtate; dorinți nelămurite pentru ceva că undeva ar fi mai bine...

1. *Foaie verde iasomie,*
(Leană mândră),
Mult mi-ai fost tu dragă mie,
(Leană mândră);
Mi-ai fost dragă la privit
(Leană mândră),
Ca bujorul înflorit,
(Leană mândră).

2. *Foaie verde de răsură,*
Drag mi-a fost a ta făptură,
Că doar ea m'a mângâiat
Cât am fost înstreinat.

3. *Foaie verde iasomie,*
Cât am fost în pribegie,
Mi-a fost sprijin și toiaig
Numai chipul tău cel drag.

Moderat — not. N. Oancea

Foaie verde ia-so — mi-e, Leană mân-

dră, Mult mi-ai fost tu dragă mi-e, Leană mân — dră.

Mi-a fost dragă la pri-vit Lea nă, Leană mân-dră

Ca bu-jo-rul în-flo-rit, Lea nă mân — dră

Moderato — notat Gh Fira

Foa-ie ver-de ar-si — ni — că, Foaie ver-de

ar — si — ni — că Un' te duci tu —

măi bă-di-că, Un' te — duci-tu —

măi bă-di-că.

1. Foaie verde arşinică (bis)
Un'te duci tu, măi bădică?
(bis)
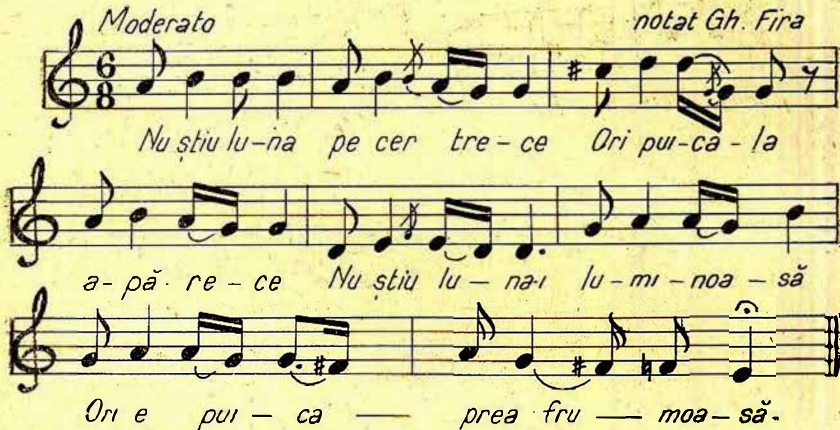
2. Nu ştiu soarele răsare,
Ori mi-i bădica călare;

3. Şi se sue tot mai sus,
Bădica pe deal s'a dus.

4. Sfântul soare stă'n răscruce
Şi bădica tot se duce;

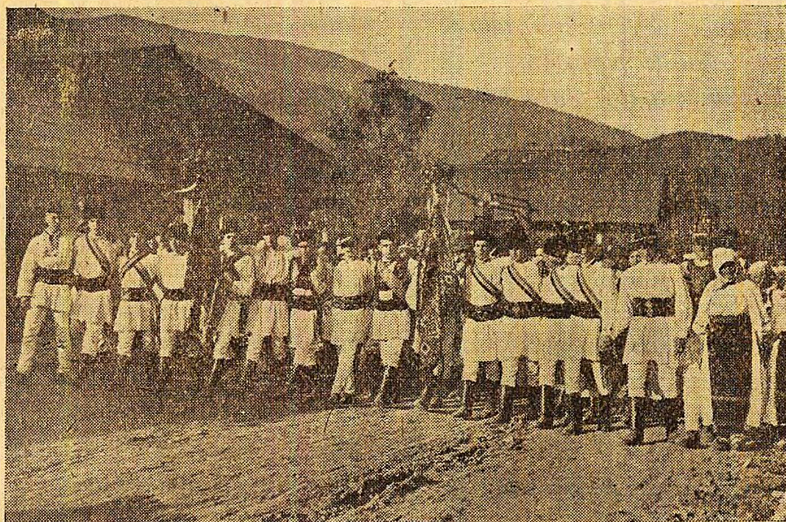
5. Sfântul soare asfinţeşte,
Badea nu se mai zăreşte.

Mândră-i floarea de cireș,
Dar mai mândru-i Gheorghieș;
Verde-i frunza macului,
Mândru-i chipul dragului.
Frunză verde pelinită,
Măi bădiță, măi bădiță,
Nu-ți găsesc seamăn pe lume,
Nici la suflet, nici la nume;
Nici la ochi, nici la sprâncene,
Două ape- două pene;
Nici la limbă viers de frunză
Când vrei mândra să te-auză
Și din gură să-ți răspunză,—
Măi bădiță Gheorghieș,
Mândră floare de cireș!



1. *Nu știu luna pe cer trece,*
   Ori puica la apă rece.
   Nu știu luna-i luminoasă,
   Ori e puica mea frumoasă.
2. *Nu știu luna s'a ivit,*
   Ori puicuța mi-a zâmbit.
   Nu știu luna s'a ascuns,
   Ori puica nu-mi dă răspuns.
3. *Bate vântu'n valuri mari*
   Peste munți cu codri rari;
   Bate vântul și tot crește,
   Dorul puicii mă topește;
4. *Bate vântul frunza culcă,*
   Dorul puicii mă usucă;
   Bate vântul frunza rară,
   Dorul puicii mă omoară.
5. *Vântul bate peste sat*
   Și puicuța m'o lăsat.
   Trece vântul tot pe sus,
   Puica mea, biata, s'o dus.
6. *Duce-m'aș cu vântu'n nor*
   Cu al puicii mele dor;
   Duce-m'aș cu norii'n lume
   Cu al puicii mele nume.

Foaie verde lemn de sus
De când Ghițișor s'a dus,
Trei garoafe'n poartă am pus,
Câte trele mi s'au prins;
Mi s'au prins, au înflorit,
Ghițișor n'a mai venit.
Mi-a trimis Ghițișor carte
Pe trei foi și [illegible],



Nuntaşi din părţile Năsăudului

Să-i trimit şi eu o floare;
S'o trimit pe sfântul soare?
Sfântul soare arde tare
Şi strică faţa la floare.

S'o trimit pe sfânta lună?
Sfânta lună că-i mai bună,
Că-i la trup mai răcoroasă
Şi mi-a duce-o mai fru-
[moasă.

Şi e mai îngăduită,
Duce floare înflorită,
Neclintită, neofilită,
Pentru Ghiţişor gătită...

Foaie verde foaie fragă,
Aleargă, dorule-aleargă
Până-ţi este lumea dragă;
Că dacă-i îmbătrâni,
Ai şedea şi-ai odihni,
Ai plânge şi te-i căi.
Dorule, tu ştii ce ştii:
Tot la inimioară vii;
Dorule, tu ai ce ai:
Tot la inimioară stai.
Frunză verde bob areu,
Ce n'a lăsat Dumnezeu,

Ce-oiu iubi să fie-al meu
Şi să mor când oiu vrea eu?
N'aş mai muri niciodată,
Mi-ar fi dragă lumea toată,
Şi cu puica desmierdată.

Foaie verde de trei fragi,
De-aş iubi câte mi-s dragi,
N'ar mai fi frunză prin fagi;
Nici prin fagi, nici prin goruni,
Nici pe jos pe sub aluni.

Lasă-mă, măicuţă'n pace
Să iubesc pe cine-mi place;
Că pe cine-ţi place ţie,
Măicuţă, nu-mi place mie.
Maică, ce nu-mi place mie,
Nici la moarte-mi să nu vie;
Nici lumânarea s'o ţie,
Nici în groapă să se uite,
C'am avut duşmance multe.
Dragostea 'ntre doi frumoşi
Ca trandafirii cei roşi;
Dragostea 'ntre doi urîţi,
Ca trandafirii păliţi.

Dorul, badeo, dela tine,
Peste văi şi dealuri vine,
De nu-l poate opri nime...

Du-te, bade, dar iar vină,
Nu mă mai lăsa streină;
Dar nici floarea nu-i streină,
Că ea are rădăcină.

Mi-a trimis bădiţa dor
Pe-o foaie din via lor;
I-am trimis dorul acasă
Pe-o frunză din via noastră.

Bate vântul din Ardeal
Şi-mi aduce dorul val;
Şi-mi aduce dor duios
Dela badea cel frumos.
Bate vântul, vâjâeşte,
Dorul badei mă topeşte;
Bate vântul, iarba culcă,
Dorul badei mă usucă;
Bate vântul prin ogoară,
Dorul badei mă doboară.
Frunză verde din pădure,

Vai şi-amar, puică-i de mine
Că mi-i gândul tot la tine.
Unde merg, unde mă'ntorc,
Parcă merg pe drum de foc;
Picioarele merg pe cale,
Gândul mi-i la tine'n vale;
Picioarele-mi merg pe văi,
Gândul mi-i la ochii tăi.

Dorul tău şi cu al meu,
De s'ar face-un ferestreu,
Om tăia cel deal în două,
Să ne facem cale nouă.

Frunză verde de susai,
Puseiu şeaua pe doi cai
Şi plecaiu cu ei la Rai.
Nici la Rai nu poţi să stai;
Ce cătaiu, eu nu aflaiu,
Pe mândruţa de pe plai.

In grădină la tulpină
A prins dorul rădăcină;
Am voit s'o duc acasă,
Rădăcina nu mă lasă.

Măi bădiţă ochi de mure,
Lungi-s căile pustii,
Mult mă uit şi nu mai vii;
Lung e drumul ocolit,
Mult mă uit; nu te-am zărit.
Hei, dorule, doruţul meu,
De eşti tu sufletul meu,
Du-te iară înapoi
Peste drumuri, peste văi,
Pe faţa pământului,
Pe aripa vântului,

Pân' la bădișorul meu
Și spune-i ce ți-am spus eu:
Spune-i că la noi în țară,
Cântă cucul de se-omoară;
Dar eu nu-l pot asculta
Până el nu s'o'nturna;
Și spune-i că pe la noi,
Cresc florile și 'nfloresc,
Dar mie nu-mi trebuiesc,
Că de-al lui dor mă topesc.

Con moto — notat A. Voievidca

Frunză ver de cu trei fi — re ——
Frunză ver de cu trei fi — re ——
Măi bă-di — tă Mai Va — si — le —
Măi bă di — 'tă Măi Va — si — le —
si — le

1. Frunză verde de trei fire,
Măi bădiță, măi Vasile,
2. Aseară te-am așteptat
Tot cu dor și cu oftat;
3. Tot cu foc și cu lumină
Până ce-o trecut de cină.
4. Dac'am văzut că nu vii,
Pus-am dorul căpătâi,
5. Cu oftaturi mă'nvălii,
De doru-ți mă răcorii.
6. Celui ce-a lăsat oftatul,
Iertat-i-e, Doamne, păcatul;

7. Că omul dacă oftează,
Parcă se mai ușurează.

1. Suflă vântul de pe munți,
Vine-mi dor dela părinți;
Suflă vântul printre brazi,
Vine-mi dorul dela frați;
2. Suflă vântul printre flori,
Vine-mi dor dela surori.
De-ar fi câmpul de mohor,
N'aș mai duce-atâta dor.

Larghetto

Su flă vân-tul de-pe munți măi! Vi-ne-mi dor de-la pă-rinți, măi! Su flă vân-tul de-pe brazi, măi! Vi-ne-mi do — rul de-la frați

3. Și așa-mi vine când și când,
Să mă văd la munți urcând;
Și așa-mi vine câteodată,
Să mă suiu la munți cu [piatră.

4. Să-mi fac ochișorii roată,
Să mă uit în lumea toată.
Foaie verde de susaiu,
Ce văzuiu mă întristaiu:

5. Frații mei s'au prăpădit,
Surorile s'au răsnit,
Florile s'au ofilit,
Iar părinții mi-au murit.

Rar — notat P. Cioragaru

Su-flă vântul de pe munți Vi-ne-mi dor de la pă-rinți; Su-flă vântul de pe brazi Vi-ne-mi do-rul de la frați;

Su — flă vân-tul — de - pe flori
Vine-mi dor de la su — rori

Sărace dragostele noastre
Ne-au rămas pustii pe coaste;
Şi-am fost Vineri pe la ele:
Răsărise viorele,
Viorele flori cu dungi,
Când le vezi, mândruţo, plângi.

Du-te dor
Până e nor ;
Că dacă s'o'nsenina,
Mai departe te-oiu mâna;
Du-te dor până te mâiu
Şi te-aşează unde-ţi spuiu:
La mândra la căpătâiu.

Tot aud încotrova,
De mi-i dor de cineva;
Foaie verde de scumpie,
Cum se poate să nu-mi fie?
Când şi muntele că-i munte
Şi'ncă are doruri multe,
Cine-ar sta să le asculte?

Cine-a zis dorului dor,
Pare c'a fost ghicitor;
O fi fost înstreinat
Cel care l-a botezat;
Ori de lume ne'nţeles
Ca spicul cel necules,
Ce rămâne pe răzor
Nestrâns de secerător.

Duce-m'aş şi m'aş tot duce
Dor să nu mă mai apuce;
Duce-m'aş în cale lungă,
Dor să nu mă mai ajungă.

Foaie verde trei gutui,
N'am o scară să mă sui
Tocma'n slava cerului,
Să dau drumul dorului
Pe faţa pământului,
In bătaia vântului.

Cucule cu pene multe,
Ce te sui vara la munte?
Ian mai vino'ncoa' la ţară
Şi-i cânta 'ntr'o luncă rară
Şi-a ieşi puicuţ' afară;
Şi cu drag te-a asculta
Prin luncă cum îi cânta.
Cucule cu gura sfântă,
Mergi la puica mea şi cântă;
Şi-i cânta pe cel pârău,
Ca s'o ajungă dorul meu.

Multe stele sunt pe cer,
Eu de dorul mândrii pier;
Mândră-i luna când răsare,
Eu mă'ntrist de dorul mare.
Mult întreb pe ceea stea:
Mai vedea-te-oiu mândra mea?

Dorul e una din cele mai frumoase podoabe ale sufletului românesc. In dragoste şi căsnicie, dorul e mărturia trăiniciei şi a credinţei. Singurătatea, depărtarea sporesc dragostea între soţi şi viitorii soţi:

Du-te, du-te dorule,
Du-te călătorule,
Legănat pe vânt de seară
Să ajungi la noi în ţară.

C'acolo am eu lăsată
O mândruță desmierdată.
De-o trăi, să i te'nchini
Cu noroc de prin străini;
Iar de mi-i mândruța moartă,
Dorule, să-i plângi la poartă;
Și din lacrimile tele
Să răsară viorele.
Foicică flori domnești,
Vai, bade, departe ești!

Eu departe, tu departe,
Nouă țări că ne desparte;
Nouă țări și-o apă mare
Noi trăim în supărare.
Cercănel de lângă lună,
Spune-i badii voie bună:
Cercănel de lângă soare,
Trimite-mi, bade, scrisoare;
Și mi-o trimete pe vânt,
Ca să vie mai curând...

Și făpturile lui Dumnezeu îi poartă dorurile, iau parte la împlinirea dorințelor îndrăgostitului:

— Bădișor depărtișor,
Nu-mi trimite atâta dor
Pe pârâu și pe izvor,
Pe gurile tuturor;
Nici pe lună, nici pe soare,
Nici pe cald, nici pe răcoare,
Nici pe stele mărunțele,
Nici pe sbor de rândunele.
Trimite-mi mai puțintel,
Dar vino dumneata cu el.

— Vai, bădiță, dor ți-o fi!
N'am prin cine tăinui:
Doar pe lună
Voie bună;
Și pe stele
Multă jele;
Și pe vânt
Câte-au cuvânt...

Foaie verde de pelin,
Toate trec și iară vin:
Numai dorul ce-am iubit
S'a dus și n'a mai venit.
De când nu te-ai mai ivit,
Iarba verde a'ngălbenit,
Frunza'n codru s'a pălit.

De când nu te-ai arătat,
Izvoarele au săcat,
Frunza'n codru s'a uscat;
S'a uscat de dorul tău
Și-a picat toată'n pârău,
Dragul sufletului meu.

1. *Foaie verde murele,*
Ia-mă'n brațe dorule
Și mă treci pâraiele,
Ca să-mi văd mândruțele.

2. *Inverzesc pădurile,*
Se deschid potecile,
Unde-am stat cu mândrele
Toate primăverile.

Mișcare potrivită notat Fl Bădoiu

Foa-ie ver-de mu-re — le
Ia-mă'n bra-țe do-ru-le — Și mă treci pă-
ra-e-le, Ca să-mi văd mân-dru-țe-le
Și mă treci pă-ra-e-le —,
Ca să-mi văd mân-dru-țe-le —

3. Du-mă, dorule, mereu,
Unde stă mândruțul meu:
La poalele codrului
Sub desișul fagului.

1. Eu pe deal, mândra pe vale (bis)
Nu știu cum să-i ies în cale (bis)
(Vai, Doamne, da greu-i doru!)

2. Eu aici, mândra departe,
Două dealuri ne desparte;

3. Două dealuri și-o pădure
Cu smeură și cu mure.

4. Pădurea de s'o usca,
Iar dealu' de s'o surpa,

5. Să se facă din deal șes
Să vie mândra mai des.
(Vai, Doamne, da greu-i dorul)

Tempo de doină — notat: T. Brediceanu

Eu pe deal, mândra pe va – le, Eu pe deal, mân-
dra pe va — le. Nu știu cum să-i ies în
ca- le Nu știu cum să-i ies în ca - le,
Vai, Doam – ne, da —— gre-u-i do-ru!

1. Cucule, pasăre sură,
Fii tu bun și mi te'ndură
Să te duci la Neculai
Veste mare tu să-i dai,

2. Că puicuța lui trăiește
Și la dânsul se gândește;
Și să vină pe de-a drept,
Că eu, cucule, l-aștept;

3. Ori l-adu pe aripioare
Și-l înalță pân' la soare,
Pân' la soare, pân' la stele,
Pân' la dorurile mele.

Rubato rar

Cu-cu-le pa — să-re su – ră, Fii tu bun
și mi - te'n du-ră Să te duci la
Ve — ste ma – re
Ni —— cu —— la – i
tu sa-i dai
Măi cu — cu-le
măi ——

Moderato notat T. Teodorescu

Mai lin do-ru-le mai lin Că sunt pe pă-
mânt stră in. Când oiu fi la ca-sa mea —,
Măi do-ru-le măi! Vi-no pe zi cât îi vrea,
Măi do — ru le măi!

1. Mai lin, dorule, mai lin
Că sunt pe pământ strein;
Când oiu fi la casa mea,
Vino pe zi când îi vrea,
(Măi dorule, măi!)

2. Cine are dor pe vale,
Ştie luna când răsare
Şi noaptea cât e de mare;

3. Cine are dor pe luncă,
Ştie luna când se culcă
Şi noaptea cât e de lungă.

4. — Cucule, de unde vii?
— Vin din sus dela Sibii.
— Dar de mândra ce mai [ştii?

5. — Am lăsat-o la fereastră
Şi cosea la o cămaşă
Cu arniciu şi cu mătasă...
(Măi dorule, măi!)

1. Foaie verde liliac,
Păsărică de pe lac,
Nu mă blestema să zac.

2. Că m'ai blestemat odată
De-am zăcut o vară toată
Şi-o iarnă pe jumătate.

3. Foaie verde de mohor,
Păsărică de sub nor,
Imi faci dorul călător.

4. Să-mi dai aripioara ta
Să sbor pân' la draga mea,
Să-mi răcoresc inima.

Rubato

Foa ie ver- de li - li - ac —

Pă-să-ri - că de pe — lac

Nu mă · bleste — ma să zac Of!

Mor pu-i - le mor —

1. *Vântul bate 'ncetișor*
Și-mi aduce'n suflet dor;
Bate vânt de primăvară
Cu miros de lăcrămioară;

2. *Și-un miros de viorea*
Și-un dor dela mândra mea.
Bate vântul dela munte
Și-mi vine cu doruri multe.

3. *Vântule, mai contenește,*
Inima mi-o liniștește.
Vântule, tu nu mai bate.
Dela mândra de departe.

4. *Vântul, măre-a auzit,*
Din bătaie s'a oprit,
Doru' parcă-i potolit.
Vântule, dece mi-ai stat?
Că m'apucă iar oftat.

Moderat

Vân - tul ba - te în - ce - ti - șor Și-mi a -

du- ce 'n - su - flet dor Ba - te vânt de pri - mă -
Și-un mi — ros de vi — o -

va - ră Cu - mi - ros de lă - cri - mioa - ră
rea — Și-un dor de - la mân - dra mea

Potrivit — notat Gh. Dima

Sub fe-reas-tra mândrei me — le —

Cur ge-un pâ-râ-iaş cu je-le — Ie- se mândra

să se spe-le — Ve — de căs la-crimi dea mele,

Mândru li — ţa — mea

Mândru li — ţa mea — De-păr-tat eşti

pu- i — şor — De nu pot tri-mi-te dor,

Făr' pe lu-nă — vo- ie bu-nă —

Şi pe vânt câ — te un cu-vânt Şi pe ste-le

dor si je-le Din a — dân-cu-i

ni-mii me-le, Mândru- li — ţa mea.

1. Sub fereastra mândrei mele,
Curge-un pârâiaş cu jele;
Iese mândra să se spele,
Vede că-s lacrimile mele.

Depărtat eşti puişor
De nu poţi trimite dor;
Făr' pe lună voie bună
Şi pe vânt câte-un cuvânt
Şi pe stele dor şi jele,
Din adâncu inimii mele,
Mândruliţa mea!
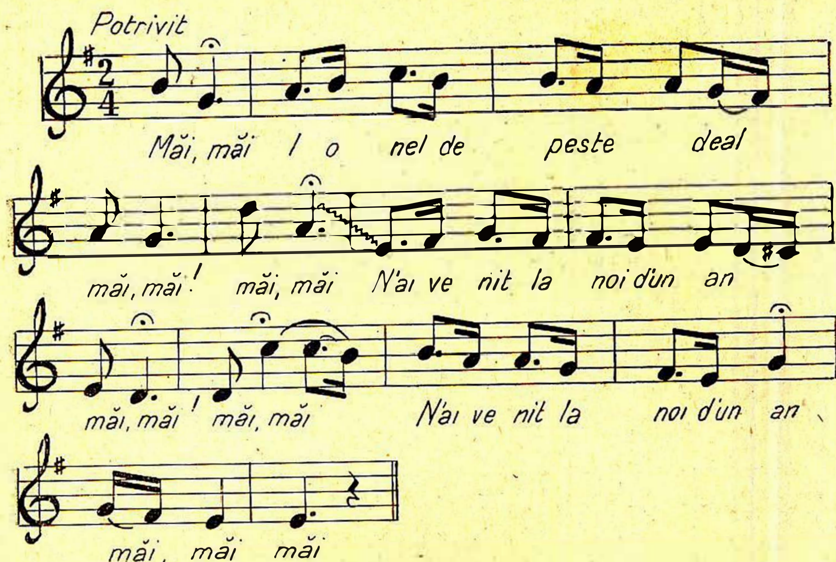
2. Arde lumina pe masă,
Cine mi-e drag, nu-i acasă;
Arde luminiţa bine,
Cine mi-e drag nu mai vine.

Depărtat eşti puişor
De nu poţi trimite dor;
Făr' pe lună voie bună
Şi pe vânt câte-un cuvânt
Şi pe stele dor şi jele,
Din adâncu inimii mele,
Mândruliţa mea!

Credinţa şi statornicia în dragoste sunt mereu pomenite în cântece, legende şi poveşti. Paza lor formează temelia căsniciei. Iată povestea unei dragoste neclintită de piedici:

Cărăruşă prin ogor,
Mă iubea un mândru fecior;
Ne iubeam cu mare frică,
Maica nu ştia nimică.
Dar pizmaşa de vecină,
M'a văzut sara'n grădină.
Maica mea, ca mamele,
M'a şi spus la fratele;
Fratele, ca frăţioru,
M'a luat cu binişoru;
Şi m'a luat de mânuţă
Şi m'a dus în cămăruţă;
La cămară-a pus lacată
Şi deasupra stâncă naltă.
Mă uitam printre lacată;
Vedeam soare luminând,
Fete cu flăcăi râzând,
Numai al meu mândru plân-
[gând.
— „Taci, puiule, nu mai
[plânge,
Inimioara nu ţi-o frânge,
C'o da Dumnezeu un vânt
Şi-a da stânca la pământ

Şi lăcata a rugini
Şi uşile-or putrezi;
Eu de aicea voiu ieşi
Şi-amândoi tot ne-om însoţi...
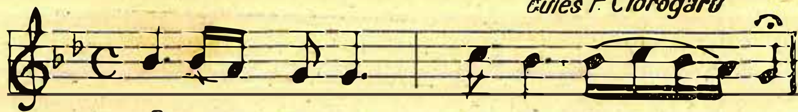


1. — „Ionel de peste deal,
(Măi, măi)
N'ai venit la noi d'un an".
2. — „N'am venit că n'am [putut,
C'am fost bolnav și-am [zăcut;
3. Am zăcut pe prisp' afară,
Galben ca turta de ceară.
4. După boală m'am sculat,
Un cal negru am 'ncălecat,
5. După mândra am plecat;
Nouă sate am colindat,
6. Nouă cai am betejit,
Nouă șei am ponosit,
7. Nouă bice-am despletit,
Da pe mândra n'am găsit.
8. Ba'm găsit-o în mormânt
Invelită cu pământ".

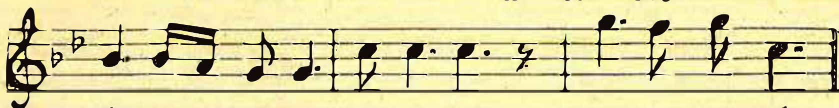
1. — De când, bădiță, te-ai [dus,
Negură'n carte ai pus
Și în carte și pe ea
Și în inimioara mea.
2. De când badea mi s'a dus,
Mărgelele nu le-am pus,
Nici inele n'am purtat,
Nici cu altul n'am jucat.
Câte zile trec și vin,
Trăesc cu necaz și chin.

3. Nice noaptea nu m'alin,
Tot cu gânduri și suspin;
Gându-mi stă tot să mă duc
Pe bădița să-l ajung.
Câte zile vin și trec,
Tot cu dorul lui petrec.

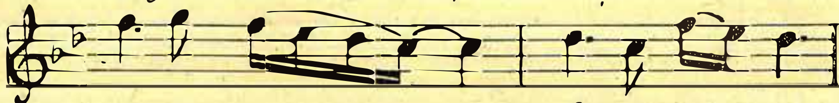
culeș P. Ciorogaru



De când bă-di — ță te-ai dus ———
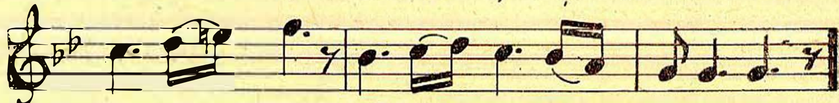


Ne-gu — ră'n car-te ai pus Și în car- te



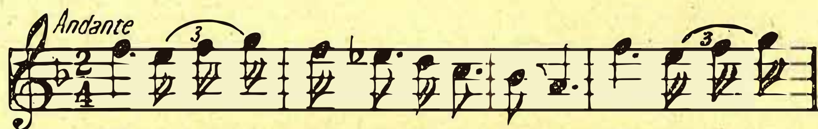
și pe ea — Și în i — ni-



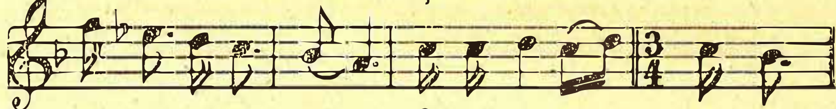
mioa — ra mea , Și în car — te



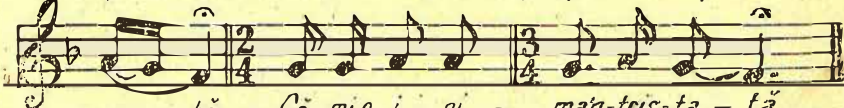
și pe ea Și în i - ni — mioara mea



De când — bă- di - ță te-ai dus , Floa-re'n ——



cap eu nu mi-am pus Și de-am pus, am pus us-



ca - tă , Că- mi-e i - ni - ma'n-tris-ta — tă

1. De când, bădiță, te-ai dus,
Floare'n cap eu nu mi-am
[pus;
Și de-am pus, am pus uscată
Că mi-e inima 'ntristată.

2. De când te-ai dus, băiețele,
La grumaz n'am pus măr-
[gele,
Nici în degete inele,
Nici în coade floricele.

3. De când, bade, ai plecat,
Haină albă n'am purtat;
Ci-am purtat-o mohorîtă,
Ca să fiu lumii urîtă.

Căsătorii prin fugă, dragoste despărțită, căsătorii silite, căsătorii nefericite

Când feciorul (flăcăul) și fata se înțeleg, se potrivesc și se iubesc, iar părinții lor deasemenea le dau binecuvântarea cu toată inima, căsătoria aceasta este fericită. Când dragostea tinerilor este prea înflăcărată, iar părinții se împotrivesc căsătoriei, în clipe de întunecare a judecății, ei se hotărăsc să fugă, adică tânărul aduce în taină acasă pe aleasa sufletului său, înainte de nuntă. Iată un cântec cu astfel de spovedanie (din Ardeal) :

Andantino — notat P. Ciorogariu

Foa-ie ver de trei la-le-le, Măi bădi-ță, măi,
Bă-di-ță de la Să-ce-le, Măi bă di-ță măi. Hai-de
vi-no la ve-de re, Măi bă-di-ță măi!
Vin la pă rinți de mă ce-re, Măi bă-di-ță măi!
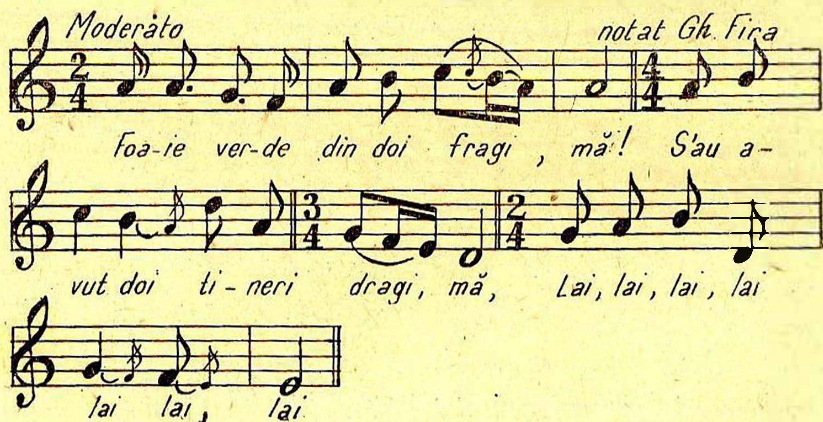
1. Foaie verde trei lalele,
Bădiță dela Săcele,
Haide, vino la vedere,
Vino la părinți mă cere.

2. *De m'or dá, de nu m'or da,*
Scrie'n carte că-s a ta.
Pe fereastră ne-om fura
Și-om fugi încotrova.

3. *Haide, mândră, să fugim*
Că prea mult ne îndrăgim;
Acuma-i vremea de fugă
Până sunt holdele'n pârgă.

4. *După ce ne-om depărta,*
La soare ne-om încredința,
La lună ne-om cununa,
Cerul ne va judeca.

Căsătoriile prin fugă, lipsite la început de voia părinților, nu sfârșesc totdeauna bine. Vălul dragostei oarbe se rupe de pe ochi cu trecrea vremii și atunci tinerii își văd cusururile și nepotrivirile; începe de multe ori traiul rău în casă. Când îndrăgostiții sunt de o fire prea simțitoare, își pierd câte odată cumpătul și merg la sinucidere, dacă părinții stăruesc să împiedice unirea celor două inimi. Iată un cântec născut dintr'o astfel de nenorocire:



1. *Frunză verde din doi fragi,*
S'au avut doi tineri dragi.

2. *Vine vremea să se iee,*
Părinții n'au vrut să-i dee.

3. *Ei de mână s'au luat,*
S'au dus și s'au înnecat.

4. *Părinții, când i-au aflat,*
Pe amândoi i-au îngropat,

5. *Față'n față lângă drum,*
Sub o tufă de alun.

6. *Din fecior, crescu un ruj,*
Iar din fată-o rujuliță.

7. *Ruja peste drum s'a 'ntins,*
De rujuliță s'a prins..

8. *Câți feciori pe drum treceau,*
Cu lacrimi, așa ziceau:

9. *„Asta-i dragoste curată*
Intre-un fecior și-o fată".

Astăzi, tinerii ce nu se pot căsători, nu pun la inimă piedicile, iar vremea își ia sarcina să vindece rănile. Voința, stăpânirea de sine, birue. Cântecul ieșit dintr'o astfel de stare sufletească nu mai este trist, ci dimpotrivă.

Toată iarna fata mare a așteptat să se mărite; nu vrea să i se zică „fată trecută". O urmărește un gând negru; apoi se scutură de el glumind :

Astăzi e lăsat de sec,
Mă duc, maică, să mă'nnec
Unde-o fi balta mai lată,
Ca să 'ncap cu zestrea toată
Și-o fi apa mai secată,
C'am rămas nemăritată.
D'apoi iară mă gândesc:
De ce să mă prăpădesc?
Multe ca mine pățesc,
Iară'n lume tot trăiesc.

Vine iertarea, vine uitarea. Flăcăul sau fata își urmează soarta. Cântecul spune că nu cu părere de rău :

1. *Vai, bădiță, dragi ne-avem,*
Ne-am lua, nu ne putem;

2. *Ne-am lăsa, nu ne'ndurăm,*
Că prea bine semănăm;

3. *Și la ochi și la sprâncene*
Ca doi porumbei la pene;

4. *Și la stat și la umblat*
Și la dulce sărutat.

Tempo de Ardeleană

notat. T. Brediceanu

Vai, bă di - ță dragi ne-a vem, La la la la la

la. Vai, bă-di - ță dragi ne a-vem La la la la la

la. Ne-am lua nu ne pu - tem, La la la la

Ne-am lua, nu ne pu-tem — La la la la la la

Cules P. Ciorogariu

A - u - zit - am și-o știu bi - ne că te lași mân

dro de mi - ne. La - să - te cu Dum - ne - zeu

Tra la la la la la la Că mie nu - mi

pa — re — rău Tra la la la la la la

1. Auzit-am și-o știu bine
Că te lași, mândro, de mine.
Lasă-te cu Dumnezeu,
(Tra, la la...)
Că mie nu-mi pare rău.
(Tra, la la...)

2. **Că nici drumul** nu l-oiu
[trece,
Oiu găsi ca tine zece;
Că nu-i lumea ca o dată:
Şapte feciori pe o fată;

3. Că pe lume nu-i mai rău,
Zece fete **la un flăcău.**
Auzit-am ieri la moară
Că şi-al meu bade se'nsoară.

4. Insoară-se cu Dumnezeu,
Că mie nu-mi pare rău;
Insoară-se, trăiască bine,
Să gândească tot la mine.
(Tra, la la...)

Allegretto comodo — notat M. Jora

Foa-ie ver-de bob se - ca - ră Foa ie ver - de
bob se - ca - ră Flu- e - ră I - on pea - fa -ră.
Flu e - ră I - on pe a — fa - ră.

1. **Foaie verde** bob secară,
Fluieră Ion pe-afară;

2. **Nu fluieră** de altceva,
Fluieră mânia mea,
C'am aflat că pe-alta ia.

3. **Poţi să-ţi** iei, **neică,** şi zece,
La iubit tot nu mă 'ntrece.

5. **Poţi să-ţi** iei, neică, şi o sută,
Ca mine tot nu te-ascultă;

6. Poţi să-ţi iei, neică, şi o
[mie,
Ca mine nu te mângâe.

7. Altă foaie bob secară,
Am aflat că Ion se 'nsoară.

8. Insoară-se cu Dumnezeu,
Că prea mult nu-mi pare
[rău;

9. Dar nici bine nu-mi prea
[pare,
Numai la inimă mă doare.

Unul din Ardeal :

Vivo — notat T. Brediceanu

Voi- ni - cel cu pă-rul creț Nu te

ți - ne - a - șa mă - reț , Voi-ni - cel cu

părul creț , Nu te ți - ne - a șa mă-

reț . Nu stă ma-sa'n - tr'un pi - cior ,

Nici lu - mea din - tr'un fe - cior . Nu faci

ca-să c'un cu - iuț , Nici lu - mea

din - tr'- un dră - guț

1. — *Voinicel cu părul creț,*
Nu te ține așa măreț:
Nu stă masa într'un picior,
Nici lumea dintr'un fecior;
Nu faci casă c'un cuiuț,
Nici lumea dintr'un drăguț.

2. — *Nici tu, mândro, nu [gândi*
Ca tine că n'or mai fi;
Că nu-i lumea ca odată:
Zece feciori la o fată.
Ci e lumea cum se vede:
Un fecior la zece fete.

Altul din Basarabia :

Vioiu — notat N. Oancea

Foaie ver-de de mă - ta-se, Foaie
ver-de de mă - ta se lu, lu
lu, lu, lu, lu, lu.

1. Foaie verde de mătase (bis)
(Lu, lu, lu, lu, lu,...)
2. Rămâi, mândro sănătoasă,
(Refren)

3. Dacă n'ai fost bucuroasă.
4. Dela tine până'acasă,
5. Am găsit alta frumoasă,
6. Nu ca tine-o mofturoasă !

— Trei pasări sboară pe sus,
Mi-o trimis mândru răspuns
Pe trei fire de secară
Să mă mărit, că se'nsoară.

Dară și eu i-am trimăs
Pe trei fire de ovăz:
— „Insoară-te sănătos,
Că am altul mai frumos".

Tristeţea despărţirii o cântă cucul singuratec şi o turturică stingheră. Iată cântecul moldovenesc:

Moderato — notat A. Voievidca

Frun ză ver- de de na - ga - ră. of! do - ru -
le of! Co lo'n deal în - tre ho - ta - ră.
Of! do - ru - le of!

1. *Frunză verde de năgară,*
Colo 'n deal între hotară,
2. *Este-un nuc cu frunza rară,*
Cântă cucii de s'omoară.
3. *Iar la vârful nucului,*
Cântă mama cucului.
4. *Mai în jos, pe-o rămurică,*
Cântă şi o turturică.
5. *Mai în jos la rădăcină,*
Cântă-o pasăre streină;
6. *Şi-aşa cântă de frumos,*
Frunza 'n codru pică jos;
7. *Şi aşa cântă de cu jele*
De se clatin' rămurele;
8. *Toate-mi cântă'n glas sub-*
[ţire,
Pentru-a noastră despărţire.

Vine amara desamăgire. El s'a înşelat şi poate a fost înşelat. Cântecul mărturiseşte urmările :

Fată de neam rău,
Cârpă pe pârâu,
Rogi pe Dumnezeu
Ca să te iau eu ?
Află că te-oiu lua,
Când te voiu vedea
Cu pruncu' pe braţă,
Cu lacrimi pe faţă;
Află că te-oiu lua,
Când eu voiu vedea
Ursul cu cercei
Umblând după miei :
Lupu cu cimpoi
Umblănd după oi,
Vulpea cu mărgele
Culegând surcele;
Şi-un iepure schiop
Intr'un vârf de plop;
Te-oiu lua atunci,
Atunci şi nici atunci.

Alt cântec răspândit în tot Ardealul :

Duios

Câ-te pa sări sunt în co — dri —
Toa te cân tă mai la mo-dru ;
Nu-mai pa-să - rea stră i — nă
nă –

1. *Câte păsări sunt în codru,*
Toate cântă mai la modru;
Numai pasărea streină
Nici nu cină, nici s'alină;
2. *Nici cântă seara pe lună,*
Când inima nu-i bună;
Ci e'ncinsă cu curele
Și pățește multe rele.

3. *Cine n'ascultă de tată,*
N'are noroc niciodată;
Cine n'ascultă de mamă,
N'are noroc fără samă.
4. *Că nici eu n'am ascultat*
Și Dumnezeu m'a certat;
Și-am făcut de capul meu,
Acum văd că este rău...

M'am silit la măritat
Ca floarea la scuturat;
Și m'am silit la iubit
Ca pomul la înflorit...

Că de când m'am măritat,
Trăiesc numa 'ntr'un oftat;
Casa-mi pare putregai
Și ograda spini și scai

Foaie verde trei lalele,
Cine ți-o mai zice lele,
Să poarte coadele tele.
Cine ți-o mai lua inele,
Să se'ncovoaie ca ele.

Cine ți-o mai lua cercei,
Să se spânzure ca ei.
Cine ți-o mai lua mărgele,
Să se deșire ca ele.
Că mi-ai făcut zile rele...

Unii părinți pun la cale căsătorii fără voia fiilor și fără dragostea acestora între ei. Aceste căsnicii silite, de cele mai multe ori sunt nefericite, fiind ieșite din nepotriveli. Suferințele se alină și prin cântec. O sumedenie de cântece de jale, de blestem, de urît, de înstrăinare amestecate cu urît, care mai de care mai înduioșătoare circulă din gură în gură. Iată unul din părțile Sorocii:

Rărișor — not. P. Vovca - Soroca

Și-am zis ver de li - li — ac, măi -
Lea — no. Și am zis ver - de —
li — li -- ac măi. rai! rai!
rai! rai!
rai! rai! rai! rai!

1. Şi-am zîs verde liliac, măi
[Leano (bis)
(rai, rai, rai...)
2. Mi-o venit mire din sat,
Dar măicuța nu m'o dat,
C'așteptat unul bogat.
3. Şi-am zîs verde trei alune,
O venit un rău din lume
Cu vreo douăsprezece nume,
4. Ne văzut, necunoscut,
Părinților le-o plăcut;
Că-i fecior de om avut.
5. Şi dacă el m'o pețit,
Cu dânsul m'o logodit. (bis)
6. Şi decât mă logodea,
Mai bine mă prohodea; (bis)
7. Şi decât mă cununa,
Mai bine în groapă mă da.
(bis)
8. Şi-am zis verde trei ciuline,
N'o trecut iarna chiar bine
Şi-o venit maica la mine.
9. Nici casă n'o intrat
Şi m'o luat la întrebat:
— „Cum ți-e, fată, la băr-
[bat?".
10. — Eu, de frică, de rușine,
Am spus maicăi că mi-e
[bine. (bis)
11. — „Draga maicăi, de ți-i
[bine,
Un'ți-e carnea de pe tine?"
(bis)
12. — „Măiculiță, drept ți-oiu
[spune:
Mi-o mâncă cel rău din
[lume,
Cel cu douăsprezece nume".

Frunzuliță brazi mărunți,
Singur'am fost la părinți,
Ca Fecioara între sfinți.
Frunză verde matostat,
Părinții s'au îndurat,
Pe mine m'au măritat,
Şi steinilor m'au dat;
Peste dealuri, peste munți,
La părinți streini și crunți;
Peste dealuri, peste văi,
La părinți streini și răi.

O chiuitură spune despre astfel de nepotriviri între tineri ce nu se doresc a fi împreună:

Vai de mine ce să fac?
Care-mi place eu nu-i plac.
Vai de mine ce să fie?
Cu-i plac eu, nu-mi place mie.

Frunză verde de doi scai,
Cată, maică, cui mă dai;
Nu căta argintului
Să mă dai urîtului;
Că argintul șade în ladă,
Urîtul la mine cată
Şi mă'ntreabă câteodată:
— Ce șezi, dragă, supărată?
— Eu nu șed de nici un rău,
Ci șed de urîtul tău.

Urîtul unde se pune,
Se întunecă o lume;

Unde s'așează urîtul,
Se înegrește pământul;
Unde șade dragostea,
Se'nverzește pajiștea.
Urîtul de poposește,
Bate vânt și vremuește;
Dragostea unde s'adună,
Tot soare-i și vreme bună.
Pe unde trece urîtul,
Arde grâul și pământul;
Pe unde trece frumosul,
Crește grâul și ovăzul.

Negru, negru e pământul,
Dar mai negru e urîtul;
Pe pământ tu poți călca,
La urît nu poți căta.

Frunzuliță și-o lalea,
Maică, măiculița mea!
De ți-a fost dragă lumea,
Nu mi-o lega pe a mea
Cu cine nu mi-i voia;
Ci mi-o leagă, maică leagă,
Cu cine eu nu oiu vrea.
Decât cu urîtu'n casă,
Mai bine cu boala'n oase.
Boala, maica mi-o mai scoate,
Dar urîtul nu mai poate.
Frunzuliță și-o lalea,
Maică, măiculița mea!
La urît nu mă'ndemna.
Câtă boală și durere
Are leac și mângâere;
Câtă boală și oftare
Are leac și alinare;
Numai boala de urît
N'are leacul pe pământ.
Căci urîtul nu-i pe-o zi,
Ci-i, maică, cât oiu trăi;
Că urîtu' nu-i pe-o noapte,
Ci e, maică, pân' la moarte.

Eu mă duc, urîtul vine
Tot alăturea de mine;
Eu gândesc că-s singurea,
Urîtul e alăturea;
Eu mă duc să nu m'ajungă,
Urîtu-mi ține de umbră.

Urîtul din ce-i făcut?
Din omul care-i tăcut:
Pune-o buză peste alta
Și iată urîtul gata.

Să ascultăm cum se tângue o femee de bărbatul său, de care e desgustată până la scârbă:

Foaie verde de sălcuță,
Supărată-mi ești puicuță.
— Dar de ce te-ai supărat
Pe pustiul de bărbat?
— Vine dela crâșmă beat
Și mă'ntreabă ce-am lucrat;
Eu îi spun adevărat:
„Dimineața m'am sculat,
De lucru m'am apucat,
Toată ziua am lucrat,
Am țesut și-am depănat,
Cu vârtelnița din sat,
Cu războiu de căpătat".
Geaba, maică, m'ai făcut,
M'ai făcut și m'ai crescut
Și m'ai dat după urît;
Om urît și nărăvit
De mi-e și pământul strimt.

Frunză verde iarbă mare,
Toată lumea de sub soare
Are o zi de sărbătoare;
Numai eu n'am nici o tihnă,
Nici o zi pentru odihnă.

Că muncesc și munca-i grea,
Iar bărbatu'n crâșmă bea;
Bea-l-ar șerpii și veninul,
Cum în crâșmă bea tot vinul;
Bea-l-ar otrava și focul,
Cum mi-a mâncat el norocul.

Să ascultăm acuma şi pe un bărbat despre femeia lui:

Orb am fost eu la vedere,
Când a fost să-mi iau muiere;
M'am bucurat la avere;
Mi-am luat făr'de plăcere
O strigoaică de pe lume
Să mă fac bogat cu nume.
Nu am nici o zi cu pace,
Toată ziua nu mai tace;
Mă judecă cum îi place,
Traiul cu pelin mi-l face.
Ar vrea tot să poruncească,
Altele s'o slugărească.
Umblă mereu îmbufnată
Și pe față nespălată,
Și la cap nepieptănată
Ca o bufniță împănată.

Să sar, să o bat, nu-mi vine;
Iar să strige, mi-i rușine.
Nu știu cum să fac mai bine
Of! amar și vai de mine!
Doamne, Doamne, mă rog ție,
Scapă-mă dela robie;
Taie-i viața ei, ori mie
Decât tot așa să fie.
Măi, băiete, ia aminte
Aste câteva cuvinte:
Nu te'nsura ori cu cine;
Ci deschide-ți ochii bine.
Și te uită mult anume
Cu cine te legi pe lume;
Și-ți ia una care-ți place
Să trăești cu ea în pace;
Nu căta c'o fi săracă,
Ci pe voe ea să-ți facă.
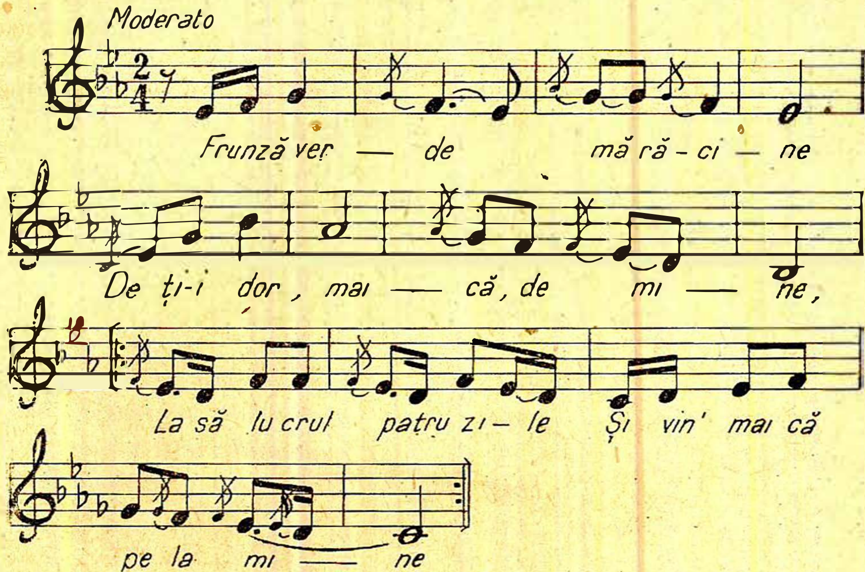
Nu mă da, maică, la deal
Că se face grâul rar
Și-i iarba numai șovar;
Ci mă dă, maică, la șes,
Că se face grâul des
Și-i iarba-i numai ovăz.

Și mă dă, maică, 'n vecini
Să te văd seara de cini,
Dimineața ce prânzești,
Peste zi cum mai trăești.

1. Frunză verde mărăcine,
De ți-i dor, maică, de mine,
Lasă lucru patru zile
Și vin, maică, pe la mine.

3. Cu străinul, trăesc bine,
Nu taie lemne pe mine,
Ci taie pe-o tăietoare,
Nu mă'ntreabă ce mă doare.

2. Că nimica nu poftesc,
Două vorbe să-ți vorbesc,
Numai să mă jeluesc,
Cu străinul cum trăesc.
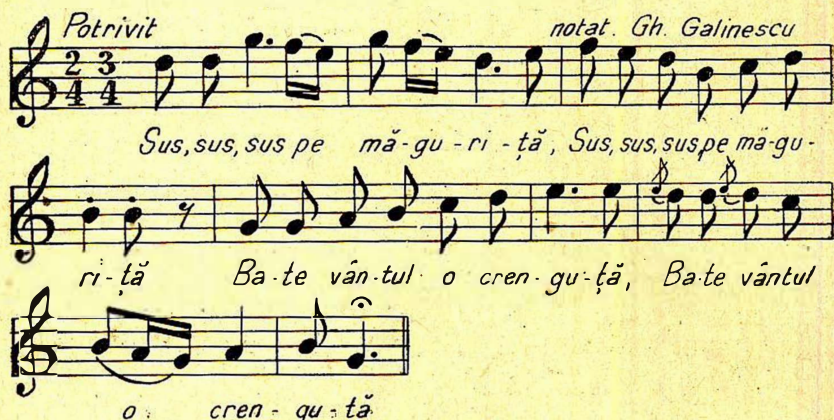


Deasupra de răsărit,
Două stele s'au ivit;
Dar acelea nu sunt stele,
Ci-s două surori a mele:
Una plânge și una râde;
A de râde,
Foc aprinde;
A de plânge,
Focul stinge.
— Dece plângi, soro, mereu?
— Plâng, soro, amarul greu!

Părinții ni s'au 'ntristat
Că ne-om duce într'alt sat;
Ei pe noi vor să ne mărite,
Și-om rămâne despărțite.
Scrisa ta-i la răsărit,
Că ți-e locul potrivit;
Iar a mea-i la asfințit,
Că mi-e locul mai ferit.

Foaie verde și-o sulfină,
Smulge-o floare din grădină;
Cum nu crește, se usucă
Cum mă usc eu, mămucă.
Că m'ai scos din satul meu
Cel păzit de Dumnezeu;
Și m'ai dat printre străini
Ia prin străini de cei haini.
Vai de floarea care-i smulsă
Și'n grădina altu-i pusă!

Unul moldovenesc de pe valea Bistriței :



1. *Sus, sus, sus pe măguriță,*
(bis)
Bate vântul o crenguță.
(bis)
2. *Şi nu-i vina crenguţii (bis)*
Cum îi vina mămuții (bis).
3. *Că cu cin' mă potrivesc (bis).*
Nu mă lasă să trăesc (bis).
4. *De aleanul vieții mele (bis).*
Plânge apa'n fântânele (bis).
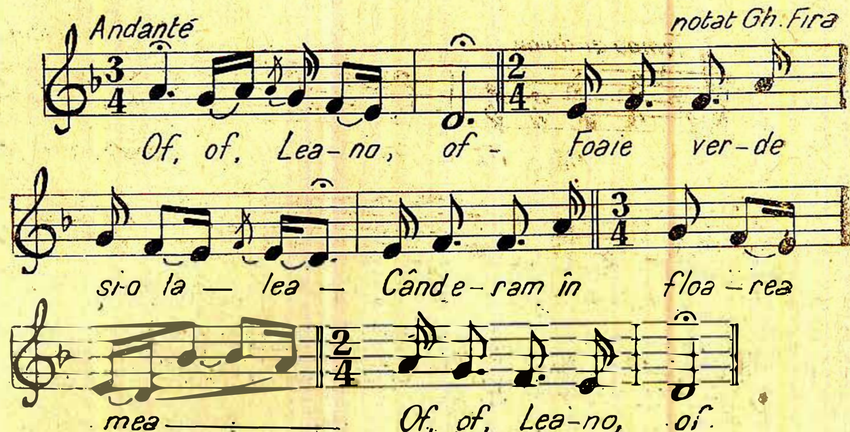
5. *Şi pietrele din pârău (bis),*
Plâng toate de-aleanul meu...
(bis).

Alt cântec moldovenesc pe care l-a notat și Eminescu :

Mămuța m'o măritat
După un rău dintr'alt sat;
Dar nici luna n'am plinit
Şi'napoi că am venit.
Mămuța, când m'o văzut,
La pământ jos am căzut.
Atunci mama m'o luat
Şi în casă m'o băgat;
M'o luat, m'o pieptănat,
Mândră cămașe mi-o dat.

Eu hârlețul mi-am luat
Şi'n grădină am intrat,
Multe straturi mi-am săpat,
Mândre flori mi-am semănat
Şi tare le-am blestemat:
„Crește-ți flori și înfloriți,
Că mie nu-mi trebuiți!
Crește-ți flori cât gardurile!
Să vă bată vânturile
Ca pe mine gândurile!".

Iată un cântec oltenesc rămas de pe vremea când se răpiau fetele fără voia lor :



1. Foaie verde şi-o lalea,
Când eram în floarea mea,
2. Sburam ca o păsărea,
Nimeni nu mă'ntrecea.
3. Şi sburam din cracă'n cracă, (bis)
N'avea nimeni ce să-mi facă. (bis)
4. Dar un hoţ de vânător,
Işi făcu un lăţişor,
5. Puse laţul la izvor
Şi mă prinse de picior.
6. Şi mă puse'n colivie,
Mai mult moartă decât vie,
7. Şi mă duse în robie,
Ca să fiu a lui soţie.
8. Nu mi-e ciudă că mă prinse,
Dar mi-e ciudă că mă'nchise.
9. Săriţi fraţi!
Nu mă lăsaţi! (bis)
10. Săriţi fraţi care mai poate,
Să mă scoateţi dela moarte.

1. Mărită-te, mândra mea,
Nu trage nădejdea mea.

2. Mărită-te, mândră, bine,
Ia-ţi nădejdea dela mine.

3. Că nădejdea dela mine,
E ca aţa de subţire.

4. C'aşa trec zilele mele:
Una bună, două rele.

5. C'aşa trece viaţa mea:
Când mai bună, când mai rea.

6. Mărită-te, mândră, zău,
Să te ţină Dumnezeu.

Tempo di doina — not. G. N. Dumitrescu

Mă-ri-tă — te —— mân-dra mea,
Mă ri-tă — te —— mân-dra mea,
Nu tra-ge nă-dej — dea —— mea —
Nu tra-ge nă - dej - dea mea

not. Sofia Teodoreanu

Foaie verde — si-mi-no-cu, Foaie — ver-
de —— si-mi - no — cu, Ba-tă - te - ar cru-
—— cea no-ro- cu —, Ba tă - te - ar cru —
cea no — ro - cu

1. Foaie verde siminoc-u,
Bată-te crucea noroc,

2. Că la toţi le-ai făcut parte,
Numai mie strâmbătate.

3. Şi la toţi le-ai dat noroc,
Pe mine mă arzi cu foc;

4. Peste alţii dai năvală,
Pe mine mă arzi în pară.

Allegretto — notat T. Brediceanu

Mândro, când te-ai mări — tat, Mândro, când te-ai

mă- ri — tat, Ai fă — cut ma — re pă — cat.

Più largo

Mândru — li — tă, mândră.

1. Mândro, când te-ai măritat,
Ai făcut mare păcat
(Mândruliță mândră).

2. Că știi, mândro, cum ziceai
Lângă mine când ședeai,
(Mândruliță mândră).

3. Nouă ani de-oiu cătăni,
Pentru mine tu-i feti,
(Mândruliță mândră).

4. Nici un an tu n'ai mai stat
Până ce te-ai măritat,
(Mândruliță mândră).

Iată cântecul fetii lăsată și uitată de mândrul ei:

Potrivit — notat Sofia Teodoreanu

Frunză verde — iarbă nea-gră,

Frunză ver de — iarbă nea - gră,

Trec pe drum lu — mèa măn — trea — bă,

Că de ce-s nea — gră și sla — bă

1. Frunză verde iarbă neagră,
(bis)
Trec pe drum, lumea m'ă'n-
[treabă
Că dece-s neagră și slabă.

2. Neagră sunt de felul meu,
Slabă sunt de dorul tău.
Slabă sunt că m'ai lăsat,
Tristă sunt că m'ai uitat.

Frunză verde de arțar,
Rău de mine, rău și-amar...
Aud două turturele
Colo'n crâng cu viorele;
Da nu mi-e gândul la ele,
Că nu pot s'ascult de jele;

Plec capul, văd lăcrămioare,
Mă gândesc la surioare;
Dau s'ascult o turturea..
Tristă-i ca inima mea;
Limba'ntoarce, limba'ntoarce,
Cântecul ei lacrimi stoarce.

Frunză verde foi de mac,
Săracu-s, Doamne, sărac;
Săracu-s și n'am pe nime,
Că nici mândra nu-i cu mine.

Fie Domnul lăudat,
Că și mândra ni-a lăsat;
Și-acum eu chiar n'am pe nime,
Numai Domnul e cu mine.

O despărțire amenințată și apoi îndreptată cu puterea Celui de Sus:

Badeo, de dragostea noastră,
Răsărit-a pom în coastă.
Nu știu cine-o cutezat,
Dragostea ni s'o stricat...

Dară Dumnezeu cel Sfânt
A plouat ploaie cu vânt;
Pomu' iar a otăvit,
Dragostea iar s'a ivit...

Traiul rău cu bărbatul, cu soa cra cu neamurile lui, face pe femeia tânără să se simtă tot mai streină în casa nouă și-o pălește dorul de ai săi dela casa părintească. Jalea aceasta se face cântec:

De când sunt la casa lui,
Nu-s nici floare, nu-s nici
[pui,
Nici nu-s dragă nimănui.
De-aș lucra noaptea pe lună,
Tot ar zice că nu-s bună;
De n'aș mânca nici n'aș bea,
Tot ar zice că-s o rea.

De cât mă mai măritam,
Mai bine groapă-mi săpam;
Banii dela lăutari,
Ii dădeam la clopotari;
Șalu' dela cununie,
L'așterneam pe năsălie

Foae verde odolean,
Mă trudesc, mamă, de-un an
Să fac pelinul zăhar,
Dar mi-a fost truda'n zadar;
Că pelinu-i tot amar.
Foaie verde trei granate,
Mă trudesc și zi și noapte,
Să fac din străin un frate,
Dar străinii-s tot departe.
Din cumnat nu mai faci frate
Pân'o da din piatră lapte;
Nici cumnată surioară
S'o lipești de inimioară...

In afară de traiul rău, poate că şi depărtarea de locul naşterii sporeşte jalea:

Așa-s, Doamne, de streină
Ca firuțul de neghină
Intr'un mijloc de țarină;
Nici aceea nu-i streină
Că stau două într'o tulpină.

Foicică de-o lalea,
Când eram la mama mea,
Eram pui de rândunea.
De când sunt la mama lui,
Nu-s nici pasăre, nici pui,
Nici nu-s dragă nimănui.

Frunzuleană trei smicele,
Colo 'n vale 'n prundurele
Răsar, maică, două stele
Parcă-s două surorele.
Cea mai mică așa zicea:
— „Mărita-m'aș mărita"
Cea mai mare-așa zicea:
— „Taci, soră, nu mai ofta
Că pe rând ne-om mărita:

Foileană trei lalele,
Doamne, lacrimile mele
Unde cad
Pământul ard;
Unde pică
Lemn despică.
Numai foaie de sipică
Frunza codrilor azi pică,
Inima mi se despică
De durere și de dor;
De dorul părinților,
De jalea surorilor
Și de dorul fraților

Una 'n sus pe Tutova,
Una 'n jos la Craiova.
Decât, maică, prin streini,
Mai bine pe-un gard de spini;
Că de spini te-i scutura
Da de străini nu-i scăpa".

Două cântece moldoveneşti tot pe aceiaşi strună:

1. *Ajungă-ți, puiule, ajungă!*
Ce atâta mânie lungă;

2. *Că mânia 'ndelungată,*
Este inimă stricată
Și dragoste depărtată.

Rar

not. Sofia Teodoreanu

A - jun-gă-ți pu — iu-le-a — jun-gă , A-jun-

gă-ți pu — iu/e-a — jun gă . Ce-a-tâ-ta mâ —

ni — e lun — gă ?

Măi pu — iule —, măi !

3. Frunză verde și-o mălină,
Cine trece prin grădină?
Bădița cu biciu 'n mână.

4. — „Bădiță, te'ntreb pe tine,
Pe tine cine te ține
De nu mai vii pe la mine?"

5. — „Nu pot veni fără treabă,
Toată lumea mă întreabă
Și pricepe că mi-ești dragă"

Andantino

Frunzuleană trei smi — cele Măi mân-dru/e, măi

rit.

Măi bădită Bra so — vene Măi mân-dru - le , măi

1. Frunzuleană trei smicele,
Mă bădiță moldovene
2. Leagă calul de zăbrele
Și-i dă fân cu floricele.

3. Vin acasă mai de vreme,
Nu mă prinde a mă teme;
4. Că de cine te-ai temut,
S'a făcut de mult pământ;

5. La altul nu m'oiu uita,
Că mă bate Precista.

Cântecul de „înstreinare” al celui dus departe de ai săi, poate fi nu numai al femeei, ci și al bărbatului dus cu oile, la munci, mânat de soartă unde n'a gândit:

Mână-ți, bade, oile.
Pe coasta cu florile
Să-mi aleg
Și să-mi culeg;
Să-mi culeg o cununea,
S'o trimit la maica mea
Pe șuierul vântului,
La fundul pământului,
Ca să vadă
Și să creadă
Că miluța de părinte,
E ca focul de fierbinte;
Dar mila dela strein,
E ca umbra de sub spin.

M'ași sui pe munți de piatră
Să-mi văd mamă, să-mi văd [tată...
Să mă uit spre răsărit,
Să văd dincotr'o am venit...
Jelui m'aș munților
De dorul părinților;
Jelui-m'aș brazilor
Vai, de dorul fraților;
Jelui-m'aș florilor
De dorul surorilor...

Bate vântul vălurele
Și-mi aduce dor de jele
Dela locurile mele,
Depărtată sunt de ele.
Bate vântul vâjâiește,
Dor de-ai mei mă prăpădește.
Așa-mi vine câte-odată
Să mă suiu la munți cu piatră,
Să-mi fac ochișori roată,
Să-mi văd mamă, să-mi văd [tată.
Așa-mi vine uneori
Să mă suiu la munți cu flori
Să mă jăluiesc la nori,
Să-mi mai treacă de plânsori.

Poate intra în sufletul unuia din soți o îndoială, o bănuială, un ghimpe „un spin“. Iată un cântec, — spovedanie de pe valea Bistriței:

1. Foaie verde tilipin,
Am la inimioară-un spin
Și-o băltiță de venin.
2. Dare-ar Dumnezeu și-ar da
Și băltița de-a seca.
Spinișorul s'a usca.
3. Dar așa băltița crește,
Spinișorul odrăslește,
Inimioara se sfârșește...
4. Câte rele sunt pe lume.
Câte rele, câte bune,
Tot la mine 'n gazdă vine.

Moderato — notat G. Galinescu

Foaie verde ti-li-pi-nu Foa ie ver-de ti-li-pi-nu, Am la i-ni-mioară-un spin Și-o băl-ti-ță de ve-ni-nu

Cântece cu blesteme:

Maică, când m'ai legănat,
Maică, rău m'ai blestemat;
In leagăn, mi-ai pus neghină
Să nu am în veci hodină;

Și sub perniță spini,
Să trăiesc între streini,
Ca să am pe lume parte
Numai de străinătate...

Allegro poco rubato — not. N. Ursu

Bi-ne maică ți-o pă-rut, mă! Bi-ne maică ți-o pă-rut, mă! Când pe mi-ne mai fă cut, mă! Când pe mi-ne mai fă-cut, mă!

1. Bine, maică, ți-o părut,
Când pe mine m'ai făcut.
2. C'o mână m'ai legănat,
Cu una țâța mi-ai dat.

3. Și m'ai legănat ușor,
Să n'am noroc până mor,
4. Și m'ai legănat în dungă,
Să nu duc viață lungă.

5. Iar acum la măritat,
N'ai cătat la cin' m'ai dat.

Şi-am zis verde foaie lată,
Să fii, maică, blestemată,
De ce m'ai făcut o fată;
Să fiu de soacră mustrată,
De socru mereu certată,
Şi de bărbat alungată.

Repejor — notat Gh. Fira

Hai mândro să ne lu – ăm
Şi'a mândoi să ne ju – răm : Ca – re din noi
s'o lă - sa , Ca iar – ba se va us - ca .
De te-ai lă-sa Dumnea-ta —— , Să te ba – tă
Sâm – bă – ta ; Şi de-o fi să mă las eu ,
Să mă ba – tă Dumne – zeu .

1. *Hai, mândro, să ne luăm*
Şi-amândoi să ne jurăm;
Care din noi s'o lăsa,
Ca iarba se va usca.
De te-ai lăsa dumneata,
Să te bată Sâmbăta;
Şi de-o fi să mă las eu,
Să mă bată Dumnezeu.

2. *Vai, mândruţo, ştii tu bine*
Când vorbeai seara cu mine,
Cum, mândro, mi te jurai
Că pe altu 'n lume n'ai;
Şi 'n lume cât vei trăi,
Pe altul nu vei iubi.
La icoane te'nchinai
Şi din gură cuvântai:

3\. *Cât o fi soare pe lume,*
Dragă n'oiu mai fi la nime;
Dar înghiţă-te pământul
Mult ţi-ai ţinut jurământul;
Soarele n'a asfinţit,
Tu la altul te-ai gândit.
Cum de-acasă am plecat,
Pe mine m'ai şi uitat.

4\. *Să îţi dee Dumnezeu*
Ce-ţi gândesc, mândruţo, eu:
Să n'ai leac cât îi pământul;
Numai crucea şi mormân-
[tul.
Să-ţi văd iarba pe mormânt
Legănându-se la vânt;
Să-ţi fie ţărâna uşoară
Ca nişte pietre de moară.

Mult răspânditul cântec oltenesc, aici e locul lui :

notat M. Vulpescu

Of! Foa-ie ver-de fi-rul
ier——— bii Of!———
A-pu-cai pe drumul Cer——— nii-
Of! Of! Cam pes-te dea-lul Is-
ver-nii Of! Of!——— Un-de cân-tă,
un-de cân——— tă pu-i-ul mier——— lii

1\. *Foaie verde firul ierbii,*
Apucaiu pe drumul Cernii
Cam peste dealul Isvernii,
Unde cântă puiul mierlii

2\. *La puica cu ochii negri:*
M'a lăsat, mânca-o-ar
[viermii!
M'a lăsat, mânca-o-ar naiba,
Căci ea m'a urît degeaba.

3. M'a lăsat de gure rele,
De-om pleca, uităm de ele.
Hai, mândro, să trecem
[dealul,
C'amândoi ne știm amarul;

4. Hai, mândro, să trecem
[culmea,
Să nu ne mai știe lumea;
Hai, mândro, să trecem
[Oltul,
Să schimbăm vorba și portul.

Bădiță la chip mândruț,
De trei ani mi-ai fost drăguț;
Dar acum de-o săptămână,
Rău te superi de-o minciună.
Dela o haită de nevastă,
S'a stricat dragostea noastră.
Nu m'ai lăsat de urîtă,
Ci m'ai lăsat de pârîtă.

Cine ne-a stricat pe noi,
Pe noi, bade, pe-amândoi,
Aibă pasul racului
Și tihna gândacului;
Aibă casa cucului
Și hodina vântului.
Căci cucul nu are casă,
Nici vântul țară aleasă.
Cine strică dragostea,
Să n'aibă parte de ea!

Bate-i, Doamne, pe părinți
Ce desparte doi iubiți,
De mititei îndrăgiți,
De Dumnezeu potriviți
Și de lume fericiți.

Peste munții Lotrului
Suflă vântul codrului;
Rupe meri și rupe peri
Și desparte pe doi veri;
Rupe iarbă și trifoi,
Ne desparte și pe noi.
Pe noi, mândro, amândoi.
Și cine ne-a despărțit,
Fie-i moartea din cuțit!
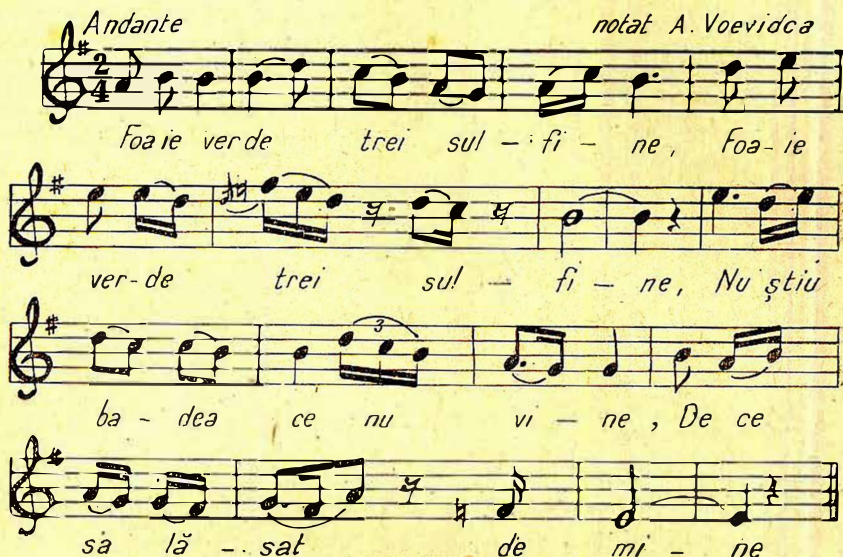
De ne-o despărți bărbat,
Piară necuminicat!
De ne-o despărți femeie,
Cu funia'n grumaz să stee!
De ne-o despărți vreo fată,
Cununia nu și-o vadă!
De ne-o despărți fecior,
S'aibă moartea din topor!
Din topor fără rugină,
Să moară fără lumină!.

Măi bădiță Gheorghieș,
Ia te uită'n măcieș
Cum mai cântă-o turturea
Tristă ca inima mea!

Turturică singurică,
Bade, ție nu ți-i frică,
Că te-a bate Dumnezeu,
Cum bate pe orice rău

Care, draga lui și-o lasă
Și de dânsa nu-i mai pasă?
Am să plâng ca turturica
Toată ziua, ziulica
Pân's'o'ndura Dumnezeu,
Dumnezeu, de plânsul meu:

„Vai, sărmanul turturel!
Greu și-amar a fi de el!
Noaptea plânge, ziua plânge".
Așa mi te-aș blestema,
De cumva tu m'ai lăsa.



1. *Foaie verde trei sulfine,*
Nu știu badea ce nu vine
De ce s'a lăsat de mine.

2. — *„Mărită-te, puică, bine,*
Ia-ți nădejdea dela mine;
Că nădejdea dela mine,
E ca sârma de subțire".

3. — *„Ba eu nu m'oiu mărita*
Până tu te-i însura,
Să văd pe cine-i lua,
Pe urmă te-oiu blestema.

4. *De-i lua una ca mine,*
Să-ți dea Dumnezeu tot bine;
De va fi, badeo, mai rea,
Să fii, bade'n veci cu ea.

5. *De-i lua-o mai frumoasă,*
Să n'ai parte să ții casă,
Să te'nsori de nouă ori,
Să n'ai parte de feciori".

Ori cum ar fi potrivirile între tineri, tot bărbatul (flăcăul de însurat) este acela care începe, căci :

Fata este ca şi-o floare;
Şede'n grădină la soare.
Badea intră în grădină,
Toate florile-i se'nclină.
El priveşte şi tot tace
Şi-apoi rupe care-i place.

Frunzuliţă din doi nuci,
Să te duci, bădiţă, duci
Unde-i găsi cuci arând,
Rândunele semănând,
Ciocârliile grăpând
Şi cioara cu traista'n spate
Cerând la plugari bucate.
Du-te, bade, ducă-te,
Dor de mine ajungă-te;
Du-te, bade, duce-te-ai
Unde-o sta apa să stai,
Drăguţă să nu mai ai;
Că drăguţă ţi-am fost eu,
Dată de Dumnezeu;
Drăguţă ţi-am fost odată
Dela Dumnezeu lăsată.

Bădiţă, să te usuci
Ca pâinea care-o mânci;
Şi ca vinu care-l bei
Fiindcă-ai zis c'ai să mă iei,
Dar acuma nu mai vrei.
Bate-te-ar, bădiţă, vântul
Să nu te ţie pământul,
Că ţi-ai călcat jurământul.
Nici din sat nu ai ieşit,
Şi iute m'ai şi părăsit.
Părăsi-te-ar Dumnezeu
Unde-o fi locul mai rău.

Şi-apoi să-ţi aduci aminte,
Că nu-i blestem de oriunde.
Blestemu-i dat cu înfocare
De-o sărmană fată mare,
Pe care ai iubit-o odată
Şi-ai lăsat-o supărată.

Ai gândit, bade, gândit
Că-s o floare de prăsit,
Ţie de batjocorit;
Da eu-s floare din grădină,
Tu eşti pleavă şi neghină;
Eu-s floare rourată,
Tu eşti pleavă vânturată.
Ai gândit, bade, gândit
Că soarele a răsărit,
Răsărit la tine'n curte
Şi tu, bade, eşti de frunte.
Soarele-i la lumea toată
Şi tu, bade, eşti la coadă.
N'avuşi milă, nici blândeţe
De-ale mele tinereţe.
Să ştie şi-a ta măicuţă
Ăst blestem dela drăguţă:
Când îi ieşi'n primăvară,
Să te scoată cu patu afară;
Când îi fi mai sănătos,
Să nu iei un paiu de jos;

Când te-i simţi în putere,
Să nu ridici trei surcele;
Când îi crede că ţi-i bine,
Şapte doftori după tine;
Şi să-ţi crească scai în prag,
Mincinos ce mi-ai fost drag;
Romăniţă la portiţă
Că nu ţi-oiu mai fi drăguţă;
Nici o floare la fereastră,
Că eu nu ţi-oiu fi nevastă.

Aşa-i blestemul de fată
Iubită şi-apoi lăsată.
Cine iubeşte şi lasă,
Blestemat să n'aibă casă;
Că cine iubeşte şi spune,
Nu-l răbda, Doamne, pe lume.
Cine iubeşte şi tace,
Rabdă-l, Doamne, şi-i dă pace.
Iar cine-şi uită cuvântul,
Să mi-l înghită pământul.

O spune şi-o strigătură:

Flăcăul care momeşte
Şi pe fată o părăseşte,
Fie într'una blestemat
Şi de râs la toţi din sat.

Parte să n'aibă de casă,
Ci singur să stea la masă;
Nici o fată să nu-l placă,
Cununie să nu facă.

Iată un cântec unde e vorba de răsbunarea fetei părăsite:

Pe dealul cu rouă,
S'a făcut o casă nouă
Cu uşile la soare,
Cu două umbrare
Pentru şezătoare.
Da în casă cine şede?
Vădana cu două fete.
Cea mai mare s'a sculat,
Apă pe obraz a dat,
La icoană s'a rugat
Şi'n oglindă s'a cătat,
Păr galben şi-a pieptănat.
Apoi a prins a ofta,
A ofta şi-a lăcrăma.
Maică-sa lucra,
Maică-sa torcea,
Din gură zicea:
— „Fiică, draga mea,
De ce ţi-e a ofta?
De ce nu lucrezi
Şi din ochi lăcrămezi?".
— „Cum eu, mamă, oiu lucra,
Când mă doare inima?
Nu mă doare de durere,
Ci de scârbă şi de jele.
Avui un mândru frumos
Şi-a plecat pe cale'n jos
S'aducă arnici în fire
Să-i cos cămaşa de mire;
A plecat la târg gătit,
Cum s'a dus, n'a mai venit.
Mi-a trimis răspuns pe vânt
Ca să-l desleg de cuvânt;
Mi-a trimis răspuns pe soare,
Să-i dau voe să se'nsoare;
Mi-a trimis răspuns pe lună,
Să mă duc ca să-i fiu nună.

Ooare cum să-l fac finuț,
Când și el mi-a fost drăguț?".
Maica rău s'a întristat,
Pe gânduri s'a așezat,
Și așa a cuvântat:
— *„Fă-te că ți-e voia bună,*
Dumnezeu să-ți dea lumină,
Aibă-te în pază norocul,
Domnul să-ți aline focul".
S'a dus ea la Cernăuți
Și-a venit cu un păhăruț,
Păhăruț de vin pelin,
Vin pelin și cu venin...

. . . .

— *„Finule, finuțul meu ,*
Să n'ajungi în Anul Nou!
Finuță, finuța mea,
Să n'ajungi tu Sâmbăta!".

. . . .

A strigat ea'n gura mare:
— *„Mână, Ioane, mai tare!*
S'ajung la nuntă, cu soare!".
In biserică dac'a intrat,
Când mirii s'au cununat,
Sfântul soare'n loc a stat
Și-au prins icoanele a plânge
Și luminele a se stinge.

. . . .

— *„Face-m'oiu un curcubeu*
Să mă suiu la Dumnezeu,
Să-i spun c'a murit o fată
Și-a avut dragoste curată".

La împețit (la starostit) acum 50 de ani

Trece vara, vine toamna. Vînul fierbe în crămi; coșările (porumbar, pătul, leasă) sunt pline; treaba câmpului a mai slăbit și lumea se adună pe acasă. La casa gospodarului... flăcăul cade pe gânduri.

Nici mâncarea nu-i ticnește,
Nici ce bea nu-i prea priește...

Ochiul mamei nu doarme; vede că nu-i-e bine; se pune luntre și punte și află că feciorul ei ar vrea să ia pe fata cutăruia; că sunt chiar în dragoste. Mama ca mama, spune lui bărbatu-său, mai întâiu pe departe, că a venit vremea feciorului de însurătoare.

— Ce zici dacă ar lua pe fata cutăruia, oare ar fi rău? E gospodină, e frumușică, are zestre bunicică, ce ne mai trebue? Vezi-mă, eu am slăbit din putere; nu mai pot munci ca'n tinerețe, iar două brațe tinere is mai spor în casă. Și o să fie pentru mine treabă

mai uşoară; o să văd de casă şi să mai legăn nepoţeii. Ce gândeşti, omule, rău zic ori ba?

Stau părinţii de se socotesc; întreabă, află că nu-s rude, nici cumetri, nici cuscri cu alde cutare.

Ispitesc în coace şi încolo, să vadă ce fel de oameni sunt părinţii fetei, căci surcica nu sare departe de trunchiu.

După ce părinţii s'au înţeles între ei, seara când vine feciorul dela lucru, după ce s'a ridicat masa, tatăl chiamă flăcăul lângă dânsul şi-l începe la descusut: „Gândeşte-te la ce vrei să faci... Asta nu-i măr să-l muşci şi de nu-ţi place să-l asvârli, ci-i pentru viaţă; şi cum ţi-i aşterne, aşa-i dormi. Socoteşte bine de-ţi place fata şi de te bizui pe ea că-i putea duce casă cu ea".

Dacă feciorul stărueşte în hotărîre că vrea şi vrea, atunci tată-său îi zice cu noroc şi merge de cată gospodari drept starostit (peţitorii) pentru a se duce într'o zi de sărbătoare la fata cutăruia s'o împeţească. Se aleg oameni de omenie cu vorbă aşezată, cari să ştie cum să ia lucrul, pentru a face cinste satului şi părinţilor flăcăului.

Peţitorii dau de veste; pornesc gătiţi ca de sărbătoare, cu plosca. S'au adunat şi câteva din neamurile fetei. Deodată se aude un huet afară. Femeile cu neastâmpărul firii lor, strigă: „Peţitorii! peţitorii!". Unul dintre cei veniţi strigă:

— Hodinesc oamenii?

— Hodinesc şi nici prea.

Şi ies afară în tindă unde aşteaptă.

— Bună seara la dumneavoastră! Ne-ţi face un bine să ne primiţi pe mas, căci suntem de departe şi afară plouă şi e întunerec.

— Da cine sunteţi d-voastră? întreabă în partea muntelui.

— Suntem vânători şi umblăm după vânat; ne-am rătăcit.

— De sunteţi vânători, atunci unde vă sunt vânaturile?

Unul din peţitori arată o pasăre (de obiceiu, o găină).

— Fiţi bineveniţi! De acum vă credem; poftiţi în casă!

In vremea asta, fata s'a ascuns undeva şi de acolo trage cu urechea şi cu ochiul.

— Bună seara 'n casă!

— Mulţumim d-voastră!

— De primit în casă, ne-aţi primit.

Dar nu ne'ntrebaţi la ce-am venit ?

Atunci unul din starosti, mai bun de gură ce ştie ura frumos, se ridică în picioare, îndreptându-se către părinţii fetii, zice această oraţie (conăcărie, colăcărie):

Tânărul nostru împărat
. . . . . (?) cel de toţi lăudat,
De cu seară ne-a chemat
Şi astă poruncă ne-a dat:
„Să strângeţi cete de voinici,
Câţi s'or găsi pe aici.
Ca să fac o vânătoare,
De păsări gălbioare,
De mândre căprioare“.
Noi cu toţii ne-am supus,
La vânătoare ne-am dus.
Impăratul, în spre seară,
Zări o urmă uşoară
De sprintenă căprioară.
Unii, cică-i urmă de pasăre de [Raiu
Să fie împăratului de bun traiu;
Alţii, cică-i urmă de zână,
Să fie împăratului grădină,
De frumoase roduri plină.
Atunci tânărul nostru împărat,
In scări de aur s'a ridicat,
Peste ceată a cătat,
Şi a zis :
„Care s'ar afla,
Pe urma-i a umbla,
Pe urma-i să se ducă
Şi răspuns s'aducă?“.
Atunci noi ne-am ales,
Pe loc am purces
Cu suflarea vântului
Pe faţa pământului.
Pe când noi alergam,
Şi nimic nu întâlneam..
Iată atuncea că se lasă
O stea mândră, luminoasă,
Drept pe casa d-voastră.
Noi, după stea ne-am luat
Şi în curte am intrat;
Şi aice, când am sosit,
Floare'n curte am zărit,
Floare mândră, floricea,
Mai mândră decât o stea,
Impăratul nostru o vrea.
Şi ne-a trimes după ea
Să i-o ducem de mireasă,
Să şi-o facă 'mpărăteasă...

In acest timp, peţitorii pun plosca pe masă.

— Acum înţelegem noi la ce-aţi venit, — răspunde gazda.

— Cinstiţi gospodari — zic iar starostii, — unul din ei — mult ne bucurăm că Zâna cea mult cătată pentru tânărul împărat,

Acea scumpă floricea
Mai mândră decât o stea,
Care a'nflori 'nfloreşte,
Da de rodit nu rodeşte...

am aflat-o în casa d-voastră; dar ca mulțumirea să ne fie deplină, mult am vrea să ştim cu ce-ați umple lăzile şi ați împodobi răd-vanele fiicei d-voastră când ar pleca spre curțile tânărului împărat. Tânărul împărat (numele flăcăului) ne aşteaptă răspuns să-i ducem.

De aci încolo se lasă drumul ocolit al povestei şi se intră dea-dreptul în învoială.

In sfârşit, când starostii întreabă pe părinți ce răspuns le dau, zic:

— De va fi de la Dumnezeu, bucuros, dar noi nu suntem gata încă. Din ce trebue nu ni-e deajuns; mai din schimburi n'a avut vreme să coasă, că a fost la cosit.

— Tânărului îi place s'o primească cum se găseşte.

— Oameni buni, înțelegeți, nu-s gata de măritat.

— De măritat şi de moarte, niciodată omul nu-i gata.

Ce or mai trebui, se pot face şi mai pe urmă, numai traiu bun şi noroc să dee Dumnezeu, şi toate merg ca din apă.

— E vorba că-i fată de gospodar şi nu mă 'n dur s'o dau cu te miri ce.

— Numai să se placă băeții, că ne 'mpăcăm noi din zestre.

— C'un gând s'o dau şi cu zece nu; asta mi-i şi fată şi fe-cior; într'însa avem tot sprijinul.

— Băgați de seamă să nu scăpați din mână un băiat bun ca acesta; căci vă va părea rău şi va fi prea târziu, că norocul nu bate de multe ori la uşă.

— Ei ce zici tu, babă?

— Apoi de, cum zici dumneata.

Unul se duce de 'ntreabă pe fată.

Cei din casă întreabă:

— Ei cum e: aguridă, poamă bătută de brumă?

— Ba e tămâioasă de să-ți lase gura apă.

— Atunci ce mai zici cuscre ?

— Apoi să vedem ce are flăcăul?

— Ia doi boi şi o vacă, hainele de pe el şi alt rând de purtare şi alt rând de sărbătoare. Cinci prăjini în vatra satului, loc de ca-să, apoi o falcie de arătură şi 20 prăjini de fâneață.

Şi de acolo înainte numai noroc să le dea Dumnezeu, căci cu

peştele mic prinzi pe cel mare, ca şi ştejarul: cât ţi-i de stejar tot dintr'o ghindă răsare.

— Acum nu vă fie cu bănat, să vedem ce zestre are fata.

Atunci tatăl şi mama, pe rând, după putere, spun cam următoarele:

1 icoană a Maicii Domnului;
1 ladă braşovenească de ţinut zestrea.
40 coţi de pânză de bumbac.
40 coţi de pânză de fuior şi vreo 60 pânză de câlţi.
12 şervete de bumbac sau de fuior.
6 ştergare de câlţi de dus mâncare la câmp şi vreo 6 ştergare de găteală în casă.
6 lăvicere bătute cu pieptenele sau cu alesături.
Câţiva coţi de lână subţire în patru iţe, din care se vede iscusinţa fetii.
24 coţi de ţol pentru car sau aşternut.
Vreo 60 coţi de pânză pentru saci.
Vreo 30 de coţi de lână sau de câlţi pentru trăisti.
1 scoarţă cu alesături, pe delături în chenaruri.
2 feţe de masă vrâstate.
2 prostiri (cearşafuri) de borangic cu horbotă.
1 cămaşă de mire.
Peşchire (ştergare) pentru nuntaşii mirelui.
Pentru socri şi cumnate, a lucra de-acuma, după cum ne-om putea împăca.
6 perne (1).
1 ogheal (plapomă);
1 cataveică (scurteică) cu blană de postav, dinainţele cu blană de vulpe.
1 contăşel blănit;

---

1) Zestrea fetii este o grijă din vreme; să fie în rând cu lumea. Să nu zică că a luat-o ca degetul, ori cu ce e pe ea. Dacă n'are ce trebue, gura lumii cântă:

Douăsprezece perne mari
Is umplute cu frunzari;
Douăsprezece mijlocii
Umplute cu frunze de vii.

Douăsprezece perne mici
Is umplute cu urzici;
Douăsprezece poloboace
Fără funduri, fără doage.

1 ie şi o catrinţă de lână subţire cu alesături.
1 rochie de lână cu polcă cu tot.
2 rochii de cit.
1 fustă albă cu horbotă.
1 pereche pantofi
1 pereche de papuci.
Vreo câteva barize.
Vreo două trei tulpane.
In sfârşit, un cal de căruţă şi o vacă cu viţel.

Tatăl fetii, înşirând aceste toate, zice :

— Asta-i zestrea fetii mele, numai de vă va place.

— Ne plaaaaace! strigă cu toţii.

Atunci un staroste întinde gospodarului plosca.

— Cum a da Dumnezeu într'un noroc!

Bat mâna; pun plosca la gură şi gâl, gâl...

Apoi o întinde gospodinei zicând:

— Ţine, măi nevastă !

— Se vede că a sosit ceasul s'o dăm. Să trăeşti moşnege!

— Să ne bucurăm, să trăiţi şi d-voastră cu toţii ! Pun plosca la gură şi iar gâl, gâl, gâl... De aici începe cinstea.

— Ţine fină, na cumătră, poftim cuscre.

Şi aşa până cinstesc toţi plosca, trecând-o din mână în mână.

— Măi babă, du-te de prinde o găină şi ne-o dă friptură.

Un neam al miresei chiamă fata; unul din peţitori chiamă şi flăcăul. Tatăl ei, luând-o de mână, o duce lângă cel mai bătrân din casă. Flăcăul vine şi el înaintea bătrânului. Ii sărută mâna pe rând.

— Ia vezi nepoate, ţi-i dragă copila asta?

— Mi-i dragă.

— Dar bagă bine de samă, că tatăl ei nu ţi-o dă ca n'are ce mânca şi ce purta, dar ţi-o dă ca să-ţi fie soţie până în sfârşit.

— Acuma poate ţi-i dragă unde-i frumuşică, dar peste om trec şi vremuri bune şi vremuri rele. Poate se strică gura cuptorului şi se vâră înăuntru s'o lipească şi când va ieşi afară, ţi-a părea că-i dracul. Acuma poate ţi-i dragă unde-i voinică şi bună de muncă; dar nu se ştie: poate vine vremea că se 'mbolnăveşte, şi de slabă şi prăpădită, nu poate învârti o mămăligă şi nici să ridice o surcea de jos. Cum gândeşti? Ţi-a fi dragă şi atunci? Bagă bine

de samă: însurătoarea nu-i măr să-l musci şi de nu-ţi-a plăcea să-l svârli jos.

Şi vorbele, glumele, sfaturile se întind...

Tinerii făgăduiţi sărută mânile părinţilor şi viitorilor socri pe rând,

Masa e gata, ospătează, urmează cântări şi joc; cinstesc până noaptea târziu. După ce s'a pus sorocul logodnei, peţitorii se întorc acasă....

(după Elena Sevastos)

Dacă tinerii nu sunt din acelaşi sat, atunci părinţii fetii şi ai flăcăului îşi fac nişte vizite zisè „pe vedere" să vadă starea gospodăriei cuscrilor, să tragă cu urechea, să tragă cu ochiul cam ce purtare are viitorul ginere (noră) şi cam ce zestre ar avea. Pentru iscoadă, se mai trimit „căutători de casă", rude sau prieteni de credinţă.

Inţelegerea părinţilor din zestre şi tot ce trebue viitorilor căsătoriţi, se chiamă „aşezat" sau „aşezare".



Nuntaşi colăceri din părţile Făgăraşului

Logodna şi după logodnă

Tinerii s'au făgăduit unul altuia cu voia sau fără voia părinţilor, cari, în cele din urmă consimt ca odraslele lor să se însoţească. Până la căsătorie, este obiceiul ca tinerii să mărturisească în faţa familiei, a neamurilor, a prieitenilor că îşi vor păstra cuvântul dat unul altuia. Semnul de încredinţare în faţa lumii că făgăduiala se preface în legământ, este inelul şi năframa (batista). Tânărul dă fetei un inel, zis *inelul de credinţă* (inelul de logodnă), iar fata îi dă, în schimb, o năframă (batistă) cusută de ea, zisă *năframa de credinţă*, sau batistă de logodnă. Prin părţile de apus ale Transilvaniei şi Banat nici nu se zice logodnă, ci *credinţă* sau *încredinţare*. Se zice pe acolo: Maria şi Nicolae *şi-au dat credinţă* = *au făcut credinţă* = *s'au încredinţat* = s'au logodit. Şi-au stricat credinţa, înseamnează că şi-au stricat logodna. De obicei, logodna, (încredinţarea) se face în casa fetei, unde se adună familiile, neamurile, prieteni, la un ospăţ de seară cu cântece de lăutari şi joc. Iată câteva cântece dela mesele de logodnă:

Rar

De a — ici pâ — nă la mân-dra

Fă-cui ca-lea ca o — glin — da Hai!

do-ru — le hai, ———— Hai!

hai, do — ru — le — hai!

1. De aici până la mândra,
Făcuiu calea ca oglinda.
2. Deseară, pe drum de stele,
Sunt la casa mândrei mele.
3. Mândro, să ne logodim,
C'amândoi ne potrivim

4. Și la ochi și la sprâncene
Ca doi porumbei la pene;
5. Și la ochi și la uitat,
Ca doi porumbi la sburat.
6. Mândro, dorul meu și-al tău
Impreună-l Dumnezeu.

Rar

Foa-ie ver-de ia-so-mi-e

Măi do-ru-let, măi, Mai la deal d'Ali-

săndri-e, Măi do-ru-let, măi.

Repede

Ra ra ra ra ra ra ra ra Ra ra ra ra ra

ra ra ra ra ra Ra ra ra ra ra ra ra

ra ra ra ra ra ra ra ra ra ra ra

Foaie verde iasomie,
Mai la deal de-Alixăndrie,
Se face de-o primărie.
Și la masă, pe hârtie,
Un mândru flăcău îmi scrie.

Da nu scrie cum se scrie,
Ci când scrie, te mângâie.
Când citește, te slăvește;
Și așa le potrivește,
Cu luna m'asemuiește...

Mișcat

Am a - u-zit, mândro, bu-nă, Am a - u-zit,
mândră, bu - nă; Am a - u - zit de-o minciu - nă,
Am a-u-zit de-o min - ciu - nă

1. Am auzit, mândră, bună,
Am auzit de-o minciună,

2. Că apa de Jii e bună;
Cine-o bea, mi se cunună.

3. Hai, mândro, să bem și noi,
Ne cununăm amândoi.

Allegro

Foaie verde de su-sai Of. of. of. ș'a-o - leu.
Mari-ți-co de pe plai Of. of. of. ș'a - o - leu
Da gu-ri-ța cui o dai? Of. of. of. ș'a - o - leu!

1. — Foaie verde de susai,
Marițico de pe plai,
Da gurița cui i-o dai?

2. — Ia, o dau cui mă iubește
Și la mine tot gândește
Și nu mă mai părăsește.

2. — Dă-mi-o, draga, numai
[mie,
Că pe la Sfântul Ilie,
Om porni la cununie.

Prin alte locuri, inelele tinerilor se schimbă, ei între ei; se ascund inelele într'un blid cu grâu curat, semnul belşugului ţărănesc şi al cinstei, unul într'o parte şi altul în cealaltă parte. Tinerii logodiţi stau alăturea şi învârtesc blidul astfel ca inelul flăcăului să vie în dreptul fetei, iar al fetei în dreptul flăcăului. Cineva spune să scoată inelele din grâu. Tinerii încredinţaţi se supun. Feciorul vâră în deget inelul fetei, iar fata pe al feciorului. Tinerii încredinţaţi iau câte un pumn de grâu din blid şi-l aruncă în cruciş prin casă. Se mai păstrează bunul obiceiu ca la logodnă să fie chemat şi preotul satului. Preotul se aşează între tineri şi-i întreabă dacă cu voia lor vor să se împreune şi nu siliţi de nimeni. Fiecare răspunde „cu voia mea“. După aceea le împreună mâinile drepte şi rostesc odată „Tatăl Nostru”. Işi scot inelele de credinţă, schimbându-le; apoi preotul zice: „Cu voia amândorora, se împreunează feciorul (cutare) cu fecioara (cutare).

Cântec de logodnă la schimbatul inelelor : (pe alocurea, acest cântec se cântă şi la masa de cununie).

Andante not. A. Voievidca

I- ne - luș bă — tut de-ar

gint A - mân - doi v'ați po — tri — vit —

I - ne - luș bă — tut de-a — ra — mă

A — mân- doi sun — teți de-o sea — mă —

1. Ineluş bătut de-argint,
Amândoi v'aţi potrivit;
Ineluş bătut de-aramă,
Amândoi sunteţi de-o samă.

2. Și la stat și la purtat
Și la dulce sărutat;
Și la ochi și la sprincene,
Ca doi porumbei la pene.

3. Haide, mergeți amândoi
Să mâncați miere de soi;
Să vă iubiți amândoi
Și tot doi și numai doi.

Inelele și năframa (batista) de logodnă sunt semnele unirii și credinții nestrămutate, fiind purtate până la moarte. Multe cântece pomenesc de păstrarea acestor semne ale unirii sufletești. Să citim cântecul bătrânesc „Inelul și Năframa" notat de Vasile Alecsandri :

Fost-au fost un crăișor
Tinerel, mândru fecior,
Cum e bradul codrilor
Sus pe vârful munților.
De soție și-au luat,
O copilă din cel sat,
Copiliță româncuță,
Toți voinicilor drăguță;
Cu chip dulce, luminos,
Cu trup gingaș, mlădios,
Cum e floarea câmpului
In lumina soarelui.
Iată lui că i-au sosit
Carte mare de pornit,
La tabără de ieșit.
El în suflet s'a mâhnit
Și din gură a grăit:
— „Draga mea, sufletul meu,
Ține tu inelul meu;
Pune-l în degetul tău;
Când inelu-a rugini,
Să știi, dragă, c'oiu muri".
— „De mă lași plângând acasă,
Na-ți năframa de mătasă
Pe margini cu aur trasă;
Aurul când s'a topi,
Să știi, dragă, c'oiu muri".

El pe cal a'ncălecat
Și pe drum au apucat.
Mers-au el până' la un loc
Și-au aprins un mare foc
In mijlocul codrului,
La fântâna corbului.
Crăișorul tot mergând,
I s'aprinse dor în sân.
La năframă tot privea
Și deodată încremenea
De vederea ce vedea:
Aurul că se topea.
Mâna'n sân el și-o băga,
La năframă se uita,
Inima-i se despica.
— „Dragii mei, ostașii mei,
Puișori viteji de smei,
Stați pe loc de ospătați
Și la umbră vă culcați.
Eu sunt gata de plecat
Acasă, că mi-am uitat
Paloșul cel rotilat
Pe-o masă aruncat".
Indărăt el a pornit,
C'un voinic s'a'ntâlnit,
C'un voinic cu calul mic:
— „Noroc bun, tânăr voinic!

Ce veste? de unde vii?".
— „Dacă vrei, Doamne, s'o
[ştii,
De altul poate a fi bine,
Dar e rău şi amar de tine.
Tatăl tău că s'a sculat,
Ţara 'ntreagă ne-a călcat
Pân'ce mândra ţi-a aflat
Şi pe dâns'o aruncat
Intr'un tău adânc şi lat".
— „Na, voinice, calul meu
Să mi-l duci la tatăl meu;
De-a'ntreba unde sunt eu,
Tu să-i spui că eu m'am dus
Pe malul apei în sus
Şi că în apă m'am svârlit
La copila ce-am iubit".
Tatăl său iar' a sculat,
Tău întreg de l-au secat
Şi copiii şi-au aflat
Amândoi îmbrăţişati
Pe nisip galben culcaţi;
Amândoi senini la faţă
De păreau că sunt în viaţă.
Atunci craiul s'a căit,
In mătase i-a'nvelit
Şi'n biserică i-au dus,
In două racle i-au pus;
Racle mândre împărăteşti
Purtând semne latineşti.
Şi pe dânsul l-a zidit
In altar la răsărit;
Pe ea'n tindă l'asfinţit.
Iar din el, frate, a ieşit
Un brad verde cătinat
Pe biserică plecat;
Şi din ea o viişoară,
Inflorită, mlădioară,
Ce din zori şi până'n seară,
Pe biserică s'a'ntins
Şi cu bradul s'a cuprins...
Tună, Doamne, şi trăzneşte,
Tună'n cine despărţeşte,
Dulcea dragoste 'nfocată
De-un fecior şi de o fată.

Când logodna se strică, semnele de credinţă trebuesc înapoiate. Când voinicul îşi calcă cuvântul şi fata începe a-l urî, cântecul care vine pe buzele ei este cam acesta:

El zice c'o să mă ia.
Uite, maică, la mişelul
Cum îmi poartă el inelul!
Eu îl cer ca să mi-l dea.
De-aş şti, maică, că m'ai da
Mai bine m'aş spânzura...

Şi strămoşii romani (tinerii logodiţi) îşi schimbau inelele. Mireasa purta inelul dat de mire în degetul al patrulea, ca şi noi. Incredinţarea (logodna) se făcea cu oaspeţi invitaţi, cu masă, în

timpul căreia se hotăra nunta; iar mireasa primea daruri ca și azi.

După ce s'a hotărît ziua cununiei și tinerii și-au găsit nașii, încep pregătirile de nuntă — și la socrii mari și la socrii mici. La casa miresii e zor mare. O fi zestrea pregătită, dar au rămas atâtea lucruri ce trebuesc făcute acuma. Mireasa, cu mâna ei, coase năframa (batista) și cămașa mirelui; apoi ștergarele, batistele pentru flăcăii nuntași pentru viitoarele cumnate și viitorii cumnați, cămășile de socri și alte daruri din lucrul ei pentru nuntașii cei mai de aproape și rude. Ii vin într'ajutor neamurile, vecinele, prietenele, ca să fie gata la timp. Se lucrează până noaptea târziu; se fac și clăci. Mirele, uneori însoțit de prieteni, vin în vizită la mireasă în toiul acestor treburi. Se vorbește, se glumește, se cântă, dar și zoresc la munca pentru surata ce se duce din rândul lor. Casa miresii se umple de voie bună. Acolo unde se adună tineretea, veselia vine ca vântul și ca gândul. Acestea-s zilele cele mai fericite din viața unei tinere; și le amintește cu drag până la bătrânețe. Zilele de speranță, de visuri făurite alăturea de alesul iubit, zilele senine ale așteptării. Fata logodită le așteaptă să treacă cât mai iute. Iată cum numără ea zilele săptămânei dinaintea cununiei:

Luni, Marți, — una
Marți, Miercuri, — două
Joi, Vineri, — trei
Sâmbătă, Duminică dura cu
[căruța.

Intre obiceiele de a-și arăta dragostea unul față de altul, sunt: logodnicii se țin de mână când merg ori stau; mușcă din acelaș fruct (măr, pară, prună, fragă etc.) unul după altul; din aceiași prăjitură, plăcintă și beau apă cu acelaș pahar. Aceste semne tâlcuesc unirea lor în totul, iar ființa lor, una singură, își trage puterea de viață din acelaș isvor.

Cântecul bănățean (o dragoste desfăcută) pomenește de acest obiceiu :

Moderato notat Ion Vidu

Ştii mândro când ne iu-beam A mân - doi un

măr mân-cam, Lu-go-ja - no A-mân-doi un

măr mâncam, Lu-go-ja — no

1. Ştii, mândro, când ne iu-
[beam,
Amândoi un măr mâncam,
(Lugojano)

2. Ştii, mândro, când mi-erai
[dragă,
Amândoi mâncam o fragă.

3. Ştii când ne ţineam de mână,
Amândoi mâncam o prună;

4. Dar acum de-ar fi şi zece,
Nici de sete nu mi-ar trece.

5. C'aşa fost-a soarta noastră,
Ca tu să nu-mi fii nevastă.
(Lugojano)

Vestirea şi poftirea la nuntă o face vornicul, care merge cu plosca din casă în casă, rostind :

Mirele nostru vestit,
Azi prin mine v'a poftit
Ca să faceţi o cale
Pân' la curtea dumisale,
La un scaun de hodină
Şi cu multă voe bună.
Eu sunt solul împărătesc,
La curtea lui vă poftesc;
Şi dacă mi-ţi asculta,
Căciula din cap mi-oiu lua,
Pân' la pământ m'oiu pleca,
D-Voastră m'oiu ruga,
Să faceţi bine să veniţi,
Dar să nu mă bănuiţi...

Vornicul întinde plosca şi păhărelul celor de faţă şi închină urări; apoi pleacă la alt invitat. In multe părţi, vornicii mirelui şi ai miresii pleacă la poftit însoţiţi de lăutari, care cântă un marş la intrarea şi ieşirea din gospodărie. Alt obiceiu frumos este mergerea împreună la târg a socrilor cu mireasa (nora), mirele, ba şi

naşii uneori, să facă cumpărături de nuntă: peteala, lămâiţa, sovonul (vălul), rochia şi pantofii de mireasă, lumânările, floarea ginerelui şi florile nuntaşilor, bradul, cum şi alte podoabe. Se mai fac târgueli pentru masa de nuntă şi pentru viitoarea casă a însurăţeilor. Cât despre foaia de zestre, obiceiu moştenit dela Romani, s'a avut grijă, după logodnă, să fie întocmită, iscălită de părinţi, de tinerii însurăţei şi de martori. Această danie părintească înscrisă într'un act zis foaie de zestre sau act dotal, trebue întărit de judecător. Afară de părinţi, înzestrarea se poate face şi de o rudă cu inimă bună, sau chiar de străini de neamul însurăţeilor. Averea de zestre este gospodărită de bărbat şi nu poate fi înstrăinată decât cu învoirea tribunalului. Dacă fata este urîţică, ori are cine ştie ce meteahnă, lipsurile se „astupă cu o zestre grasă", cum zice vorba:

Zestrea toate le astupă
Şi pe dracu ea îl pupă...
Căci: zecile mărită secile...
Sutele mărită slutele...
Iar miile urgiile...

Inainte vreme, ginerele (mirele) care mergea pe jos la cununie, era socotit un biet nevoiaş. In tocmelile dintre cuscri era îndatorirea din partea părinţilor fetii ca să dea un cal cu care să se ducă la cununie, zis „cal de ginere".

Zestrea femeii, în cazul când e pierdută de soţul de care se desparte, este urmărită prin lege până şi de neamuri. De aici vorba românească: „Zestrea femeii nu se pierde nici în apă".

Pentru apărarea căsniciei, ca să se facă cât mai curată şi trainică, s'au orânduit *strigările* sau vestirile la biserică, în trei Duminici la rând. După slujbă, preotul iese în faţa altarului şi zice: „N. feciorul lui I. O. s'a încredinţat (logodit) cu A. fica lui V. M. Cine ştie vreo piedică oarecare între dânşii, să aducă la cunoştinţa noastră şi a bisericii". Dacă nimeni n'are nimic de spus, se face tăcere. Câte un glas răspunde: „Dumnezeu să le ajute!"...

„Dumenezeu să le dea noroc... Să aibă parte unul de altul"...

Vestirile de căsătorie sau strigările se fac şi prin anunţurile puse la primărie.

Se mai ţine prin unele părţi, în Ardeal mai ales, bunul obiceiu ca preotul, după logodirea tinerilor, să-i întrebe şi să-i asculte dacă ştiu rugăciunile ce trebue să le ştie orice creştin. Mireasa trebue să arate în faţa primarului, preotului şi a altor bătrâni că ştie să gătească câteva feluri de bucate. Mirele deasemenea, trebue să dovedească iarăş că a pus atâţia pomi roditori în grădina părintească. Altfel nu puteau fi cununaţi. Că se mai găseau câte un flăcău-doi, care împlântau iarna în zăpadă câte o creangă de copac, zicând că sunt pomi puşi de mâna lui, asta e doar o glumă de icicolo. Orişicum, era un bun obiceiu acesta al grijei pe care o puneau când este vorba de căsătoria tinerilor. Şi tare mult se bucurau când feciorul şi fata treceau cu cinste în rândul lumii.

Bradul

Un brad tânăr la nuntă, o cracă de brad măcar, este un obiceiu vechiu.

„Drept ca bradul... voinic ca un brad... verde ca bradul ce nu veştejeşte..." sunt vorbe ce arată că acest copac este adus la nuntă ca un semn al trăiniciei, al statorniciei (verde neschimbat şi vara şi iarna), căci verdele dă simţiminte de bucurie şi sănătate.

Bradul de nuntă se aşează pe casa mirelui (sau la poartă) şi a miresei.

Carele care duc zestrea sunt gătite cu crengi de brad. Bradul gătit de nuntă merge cu alaiul, purtat de un flăcău care îl joacă. Altădată se înfigeau brăduţi dela casa mirelui până la cea a miresei.

Când e vorba de brad de nuntă, nuntaşii de pe şesurile Dunării se duc departe să-l cumpere. Astăzi când trebue să cruţăm brazii, şi cei mici şi cei mari, se caută a se înlocui, prin verdele altui copac, apropiat ca asemănare.

„Bradul" sau „breadul" se chiamă jocul din ajunul nunţii în curtea casei miresei. Se „joacă bradul gătit de nuntă" adus de nuntaşi (şi purtat de un flăcău) dela casa mirelui, cu lăutari. Dacă mireasa este din alt sat, bradul e adus de-a călare. Iată frumosul obiceiu cum se păstrează în Oltenia : Flăcăul brădar (colăcerul) se scoală cu noaptea'n cap, se îmbracă de sărbătoare şi-şi găteşte calul. „Când alba va intra în sat, va fi departe; până să se ridice soa-

rele de-o suliţă pe cer, bradul trebue să fie sus pe prăjină la casa miresei. Incălecat pe un cal bine potrivit şi înşeuat, cu flori la căpăstru, până în ziuă, brădarul, ţinând în mână un biciu cu plesnituri, trebue să fie la casa mirelui... Mirele îi dă o ploscă cu vin pe care brădarul (colăcerul) şi-o atârnă după gât. In tăcere, ia bradul, apucă coama calului şi încalecă iarăşi dintr'o săritură, zice „Doamne ajută" şi îşi face semnul crucii. Pe drumuri dosnice, ferindu-se de întâlniri, brădarul iese din sat. Se opreşte la poarta casei. Pocneşte din biciu ori trage cu un pistol. S'a auzit. Socrii mici, flăcăii şi fetele din partea miresei, ies în curte.

Colăcerul, cu bradul în mână, zice o oraţie:

Tânărul nostru împărat
De dimineaţă s'a sculat;
Şi întâlnindu-mă prin sat,
Tare m'a rugat
Să vă aduc acest brad.
Şi aşa am plecat
Cu murgu 'nstrunat,
Cu paloşu într'o mână,
Cu bradu'n altă mână.
Şi am trecut văi,
Am ocolit pe după clăi,
Pe drumuri nebătute,
Prin ape nescăzute,
Ca să ajung la Dumnea-
[voastră...

Cum zăreşte pe mireasă, flăcăul colăcer o salută:

Impărătească mireasă
De'mpăratul nostru aleasă,
Bine te-am găsit sănătoasă!

Mireasa şi femeile răspund împreună:

Bine ai venit sănătos,
Ca un brad frumos.

Apoi brădarul colăcer zice această conăcărie:

Fetelor dumneavoastră măn-
[chin
Şi'n loc de-o cracă de măslin
Eu vă aduc acest brad înalt,
De'mpăratul nostru 'mbrăcat,
Să-l stăpâneşti voioasă
Cu toată casa, sănătoasă.
Şi mi-a zis împăratul nostru,
Să fie în cinstea şi auzul
[vostru

Ca să-l înălțați,
Ca să-l implântați
Sus pe vârf de munte
Unde-s fete multe,
Ca ele să-l stropească,
Să nu se ofilească.
Dacă muntele e departe
Și n'aveți care ferecate
Apoi tânărul nostru împărat
La față s'a'nbujorat
Și așa mi-a cuvântat:
— „Pe-a dumneavoastră casă
Să întindeți o masă;
De-acolo să vă rotiți,
Un locșor bun să chitiți
Acestui sfânt și blagoslovit
[brad,
Pentru cinstea mândrului
[nostru împărat...

. . . .

Așa vă zic cu sănătate!
La vară cu bucate!
La mulți ani cu sănătate!
Să trăiți!.......

Colăcerul descalecă, scoate plosca, se închină, bea un gât și o dă celorlalți. Cu bradul în mână, împreună cu fetele și flăcăii, încep jocul. Lăutarii, fetele și flăcăii cântă :

Allegro
notat Gh. Fira

Să ju-
căm bra-dul mi-re-sii, Să ju-căm bra-dul mi-re-sii

Să jucăm bradul miresii,
Să jucăm și să cântăm
Pân' batista o căpătăm,
C'așa fost-a din bătrâni,
Din bătrâni și din străbuni...

Se dă fiecăruia câte o batistă și li se pun o panglicuță cu peteală în piept, semn că sunt nuntași.

Gătirea mirelui. Bărbieritul

Duminecă dimineață, în casa mirelui, se adună flăcăii poftiți, vornici, colăceri și altă lume, toți în haine de nuntă. Se împlinește o datină care se respectă cu sfințenie. Mirele este mișcat, fiindcă privirile tuturor (cele mai multe glumețe) se îndreaptă asupra lui, încercuindu-l. Se așează pe un scaun în mijlocul casei învăluit cu un prea frumos șervet în jurul gâtului. Se face liniște, parcă s'ar săvârși o taină. Un flăcău se desprinde din ceată și desface briciul ca să bărbierească de cununie pe ginerică, udându-i fața cu apă, săpun și vin roșu (semnul sănătății). Unul rostește :

Ginerică bucuros,
Să te facem mai frumos!

Cei din jur glumesc. Lăutarii încep „Cântecul mirelui la bărbierit".

Sostenuto — notat Gh. Fira

Frunzu – li – ță frun – ză crea-ță
Frunzu – li – ță frunză crea-ță of of of
of of Du-mi – ni – că di – mi – nea – ță
Mândră zi s'a mai i – vit Mân – dru soa – re-a
ră-să – rit Și pe mi-re l'am gă – tit.

1. Frunzuliță frunză creață
(bis),
Duminică dimineață,
Mândră zi s'a mai ivit,
Mândru soare-a răsărit
Și pe mire l-am gătit.

2. Nu știu soare-a răsărit,
(bis),
Ori mirele a'nflorit;
Că frumos mai e gătit:
Cu podoaba târgului,
Cu mireasma câmpului.

3. Cu căciulă brumărie (bis)
Cu cunună argintie,
L-am gătit de cununie;
Ca să-și capete soție,
Draga lui pentru vecie.

4. Dintre noi, el a plecat (bis),
Ziua bună și-a luat
Dela fetele din sat,
Dela strat cu busuioc,
Dela flăcăii din joc.

La auzul cântecului de despărțire (ieșire din flăcăit) mirele lăcrămează adeseori. Ca să fie „despărțirea" mai înduioșătoare, cântecele de jale se zic cu acest prilej. Iată unul:

Foaie verde și-un dudău
Bine mai trăiam flăcău;
Incălecam calul meu
Și plecam unde voiam eu.
Dar acum m'am însurat,
Grija casei mi-am luat.

După bărbierit, mirele se îmbracă cu cămașa de mire cusută de mireasă, cu hainele noi de cununie. Își pune „floarea de mire" în piept. Se sărută cu toți flăcăii, ca de plecare în altă viață, nouă.

Gătirea miresei

Pentru mireasă, clipele cele mai înduioșătoare sunt atunci când surorile de mireasă, împreună cu alte fete, încep gătirea de cununie: o pieptănă după ce și-a pus cămașa de mireasă; și-a pus pantofii cumpărați de mire; o îmbracă cu rochia de nuntă; îi pregătesc lămâița așezată pe frunte, beteala sau peteala peste care cade vălul (sovonul) iar în alte părți, cununa pe care o poartă pe cap în ajunul cununiei și a douazi la cununie. In acest timp de gă-

tire, lăutarii, iar în multe părți fetele și mai ales nevestele înrudite cântă niște cântece în care arată ce-o așteaptă pe mireasă în căsătorie; cântece cari să lase în sufletul ei părerea de rău că se desparte de părinți, de frați și surori, de casă, de satul de naștere dacă pleacă în altă parte, de fetele tovarășe de fetie. Iată, de pildă, cum o jelesc în cântec fetele și nevestele (în alte părți în locul acestora cântă lăutarii):

Copiliță cu părinți,
La ce focul te măriți?
Că mila dela părinți
Anevoe-o s'o mai uiți.
Că mila dela streini,
Ca gardul de mărăcini.
Când gândești să trăești bine,
Atuncea e vai de tine;
Copilași te-o'mpresura,
Bărbățelul te-o mustra...

Când îi împletesc cozile, surorile de mireasă și alte fete cântă:

Rar
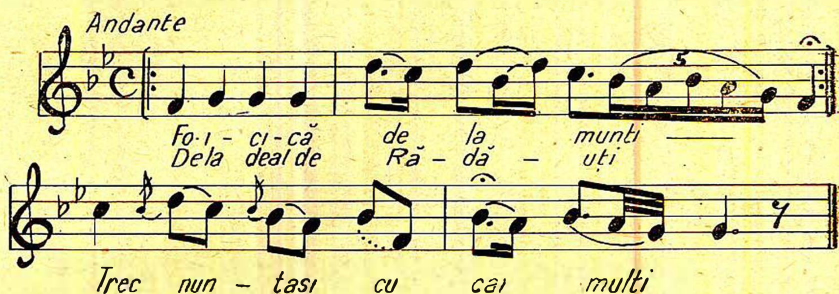
Of! of! Foa - ie verde să- mu-
la — stră Of! of! Se mă - ri - tă
Leana noas — tră Of! of! Și pe noi fe-
te ne la —— să Of! of! Cu i—
ni-ma frip-tă, ar —— să

1. *Foaie verde sămulastră,*
Se mărită Leana noastră
Și pe noi fete ne lasă
Cu inima friptă, arsă.

2. — *„Leano, nu te mărita,*
Că'nflorită-i grădina;
Și de ea te-i 'nstrăina
Și de noi asemenea".

3. — „Las'o, las'o să'nflo-
[rească,
Floare o să-mi trebuiască,
Oiu purta-o ca nevastă
Sub un colţ de basma deasă".

Prin alte părţi, în timpul gătitului, cântă şi flăcăii. Iată un astfel de cântec din Bucovina:



1. Floricică de pe munţi,
Dela deal de Rădăuţi,
Trec nuntaşi cu cai mulţi.

2. Trec prin grâie până'n frâie,
Prin săcări vin până'n scări,
Trec prin oarze până'n
[scoarţe.

3. Toţi caii beau şi mănâncă;
Numai calul mirelui,
Nici nu bea, nici nu mă-
[nâncă.

4. Ci pe loc când s'a oprit
Şi din frâu mi-a zurăit,
Din gură mi-a şi vorbit:

5. — „Tu, mireasă, prea fru-
[moasă
De stăpânu' meu aleasă!
Paşte-mă prin iarbă deasă.

6. Mă poartă şi mă hrăneşte
Şi cu mine te mândreşte,
Pentru mire mă găteşte:

7. Tot cu scoarţă vişinie
Să pornească'n cununie,
Să te iee de soţie.

8. Să fiţi soţiori iubiţi,
In lume nedespărţiţi
Şi pe vecie uniţi".

In unele părţi, cununa (coroana) de mireasă nu-i făcută din flori de târg (flori artificiale), ci din flori naturale, culese de pe câmp de către mireasă ori de mire, printre care se aşează şi spice de grâu.

Foaie verde trei bujori,
Veniţi fraţi, veniţi surori
Să facem cununi de flori.
Se plâng flăcăii din sat
Că de ce m'am măritat.
Las' să plângă că nu-mi pasă,
Trebuia ca să-mi fac casă.

Bătătura, bătătura
Cine te-o mai mătura?
Măicuţa când o putea,
Ori pană de rândunea
Şi cine te va uda?
Doar ceru' când o ploua.

Moderato — I Vidu

Vi-no le-le'n gră - di - ni - ţă
Să cu - le - gem tă-mâ-i - ţă şi ru-ji - ţă
Să ne fa-cem cu-nu-ni-ţă, Cu-nu-ni - ţă
fru - mu - şea, Să ne'n-cu-nu - năm cu ea,
Cu-nu - ni — ţă fru - mu - şea, Să ne'n-
cu — nu - năm cu ea.

1. *Vino, lele, 'n grădiniţă*
Să culegem tămâiţă şi rujiţă
Să ne facem cununiţă,
Cununiţă frumuşea,
Să ne cununăm cu ea...

2. *S'o'mpletim în două fire*
Semnul de nedespărțire;
S'o'mpletim cu flori din
[lunci,
S'avem anii lungi și dulci;
S'o'mpletim cu busuioc,
Să fim, lele, cu noroc (bis).

3. *Să ne știe lumea'ntreagă,*
Nimenea să nu ne-aleagă;
Să ne știe mândrul soare,
Copilițe și fecioare.
Doi părinți buni l'amândoi,
Să le fie drag de noi (bis).

Sau cântecul acesta:

O, cunună, draga mea!
De-aș ști că te fac spre bine,
Te-aș tot face până mâne.

De-aș ști că te fac spre rău,
Mai bin' te-aș svârli'n pârău.
Și-aș ședea la tată-meu.
Să nu pat năcazul greu...

In timpul gătirii cununiei, mireasa, după datină, trebue să cânte. Gingaşe simţiminte străbat cântecul moldovenesc de rămas bun al fetii, dela florile ei din care şi-a împletit cununa de mireasă:

Solemn, mișcat — n. Sof. Teodoreanu

Frunză ver-de pom a - du - su -
Câ - te flori pe iaz- în su- su —
rall.
Toa - te mâ-na mea le-a pus

1. *Frunză verde pom adus,*
Câte flori pe iaz în sus,
Toate mâna mea le-a pus.

2. *Și cu apă le-am udat,*
De pasări le-am apărat,
Le-am cântat, le-am descân-
[tat.

3. Când a fost pe la plivit,
La plivit, la'mbobocit,
Petitorii mi-au venit.

4. Creșteți flori și înfloriți!
Că de azi nu-mi trebuiți,
Eu mă duc de la părinți.

5. Creșteți flori și înfloriți!
Și pământul să-l umbriți,
De mine să pomeniți.

Alt cântec de nuntă şi tot moldovenesc:

Inflori̦ți, flori, înfloriți,
Că mie nu-mi trebuiți;
Infloriți și stați perete,
Că eu mi-am ieșit din fete;
Ce-a fost azi, mâne nu este,
Mâne intru 'ntre neveste.

Săracile gâtișoare!
De-amu n'or mai purta floare;
Eu mă schimb că mă mărit
Precum soarta mi-o menit.
C'așa este'n lume dat,
Fata să-și ia un bărbat.

Tinerii nuntaşi nu se lasă mai prejos. Mirele îşi cântă cântecul cununei făcute:

Mai la vale de Ostrița,
Paște boii lui bădița;
Boii pasc la iarbă verde,
Mirele în zadar nu șede.
El cu mâna flori adună
Mărioarei de cunună,
Cunună cu iasomie
S'o pornească'n cununie;

Cunună cu mintă creață
Să i-o trecem peste față;
Cunună cu busuioc
Să i-o punem de noroc.
Mărioară, îți cântăm,
Mândră cunună-ți gătăm
Și pe cap să ți-o punem.

Timpul cât se aşează lămâița, peteala, cununa pe cap, sunt clipe mişcătoare. Nuntaşele cântă (ori lăutarii) cântecul petelei, cântecul cununei, cântecul „taci mireasă nu mai plânge"...

Iată-l pe cel oltenesc:

1. Frunză verde, frunză verde
[mătăcină,
Ia-ți, mireasă, ziua bună
(bis)
Dela frați dela surori,
Dela grădina cu flori,
Dela strat de busuioc,
Dela fetele din joc.

Andante con fuoco — Gh. Fira

Frunză verde frunză verde mă — tă—

ci — nă of of la-ți mi — rea - să

zi - ua bu - nă Of of of la-ți mi —

rea — să zi — ua bu — nă Of of

De-la frați de - la su - rori, De - la gră-di-

na cu flori, De - la strat de bu - su - ioc,

De - la fe - te - le ——— din joc

2. Ia-ți rămas și-ți ia rămas
[dela găteală,
Că n'ai să mai pui peteală,
(bis)
Nici la coadă floricele,
Nici în degete inele,
Și nici în urechi cercei,
Nici n'ai ședea cu flăcăi.

3. Cununița-ți, cununița-ți
[bine șede,
Cum se miră cin' te vede,
(bis),
Cum te scoate dintre fete
Și te dă între neveste!
Și cununa cea de flori
Te pune între nurori.

Altul din Moldova:

Frunză verde lăcrămioară,
Lado, Lado surioară,
Du-te'n haină de mireasă
La bărbatu tău acasă.
Lasă mamă, lasă tată,
Că de-acum ești măritată.
Lasă frați, lasă surori,
Lasă grădina de flori;
Că tu singur'ai să fii
O grădină de copii.

Moderat mișcat — notată V. Popovici

Taci mi rea să nu —— mai plân-ge
Taci mi - rea-să nu mai plânge —,
Co coa nă mi - rea - să , Că la mai - că —
ta te-om du - ce , Co-coa- nă —— mi-
rea să —— , Când o fa - ce plo — pu
me re Și ră — chi - ta —
mic - șu - ne - le , Co- coa- nă mi — rea — să .

1. *Taci mireasă nu mai plânge*
(*bis*)
Că la maica-ta te-om duce,
Când o face plopu' mere
Și răchita micșunele;

2. *Când s'o'ntoarce ceru pe dos*
Și plopul cu vârfu'n jos,
Tot atunci și nici atunci;
Când o face plopu' nuci
Și răchita mere dulci...

Câte un flăcău văzând pe mireasă lăcrămând, prietenele ei asemenea, ca să aducă puţină voie bună şi să scurteze clipele înduioşătoare, trimite câteva strigături:

Plângeţi ochi şi lăcrămaţi,
Că voi sunteţi vinovaţi;
Ce vedeţi nu mai uitaţi,
Ce iubiţi numai lăsaţi.

Frunză verde neghiniţă,
Se mărit-o copiliţă;
Frunză verde măgheran,
Mai putea feti un an.

Mireasă, nu lăcrăma
Că pleci dela maică-ta;
Lăcrămeze celelalte
Că rămân nemăritate.

Plângi mireasă şi nu prea
Că nu ştii cine te ia.
Mireaso, de-ai şti ca mine,
Tu ai plânge până mâne;
De-ai şti cum e măritată,
Ai şedea la mă-ta fată.

In Ardeal, cântecul acesta este numai puţin schimbat:
In Basarabia răsună astfel:

Andante — notat M. Bârcă

Plângi fii — că plângi şi — sus — pi — nă Că mergi în ca — să stre - i — nă —

1. *Plângi, fiică, plângi şi sus-* [*pină,*
Că mergi în casă streină,
2. *Şi te-or mustra fără vină*
Şi nu-i fi cu voie bună.
3. *Că mila de bărbat,*
Ca frunza de pom uscat.
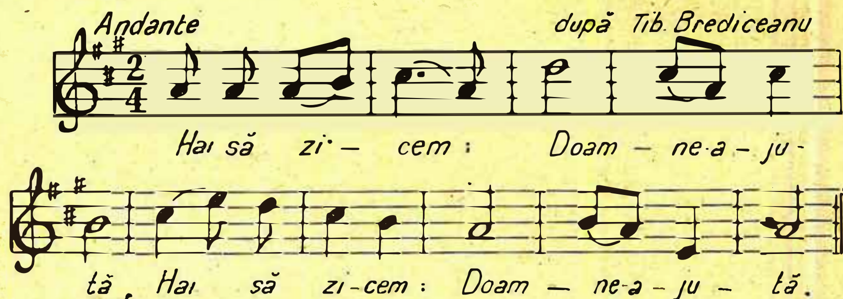
4. *Că-i plânge şi-i suspina*
Şi oftând, vei căuta
5. *Când în cer când în pământ*
Şi tu nu-i zice-un cuvânt.

Altă cântare a miresei din Ardeal:

— Floare mândră de sulcină,
Tu mlădiță de grădină,
Ce-ai făcut de-ai înflorit?
Ori soarele te-a'ncălzit?
— Nici maica nu m'o păzit,
Soarele nu m'o'ncălzit;
C'așa-i rândul fetelor
Cum e rândul merelor.

Până-s mere mititele,
Stau șiruțe'n rămurele;
Dac'apucă de se coc,
Colo, toamna, pică jos;
Până-s fete micuțele,
Li-e drag la părinți de ele;
Dacă fetele mai cresc,
Streinii mi le'ndrăgesc.

Când se pune vălul (sovonul) peste peteală, părinţii cântă (în Banat) așa:



1. Hai să zicem Doamne ajută!
(bis)
2. Și sovonu-i de mătasă,
Să-l porți, fiică, sănătoasă;
3. Și sovonu-i de bumbac,
Să-l porți, fiică, după plac.

La iertăciune

La toate popoarele creștine este obiceiul ca mirele și mireasa să ceară părinților iertare și binecuvântare înainte de a se săvârși căsătoria, căci „pe întinderea lumească, nu-i fiu la părinți să crească și lor să nu le greșească".

Binecuvântarea părinților
Intărește casa fiilor;
Iar blestemul părinților
Risipește casa fiilor.

Clipele sunt de o măreţie mişcătoare. In faţa casei miresei, sau într'o odaie curată, se aşterne pe jos o scoarţă, iar pe scoarţă două perne. Mirele şi mireasa îngenunche pe câte o pernă, cu faţa la icoane spre răsărit. Părinţii şi naşii stau pe scaune, iar rudele, fetele şi flăcăii stau în picioare. In spatele mirilor, stă colăcerul sau conăcarul, acela care trebue să zică oraţia de iertăciune. Iată una, oltenească, din multele obişnuite la nunţi:

Poftim, nuntaşi, staţi
Şi ascultaţi!
Şi Dumneavoastră cinstiţi,
Buni şi înduraţi părinţi,
Care sunteţi rânduiţi
Ca nişte pomi înfloriţi
Ce fac roadă ramurilor
Din fundul rădăcinilor.
Ascultaţi, luaţi aminte
La vreo câteva cuvinte
Care, în cărţi ne stau scrise
Şi astăzi trebuesc zise.
Când Dumnezeu, cu cuvântul,
Făcu cerul şi pământul,
Le-a dat podoabe mărețe
Şi destulă frumuseţe:
Ceru'mpodobit cu soare
Şi cu stele lucitoare;
Pământul umplut de vite
Cu sciuri deosebite;
A văzduhului nălţime
Cu sburătoare mulţime;
Marea şi apele toate
Cu a peştilor multe gloate,—
Deci vrând să se proslăvească
Fapta-i cea dumnezeiască,
Intinzând prea sfânta-I mână,
Zidi pe Adam din ţărână
Dup'a Sa asemănare
Cu cuvânt şi cu suflare.
Şi a văzut Dumnezeu
Că este omului greu
Singur pe lume să fie;
Şi-a gândit să-i dea soţie.
Datu-i-a Domnul atunce
Lui Adam un somn dulce;
Şi făcu din a lui coastă
Pe Eva, strămoaşa noastră.
Adam, când s'a deşteptat,
Cu glas mare a strigat:
— „Of! of! Doamne, ce mi-ai dat?“.
Dumnezeu prea îndurat,
Lui Adam a cuvântat:
— „Adame, Adame!
Fiule Adame!
Nu te înspăimânta!
Asta e soţia ta;
Carne e din carnea ta
Şi cu ea te-i mângâia.
Iar în veci'n veci uniţi,
Aveţi să vă înmulţiţi
Ca florile câmpului,
Ca iarba pământului,
Ca nisipul mării,
Ca stelele zării“.
Şi aşa s'a întâmplat
Precum Domnu'a cuvântat:
Doi cu doi se adună,
Işi lasă tată şi mumă;
Se adună, se cunună
Să trăiască împreună;
C'aşa Dumnezeu voeşte
Ş'aşa legea-orândueşte.

Cinstiţi socri mari, acuma
Ai tinerilor tată, mumă,
Vă poftim pe Dumneavoastră
S'ascultaţi la zisa noastră:
Ştiţi că omul cât trăeşte,
Multe'n lume el greşeşte
Cu fapta şi cu cuvântul
Şi îl suferă pământul.
Căci Dumnezeu cu răbdare
Se întoarce cu îndurare,
Când cădem în pocăinţă
Şi-L rugăm cu umilinţă.
De aceea, acuma dară,
Aceşti fii ce'ngenunchiară,
Smeriţi şi cu rugăciune
Vă cer astăzi iertăciune,
Ca unii ce i-aţi născut
Şi până acum i-aţi crescut.

Vă vor fi supărat poate
Neascultându-vă la toate;
Sau că v'au răspuns cuvinte
Din prostie şi neminte;
Şi poate în acea vreme
Să fi zis niscai blesteme;
De aceea cer iertare
Şi cer binecuvântare.
Chemaţi, ca să-i întărească,
Mila cea dumnezeiască,
Să le dea unire'ncasă
Şi tot belşugul pe masă;
Să'nverzească ca măslinul
Să'nflorească ca şi crinul;
In viaţă prin tot locul,
Să-i fericească norocul;
In traiu bun să se resfeţe
Pân' la adânci bătrâneţe.

Părinţii răspund:

Să fiţi curaţi
Şi de noi iertaţi;
Vă iertăm,
Vă binecuvântăm.

Toţi fac semnul crucii şi se îmbrăţişează, în timp ce se cântă:

1. *Frunză verde, frunză verde-*
[amărăciune,
Ia-ţi copilă iertăciune
Dela mamă, dela tată,
Dacă le-ai greşit vreodată.

2. *Frunză verde, frunză verde-*
[amărăciune,
Ia-ţi copilă iertăciune
Dela fraţi şi surioare
Dela veri şi verişoare.

3. *Frunză verde, frunză verde-*
[amărăciune,
Ia-ţi copilă, iertăciune
Dela unchi, dela mătuşe
Dela fetele din uşe.

Andante con fuoco — notat Gh. Fira

frunză verde, frunză ver-de-a - mă - ră —

ciu - ne, la-ţi co - pi — lă ier-tă - ciu - ne —

Dela ma — mă de-la ta - tă, Da că le-ai —

— greşit vre-o — da - tă

Cum au căpătat binecuvântarea părintească, mirii sculându-se din genunchi, sărută mâinile părinţilor, socrilor, naşilor, rudelor de aproape; cu fetele cu cari au fetit se sărută; flăcăii se îmbrăţişează cu mirele de rămas bun şi despărţire. Nevestele cântă:

Moderatto — notat Gh. Fira

Bu - su - ioc mân — dru pe ma - să
Ră - mâi maică să - nă - toa - să

A lai, lai, lai, lai lai, lai, lai
" " " " " " "

1. *Busuioc mândru pe masă,*
Rămâi, maică, sănătoasă...

2. *Busuioc mândru tufos,*
Rămâi, tată, sănătos...
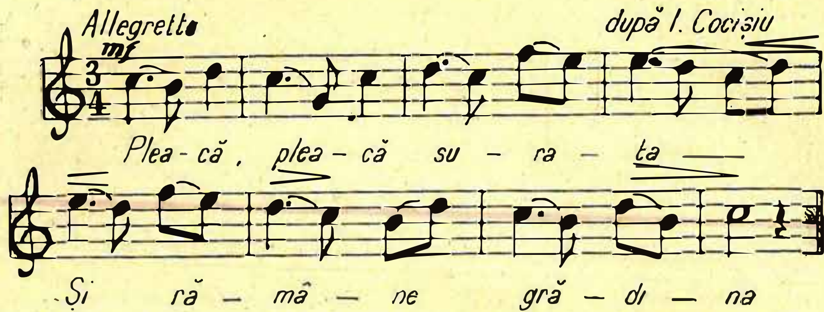
In Ardeal, la plecarea suratei, se cântă:

1. *Pleacă, pleacă surata*
Şi rămâne grădina.

2. *Da oar'ce i-am sămăna*
Să se'ntoarcă iar la ea?

3. *Sămăna-i-om busuioc*
Să se'ntoarcă iar la loc;

4. *Sămăna-i-om viorele*
Să se'ntoarcă iar la ele...



Doină de nuntă din Bucovina păduroasă ce se cântă și peste munți, în Ardealul de nord. Femeile cântă miresei când pleacă de acasă la cununie, pe melodia „Eu mă duc, codrul rămâne“ :
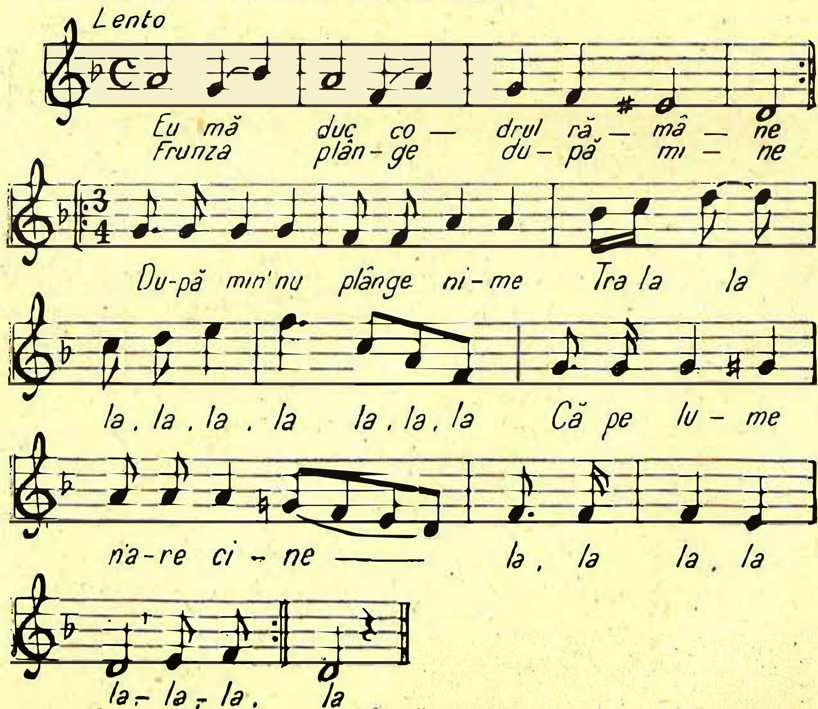
1. *Eu mă duc, mamă, ca mâne*
Dorul meu ție-ți rămâne,
Ia-l, mamă și-l pune bine,
Să-l știu numai eu cu tine.

2. *Și-l pune deasupra'n ladă,*
Nime'n lume să nu-l vadă;
Și să nu uiți niciodată
C'am fost și eu măritată.

3. *Cân'te-ajunge dor de fată,*
Descui lada și mă cată.
De-a fi dorul ofilit,
Să știi, mamă, c'am murit.

4. *Plânge-mă, mamă, cu jele*
Că ți-am fost de mângâiere;
Plânge-mă, mamă, cu dor,
Că eu ți-am fost scump odor.

Iar mirelui i se cântă această doină:



1. *Eu mă duc codrul rămâne,*
Frunza plânge după mine.
După min' nu plânge nime
(Tra la la...)
Că pe lume n'are cine.
(Tra la la...)

2. *Că mie când mi-a fi jele,*
Singur m'oiu plânge la stele;
Şi mie când mi-o fi greu,
(Tra la la...)
Mi l-oiu trage singur eu...
(Tra la la...)

In Oltenia este obiceiul ca înainte de a pleca alaiul la cununie, să se facă „Adusul apei", sau jocul „Apa", sau „Găleata". Doi flăcăi nuntaşi aduc o vadră de apă dela fântână; vasul e împodobit cu busuioc şi cu o basma. Mireasa ia apă cu mâna şi stropeşte în cruce spre cele patru vânturi. Lăutarii cântă:

Moderato — notat Gh Fira

Foa ie ver — de şi-o a — lu — nă, Hai, mi
rea — să la fân — tâ — nă, Cu ve-dri-ţa
toa-tă lu-nă Să a-du — cem a — pă bu-nă

1. *Frunză verde şi-o alună,*
Hai mireasă la fântână
Cu vedriţa toată lună,
Să aducem apă bună;

2. *Apă bună şi sfinţită*
Dela Domnul dăruită;
Să stropim ograda'n jos,
Să-ţi vie mire voios;

3. *Pe cal negru înspumat*
Ca Făt Frumos întrupat.
Să stropim ograda'n sus
Ca să ai noroc la fus;

4. *Să stropim ograda'n cruce,*
Că mirele tot te-a duce;
Te-a duce cu buchetele
C'o să ieşi din floricele.

Fetele stropesc curtea cu apă. Lăutarii cântă „Stropitul":

Allegro notat Gh. Fira

Să-riți fe-te ș'a-ler-gați Mai re-pe-de-
d'a pu-cați, Strop ma-re de a-pă sfân-tă,
Ca să fa-ceți și voi nun-tă. Nun-tă ma-re
și fru-moasă, Ca la Cră-ia-să a-lea-să.

La Romani, cu apa aceasta dela fântână, se spălau mirii pe picioare în semn de curățenie și spre fericirea lor. Intre două făclii, se cununau și mirii romani. Inconjurau altarul de jertfă, mergând unul cu o făclie aprinsă înainte. Și ei ca și noi, înconjurau altarul lor de trei ori, ținându-se de mână. Pâinea de grâu (colacul nostru) dela nunți, obișnuită la Francezi, Italieni Spanioli, era obișnuită și de Romani în aceleași prilejuri. Obiceiul de a arunca în timpul cununiei fructe (nuci, alune, stafide) zaharicale (cofeturi), este o moștenire romană. La Romani, când mireasa intra în casa soțului său, avea în mână furca și cu fusul.

Inainte să vină mirele să ia mireasa, în curtea ei se încinge o horă; se cântă, se chiue:

— Rujalină
Din grădină,
Ce-ai grăbit
De-ai înflorit?
Au soarele te-a pripit?
— Soarele nu m'a pripit,
Ci măicuța m'a grăbit;
Nu știu ceasul mi-a venit,
Maica m'a făgăduit
Unui mire tinerel
Și mireasa-i ca și el.
Bate ceasul bate doi,
Plec, dragi fete, dintre voi.

Bate ceasul bate trei,
Vino mire să mă iei.
Bate ceasul patru bate,
Rămâneți cu bine toate.
Bate ceasul bate cinci,
Mă duc, fetelor, de-aici.
Bate ceasul bate șasă,
Plec, dragi fete, de acasă.

Cântaţi, fete, şi horiţi
Până sunteţi la părinţi;
Cântaţi, fete, horile
Şi vă purtaţi florile.
După ce v'aţi mărita,
Horile n'aţi mai juca,
Florile n'aţi mai purta.

Când mireasa pleacă în alt sat, i se cântă (în Ardeal):

Când de-acasă am plecat,
Ziua bună mi-am luat
Dela toți pomii 'nfloriți,
Dela dulcii mei părinți;
Dela grădina de flori,
Dela frați, dela surori;
Dela veri și verișoare
Dela draga șezătoare;

Dela pâlc de busuioc,
Dela feciorii din joc;
Dela flori de lămâiță,
Dela fete din portiță.
Să rămâneți sănătoși
Și deapururea voioși!
Să fiți toate sănătoase
Ca rujile de frumoase.

Mirelui şi miresei, gătiţi de cununie, se cântă în Moldova cântecul păunului şi al păuniţei [1]):

1. *Frunză verde peliniță,*
Pe cel vârf de moviliță,
Se rotește o păuniță,
Un păun și-o păuniță.

2. *Păunița-i albă'n pene*
Și subțire la sprâncene;
Păunița se rotește,
Păunul se'mpăunește.

3. *Da nu-i păun rotilat,*
Ci-i mirele fermecat
De mireasa din ăst sat,
Fermecat și descântat:

4. *Cu sulfină din grădină,*
Apă lină din fântână,
Cu pană de liliac,
Bine i-a dat peste leac.

Când au pornit mirii la cununie, se cântă:

1. *Frunzuliță izmă creață,*
Duminică dimineață,
Mândru soare a răsărit,
Mândră lună s'a ivit.

2. *Nu știu luna s'a ivit,*
Ori soarele a răsărit,
Ori mirii mi s'au gătit.
Că frumos s'au 'mpodobit,

3. *Cu cunune de argint;*
La biserică au pornit,
La icoane să se'nchine,
Doi cu doi să se'mpreune.
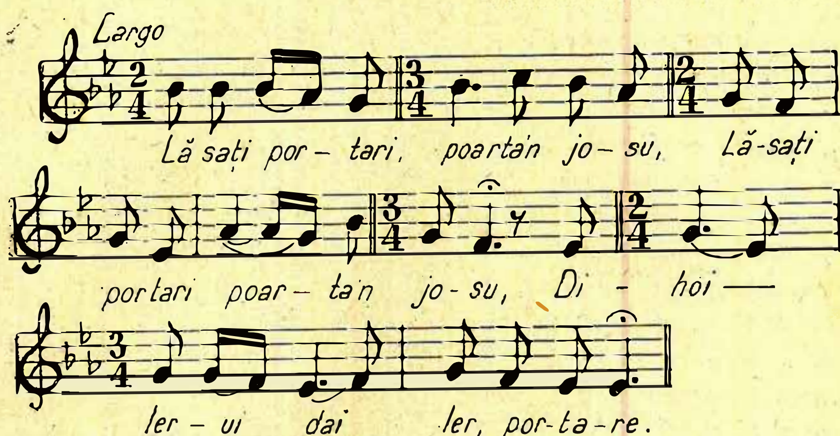
1) Melodia la pag. 296.

Iar nuntașii urează la plecarea alaiului:

Să'nfloriți ca merii, ca perii
In mijlocul verii;
Ca toamna cea bogată,
Cu de toate îmbelșugată.

Prin părțile Bihorului, înainte ca alaiul să plece dela casa miresei spre biserică, feciorii închipuind o oprire, întreabă prin cântec, cerând oarecum socoteală mirelui. Strigă la portar: „Lăsați porțile în jos! Ai venit, mire, și ai rupt o floare de rujă din grădina noastră. Noi nu ți-om da-o, până nu ne-i spune, unde ai să duci floarea de rujiță ?":

1. *Lăsați, portari, poarta'n jos-u (bis) di hoi, lerui dai ler portare,*
2. *Că poarta-i a noastră (bis) di hoi, lerui dai ler portare,*
3. *Că tu mire, te-ai băgat-u (bis) di hoi, lerui dai ler mirele,*
4. *In grădina noastră, mire (bis) di hoi, lerui dai ler mirele.*
5. *Și tu ruja ne-o ai rupt-u (bis) di hoi, lerui dai ler mirele,*
6. *Dar noi ruja nu ți-om da-re (bis) di hoi, lerui dai ler mirele*
7. *Până nu te-om întreba-re (bis) di hoi, lerui dai ler mirele:*
8. *— „Unde-i duce rujița-re?" (bis) di hoi, lerui dai ler mirele.*



Acest obiceiu aduce aminte vechile obiceie de la nunţile de altădată descrise de Cantemir Vodă, cărturarul, despre Moldova:

Se trimeteau colăceri să vestească la casa miresii sosirea mirelui.

Nuntaşii dela casa miresii făceau pregătiri de apărare, închipuind un fel de războiu, ca să oprească pe călăreţii colăceri ai mirelui să nu năvălească cu caii lor cei iuţi.

Colăcerii mirelui şi ai miresei se întreceau cari să aibă caii cei mai iuţi. Dacă erau prinşi, îi legau bine şi-i puneau pe cai cu faţa spre coadă.

„Când ajung acolo, sunt întrebaţi ce vor. Şi răspund că sunt trimişi ca să declare războiu, iar oastea va sosi îndată cu destulă putere ca să ia cetatea. Apoi sunt poftiţi în casă...

Când sosesc la casa miresei, se încep întreceri cu caii şi se pune un premiu (...pânză, ţesături, postav...) Se trimit înainte oameni cari să fixeze locul de oprire. Un crainic dă semnalul plecării şi îndată ce i se aude glasul, cei ce cred că au cai mai buni, dau pinteni cailor. Invingătorul primeşte din mâna miresii premiul hotărît, iar calul este împodobit cu o coroană de flori împletită frumos". Şi azi, în Basarabia mirele îşi numeşte tovarăşii (alaiul) de nuntă „oastea" sa. Conăcarul basarabean, nuntaşul de azi, vorbeşte ca din vremile descrise de Cantemir Vodă:

Tânărul nostru împărat,
De când în scaun s'a ridicat,
Oastea şi-a strigat
Şi oastea şi-a adunat;
De multă şi grea,
Pământul nu o ţinea;
Sute şi mii nesocotite
De se cutremură pământul.

In scări de aur s'a înălțat,
Și'n paloș de-argint s'a rezemat,
Și peste oaste a cătat;
Și și-a făcut ochii roată
Și și-a văzut oastea toată.
Din cetele de voinici,
Ne-a ales pe noi, cinci.
Cu cai murgi tari de vână
Noi voinici buni de gură,
Și ne-a poruncit de sârg
Și ne-a trimis din târg în târg
Și ne-a trimis din sat în sat
Pe drum necălcat.
Ne-am pornit pe lumina ste-
[lelor,
Pe semnele movilelor
Și lungă cale am făcut;
Căci am auzit de o floare ce a
[crescut,
Că toată ziua crește și'nflorește,
Dar noaptea se veștejește.
De aceea tânărul nostru împă-
[rat,
Ne-a strâns și a făcut sfat
Ca s'o smulgă din rădăcină
Și s'o răsădească în a sa gră-
[dină;
Și flori să înflorească
Și rod să rodească...

Când vin mirii dela cununie, îi întâmpină socrii mari în pragul ușii. In aceste clipe, se parctică multe obicee în toate părțile țării:

Intră în casă jucând lanț și atunci vornicul care conduce jocul face de trei ori cruce cu bățul pe ușă și strigă:

Noroc bun și viață,
Traiu bun cu dulceață!
Să trăiți să odrăsliți,
Ca iarba să vă'nmulțiți!
Cele bune
Să se adune;
Cele rele
Să se spele...

Sau: mireasa ia pe soacră în brațe și dacă o poate ridica, ea va fi mai mare în casă, iar de nu, soacra. Tot atunci soacra întinde mirilor pâine, miere și unt zicând:

Eu vă dau pâine, miere și unt
Domnul să vă dea dulcețele de
[pe pământ.

Colăcerii chiuie:

Bucură-te soacră mare
Că ți-am adus lucrătoare,
O noră ca și o floare;
Am plimbat-o prin grădină,
Ți-am adus o gospodină;
Gospodină lucrătoare,
Frumușică ca și-o floare,
Tot s'o pui la chiotoare.

Ieşi afară soacră mare,
Vino fără întârziare,
Şi-i vedea pe nora ta:
Frumuşică,
Tinerică,
Ca un fir
De trandafir.

Prin Ardeal, soacra mare întâmpină nora şi feciorul mire cu pâine şi sare, ţinând într'o mână o făclie aprinsă, rostind această urare:

Noră drăgălaşă,
Să fii voioasă!
Totdeauna sănătoasă!
Nu fii întristată
Şi nici supărată
Pentru maica ta iubită
Care a rămas amărîtă.
Că şi eu maică îţi sunt
In purtare şi în cuvânt.
Bine-mi pare c'ai venit
Şi la noi că ai sosit.

In unele părţi, soacra mare întinde la intrare în casă peste prag, un covor, o velinţă, ca mireasa să n'atingă pragul uşii. Sau socrul mare, ori un vornic, o ridică pe sus să n'atingă pragul. In alte locuri, soacra pune miresii la uşă un frâu de cal şi aşa caută s'o tragă în casă, crezând că aşa va fi noroc de vite în astă casă nouă şi va fi supuşă bărbatului ca şi calul. Prin Dobrogea, în Ialomţia, Brăila, soacra mare trage pe miri în casă cu un brâu sau cu un ştergar. Lăutarii cântă atunci cântecul soacrei:

Soacră, soacră
Poamă acră!
De te-ai coace
Cât te-ai coace,
Dulce nu te mai poţi face.
De te-ai coace un an şi-o vară,
Tot eşti acră şi amară.
De te-ai coace cât te-ai coace,
Ca mămuca nu te-i face.

Iar colăcerul, cu oraţia lui, zădăreşte şi mai mult (în glumă) pe soacră, chiuind:

Bucură-te soacră mare,
Că ţi-aduc pieptănătoare;
Pe unde te-a pieptăna,
Şapte ani nu te-a mânca.

Adusul zestrei.

Adusul zestrei dela casa miresei la casa mirelui face parte din alaiul de nuntă. Căruţa e gătită cu brazi ; caii ori boii au clopote, crăcuţe de brazi la hamuri (sau la juguri), ba şi ştergare. Vornicei cu această sarcină sunt deasemenea gătiţi. Zestrea, dela scos din casă la încărcat şi dela încărcat până e dusă în casa nouă, este cântată şi jucată de nuntaşi, pernă cu pernă, plapome şi celelalte...

Câte o nevastă văzând că părinţii miresei lăcrămează, îi mângâe cu acesti cântec:

Frunză verde foaie lată,
Cuscr'a rămas făr'de fată;
De-ar fi cuscra sănătoasă,
Face-o fată mai frumoasă.

Frunză verde de cicoare,
Cuscre mare, cuscre mare,
Nu şedea cu supărare,
Că-i mai face şi-altă floare.

In unele părţi, mireasa se aşează sus în căruţă pe zestre şi aşa pleacă dela casa părinţilor.

In Bucovina, „cum soseşte mirele, tronul, adică lada miresei plină cu valuri de pânză şi cu hainele ei, împreună cu sculele de casă ale femeei, precum furcă, fus, iţe... se pun în car, spre a însemna că mireasa are să îmbrace familia cea nouă cu toate veşmintele de pânză. Apoi deasupra se aşează mireasa împreună cu mai multe fete şi femei; iar în celălalt car, în care se află jugul, sapa, toporul... uneltele bărbăteşti pentru lucrarea câmpului, ca angajament că bărbatul, întru sudoarea feţei lui, va face roade pentru hrana familiei, — se urcă mirele, flăcăii şi alţi bărbaţi".

Luarea şi ducerea furcei, a fusului, ba şi a răsboiului dimpreună cu mireasa în carul de nuntă, era obişnuită şi la Romani.

După încărcatul zestrei, vornicelul strigă:

Bine-mi pare, bine-mi pare,
C'am umplut ăst car mare
Cu perini şi cu scorţare.

Glumele nu se opresc. Unii leagă de căruţe câte o viţă slabă, vreo pisică ; alţii încarcă, de haz, lucruri ce nu-s de dat zestre, nu-

mai ca veselia să fie mereu stârnită. Iată un cântec de jucat zestrea din părțile Hotinului, zis Oleandra:

Vioiu

notat I. Kiriac

Hai I-lea-nă du-pă mine, I-lea — nă, I-lea nă, Că te-oiu ți-ne ta-re ghi-ne, I-lea-nă, I-lea nă, I-lea — nă, I — lea-nă. La pră-șit nu te-oiu lu-a, I-lea-nă, I — lea — nă; Cu-că-ru-ța te-oiu pur-ta, I-lea — nă, I — lea-nă

I

B. Hai Ileană după mine,
(Ileană, Ileană!)
Că te-oi ține tare ghine!
(Ileană, Ileană!)
La prășit nu te-oiu lua,
Cu căruța te-oiu purta.
B. 1. Ghine nunta n'o trecut,
2. Hai Ileană la prășit!
F. 3. Bai Gheorghe m'am bol-[năvit!
F. 4. Bai Gheorghe m'am bol-[năvit!
B. 1. Hai Ileană la băut!
F. 2. Hai Gheorghe că mi-o [trecut!
B. 3. Hai Ilean' la săcerat!
F. 4. Bai Gheorghe iar m'a-[pucat!
B. 1. Hai Ilean' că-i nuntă'n [sat!
F. 2. Hai Gheorghe că m'o [lăsat!

II
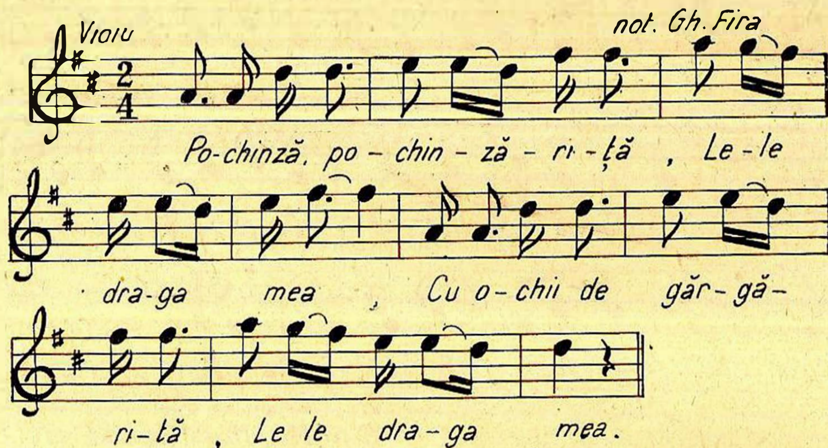
B. 3. Hai Ileană după mine,
B. 4. Că te-oiu ține tare ghine;
B. 1. De mâncat nu te-oiu'n-[treba,
B. 2. Oiu mânca ce s'a'ntâmpla.
F. 3. Când eu îi fac borș cu [pui,
F. 4. El mi-arată ghiciu'n cui.

F. 1. Când îi fac borșu cu pește,
F. 2. El cu ghiciu mă croește.
F. 3. Eu îi pun oala la foc,
F. 4. El mă ia de păr la joc.
F. 1. Eu îi pun borșul pe masă,
F. 2. El mă ia de chept prin [casă.

B. şi F. împreună:

3. Ardă-l focu măritat (în- [surat)
4. Tare-i acru și sărat! (1).

In Oltenia, se obişnueşte să ducă zestrea, s'o aşeze şi s'o păzească o babă numită „pochinzăriță". E hazul nunţii şi ţinta glumelor tineretului. Cum o văd sus în căruță, nuntaşii o iau în râs cu cântece vesele însoţite de lăutari:



1. Pochinză, pochinzăriță,
Cu ochii de gărgăriță,
2. Cu sprâncene de bufniță,
Cu capul cât o baniță;

3. Cocoșată ca vai de ea,
Parc'ar vrea să fure zestrea.
4. Țineți, fraților, de ea,
Ca să nu ne fure zestrea.

Se încinge o horă în jurul căruţei şi se cântă:

1. Perinița cea dintâiu,
(Lelițo, lelițo, fa!)
Mi-oiu pune-o la căpătâiu;
(Lelițo, lelițo, fa!)

2. Perinița cea pestriță,
(Lelițo, lelițo, fa!)
Mi-oiu pune-o pe sub costiță.
(Lelițo, lelițo, fa!)

1) Cântă când un bărbat (B), când o femeie (F). După fiecare rând se repetă: Ileană, Ileană.

Allegro — notat Gh. Fira

Pe - ri - ni - ta cea dintâi Le li to, le
Mi-oi pu ne-o 'la că pătâi
li to, fa Pe - ri - ni - ta Cea pes - tri - ţă
Le - li - ţă, le - li - to, fa, Mi-oi pu - ne-o pe
sub cos-ţi - ţă, Le - li - ţo, le - li - ţo, fa.

Ospăţul (masa de nuntă). Darurile.

„Masa mare“ se dă, de obiceiu, după cununie. Poftirea o face cenăcarul (vornicul) cu rostire în versuri: Iată una din Bucovina:

Ia poftim jupâne mire!
Şi Dumneata nune mare
Şi cinstită nună mare
Şi cinstiţii socri mari
Şi D-voastră gospodari.
Poftim luaţi
Din bucate, ospătaţi!
Care cu furculiţe,
Care cu linguriţe,
Care cu cuţite.
Dar care n'aveţi nici de unele,
Să faceţi bine să luaţi cu mâ-
[nele.
De vă vor părea nesărate,
Este ocna cam departe;
Iar de-o fi nepiperate,
Ţarigradu-i şi mai departe;
Iar de-o fi nefierte,
Credeţi, că n'am avut lemne
[tăiete.
Poate bucatele-or fi otrăvite;
Deci oiu gusta eu înainte.
Că decât a pieri oastea 'mpăra-
[tului,
Mai bine eu, mincinosul satu-
[lui.

Poftim toţi şi ospătaţi,
Dar din barbă să nu daţi!
Poftiţi fripturi,
Plosca cu băuturi
Pentru cinstitele voastre guri.
Poftiţi plăcinte
Pentru cinstiţii oaspeţi gătite.

Sunt câteva oale cu găluşce,
Dar acele-s pentru drusce.
Druscele le-or mânca
Până ce s'or sătura,
Doar se pot şi ele mărita.
Apoi care nu-ţi lua,
Pe mine mă-ţi aştepta;
Că eu pe Alba oiu încăleca,
La Suceava oiu alerga,
După linguri zugrăvite
Şi furculiţe aurite.
Toate poate nu le-oiu găsi,
Acolo mult oiu zăbovi,
Bucatele s'or răci
D-voastră-ţi flămânzi.
Faceţi bine şi luaţi
Ca ai noştri fraţi;
Mai rupeţi cu dinţii,
Că pe noi părinţii
De când am apucat,
Aşa ne-au învăţat.
Hop găluşcă umflată,
De trei zile fiartă,
Intr'un hârb de oală spartă!
Hop în astă gură căscată!
Şi apoi mie mi s'ar cădea,
Pentru osteneala mea,
Un ştergar dela o druşcă,
Ca să mă şterg de găluşcă.
De-oiu lăsa,
Poate c'oiu căpăta
Năfrămuţă de mătasă
Dela cinstită mireasă;
Dacă n'a fi de mătasă,
Poate să fie de in
Şi mi-oiu şterge gura de vin.
Poate fi şi de bumbac
Că mie toate îmi plac.
Poate că v'aşi mai ura
Incă ceva;
Dar druscele-s cam viclene
Şi prind a mă teme,
Că paharul o seca
Şi din vin nu mi-or da.
Mult cinstite mire,
Te poftesc
Să binevoieşti
Şi să îndulceşti
Aceste bucate
Pe masă 'nşirate.
Da nu le-indulci
Cu alean şi cu jele,
Ci le'ndulceşte
C'un fagur de miere
Dela albinele d-tale,
C'aşa te voesc
Mesenii d-tale.
Dumnezeu a da
Cu cât s'a'ndura;
Iar noi cu cât ştim,
Cu atât vorbim.
Faceţi bine mai luaţi
Şi mai ospătaţi;
Că eu de urat tot aş mai ura,
Da mă tem că n'om avea
Destulă vreme când mânca.

Când a sfârşit colăcerul oraţia, mesenii, cari au ascultat cu luare aminte şi veselie, încep a gusta din bucate. Incepe şi voia bună, paharele se ciocnesc, se golesc. Odată cu ele încep şi urările nuntaşilor şi tot în viersuri cele mai multe:

Soacre mare, soacre mare,
Dă, Doamne, pâine şi sare
Fiilor domniei tale!
S'aibă zile să trăiască,
Pe părinţi să-i pomenească!

Soacră mare, soacră mare,
S'ai noroc şi voie bună;
Că suntem azi împreună;
Şi-atunci când te-oiu mai [vedea,
Nici atunci cu voie rea.

Vornicii, conăcarii, cari întreţin veselia, stârnesc glumele; zice câte unul:

Luaţi dar şi mâncaţi,
De'mbiat nu aşteptaţi;
Că gazda nu ne-a'mbia,
Chiar flămânzi de-om rămâ- [nea,
Bine foarte i-ar părea
Că mâncarea-ar rămânea.
Chiar acum mi-a făcut semn
Ca să nu vă mai îndemn.
La dânsa nu vă uitaţi;
De mine să ascultaţi,
De mâncare v'apucaţi.

Altul, dela locul lui, adaogă:

Taie cuie şi resteie
Şi paharul să nu stee.

Altul din altă parte:

Cine nu goleşte paharul,
Să sărute lăutarul.

Incep poznele de haz: vornicul miresei şi vornicul mirelui căpătând câte un ştergar, îl apucă de colţuri, toarnă peste el puţin vin şi apoi încep să-l scuture:

„Cum s'a năvădit urzeala cu băteala (bătătura), aşa să se năvădească tinerii unul cu altul; să se îndrăgească şi în fericire să trăiască".

Hiritiselele nu mai contenesc:

— „Să te văd sănătoasă, nună mare! Noroc şi sănătate finului şi finei d-tale!... Să trăieşti să mai cununi!".

Altă femeie închină:

— „Dumnezeu să le dea noroc! De unde dau, Dumnezeu să le împlinească pentru o mie!".

— „Nună mare, nună mare! — auzi pe altă nevastă zicând — să ai parte de fini ! Cum ai ajuns de i-ai cununat, aşa să ajungi să le şi botezi !..."

— „Amin, — răspunde una — să te audă Dumnezeu ! Să te văd şi pe dumneata ca mâine cununând, măritând şi însurând, ca să viu şi eu la veselia d-voastră !...".
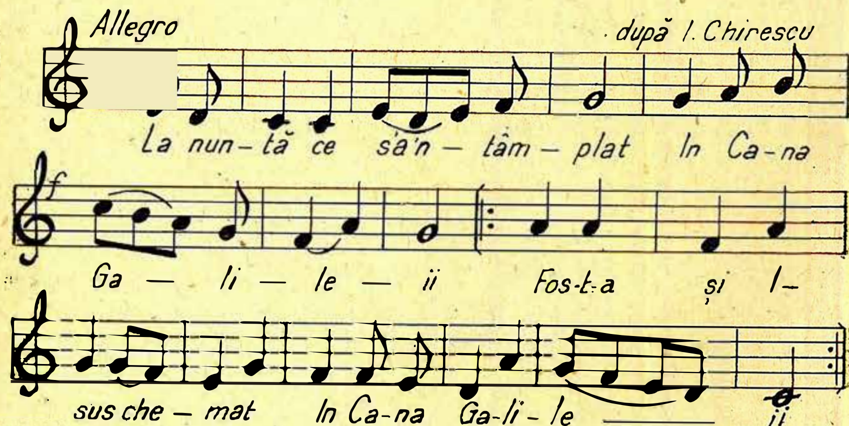
In Transilvania, prin unele părţi, cum s'au aşezat nuntaşii la masă, colăcerul deschide masa creştineşte:

Mai nainte de mâncare,
Dăm ceruta închinare
Prea bunului Dumnezeu,
Pentru mare darul său.

In alte părţi, zice conăcarul în locul mirelui:

Mirele tânăr grăieşte
Şi grăind, vă mulţumeşte;
Mai întâiu lui Dumnezeu
Şi-apoi la întregul neamul său.
După acest cuvânt al nostru
Să zicem un „Tatăl nostru".

Preotul începe un „Tatăl nostru"; ba, pe alocurea, în Ardeal binecuvântează masa cu pomenirea nunţii din Cana şi cu cântarea religioasă „Cana Galileei" întocmită pentru nunţi, iar nu pentru cântări de stea la Crăciun. Preoţii deschid cântările la masă cu acest cântec vechiu. Mesenii ascultă repetând cu toţii „In Cana Galileei" :



1. La nunta ce s'a 'ntâmplat
In Cana Galileii?
Fost-a și Iisus chemat
In Cana Galileii.

2. Și vrând, triști, a nu-i lăsa,
A venit cu maica sa.

3. Șezând la masă și bând,
Băutura neajungând,

4. Și din câți la masă sta,
In tăcere se uita,
De mai este vin, au ba.

6. Iară muma lui Iisus,
Văzând că n'au vin deajuns;

7. Zice: — „Fiul meu iubit,
Vinul li s'a isprăvit".

8. Iară Iisus s'a sculat
Și slugile au chemat;

9. 'N șase vase ap'au pus
Și le-au umplut până sus.

10. Christos le-a bin'cuvântat,
Apa în vin s'a preschimbat.

11. Și-a zis să dea'ntâiu la [nun,
Să guste vinul de-i bun.
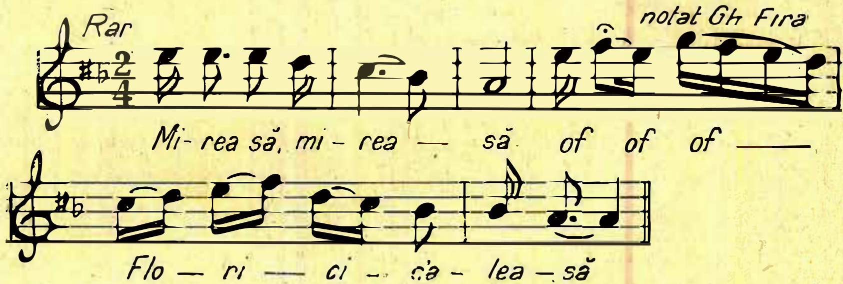
12. Iar nunul dac'a gustat,
Cu glas mare a strigat:

13. — „Ceia cari fac mese [mari,
Dau întâiu vinuri mai tari;
Și dacă se'nveselesc,

14. Și de cel mai prost primesc.

15. Iar noi, cel prost am băut,
Și pre cel bun am ținut".

Cântecele ce se cântă în timpul mesii de nuntă, sau la „masa mare" cum i se mai zice:



1. Mireasă, mireasă,
Floricic' aleasă,

2. Cu ochii ca viorica,
Cu trupul ca rândunica,

3. Perișorul ca șofranul
Ca să-ți omoare-aleanul.

4. Guriță de porumbiță,
Să fii mirelui drăguță,

5. Azi fată, mâine nevastă.
Să nu ai nicio năpastă:

6. Bărbățelu' te-ațínea
Pe brațe te-a mângâia.

1. (Of, of, Leano, of !)
Foaie verde și-o lalea,
Când eram în floarea mea,
(Of, of, Leano, of !)

2. Umblam ca o păsărea,
Nu mă știa nimenea.

3. Dar un hoț de vânător
Iși făcu un lățișor;

4. Puse lațul la izvor
Și mă prinse de picior

5. Și mă duse 'n colivie,
Ca să-i fiu a lui soție... [1].

Cântarea urmează pe tonuri schimbătoare, când dulce când amară, una caldă alta rece.

Rar — notat P. Ciorogariu

Foaie ver-de de mo — ho — ru, Do-rul
meu e nu-mai do — ru Nu-l pot spu-ne tu-tu-
roru —, Foaie ver-de. Nu-l pot spu-ne tu-tu-
roru — . Foaie ver-de.

1. Foaie verde de mohor,
Dorul meu e numai dor,
Nu-l pot spune tuturor
(bis)
(Foaie verde...)

2. Când eram nemăritată,
Nu 'nvățam să fiu nevastă;
Mâncam pâine de secară
Cernută prin sită rară.

3. Când eram la mama fată,
Nu știam ce știe-o fată;
Nu țeseam, nu nălbeam [pânză
Și umblam cântând din [frunză.

4. Iar de când m'am măritat,
Grija casei am luat;
Pun războiul și țes pânză
Și-o dau naibii ei de frunză.

---

[1]) Aceiași melodie ca la pag. 573.

Nici mirele, nici mireasa nu-s slăbiţi deloc; şi mereu le aminteşte cântecul că de acum altă viaţă încep:

Foaie verde și-un dudău,
Când eram și eu flăcău,
Mă duceam unde vream eu;
Dar acum m'am însurat,
Grija casei am luat...

Când eram la mama fată,
Știam floarea cum se poartă;
Puneam floarea la ureche
Și plecam în sat la fete.
Dar acum m'am măritat,
Grija casei am luat...

Cântecul naşului:

Andante notat G. Breazul

Din o - raș, din Bu – cu —— resti ——
Din pa-la - te - le dom — nești —— , Mândră
oaste se pornește , Mândră nuntă se — gă -
— teș — te, Mândră nun-tă se gă —
— teș-te

1. Din oraș din București,
Din palatele domnești,
Mândră oaste se pornește,
Mândră nuntă se gătește
(bis)

2. Că se'nsoară Iancu Vodă
Și-l cunună Mihnea Vodă.
Dar fata de unde-o ia?
De colo din Rasova: (bis)

3. Fată de Letin bogat
Și de lege lepădat.
Oastea, măre, se gătea,
Nunta, măre, că-mi pornea;

4. Imi pornea dela Sân-Pietru
(bis)
Și-ajungea pe la Sân-Medru.
Tot rădvane, cu cocoane,

5. Și carete stoborîte,
Prin afară zugrăvite,
Cu postavuri învălite,
Că de nuntă sunt gătite
(bis)

De mergea și iar mergea
Ș'acolo de-mi ajungea,
Letin, măre, ce-mi făcea?
Porțile că-și încuia
Și zăvoare le punea,
In foișor se urca
Iar din gură ce-mi zicea?
— „Care-mi este, mirele,
Mirele, ginerele?
Să s'aleagă din nuntași,
Din nuntași, din călărași,
Să saie zidurile,
Să descuie porțile
Să'nceapă petrecer'le".
Iancu Vodă de-auzea,
Iancu Vodă c'amuțea
Și din umeri că 'nălța,
Inălța umerele
Ca șoimul aripele
Când îl bat păsările
Toate'n toate părțile:
Iar nașu-său de-l vedea,
El din gură ce-i zicea?

— „Stai, fine, nu te mira!
Ori câte pricini or fi,
Nașu-tău le-o potoli".

Până vorba-și isprăvea,
Mihnea calu-și repezea,
Zidurile că-mi sărea,
Porțile că-mi descuia,
Nunta'n curte că intra;
Tot nuntași și călărași,
Tot rădvane cu cucoane
Și carete stoborîte
Pe din'afar' zugrăvite,
Că de nuntă sunt gătite.
Savai, Letinul bogat
Și de lege lepădat,
El p'atât nu se lăsa:
Teancuri de postav punea
Și din gură ce-mi grăia?
— „Să s'aleagă mirele,
Mirele, ginerele,
Din nuntași, din călărași,
Să saie teancurile
Să ia postavurile,
Să le'mpartă la nuntași,
La nuntași, la călărași".

Iancu Vodă d'auzea,
Iancu Vodă 'ncremenea,
Şi 'nălţa umerile
Ca şoimul aripile
Când îl bat păsările
Toate'n toate părţile.
Dar naşu-său ce-i zicea?
— „Stai, fine, nu te mira!
Ori câte pricini or fi
Naşu-tău le-or potoli!".

Mihnea calu-şi închinga,
Teancurile că sărea.

Postavurile lua,
La nuntaşi că le 'mpărţea.

Savai, Letinul bogat
Şi de lege lepădat,
Nici p'atât nu se lăsa:
La pivnicer poruncea,
Nouă buţi de vin scoatea,
Nouă buţi în şir punea
Şi din gură ce-mi grăia?
— „Să s'aleagă mirele,
Mirele, ginerele,
Să s'aleagă din nuntaşi,
Din nuntaşi, din călăraşi,
Ca să sară buţile,
Să 'mpartă vinurile
Să le'mpartă la nuntaşi,
La nuntaşi, la călăraşi".

Ginerele de-auzea,
Ginerele 'nmărmurea.
Mihnea Vodă iar zicea:
— „Stai, fine, nu te mira!
Ori-câte pricini or fi,
Naşu-tău le-o potoli!".

Până vorba-şi isprăvea,
Mihnea calu-şi repezea,
Nouă buţi că mi-şi sărea.
Vinurile că lua,
Vinurile că'mpărţea:
Şapte buţi pe la nuntaşi,
Două buţi la călăraşi.

Dar Letinul, om bogat
Şi de lege lepădat,
Nici p'atât nu se lăsa.
Şapte fete că'mbrăca,
Tot un port şi tot un fel
Şi din casă le scotea

Şi din gură mai striga:
— „Să poftească mirele,
Mirele, ginerele,
Să-şi aleagă mireasa
Să se cunune cu ea!".

Iancu Vodă de-auzea
Şi mai mult înmărmurea;
Dar naş'său de-l vedea,
Din gură mai zicea?

— „Stai, fine, nu te mira!
Că orice pricini or fi
Naşu-tău le-o potoli!".

Bine vorba nu sfârşea,
Spada din teacă trăgea,
In mână că şi-o lua
Către fete se ducea,
La picioare-o arunca
Şi din gură ce-mi zicea?
— „Să s'aleagă mireasa,
Ca să-mi aducă spada,
Că e spadă veninată
Ce retează cap de fată!".

Mireasa dac'auzea,
Dintre fete s'alegea,
Spada, măre, ridica.
Iar Letinul de vedea,
Nunta, măre, începea
Şi-apoi nunta se pornea
De colo din Raşova.

Imi pornea pe la Sân-Medru
Şi-ajungea pe la Sân-Pietru
In oraş la Bucureşti
In palatele domneşti,
Unde nuntă se făcea
Cum e Domnilor legea,
Şi legea şi datina.

Ceeace mireasa a pregătit pentru mire, iar mirele a cumpărat pentru mireasă în vederea cununiei, se numesc schimburi. Schimburile se dau cu alaiu, din care nu lipsesc lăutarii şi zicerile de oraţii. Aceste daruri de nuntă sunt purtate pe tăvi împodobite şi amintesc parcă dusul plocoanelor la curţile domneşti şi înalte feţe boiereşti de altădată.

Darurile aduse miresei se închină cu această oraţie:

Jupăneasă mireasă
Ca o garoafă frumoasă!
Tânărul nostru împărat,
De când pe d-ta te-a aflat,
La mare grijă a intrat.
Toate oraşele le-a călcat,
Chiar şi'n Ţarigrad a umblat
Veşminte de ţi-a aflat.
Iar când s'a înturnat
Din oraş din Ţarigrad
Unde haine ţi-a cumpărat,
Dumnezeu sfântul a dat
Un ger mare şi turbat;
Corăbiile au îngheţat
Şi pe mare'n loc au stat.
Dar tânărul împărat
Cu atâta nu s'a lăsat:
In scări de aur s'a'nălţat,
La Dumnezeu s'a rugat,
Dumnezeu s'a îndurat
Şi apele-a desgheţat;

Şi tânărul împărat,
In oraş a alergat
Şi mulţi boi a cumpărat.
Şi-a prins boi mulţi şi vârtoşi
Şi bivoli tari şi frumoşi;
Şi corăbiile-au scos
Din locul primejdios.
Şi le-au dus la mal pe toate
Şi s'au dat la descărcate.
Şi-a pus hainele cele mari,
Pe caii săi cei mai tari;
Iar hainele cele mici,
Pe cai mai puţin voinici.
Şi după ce mi le-a pus,
Mai departe că ne-am dus.
Şi'n astă sar'am ajuns
La d-voastră aici
Cu hainele cele mici;
Ba nu, şi cu celelalte
Să ai de dânsele parte.

Poftim jupâneasă
Mireasă!
De cumva nu vrei să crezi,
Intinde mâna și vezi [1]).

Iată o închinare moldovenească a zestrei adusă de mireasă:

Se închină doamna mireasă
A dumitale prea aleasă
C'o zestre gospodărească.
Intr'o ladă brașovenească.
Lada ne este cam grea,
Dar nu știu ce-o fi în ea.
Noi gândim să fie bani;
Jumătate gologani,
Jumătate bani frumoși,
Jumătate de cei roși.
Să-ți spun drept, să nu te'nșel
Că nu e frumos de fel:
Ci-s prosoape și ștergare
Și trei teancuri de basmale
Ca să-ți fie dumitale
De dus la masa cea mare.
Se mai închină dumitale
Cu covoare înflorate,
Tare-s mândre și ciudate!
Se închină dumitale
C'o scoarță mare și lată
Tare frumos lucrată!
Toată lumea s'o mirat
Și eu mult m'am minunat.
Se închină dumitale
Cu lăicere frumoase
Invrâstate cu mătase.
Se închină dumitale
Niște saci trainici de lână
Ca să pui în ei făină;
Făină sau păpușoi
Pentru moara dela noi.
Se închină dumitale
Cu niște perne mici și mari,
Lumea zice că-s umplute cu
[frunzari.
Da noi zicem precum este,
Să nu fie de poveste:
Că-s umplute cu pene de rățoi,
Ca să-ți fie sub cap moi.
Se mai închină dumitale
C'un oghial și c'o saltea
Pentru-un om ca dumneata.
Patru rânduri de prostire
Din pânză de cea subțire.
Ia te uită, aici îs toate
Chiar din ladă ți le-oiu scoate.
Să vă fie de mult bine
Să mă cinstiți și pe mine.
C'un păhărel de vin
Și-o năframă de in,
Să-mi șterg gurița de vin,
Să vă fie cheful deplin,
Ca să zic și eu amin.

1) Această conăcărie amintește vremile de acum sute de ani, când ne veneau mărfuri pe corăbii din Țarigrad (Constantinopole, Istanbul...) prin porturile Brăila, Galați, Chilia, Cetatea Albă. De aceea tava, vasul ce poartă darurile, se numește în Moldova „corabie", iar vornicul ce o poartă „corăbier".

Tot asemenea, darurile aduse mirelui din partea miresei, se închină cu această orație; un colăcer din alaiu rostește:

Tânăra noastră 'mpărătească,
Aleasă și mult frumoasă,
Toate târgurile
Și toate orașele
A umblat;
Marfă pentru fața dumitale
N'a aflat.
De loc nu s'a lăsat;
Ci din corn a buciumat,
Sfetnicii s'au adunat
Și cu dânșii ținând sfat,
In corăbii i-a urcat
Și îndată au plecat
La oraș la Țarigrad.
Mărfi de mire au aflat,
Pe corăbii le-au cărat
Și pe mare au plecat.
Când au fost la mijloc de mare,
A dat Domnul un vânt tare;
Vântul, marea'nvolburat,
Corabia s'a răsturnat,
Mărfurile s'au înnecat.
Noi câțiva ostenitori,
Deasemenea călători,
Pe acolo că ne-am aflat
Și-am sărit și le-am scăpat.
Le-am luat toate'n caice
Și le-am adus toate aice;
Le-am adus la d-voastră
Cu toată sudoarea noastră:
Cămășiucă de bumbac
Ca să-ți fie tot pe plac,
Bătută cu borangic
Să se lipească de trup;
Cămășuică de fuior
Să-ți fie pe trupușor;
Cămășuică mândră de in
Să-ți fie cheful deplin;
Brâu țesut cu fir în trei,
Nu cumva să mi te ei
Să umbli dup'alte femei.
Și-o năframă'n fir și flori
Să-ți fie de sărbători.
De cumva nu vrei să crezi,
Intinde mâna și vezi...

Prin alte locuri câte o „soră de mireasă" dă darurile însoțite de aceste cuvinte:

Poftim daruri,
Jupâne mire,
Dela jupâneasa
Mireasa:
Cămeșuică de in
Cu fir și cu ibrișin.
Nu bănui că-i cam groasă,
Că-i în șezătoare toarsă;
Căci jupâneasa
Mireasa
Ziua n'a avut timp,
C'a umblat la lucru'n câmp.
Prea cinstite, de nu crezi,
Poftim, pune mâna și vezi...

Atât mireasa cât şi mirele primesc dela neamuri, vecini, prieteni, dela invitaţii la nuntă daruri felurite, fie de ale mâncării (brânzeturi, pasări, fructe, etc.), fie lucruri pentru gospodăria cea nouă. Aceste plocoane se mai numesc şi „cinste". Fiecare nuntaş când dărueşte miresei (mirelui) darul, zice această închinăciune:

Inălţată împărăteasă
Ca şi-o garoafă frumoasă!
Aflaţi că femeile
Din toate părţile
Năzuesc ca albinele
La d-voastră,
Şi v'aduc colăcei
Mândri şi frumuşei.

Inălţate împărate
Vin oameni de departe
Şi v'aduc colăcei
Mândri şi frumuşei
Să aveţi parte de ei.
Colac mândru şi frumos
Ca şi faţa lui Christos,
Să faceţi bine să-l primiţi
Şi să nu ne bănuiţi...

Când mireasa vrea să dea colăcerului o basma de dar pentru podoaba bâţului său de vornic, acesta explică glumeţ întrebuinţarea toiagului, cracă de copac:

Meseni cinstiţi,
Nuntaşi iubiţi!
Ascultaţi două cuvinte
Ce-s de Domnul rânduite:
A dat Dumnezeu
Ploi grele,
Vânturi rele;

Mulţi copaci la pământ
A doborît,
De-au închis drumurile
Cu vârfurile.
Dar cinstita noastră mireasă
A făcut basmale de mătasă
Şi-a ridicat
Aceşti copaci de pe masă.

In timp ce mireasa leagă băsmăluţa de toiag, vornicul mulţumeşte:

Inălţată 'mpărăteasă,
Cinstita noastră mireasă!
Să te bucure Dumnezeu,
Cum s'a bucurat
Fericitul Aron
Ţiind toiagul în mână.
Neavând rădăcină,
De trei ani fiind uscat,
A înflorit neudat.

Când soacra mică dă ginerelui daruri, ea sau vornicul închină urând astfel:

Milostivul Dumnezeu
Să te îndrepteze
Pe loc,
Cu noroc
Şi la viaţă
Cu dulceaţă;
Să-ţi dăruiască
Bunul Dumnezeu
Cele şase daruri
Care le-a dăruit
La cei şase oameni:
Bogăţia lui Iov,
Frumuseţea lui Iosif,
Blândeţea lui David,
Inţelepciunea lui Solomon,
Tăria lui Samson
Şi vitejia lui Alexandru împărat.

Când mireasa dă daruri naşului (nunului):

Cinstite jupân nun,
Părinte iubit şi bun!
Mireasa aşa grăieşte
Şi frumos vă mulţumeşte
Că odihna v'aţi lăsat
Pe dânşii i-aţi cununat;
Dumneata să fii cinstit şi mărit
Şi pe la cap de mese poftit...
Ea frumos vă mulţumeşte
Cu daruri vă dărueşte:
Cu năframă de mătasă
Să fie podoab'în casă;
Nunei i-a cinstit o iie
S'o poarte cu bucurie.

Către socrul mare când primeşte daruri dela noră:

Iat'un dar bun şi frumos
Să-l primească bucuros
Dela cinstita mireasă,
Care vine azi în casă;
Dumneata să-l primeşti
Şi frumos să-i mulţumeşti.
Nune mare, nune mare,
Dăruieşte, că ai stare:
Finuţei pâine şi sare,
Finului spânzurătoare;
Finei vacă cu viţel,
Finului lanţ cu inel,
Să-l văd dus ca un căţel.

Când mireasa întinde darurile soacrei mari, zice:

Nora voastră cea aleasă,
Care astăzi e mireasă,
Cu umilinţă cinsteşte
Şi soacrei cei mari, o iie,
Fiindc'a coase nu mai ştie;
Sau nu vede că-i bătrână
Nici chiar ziua la lumină.
Deci d-ta s'o primeşti
Noră-tei să-i mulţumeşti,
Invăţând-o cu tot sfatul
Cum să-şi cinstească bărbatul.
Ii vei cinsti şi-o grădină,
Căci mireasa e străină.

Pentru soacra cea mică, conăcarul are aceste rânduri gata:

Cinstiţi oaspeţi prea iubiţi!
Încă una să mai ştiţi:
Soacra mică, lada mare
Şi-a golit-o foarte tare
De năframe şi de pânză;
Cine a scăpat, să râză.

Către sfârşitul mesei, când mirii s'au retras, mesenii trec la obiceiul zis „paharul de dar". Conăcarul cel şăgalnic şi bun de gură pune pe un taler paharele cu vin şi le trece prin faţa oaspeţilor, începând cu nunul, cărora le spune câte o oraţie. Prin această oraţie, caută să smulgă un dar de bani aruncat în pahar. Pentru înteţirea voei bune, ca pungile să se deschidă cât mai larg, femeile cu jocurile lor iau parte la acest asalt împotriva celor prea strânşi la mână. Strângătorul conăcar ia talerul cu pahar, se duce în faţa nunului mare şi îi cuvântează precum urmează:

Domnul nostru cel vestit,
Chiar astăzi a pornit
Ca să-i caut de cheltuială
Bani de-argint din altă ţară;
Sau de-ar fi şi de hârtie
Bine-ar fi, numai să fie.
Căci având el nuntă mare,
Unde vin cu mic cu mare,
Impăraţi şi împărătese;
Voevozi, crai şi crăiese,
Nevestice frumuşele
Şi copile tinerele,
Feciori tineri, mici şi mari
Cu mulţime de lăutari,
Oaste mare o mulţime,
Călăreţi şi pedestrime
Şi-a fost mare şi vestită
Lumii întregi cunoscută.
Iar atuncea, din întâmplare,
In cămara lui cea mare,
S'a iscat o ruginime
Şi o ceată de şoricime,
Că toţi banii i-a stricat
Câţi pe-acolo s'au aflat.
Până ce alţii o face,
Dacă cumva o mai face,
M'a trimis în lumea mare
Să-i caut de zor parale.
Câte sate am alergat
Şi oraşe am călcat,
Câţi oameni am întrebat
Cine'n lume-i mai bogat,
Toţi aici m'au îndreptat;
Chiar casa mi-au arătat
La dumneavoastră, cinstit
Nun mare şi vestit,
Zicând că eşti tare
Peste lumea mare
Şi ai o mulţime
Bani şi bogăţime
Si eşti îndurător
Şi dai ajutor
Oricui, tuturor.
Deci, te rog cu rugă,
Bagă-ţi mâna'n pungă;
Aruncă câţiva lei în dar
Să-ţi dau şi un pahar.

Către socrul mare se îndreaptă această zicere:

Soacre mare, soacre mare,
Prea vestit și tare,
Iacă seara s'a lăsat
Și amândoi n'am închinat
Cu cuvinte bune,
Cu pahare pline,
Cu vin din Odobești,
De pungă să te gătești,
La tineri să dăruești
Ce te-a'ndura Dumnezeu
Și nu ți-a pica prea greu.
Vreo sută de oi cu miei,
Vreo patru vaci cu viței,
Câteva scroafe cu purcei.
Să gustăm vin de Cotnar
Să bagi mâna'n buzunar,
Să nu scoți cremene și amnar;
Numai pumnul plin de bani.

Nune mare, nune mare,
Bagă mâna'n buzunare
Pentru finii dumitale;
Zece galbeni să-i cinstești,
Ca'ntru mulți ani să trăiești!

Dărueşte nunul, dărueşte bani şi nuna. Conăcarul mulțumeşte:

Păsărica rugului,
Pe coarnele plugului,
Ciripește, vorovește,
D-tale mulțumește.

Nunul porneşte cu „paharul de dar" îndemnându-i:

Luați câte un pahar de dar;
Și cine-și va băga nasul în
[pahar,
Să-și bage și mâna în buzunar;
Și cine își va bea paharul,
Să fie gata cu darul.

Câte un mesean dă drumul unui cântec glumeț cu paharul, ca să înveselească lumea. Paharele cântate şi îndesite îndeamnă pe oaspeţi să fie mai darnici:

Păhărel cu floricele,
Cum te-ar bea buzele mele;
Păhărelul cât un cui,
Când îl pun la gură, nu-i.
Eu te beau și tu mă'mbeți,
Multe năravuri mă'nveți;
Da dacă m'oiu desbăta,
De năravuri m'oiu lăsa.

Când vornicelul vine cu tava plină cu plocoane (daruri) de la fetele prietene, zice oraţia (în Basarabia):

Vă rugăm, faceți-ne cale și
[cărare
Până la scaunul cinstitei floare.
Poftim, coană mireasă, plo-
[coane domnești
Carele dumneatale poftești,
Că prin târgurile noastre
[calicești,
Plocoane de acestea nu găsești...

Poftim... (mireasa întinde
[mâna)
— Nu te grăbi la luat
Cum te-ai grăbit la măritat;
Că de nu te-ai fi grăbit,
Altul mai bun s'ar fi găsit...
Poftim... (îi trage tava îndărăt)

* *
*

Nici conu mire nu grăbește,
Că la alta se gândește;
Și-ar porni în zor fierbinte
Cu călcâile înainte;
Da pân'ce s'o'ncălța,
Soarele s'a'nălța;
Și pân'ce se gătește,
Soarele asfințește...

Mireasă nu suspina,
Că de el nu ți-i lăsa;
Numai lumea ți-ai întunecat
Și zilele ți le-ai legat...
Da, coană mireasă, dumneata,
La ce spun nu mai căta;
Ci mai bine cu acești pantofi
[te-ai încălța
Și pân' ce-o mai fi, ne-ai mai
[juca!

Deosebit de alte „cinste" sau „daruri" ce se dau la nunţi, este datina să se strângă dela nuntaşi şi daruri de bani pentru însurăţei, fie să acopere cheltuelile cu nunta, ori cele nevoi de casă nouă. Bunul simţ românesc nu cere banul deadreptul, ca o listă de subscripţie. Ci a născocit mijloace ocolite şi plăcute totodată, prin care să cucerească sufletele nuntaşilor, făcându-le să dăruiască cu bucurie, în schimbul celor văzute şi auzite, fiecare după pungă şi dărnicie.

Cântecul găinei smulge, în mijlocul veseliei dela „masa mare" după cununie, cât poate din dărnicia mosafirilor. Una din femeile nuntaşe (stolniceasa) a fript o găină şi a împodobit-o cu flori. Capul e prins de trup. In cioc, i se vâră o monedă de argint. Găina se aşează pe o farfurie; sub ea, se pune un ou fiert. Nuntaşa intră pe uşă cu farfuria într'o mână, cântând şi legănând găina. Se apropie încet de naşi, iar după terminarea cântecului, dă găina naşului, care aruncă un dar de bani în farfurie.

Repede — *notat G. Breazul*

Ia ți - ga-ne arcu'n mână Hop gă-i - nă, hop, hop! Și zii una după mine Hop gă-i - nă Zi ți - ga-ne nu te fa - ce Și zi-mi u-na cum îmi pla - ce Hop gă - i nă hop, hop! nă

1. Ia țigane arcu'n mână
Și zi una după mine;
Zi, țigane, nu te face
Și zi-mi una cum îmi place.
(Hop, găină, hop!)

2. Hop săracă nună mare,
Fă bine scoală'n picioare;
Că și eu mă suiu pe vatră
Și-s cât dumneata de naltă.
(Hop, găină, hop!)

3. Hop, săracu' nunu' mare!
Vorbelor nu-ți dau crezare;
Iți taiu capul la găină
De mi-i pune suta'n mână.
(Hop, găină, hop!)

(Se face că o dă nașului, dar o retrage iute).

4. Că bărbatu' așa mi-a spus,
Să-mi dai suta de ajuns.
Aha, ha, că eu ți-oiu da,
Punga de mi-i arăta.
(Hop, găină, hop!)

5. C'asta-i o găină bună.
Nu ți-oiu da-o pe o minciună;
C'asta-i o găină grasă
Crescută pe lângă casă.
(Hop, găină, hop!)

6. Iu, iu, iu găină friptă!
Nașu'n gură ți se uită;
Iară nașa te-ar mânca,
Numai de te-ar căpăta.
(Hop, găină, hop!)

7. Știi, găină, ce ziceai,
Când mereu sub pat cloceai?
„Impărat mă va mânca
La o nuntă, undeva".
(Hop, găină, hop!)

8. Măgheran pe vale'n jos,
Eu i-oiu da-o bucuros
Lui nașu că e frumos
Și sub nas cam mustăcios.
(Hop, găină, hop!)

9. Măgheranul otăvește,
Ia, nașule, îndrăznește;
Găina de mi-o primește,
Apoi bine mi-o plătește.
(Hop, găină, hop!)

(Iar se face că o dă nașului și iar o trage înapoi).

10. Las-o, las-o că-i a mea!
Și mai am treabă cu ea.
Oiu juca-o, oiu chiui-o
Și-oiu da-o cui mi-o plăti-o.
(Hop, găină, hop!)

11. De nu crezi c'am fript-o [eu,
Să mă bată Dumnezeu!
De nu crezi c'am fript-o'n [jar,
Să mă fac vin în pahar.
(Hop, găină, hop!)

12. Paharul să fie larg,
Să mă bea cine mi-i drag;
Să mă bea nunul cel mare,
Că i-am fript găina tare.
(Hop, găină, hop!)

După isprăvirea cântecului, nuntaşa pune găina pe masă în faţa nunilor şi aşteaptă dela ei darul sunător. Inainte să înceapă să taie din friptură, naşul (nunul) rosteşte:

U! iu, iu găină grasă!
Eri erai pe după casă,
Astăzi ești friptă pe masă.
U! iu, iu găină sură!
Eri erai pe după șură,
Astăzi ești la mine'n gură.

Prin Moldova de Nord, mirele capătă o găină friptă şi trebue s'o rupă, ca să-şi arate voinicia şi dibăcia. Şi de o rupe dintr'odată, e semn bun.

Iată alt cântec de haz ce se zice pe la nunţi:

Frunzuliță, frunz'ai fost,
Mai văzut-ai nuntă'n post
Cu fasole și cu borș?
— Ba chiar și la ea am fost!
Cucoșul s'a potcovit,
Pentru nuntă s'a gătit;
Da găina cârâia,
Zicea că merge și ea;
Da cocoșul n'o lăsa,
Se temea că s'a oua...

In părţile Clujului, după notarea lui Octavian Pop, învăţător, la masa mare, cele două şocăciţe (bucătărese, stolnicese) aduc farfuria cu găina friptă împodobită cu flori. Ana are o lingură mare de lemn în mână, iar Floarea poartă farfuria cu găina:

Floarea :

Faceţi-mi cărare lungă
Până la nănaş s'ajungă;
Faceţi-mi un pic de loc,
Să joc cu nănaşu-un joc,
De trei ori să-l învârtesc,
Toţi banii să-i celuiesc.
Nănaşu' de n'a juca,
Din găină n'a mânca.
U... iu... iu...
(Se apropie de nănaş)

Astă găină nu-i rea,
Că-i puicuţă tinerea
Şi-am cătat bine la ea.
Aseară când a'nserat,
Multe grăunţe i-am dat.
Eu, puica, nu am tăiat
Până nu s'a îngrăşat.
Nănaş, de nu ţi-a plăcea,
Mă duc fuga'n câmp cu ea
Până ce s'a îngrăşa.
Ia hai colea pe la cină
Că mai am ş'altă găină.
Dacă pe-asta n'o vei lua,
Eu şi-aceea ţi-o voiu da.
U... iu... iu...

Nănaşa:

Şocăciţă, draga mea,
Prea îţi lauzi găina;
Du-te'n lume, du-te'n ţară
Şi frige găina iară;
După paie de ovăz
Şi mi-o frige mai vârtos;
După paie de alac
Şi mi-o frige mai pe plac.
U... iu... iu...

Ana :

Noi nu suntem dela sate
Să umblăm cu paie'n spate;
Şi n'avem lemne uscate,
Că pădurile-s departe;
Nici măcar lemne tocmite,
Că pădurile-s oprite.
U... iu... iu....

Floarea :

Şi nu-mi pune hârtii multe:
Numai de câte cinci sute.
Pune una de o mie
C'aceea mi-i dragă mie.
Pentru patru sute... cinci...
N'am să mai vin pe aici;
Pentru cinci şi pentru şasă,
Nu mă mai pornesc de-acasă.
Mă duc la Cluj c'o găină
Şi mă'ntorc cu punga plină.
N'o duc friptă şi nici fiartă,
Da vin cu punga 'ncărcată.
Asta-i friptă în unsoare,
Cum să n'o dau cu preţ mare?
U... iu... iu...

Nănaşu mare :

Şocăciță, hai încoace!
Ce-ai făcut, mie nu-mi place,
Nici nu-i friptă, nici nu-i fiartă
Numai câtu-i afumată.

Ana :

Ba, zău, nu e chiar aşa;
Numai gura ta e rea.
Ia mi-o cearcă pe spinare
Ca pe nănaşa cea mare?

Floarea:

Nănaşule, ţucu-te,
Pune icea zece sute,
La nănaşu nu-s prea multe,
Că nănaşu-i om de frunte.
Care'n pungă bani nu are,
Nu se face nănaş mare.

Ana :

Iar nănaşul tot suspină,
Că i-e gândul la găină;
N'a mâncat de-o săptămână,
Vrea s'o guste de e bună.

FLOAREA se apropie de nănaş şi-i pune găina pe masă. Nănaşa îi taie capul cu gâtul. Nănaşul pune în cioc bani şi împreună cu un colac, face dar şocăciţelor:

Ia nănaşă din găină
Şi-i vedea că-i tare bună.
Mult m'a purtat ea pe mine
Pe la curţile străine.

Chiar de-acolo am venit
Şi mi-e trupul ostenit.
Mă doar-un picior şi-o mână
Şi nu-s bună-o săptămână.

După ce a primit capul, gâtul şi darul de bani, continuă:

Mulţam, naşă, în tot locul,
Că mi-ai dat capul şi ciocul
Şi-o ţârucă de gâtlan
Tot oiu pomeni un an...
U... iu... iu... că bine-mi pare,
Daru-i dela nănaş mare.

Lăutarul încetează; vine cu vioara întoarsă la nănaş mare şi cere dar pentru strune:

Tudor lăutarul:

Nănaşul cu punga plină,
Mâncă carne de găină.
Da de i-ar fi punga goală,

Găina de-aicea sboară;
Că-i grăsuţă şi uşoară
Şi se duce ca o cioră,
Mi-o duce vântu-afară.

Altă nadă de prins bani dela nuntaşi pentru miri, e jocul Capra, cam la fel cu cea dela Crăciun.

„In timpul mesei, unul din lăutari se îndepărtează pe furiş de taraf. Din scândurele şi pânză boită, şi-a făcut un cap de capră cu coarne adevărate. Şi-l aşează pe umeri; îmbraca un cojoc ciobănesc întors pe dos şi, dus de lanţ de către un alt lăutar, se îndreaptă spre naşi. In acelaş timp, se aude o vuvă (dobă, dara) iar vuvăitorul cântă „cântecul caprei".

Face pe capra şi câte un poznaş de mesean dintre tineret:

Allegro
notat Gh. Fira
[Ha-le-ho] Ca-pra vi-ne din po-ia-nă
Ca-pra ţa-tii că-pri-cea Ş'a gă sit d'o bu-ru-
ia-nă Ca-pra ţa-ţii că-pri-cea Sa, sa, sa, sa,
Coda (Vioară ori tobă)
sa, sa, sa, sa, sa, sa, sa, sa, sa, sa, sa, sa,

1. Capra vine din poiană Şi-a găsit o buruiană
(Capra ţatii căpricea) (Capra ţatii căpricea)

Ţa, ţa, ţa...
Ţa, ţa, ţa...

Repede
notat Nelu Ionescu
Vi-ne ca-pra din pă-du-re, A fost la cu-
les de mu-re Ţa ţa ţa, că-pri-tă ta
Ţa ta ţa, că-pri ţă ta

2. Vine capra din pădure,
A fost la cules de mure.

3. Asta-i capr' adevărată;
Pe la spate codălată,

4. Şi la cap încornorată,
Şi la spate deşelată.

5. Daţi-i banii cu ocaua
Şi umpleţi-i teşchereaua.

Capra clămpăie din fălci. Toţi mesenii, în picioare, bat în tact din palme. Cel care ţine capra de lanţ, strigă pe naş. Dela masă, i se spune să-l caute în coşare. Acolo nu-l găseşte. Intreabă iar. Colindă toată curtea şi însfârşit descopere pe naş la masă. Capra, de bucurie, începe a juca în vuetul vuvei (dobei). Naşul întreabă:

— De unde vii , căpriţă?

— Vine dela poeniţă, răspunde cineva.

— Şi ce caută căpriţa?

— Vreo zeciuială.

Şi tot jucând, capra face ocolul meselor primind dela fiecare dar de bani.

Cântecul fusului. Tot pentru întreţinerea voioşiei, câte un nuntaş cere lăutarilor să zică „cântecul fusului", cântare săltăreaţă născocită pentru înveselirea acestor clipe ca şi a celor de muncă dela şezători şi clăci.

Lăutarul cântă (în Oltenia):

Repejor

notat M. C. Georgescu

Foa ie ver de trei muşca-te la as-cul-tă măi băr-ba-te,
Tot te la-uzi că mai ba-te Da ţi-s mâini-le le-ga-te
Foa ie ver-de bob de lin-te Măi bărbate fii cu-min-te.
Vin de câ-ne-pa de sus,— Că eu nu mai gă-sesc fus.
Sfâr, Sfâr. Fi-re-al nai-bii de fus, Unde nai-ba mi te-ai dus?
O fi ici, o fi co-lea, O fi'n sân la Dumnea-ta
Da-mi-l pu-pa-ţi-aş gu-ra. Că mă ba-te soa-cră-mea
Soacră-mea-i femeie rea, Sparge ca-sa când o vrea, Sfâr, Sfâr.

1. — *Foaie verde trei mușcate,*
Ia ascultă măi bărbate,
Tot te lauzi că m'ăi bate,
Da ți-s mâinile legate.
Foaie verde bob de linte,
Măi bărbate, fii cuminte,
Vinde cânepa de sus,
Că eu nu mai găsesc fus.
(Sfâr!... sfâr!...)

Refren:
Fir'ai al naibii de fus,
Unde naiba mi te-ai dus?
O fi ici, o fi colea,
O fi'n sân la dumneata;
Dă-l încoa, pupa-ți-aș gura,
Că mă bate soacră-mea;
Soacră-mea-i femeie rea,
Sparge casa când o vrea.

2. *Măi bărbate, fă ca mine,*
Vinde cânepa că-i bine;
Că Luni eu nu o pot toarce,
Marți e rău de dobitoace,
Miercuri e mare păcat,
Joi e rău de deochiat,
Vineri e rău de orbit,
Sâmbătă de văduvit...
(Sfâr!... sfâr!...)
Refrenul.

3. *Duminica-i sărbătoare,*
Mergem și noi la plimbare,
Pe colnice și cărări
Să uităm de supărări.
Mergem chiar și prin pă-
[dure,
Să culegem flori și mure.
Vinde cânepa, bărbate,
C'așa trec zilele toate.
(Sfâr!... sfâr!...)
Refrenul.

4. *Foaie verde sălcioară,*
Cânepa mea d'astă vară,
Stă 'nvelită subt-o țoală;
Când o văd, mă bagă'n
[boală.
Nu pot să m'apuc s'o torc,
Că ar merge toată'n foc,
Iar pârdalnicul de fus
Nu mai știu unde e pus.
(Sfâr!... sfâr!...)
Refrenul.

5. — *Foaie verde sămulastră,*
Ia ascultă, măi, nevastă,
Cată fusul, furca bine,
Să te-apuci de tors chiar
[mâine.
Șase zile'n săptămână
Să te văd cu fusu'n mână;
Toate-s zile lucrătoare.
Ce stai ca o bocitoare?...
(Sfâr!... sfâr!...)
Refrenul.

6. — *Fusul ici, fusul colea,*
L-am găsit la dumneata.
Ia-l și toarce tot fuiorul,
Dă-i cu zorul să ai sporul...
Și du capul firului
La vârful piciorului,
De dragul bărbatului,
Să faci fala satului.
(Sfâr!... sfâr!...)
Refrenul.

7. *Fire-ai tu să fii de fus,*
Te-am găsit unde-ai fost
[pus...
Şi de-acuma o fi bine,
Va toarce lelea cu tine

Fir de cânepă 'nălbită,
Să nu zici că-i lenevită;
O să toarcă stând în prag,
Răsucindu-te cu drag..
(Sfâr!... sfâr!...)
Refrenul.

Când trece pe la fiecare dintre meseni şi mesene, lăutarul, cu vârful arcuşului, se face a căuta fusul întrebând în cântec: „O fi ici o fi colea, o fi 'n sân la D-ta".

Se roagă să-i dea fusul că-l bate soacra.

Lumea se întrece cu glumele şi păcălelele. „Ia vezi c'o fi la cutare...". In vremea asta intră pe uşă soacra mare.

Lăutarul o întâmpină cu :

Fusul ici, fusul colea,
L-am găsit la dumneata...

Din sânul soacrei scoate fusul. Râs sgomotos la toţi mesenii. Lăutarul continuă :

Ia-l şi toarce tot fuiorul
Dă-i cu zorul să ai sporul.

Un cântec glumeţ dela nunţile ardelene pe socoteala mirelui:

Vioiu

notat: Emil Luca

Nimeni 'nlume nu se'n şa-lă, Nimeni 'nlume nu se'nşală

Ca fe-ciorul când se'nsoară Tra la la la

la la la la la la

1. *Nimeni'n lume nu se'nșală*
Ca feciorul când se'nsoară;

2. *Prinde patru boi la car*
Si-și aduce lui amar;

3. *Cu cântare și cu masă,*
Aduce amaru'n casă.

4. *Și-o duce amaru 'napoi,*
Când o fi Paștele Joi:

5. *Duce-l-ar, însă nu poate*
C'a jurat până la moarte.

In timpul mesii, nuntașele cântărețe ori lăutarii se apropie de miri și le zice câte un cântec ca acesta (în Ardeal):

Repejor (învârtită) — notat G. Breazul

Frunză verde de sul — fi — nă Tralala la la · la la la
la la la Frunză vèr-de de sul - fi — nă
Tra la lă la la la la la Mă du-sei in-
tr'o gră-di-nă Tra la la la la la la la la la la
Și a-flai o ru-je pli-nă Tra la la la la la la la

1. *Frunză verde de sulfină (bis)*
Mă duseiu într'o grădină
Și aflaiu o ruje plină;

2. *Rujă plină cu flori multe*
Și mai mari și mai mărunte.
Ce cazně și ce folos?
Nu aflaiu niciun miros.

3. *Mă duseiu mai în colea*
Și aflaiu o viorea;
Viorică'n tuf' ascunsă
Și de soare neajunsă.

4. *Mă plecaiu și o rupseiu (bis)*
Și acasă mi-o duseiu
Și'n grădină o puseiu.

Repejor

Mă su-ii în deal în sus, mă. Ai lai lai
Mă'ntâlnii cu'n pui de urs, mă. " "
lai. lai. lai Ur - su-a zis că m'ar lu - a, mă.
" " " Ma - ma a zis ca nu mă da, mă
Ai lai, lai. lai. lai. lai.
" " " " " ".

1. Mă suii în deal în sus, mă,
Mă'ntâlnii cu'n puiu de urs;
Ursu-a zis că m'ar lua;
Mama-a zis că nu m'ar da.

2. Până s'a coace cânepa (bis)
Cea de vară, cea de toamnă,
Să-mi facă haine de doamnă.

mf Mișcat

Dragu mi-i mân - dro de ti - ne La la
Când te văd pe lân - gă mi - ne
la la la la la Dragu mi-i câmpu' cu
fân. Și mândra cu flori în sân. La la la la
la la la la la la la la la la

1. Dragu-mi-i, mândro, de [tine
Când te văd pe lângă mine;
Dragu mi-i câmpu' cu fân
Și mândra cu flori la sân.

2. Dragu mi-i câmpu cu iarbă
Și mândra cu gropi în barbă;
Dragu mi-i câmpu' cu flori,
Mândra prinsă'n subțiori.

Nuntaşii (sau lăutarii) au cântece de petrecere pentru nevestele nuntaşe. Iată unul din Basarabia:

Allegretto — notat V. Popovici - M. Bârcă

Leli-ța cu teste-mel Tra la la la
la la la la N'are vacă cu vi-țel Tra la
la la la la la la Nu mai borș cu pă-se-
țel Tra la la la la la la la Și pu-ne și un
pă-trunjel Tra la la la. la la la la

1. Lelița cu testemel
N'are vacă cu vițel;
Numai borș cu păsățel
Și pune și-un pătrunjel.

2. Și-amu plânge și suspină
(bis)
Cere brânză și smântână
Și spune că nu e bună.

3. — Leleo, nu te legăna,
Că rochița nu-i a ta
Și casânca tot așa,
Testemelul înc'așa.

4. — Așa-i place babii mele
Să se poarte cu mărgele,
La degete cu inele,
Da'n gură n'are măsele.

1. De ce-i lelea tot cu dracul,
Vede sapa, leagă capul;
Se'nvârtește ca o roată,
Strică'n casă treaba toată.

2. De ce-i lelea 'mpelițată,
Tot la horă ea e gata;
Se'nvârtește ca o roată,
Strică'n casă treaba toată.

Allegretto notat Zira

De ceile-lea tot cu dra-cul Tra la la

la, Ve de sa-pa leagă ca-pul, Tra la la la

Se'n vâr-teş-te ca o roa tă Tra la la la

Stri căn ca-să trea-ba toa-tă. Tra la la- la

Unul din Oltenia:

Allegretto notat I Brătianu

Foa ie ver-de de ro-goz, de ro- goz,

Am o mân-dru- ţă la Gorj, la Gorj

mf

Tra la la la la la la la la la

Tra la la la la la la la la la la

1. Foaie verde de rogoz, de [rogoz,
Am o mândruţă la Gorj, la [Gorj.

2. Naltă, mândră, frumuşea
De mă uit cu drag la ea.

2. *Umblă falnic, legănat, le-*
[gănat;
Cu glasul m'a fermecat;

3. *Ochii cu scântei de foc, de*
[foc,
D'oprește voinicu'n loc, în
[loc.

Din Muntenia :

Moderato — notat G. Cucu

Foa - ie ver - de săl - ci — oa - ră, măi
Foa-ie ver-de săl-ci-oa — ră Dra-ga
ne — nii Ma - ri - oa - ra, măi, măi!

1. *Foaie verde sălcioară, măi*
(bis)
Foaie verde sălcioară
Draga nenii Marioară, măi.

2. *Când ți-oiu face semn di-*
[seară, măi (bis)
Să nu stai la bănuială,
Să ieși la neica afară, măi.

3. *Să spui tu, să spun și eu,*
măi (bis):
Să spui tu, să spun și eu,
Să vedem cui șade rău, măi.

Din Ardeal:

Vioiu — notat P. Ciorogaru

Frun-ză ver de de du — dău,
Am a — u-zit mândră eu, Că mâ — ni-ta-i
pa-re rău, Că te iu - besc nu-mai eu.

1. Frunză verde de dudău,
Am auzit, mândră, eu,
Că mâni-ta-i pare rău
Că te iubesc numai eu.

2. Spune, mândro, mâni-ta
Să 'ngrădească grădina
Tot cu soc şi cu pelin,
Mai mult să nu ne 'ntâlnim,

3. Decât Sâmbăta odată,
Duminica ziua toată,
Duminica'n sărbători
Şi seara la şezători...

Din Muntenia şi Oltenia; către unii nuntaşi între două vârste:

Vioiu

Foa-ie ver - de ca li - pa —— nu,
Foa ie ver - de ca li - pa —— nu, Mi s'a
des pot-co vit ca-lul, Leana mea, Tot tre -
când la mân dra dea-lul, Lea na mea.

1. Foaie verde ca lipanu (bis)
Mi s'a despotcovit calu'
Tot trecând la mândra
[dealu'

2. Foaie verde-a dealului (bis)
Nu e vina calului,
Nici a potcovarului;

3. Ci e vina mândrei mele (bis),
C'a pus casa'n dealuri grele,
De nu poţi urca la ele.

4. Frunză verde de potbeal
(bis),
Surpă-te pustiu de deal,
Să pot merge fără cal.

5. Când eram voinic lotrean
Suiam dealul, coboram;
De cinci ori îl ocoleam
Şi deloc nu osteneam.

6. Iar acum am „matorit"
Şi murgul a'mbătrânit.
De m'aş vedea'n deal suit
Şi de vale coborît!

Lăutarii se apropie de o nuntașă tânără și zic:

Andante — notat N. Oancea

A-cum cea-sul ba-te u — nu
Vin' le-li-ță de-mi dă dru-mu.
Hi! hai Pra-ho-va! Fru-moa-să-i le-li-ța mea
Hi! hai Prahova! De drag m'aș iu-bi cu ea

1. *Acum ceasul bate unu,*
Vin, leliță, de-mi dă drumu.
(Hi, hai, Prahova!)
Frumoasă-i lelița mea,
(Hi, hai, Prahova!)
De drag m'aș iubi cu ea.

2. *Acum ceasul bate două,*
Vin, leliță, că mă plouă,
Refren.

3. *Acum ceasul bate trei,*
Vin, leliță, de mă vrei,
Refren.

4. *Acum ceasul s'a stricat*
Și lelița m'a lăsat.
Refren.

Intre nuntașele dela masă este și soția unui cârciumar. Lăutarii se apropie și-i brodesc cântecul:

1. *La bordeiu cu crucea naltă,*
La lelița sprâncenată,
Joacă hora încheiată,
Curge lumea fermecată.

2. *Vinu-i bun, ocaua mică,*
Beau voinicii de se strică;
Nu se'ndur ca să se ducă;
Noaptea la dânsa-i apucă.

Allegro — notat G. Muzicescu

La bordei cu cru cea'nal - tă. Bă-di - că, bă - di - că,
La-le-li-ta sprânce-na-tă, Bă-di - că, bă - di - că
Joacă ho-ra în-che-ia - tă, Bă-di - că, bă - di - că,
Curge lu-mea fer-me-că-tă, Bă-di - că, bă - di - că.

3. Cine vine'n patru boi,
Se'ntoarnă numai cu doi;
Cine vine de-a călare,
Pleacă cu şaua'n spinare.

4. Iar pe jos oricine vine,
Îşi bea tot de lângă sine;
Că leliţa-i sprâncenată,
Cu ochi dulci pe toţi îmbată.

Lăutarii se apropie de „surorile de mireasă „şi le zic cântece ca pentru ele şi pentru flăcăii de alăturea:

Allegretto moderato — notat D. G. Kiriac

Foa-ie verde — di - di — ţel,
măi, Foaie ver-de di — di — ţel —
mf
măi, Ui-te ma - mă lo — nel, măi, Ui-te
ma-mă l - o - nel —, măi

1. Foaie vérde dedețel,
Uite, mamă, Ionel

2. 'M-ia batista și-un inel
Și-mi spune să fug cu el.

3. De-ar ști mama că m'ar lua,
Singură m'aș spânzura

4. De craca pelinului,
Pe marginea drumului;

5. De ciucurii brâului,
De gâtul flăcăului.

Dela tineret, lăutarii trec la bătrânet să le zică cântarea anilor:

Liniștit — cules Fl. Bădoiu

Foa– e ver — de ——
'mar cre–țesc —, măi, Rău îmi e că 'm
bă — trâ — nesc, măi, Ce n'aș da să'n.
ti– ne – resc, măi

1. Foaie verde măr crețesc,
(bis)
Rău mi-e că 'mbătrânesc,
Ce n'aș da să 'ntineresc!

2. Aș da vacă cu vițel
Să mă mai văd tinerel;
Și-aș da boii din obor,
Dac'aș ști că nu mai mor.

3. Lasă-mă, moarte, mă lasă;
Nu fii așa dușmănoasă;
Nici de viață nu-s sătul,
Și nici n'am iubit destul.

In mijlocul veseliei mesenilor, încep glumele de petrecere pe socoteala unuia sau altuia; pentru bătrâni și babe în hazul tuturora (in Moldova):

Giocoso — notat G. Muzicescu

Fostai le-leo cândai fost, le-leo dra-gă
le-leo Și-ai ră-mas un lu-cru prost,
le-leo, dra-gă le-leo. *Fine* — Fete: Fo-stai, ba-deo,
om voi-nic, ba-deo bă-di — șor —,
și-ai ră-mas om de ni-mic, ba-deo bă-di-
șor —. *D.c. al fine*

Bărbați:

1. *Fosta-i, lelelo, când ai fost,*
(Leleo, dragă, leleo),
Și-ai rămas un lucru prost.
(Leleo, dragă, leleo)

Femei:

Fost-ai, badeo, om voinic
(Badeo, bădișor)
Și-ai rămas om de nimic.
(Badeo, bădișor)

Bărbați:

2. *Avuși, leleo, floricele*
(Leleo, dragă, leleo)
Și-acum ai sbârciri la piele.
(Leleo, dragă, leleo)

Femei:

Avuși, badeo, ochii dârzi
(Badeo, bădișor)
Și-acum mergi în patru [cârji
(Badeo, bădișor)

Bărbați:

3. *Fost-ai, leleo, cu lipici*
(Leleo, dragă, leleo)
Și-ai rămas cu fugi de-aici.
(Leleo, dragă, leleo)

Femei:

Fost-ai, badeo, om viciu
(Badeo, bădișor)
Și-ai rămas ca un strigoiu.
(Badeo, bădișor)

Allegretto. notat Popovici-Bârcă

Am un snopu - șor de ceapă Și-am să-l vând

să-mi iau o iapă Tra la la la la la la

Tra la la la la la la

1. *Am un snopușor de ceapă*
Și-am să-l vând să-mi iau o
[iapă.

2. *Am o mână de ovăz*
Și-am să-l vând să-mi iau
[un hăț.

3. *Am o mână de tărîță*
Și-am s'o vând să-mi iau
[căruță.

4. *Fie iapa chiar și chioară,*
Am cu ce duce la moară.

Cântecele de petrecere, în tact vesel, aduc pofta de joc către sfârșitul mesii. Semnalul se dă prin strigături:

Frunză verde de urzică,
Aș juca, da casa-i mică.
Foae verde de năgară,
Hai și-om scoate danțu afară.
Frunză verde siminoc,
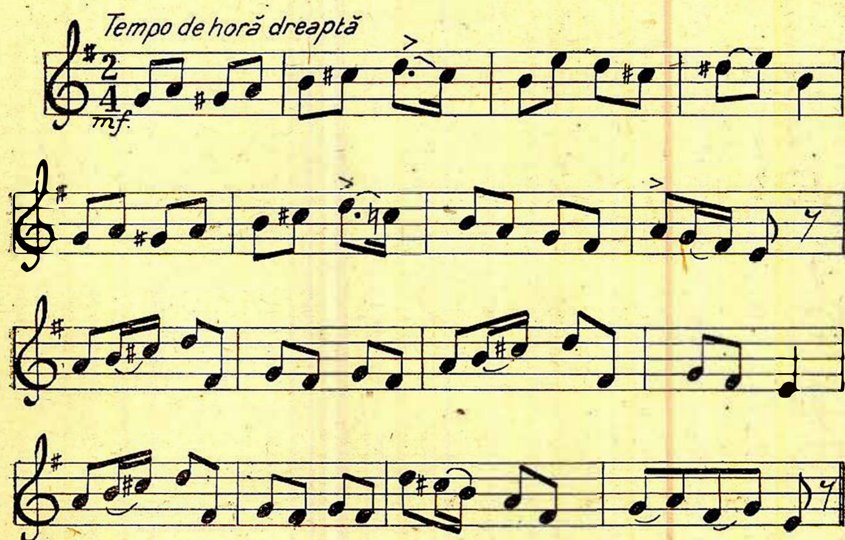
Mai poftim, meseni la joc,
Că destul de când mâncați,
Mai poftim de mai jucați;
Mai dați cu picioarele,
De — așezați sarmalele.

Lăutarii cântă (în Muntenia) „Nuneasca" sau „Hora Miresii".

Lanțul de meseni, după ce a înconjurat masa, iese afară în curte și întinde hora. Chiuituri:

Frunză verde iarbă grasă,
De trei ori pe lângă masă,
Să scoatem floarea din casă.
Roiți ca albinele,
Să trăiască mirele.

Frunză verde busuioc,
Hai, scoală nune la joc,
Finișorul ia-l de mână
Și cu fina dimpreună,
De 'nvârtiți o horă bună,
Să v'ajung' o săptămână.



„In Dobrogea, prin Prahova și Râmnic, după ce nuntașii s'au ridicat dela masa de cununie, socrul cel mare leagă câțiva lei într'o năframă pe care o atârnă într'un par foarte înalt. In partea muntelui. în par mai este legat un brădișor, un colac, lumânărele, smochine și alte bunătăți după vrerea fiecăruia. In Dobrogea, ung parrul cu seu și după ce l-au împlântat bine în pământ, zice flăcăilor:

— „Acuma-i acum băeți! Ia să vedem puterea! Să nu mă dați de rușine că vă văd fetele!“.

Atunci flăcăii, ce nu fac ca să se urce pe par! Mânele le lunecă, varsă sudori de moarte, dar tot nu se lasă. Ii văd și fetele. Ei știu că înaintea femeii, vitejia este înainte de toate“.

Așa zice femeia din „Păunașul Codrilor”:

Ba nu, nu bădiță frate
Că vreau luptă pe dreptate;
Și ori care a birui,
Eu cu dânsul m'oiu iubi.

Sau cum e obiceiul femeei să zică:

Mi-i drag omul ce se luptă din
[putere
Și care în veci nu cere
Ajutor dela muiere...

Danţul nunţii

Danţul obişnuit după masa cea mare este „Busuiocul":

Săltăreţ

Foa-ie ver de si-mi-noc Să 'nvâr-tim ho-ra cu foc Şi 'na-in-te şi 'na-poi Cum se joa-că pe-la noi

1. Foaie verde siminoc,
[bis
Să 'nvârtim hora cu foc
Şi 'nnainte şi 'napoi,
Cum se joacă pe la noi.

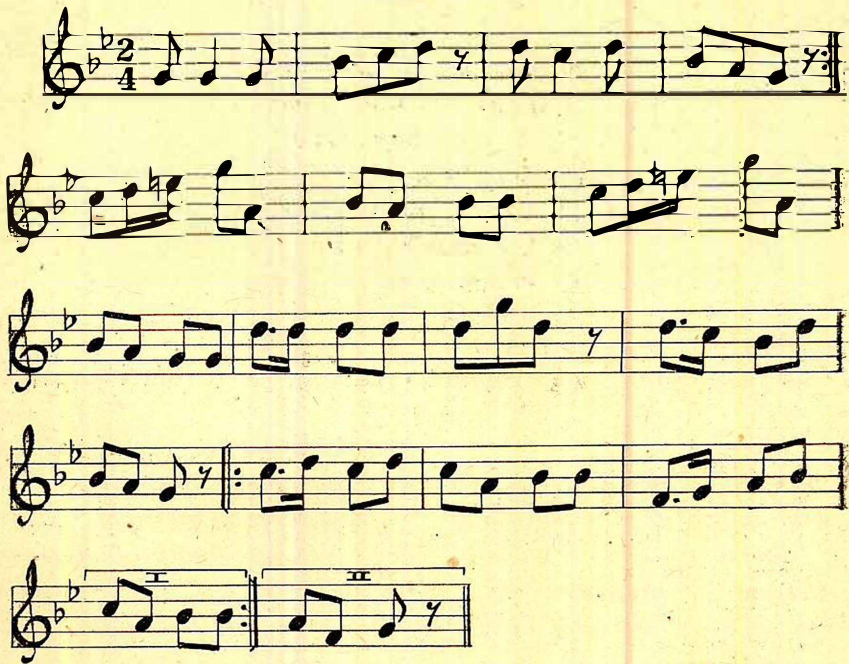
2. Tot pe loc, pe loc, pe loc
(bis)
Să răsară busuioc;
[bis
Să răsară câte un fir
(bis)
Câte-un fir de trandafir.

3. Să răsară câte-un smoc
(bis)
Să miroas'a busuioc;
Bate talpa la pământ
(bis)
Să ne-audă Domnul Sfânt.
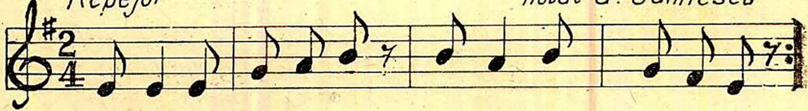
In Moldova:
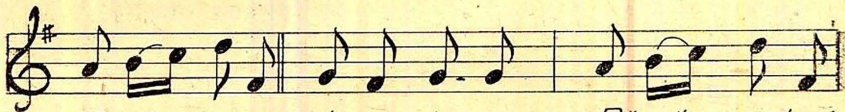
1. Busuioace, busuioace,
Răsărit-ai, nu te-ai coace.
Dar dece să nu mă coc?
Că-s o floare cu noroc.
Că eu cresc în grădiniţă,
Mă iau fetele 'n cosiţă,
Şi flăcăii 'n pălărie,
De noroc ca să le fie.

2. Busuioc mândru 'n cărare
Sămănat de-o fată mare;
A plătit de l-a plivit,
La flăcăi l-a dăruit;
La flăcăi fără mustaţă
Care'nvaţ' a strânge'n braţe
Şi sărută cu dulceaţă (bis)
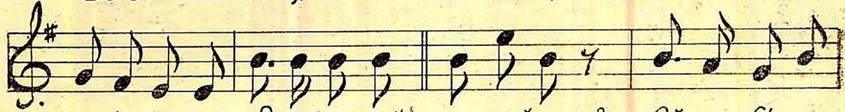


Repejor   notat G. Galinescu
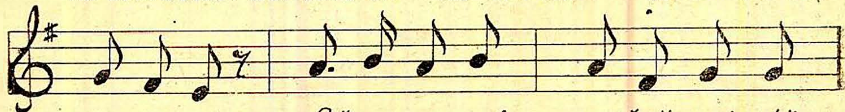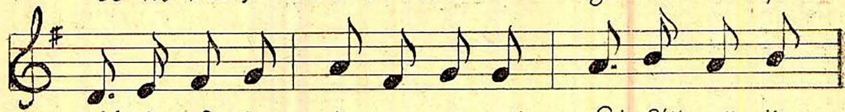




Bu-su - ioa-ce, bu-su - ioa - ce, Ră-să - ri-tu-ai
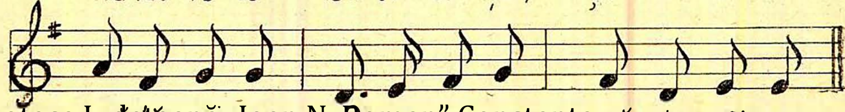


nu te-ai coace. Dar de ce să nu mă coc? Că-s o floare



cu no-roc; Că eu cresc în gră di - ni - ță



Mă iau fe-te - le'n co - si - ță, Și flă - că - ii'n



ni - e; De no-roc, ca, să le fi - e.

3. Busuioc de pe dâmbuţ-u,
N'ai văzut al meu drăguţ-u?
L-am văzut la Boboeşti
Culegând mere domneşti...
De trei ori pe după casă,
Să iasă răul din casă,
Să rămâie binili,
Să trăiască tinerii!

Un „Busuioc" cu strigături, fluierat şi cu roluri împărţite:

Mireasa :
1. Busuioc în patru crengi,
Hai maică de mă petreci.
Soacra mică:
Petreacă-te cin'te ia,
Că nu mai eşti fata mea.

O soră de mireasă:
2. Busuioace, busuioace,
Răsărit-ai nu te-ai coace;
Nu te-ai coace-un an şi-o
[vară
Ca să nu te samăn iară.

Un conăcar:
3. Dar dece să nu mă coc?
Că-s o floare cu noroc.
Mă pun fetele'n cosiţe
Şi nevestele 'n altiţe...

4. Vornicul:
De trei ori pe după masă
Să iasă răul din casă;
Să rămâie binili
Să trăiască tinerii!

Strigături-fluierat

Bu-su-ioc în pa-tru-crengi (Mireasa)
Hai maică de mă petreci

Strigături-fluierat

Pe treacă-te cin' te ia (Soacra mică)
Că nu mai eşti fa-ta mea

Hora Miresii în Oltenia:

Allegro — not. C. Fira

Hai-de, hai-de, nu — ne ma — re

Cu doi fini, ai du — mi — ta — le

Violină

Strigat Frunză ver — de ș'o la — lea

Și la 'stân — ga tot a - șa —

1. Haide, haide nune mare
Cu doi fini ai dumitale (bis
Strigăt:
(Frunză verde și-o lalea,
Și la stânga tot așa)

2. Potriviți ca două pene
Și la ochi și la sprâncene
Și la buze subțirele
Și vorbulița cu miere.
Strigăt:
(Frunză verde floare aleasă,
Să joace și cea mireasă).

Strigăt:
(Foaie verde foaie lată
Să joci mire hora toată).

Haide, haide soacră mare,
Nu fugi de pe cărare.
Frunză verde avrămească,
C'o să-ți dea cămaș'aleasă.

4. Haideți, fetelor, la joc,
Că rămâneți voi în loc,
La anul cu sănătate,
Să vă vedem măritate.

Jocurile se urmează; și cu ele și chiuiturile. Cele dintâi se cuvin miresei și mirelui.

Nuntaşii şi nuntaşele sė întrec în strigături; zic şi mirele şi mireasa, sau flăcăii şi fetele în locul lor:

Iese luna din pomete
Şi Ileana dintre fete;
Iese soarele din nori
Şi Vasile din feciori.

Frunză verde depe coastă,
Frumoasă-i mireasa noastră;
Frunze verzi depe părău,
Nici lui mire nu-i stă rău.

O chiuitură trimisă mirelui s'o ţină minte:

Foaie verde orice ar fi,
Altă fată ni-i mai iubi

Mirele se înfierbântă la joc. O strigătură cu şfichiu prietenesc îl mai potoleşte:

Nu te grăbi la jucat
Cum grăbişi tu la 'nsurat.
Tat'-to te-a ţinut de rău
Până să vie ceasul tău:
Ba voiai chiar să te'nneci
In gârle cu ape seci.
Te-ai dus şi la spânzurat
De o cracă de fân uscat,
In mijlocul câmpului
Cu aţa păianjenului.

Intre strigături şi joc, pentru schimbare, mai vine câte un cântec jucat. Iată unul pentru mireasă şi soacră:

Moderato — notat Gh. Fira

Eu la joc ma - ma la joc. Le le, le le,
le le, le. Gă-i - na să fa - că foc Le le, le le,
le le, le Ra - te - le - au fă - cut lăptoc Le le, le le,
le. le le Parc'ar fi luat moara foc. Le le le le
le le, le
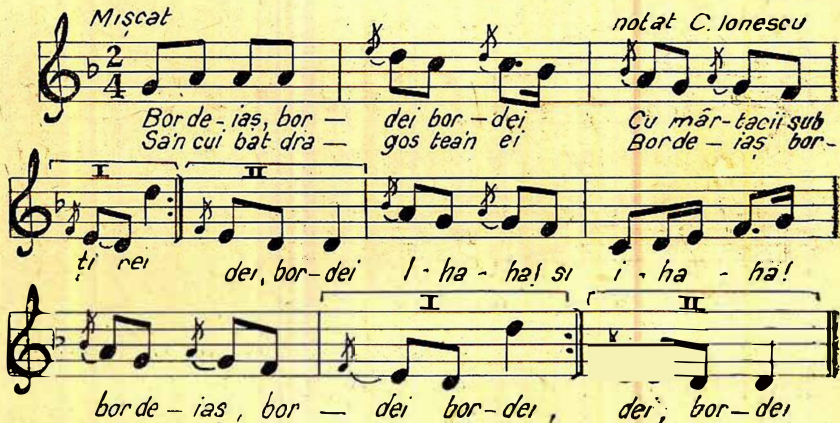
1. Eu la joc mama la joc,
Găina să facă foc,
Rațele au făcut lăptoc
Parc'ar fi luat moara foc

2. Curca bată putineiul,
Mâța să spele bordeiul.
Hora nouă o știu juca,
Ciobănașul iar așa,
Cu suveica nu știu da,
Pâne nu știu frământa.

Dăm câteva jocuri cântate din toate părțile României:
„Bordeiul" din Oltenia:

1. Bordeiaș, bordei, bordei
Cu mărtacii subțirei
S'a 'ncuibat dragostea 'n ei,
Bordeiaș, bordei, bordei.

2. Bordeiaș fără gârlici,
Tu mă faci să viu pe-aici,
Desculț și fără opinci,
Bordeiaș fără gârlici.



3. Bordeiaș cu ușa 'n vale,
Tu mă faci să viu călare
Bordeiaș, bordei, bordei
Cu mărtacii subțirei.

4. Bordeiaș fără ferești,
Lele-a dracului mai ești,
Nici nu râzi, nici nu vorbești
Numai din buze zâmbești.

Din Basarabia:

1. Bate vântul valurele (bis)
Pe deasupra casei mele (bis)

2. Și-mi aduce dor de jele (bis)
Dela trei surori de-a mele (bis)

3. Cine-a spune sora-mi vine, (bis)
Are-un colac dela mine, (bis)

4. Colac mândru și rotat, (bis)
Numai 'n lacrămi frământat, (bis)

Tempo de horă — notat Bârca-Popovici

Ba-te vân-tul vă-lu-re-le Tra la la la
la la la la Ba-te vân-tul vă-lu-re-le
La la la la la la la Pe dea-su-pra
ca sei me le Tra la la la la la la la
Pe dea-su-pra ca-sei me le Tra la la la
la la la la la la la

Iată un joc de flăcăi şi fete obişnuit în judeţul Ialomiţa. Strigările vătafului care conduce „Muşamaua" [1]):

1. Foaie verde şi-o lalea,
Mânaţi hora la dreapta.

2. Şi iar verde şi-o lalea,
Mânaţi hora la stânga.

3. Foaie verde baraboi,
Faceţi hora câte doi.

4. Foaie verde mărăcine,
Du-te, puică, dela mine.

5. N'a pe-a mea şi dă-mi pe-ata!
Că mi-s'a urît cu ea.

6. Foaie verde şi-o cucută,
Fugi de-aici că eşti urîtă.

7. Foaie verde şi o sipică,
Fugi de-ici că eşti prea mică.

8. Foaie verde doi boboci,
Fugi că tu nu ştii să joci.

9. Foaie verde avramească,
Nici cu asta nu fac casă.

10. Foaie verde şi-o alună,
Fugi de-aici că eşti bătrână.

[1]) Melodia la pag. 287.

11. *Foaie verde de lipan,*
Să te văd de-acu 'ntr'un an.

12. *Foaie verde siminoc,*
Faceți hora iar la loc.

Țarina dela Moți:

1. *Foaie verde dintre vii*
Spune-mi, bade vii nu vii?
Bădiță, de nu-i veni,
Te-oiu blestema și-i muri:

2. *Steaua cea de lângă lună*
Și credința mea cea bună,
Amândouă să te bată
De-ai mințit ce-ai zis odată.

Allegretto — n Nicodem Gane

Foa-ie ver-de din-tre vii,
Spu ne-mi ba-de, vii, nu vii?
Bă-di-ță de nu-i ve-ni. La la la la
la la la la la la la la la Te-oiu bleste-ma
Și-i mu-ri La la la la la la la la
la la la la la

Alte strigături dela nunți:

Frunză verde floare aleasă,
Să joace și cea mireasă;
Să joci, mire, hora toată
Flăcău ne-i fi niciodată.

Frunză verde foi de soc,
S'a mutat puica din loc
Și s'o dus după noroc.

Ia, *te uită spre apus,*
Sboară *doi porumbi pe sus:*
Un *porumb și-o porumbiță,*
E Ileana *cu Gheorghiță.*

Dorul, *mândro, și al tău*
L-a *'mpreunat Dumnezeu.*
Dorul *meu și al dumitale,*
Facă-l *Dumnezeu o floare;*
O *floare mirositoare*
Ca *s'o port la cingătoare.*

Ține *minte, dragă fată,*
Bine-i *să fii măritată*
C'un *fecior tânăr chipos,*
Frumușel *și sănătos*
Și *ca tine drăgăstos,*
Niciodată *mânios.*

Fata *mare să 'n florească,*
Nevestică *să rodească;*
Fată *dulce și frumoasă,*
Noră *supusă la casă;*
Fata *iute, harnică,*
Nevastă *ohavnică;*
Mămulică *drăgăstoasă*
Și-o *să-i fie casa casă;*
Soață *miloasă cu toți,*
Bunicuță *cu nepoți.*

Bine-i *stă la cer cu lună*
Ca *și mândrei cu cunună;*
Bine-i *stă la cer cu stele*
Ca *și mândrei cu mărgele.*

Trandafir *cu frunza deasă,*
Dulce-i *gura de mireasă;*
Dar *nu-i dulce cum să fie,*
Ci-i *ca strugurul din vie.*

Frunză verde măr uscat,
Astă noapte m'am visat
Că mirele m'a sărutat.
M'am trezit și-am pipăit,
Dar nimica n'am găsit.
Numai dorul inimii
Scris pe fața perinii,
Cu mătasea genelor
Și cu roua ochilor...

Hai, mândruțo, lângă mine,
C'o să-ți fie tare bine;
N'oiu mai fi singur pe lume;
Că durerea am cui spune;
Ne-om mângâia împreună
Și-om trăi în voie bună.

Floricică de pe șes,
Din o mie te-am ales,
Te-am ales numai pe mers.

Ia mai dă și p'a subțire,
C'arde inimioara 'n mine;
Și mai trage-i și p'a groasă,
Că mi-e inimioara arsă.
Zi, țigane, din vioară
Că-mi veni apa la moară;
Zi-i de tot și zi mereu
Și să 'nceți când oiu vrea eu.

Câte sate am umblat,
Ca (numele miresii) n'am [aflat;
Câte fete-s și neveste.
Ca (......) nu mai este.
Mă duseiu la șezătoare
Și-am văzut o mândră floare;
Puseiu mâna ca s'o ieu
Și juraiu pe Dumnezeu
Că pe alta nu mai vreau.

Că noi, mândro, dragi ne-
[avem,
Nicio vină nu purtăm;
O fi dela Dumnezeu
Ca să fiu eu tot al tău...

Și-o fi dela Precesta
Ca să fii tu tot a mea,
Oricât răii ne-or cârti
Și ni s'ar împotrivi.

El:

Te-am cerut să-mi fii mireasă
Că ești mândra mea aleasă,
Cinstea să-ți fie cunună
Și-o să meargă toate strună;
Să fii bună gospodină,
Floare-aleasă în grădină.

Ea :

Mândru meu este voios,
Da nu este prea frumos.
A vrut Dumnezeu să fie
Ca să-i fiu a lui soție.

El:

Mândra mea 'ntâiu să știi
Casa'n regulă s'o ții;
Copiii cum să ți-i crești
Și bărbatul să-l cinstești.

Ea :

Eu mireasă îți voiu fi
Și-asta trebue să știi:
Să fii vrednic și voios
Și să nu fii mânios.

Către soacra sa prinsă în hora nunții:

Pân' nu joc pe lângă pat,
Nu-mi dă soacra de mâncat;
Iar când joc pe lângă casă,
Soacra mă pune la masă.
O săraca soacra mea!
Imi dă lapte într'o lulea
Mămăligă p'o surcea;
Eu mănânc și-a rămânea
Pentru biata soacră-mea.

Soacră, soacră poamă acră,
De te-ai coace cât te-ai coace,
Dulce nu te vei mai face;
De te-ai coace un an și o vară,
Tot ești acră și amară .

Mă duseiu la soacră mea
Să văd zestre ce-mi-a da;
Soacră mea cum mă vedea,
Ea la masă mă punea;
De mâncare ea ce-mi da?
Mămăligă pe-o surcea
Lapte acru 'ntr'o lulea.

Câte un bătrânel sau babă își mai aduc aminte de tinerețâ și luați de vântul jucătorilor, se prind în horă. Strigături pentru ei:

Sub potcoava cismei mele,
Șade dracu și-o muere
Și mă 'nvață să fac rele.

De ce joc de ce-aș juca,
Parcă sunt făcut așa ;
De ce joc de ce mă'ndemn,
Că doar nu-s făcut din lemn

Bată-vă picioare moi
Că nu pot juca cu voi;
Că eu dau să vă 'ndreptați,
Voi mai tare vă strâmbați...

Foaie verde de sulcină,
Câtu-i baba de bătrână,
Tot așteaptă voie bună;
Și-un colac și-o lumânare
Și-un voinic frumos călare.

Cât e omul tinerel,
Se ține dorul de el
Ca oița după miel,
Ca vaca după vițel;
Omul dacă îmbătrânește,
Dorul se călătorește,
La iubit nu mai gândește...

Aista picior mă doare
Și cu-aista dau mai tare.
Aista ce mi-o trecut,
Cu aista dau mai mult.

Vai de voi picioare moi,
C'a dat naiba peste voi!
Inima cere să joc
Și-am să pun la călcâi foc.

Hiu... hiu... zi, mă!...
Câte-o leacă, câte-un pic
Doar o face iarba spic;
Câte-un pic și 'ncetișor,
Doar o face spicușor...

Aolică ce rușine
Că joacă și-ale bătrâne;
Ia te uită-te colea,
Joacă și bunica mea.

Adă mâna la bătrâna
Să te joc mânca-ți-aș gura;
Nu te teme că-i cădea
Până-i fi sub mâna mea.

Foaie verde de urzică,
Joacă baba de se strică.
Se întinde, se tot sucește
Și-i pare că 'ntinerește.

Un glumeț zice ca pentru moșnegutul prins în horă:

Cât îi omul de bătrân,
Tot ar mânca măr din sân;
Cât îi omul alb la plete,
Tot îi place-a vedea fete...

Un alt jucător îi aduce aminte:

De-acum sapa și lopata,
Iar nu mărul, și nici fata,
Că de-acum ți-ai trăit traiul,
Și-ai mâncat, bade, mălaiul...

Şi iar verde şi-un tutun,
Daolică sunt bătrân,
Dar sunt bun la strâns de fân;
Firicel de in topit,
Daolic'am bătrânit
Că şi câinii m'au urît...

Mă duseiu pe drumul lung,
Bătrâneţele m'ajung;
Mă duseiu pe dealul sec,
Bătrâneţele mă 'ntrec.

Foaie verde trei granate,
Două 'n lume nu se poate:
Omul de moarte să scape,
Să întinerească nu poate.

Joacă, joacă şi bătrânii
Că se scutură ciulinii;
Ciulinii s'au scuturat ,
Bătrânii s'au bucurat.
Joacă, joacă babele
C'au scurs toate oalele.

Moşu-i cu barba căruntă;
Cine l-a adus la nuntă?
Nici nu joacă, nici nu cântă,
Numai şede şi mănâncă.

Cât e moşul de bătrân,
Tot doreşte măr din sân;
Cât e baba de bătrână,
Tot doreşte voie bună.

Ce-ar mai fi să fie:
Mortul să învie ,
Boii să vorbească,
Moşii să iubească .

Feciorii, ce se tem că, însurându-se, vor lua neveste rele cu care nu s'or putea împăca, strigă aşa:

Câte flori ies pe răzor,
Toate-mi strigă să mă'nsor
Să duc mamei ajutor.
Numai floarea de pe iaz
Imi cântă să mai mă las,
Să nu duc mamei necaz

Câte păsărele sboară,
Toate zic, bade, te 'nsoară.
Numai biata rândunea,
Ea din gură aşa zicea:
— „Bade, nu-ţi lua belea".

Mândră mândruliţa mea,
Mândră-ai fost la maică ta;
Mândră-ai fost cât ai fost fată
Ca floarea nescuturată;
Dar acuma, măritată,
Pari-o claie negreblată.

Zis-am zău şi m'am jurat
C'oiu trăi şi ne'nsurat.
Bogăţia trecu dealul
Şi rămăseiu cu amarul.

Nuntaşii din joc, ca să petreacă pe seama nevestelor, le trimit

înţepături, potriveli adevărate sau închipuite, glume nevinovate care stârnesc râsul; ba câte odată şi pricini de supărări şi certuri.

Strigăturile sunt şi prilejuri de spovedanii, când „răsuflă năduf urile“:

Săraca nevasta mea,
Eu zic una, zece ea.
Insurat îmi trebuia?
Pentru avere luaiu bătrâna
Şi mă băgaiu la stăpâna;
Dau să scap şi nu-mi dă mâna

Când aveam oiţele,
Mă curtau fetiţele;
Cum pierduiu oiţele,
M'au lăsat fetiţele.
Mânca-le-ar noroacele!
Veni-le-ar soroacele!
Că tare-s amăgitoare
Şi meştere 'nşelătoare.

Dragă mi-i leliţa 'naltă
Că-mi dă gură peste poartă;
Iară cea mai scurticea,
Se'ntindea şi n'ajungea.

Foicică grâu în spic,
Cată-ţi, lele, alt voinic,
Căci cu mine n'ai nimic;
Uită-te că sunt cam mic.
Să mă laşi ca să mai cresc
Şi-atunci voia ţi-o 'mplinesc.

Gură dulce pe 'ndelete
Nu se află pe la fete;
Ba se află la neveste,
Numai nu se povesteşte;
Că dacă s'ar povesti,
Gură dulce n'ar mai fi.

Lelea care e iubeaţă,
Se scoală de dimineaţă;
Pe ochi, pe faţă se spală,
Ia două-trei boabe'n poală
Şi iese pe prispă afară,
Strigă, strigă de s'omoară:
— „Vino raţă, găsculiţă,
Vino 'ncoace, măi bădiţă !
Pui, pui, pui, Porumba, pui !
Ce-ai văzut să nu mai spui".

Foaie verde mere-pere,
Nu te însura măi vere
C'o să ai năcazuri grele
Şi femeile sunt rele.
Că şi eu m'am însurat;
Ce-am pătit pân'am scăpat !

Foaie verde bob de linte,
Fereşte-mă, Doamne Sfinte,
De femeia prefăcută,
Poale lungi şi minte scurtă!
Te ia 'n braţe, te sărută
Ca să crezi că nu se uită...

Frunzuliţe lemn uscat,
Fa, nevastă cu bărbat,
Ia te uită pe supat,
Că de-un an n'ai măturat.
Pune boii la tânjeală
Şi cară gunoiu-afară.

Pe leliţa cu ochii verzi
Niciodată să n'o crezi;
Când o zice zău şi zău
Atunci te minte mai rău.

Rău făcuiu de mă'nsuraiu!
A naibii nevastă-mi luaiu!
Șade 'n vatră și mă latră,
Cu casa nemăturată.

Dragă mi-e lelița 'n joc
Când se leagănă cu foc;
Unde pune ea piciorul,
Se aprinde jucătorul;
Unde-aruncă-un ochișor,
Arde sufletul de dor.

Ușurel și legănat,
Cum lelița m'a învățat;
Ușurel și mărunțel,
Ca frunza de pătrunjel...

Fa leliță jucăușă,
Tu mă ții de curelușă
Parc'aș fi o cățelușă;
Nu mă trage după ușă.

Leliță de pe cel mal,
Să te chem la tribunal,
Să spui tu, să spun și eu
Să văd cui îi șade rău:
Tu, femeie cu bărbat,
Eu, flăcău neînsurat.

Nevastă cu ochi cicori
Ce te uiți după feciori?
Da te uită la bărbat
Dacă soarta ți l-a dat.

Foae verde mărăcine,
Măi vecine, măi creștine,
Nu-ți purta nevasta bine,
Că fuge de lângă tine.

Mândră-i lelea cu cercei,
Dragă mi-e și fără ei;
Mândră-i lelea cu mărgele,
Dragă mi-e și fără ele.

Luna știe dar nu spune
Să nu fie vrajbă 'n lume;
Că de-ar spune câte știe,
N'ar fi minte să le ție.

Foaie verde trei migdale,
Lele, sprâncenele tale,
Mult îs făcute cu cale
De mă bagă, vai, în boale.

I'auzi lelea în cămară,
Plânge râsul de-astă vară.

Lelișoară, dragă-mi ești
Numai când te premenești;
Dar când ești nepremenită,
Și dracului ești urîtă.

Aseară la vremea cinii,
M'asmuțea, lelea, cu câinii;
M'asmuțea și nu prea-prea,
Că știa că merg la ea.

Fost-ai lele cât ai fost
Și-ai rămas un lucru prost;
Avuși lele floricele
Și-acum is veștede și ele;
Fost-ai floare din pahar,
Dar acum ești vai și-amar.

Aoleo, m'am săturat,
Să vezi ce toantă-am luat!
Când mă uit la sluta 'n pat,
Mă mir cum nu m'a mâncat.

Foaie verde iarbă dulce,
Mi-e nevasta ca o cruce
Şi la muncă n'o pot duce;
Dimineaţa-i roua mare
Şi se udă pe picioare;
Peste zi, soare fierbinte
Şi mă tem că s'a aprinde.

Frunză verde trei alune,
De-ar putea fereastra spune,
Multe taine-ar da la lume.
Da fereastra tace, tace
Şi nimic nu poate face;
Fereastra e mare mută,
Nu ştie cin'mă sărută.

Frumoasă-i Ileana mea
Cu catrinţa depe ea;
Dar mai bine i-ar şedea
De-ar fi lucrată de ea.

Dar femeile nu se lasă; plătesc şi ele bărbaţilor cu aceiaşi monedă. Strigă una:

Săracu bărbatu meu,
Cum mănâncă ce-i dau eu
Şi se poartă cum vreau eu!

Badea numai cizme are
Şi se ţine fudul tare;
De-ar avea şi haine noi,
Nici n'ar mai vorbi cu noi.

Dragul meu s'a lăudat
Că-i cel mai bogat din sat.
Când a fost la însurat,
Iată, măre, ce-am aflat:
Trei cămeşe petecite
Şi ciobotele cârpite.

Săracii iţarii mei!
A jucat tata cu ei
Şi i-a lepădat de răi.
Iar când m'a făcut pe mine,
I-a cârpit şi i-a pus bine.

O nevastă s'a nemerit la joc cu un spân. Il arde cu o chiuitură:

Drag mi-este bădiţa spân,
Că-i şi tânăr şi bătrân.

O leliţă joacă cu un flăcău cam stângaciu. Cineva îi chiue:

Dragu lelii de băiat,
Ce stai aşa supărat?
Indrăzneşte de vorbeşte
Să te 'nvăţ cum se iubeşte;
Că eşti tânăr fără minte,
Dragostea-aşteaptă cuvinte...

Răzbunări pe o soacră cicălitoare:

Tânără d'acas' plecaiu
Şi rea soacră căpătaiu.
Aseară şi-alaltă seară,
Mă certaiu cu soacra iară.
Şade 'n vatră şi mă ceartă
Şi zice că-s prea înceată.
La bărbat mă tot pârăşte
Şi prin sat mă tot huleşte;
De-aş şti, soacră, c'ai muri,
M'aş albi, m'aş rumeni.
Aseară şi-alaltă seară,
Mă certaiu cu soacra iară [1]).

Joacă o pereche; ea şi el sunt graşi:

Eu uşor, lelea uşoară
Ca două pietre de moară,
Pe-amândoi vântu'ne sboară.

Mărturisiri, hazuri de necazuri:

Cine are vaci şi boi,
N'are grijă nici nevoi;
Dar eu n'am nici o pǎreche,
Pun căciula pe-o ureche;
Şi căciula-i brumărie,
Spartă 'n fund de datorie.
Floricică floare-albastră,
Toată lumea-i cu nevastă;
Toată lumea-i cu soţie,
Numai eu ca cucu 'n vie.

Preotul satului, fie că s'a prins în joc, fie că priveşte numai; cum e văzut de chiuitori, i se trimite strigătura:

Spovedeşte-mă, părinte,
Dar nu-mi da păcate multe,
Că-s cu mândruţa făcute.
Şi nu-mi da păcate grele,
Ci mai dă şi mândrei mele,
Că-i şi ea părtaş la ele.

Un jucător despre tată-său şi mama sa prinşi în joc şi cari frământă pământul cu însufleţire:

Eu iubesc, maica iubeşte,
Casa ni se prăpădeşte;
De-ar iubi şi tată-meu,
Ne-ar cădea casa'n pârău.

---

1) Melodia la pag. 494.

Un jucător ştie ceva despre o dragoste ameninţată. Cei ce au urechi de auzit înţeleg din strigătura cu înţeles:

Foaie verde tilipin,
După nor vine senin,
După dragoste, suspin.

La danţ, îs şi perechi nepotrivite; cineva e prea bătrân şi nevasta prea tânără. Chiuitura cuiva atrage luarea aminte:

Frunză verde iarbă dulce,
Lelea-i dreaptă ca ş'o cruce
Şi moşul de-abia o duce;
Lelea-i mândră ca şi-o floare,
Moşul de-abia stă'n picioare.

Mai încet, măi vornicele,
C'aşa-i în părţile mele:
Iau moşnegii fetele
Şi flăcăii babele...

Un flăcău s'a încurcat cu o văduvă şi nu s'au cununat. „Gura satului" nu-l iartă când îi trimite chiuitura:

Frunzuleană măr rotat,
Nici flăcău, nici însurat;
Numai capul mi-am legat
Ca un dobitoc la gard...

S'au prins în horă: notarul, perceptorul şi alţi funcţionari. Sunt primiţi cu gluma:

Scrie, logofete, scrie!
Scrie, scrie pe hârtie!
Aşteaptă leafa să-ţi vie
Şi mănânci pe datorie

Cântăreţii nunţilor şi ai petrecerilor, prinşi în joc, îşi laudă darul prin strigături:

Când eram în vremea mea,
Vioară nu-mi trebuia,
Că era guriţa mea;
Vioara-i o doagă spartă,
Gura mea, lumea o cată;

Vioara-i o doagă ruptă,
Gura mea, mulţi o ascultă,
Cine-aude gura mea,
Lasă vinul şi nu-l bea,
Să m'asculte cât-o vrea.

Bade, dorul dela tine
Peste multe dealuri vine,
Dar nu-l poate opri nime;
Nici când gura a cânta,
Numai eu cu inima.

Cine are viers și cântă,
Ii pare ziua mai scurtă;
Cine are viers duios,
Pare-i traiul mai frumos.

Decât c'o vioară rea,
Mai bine cu gura mea;
Vioara-i cu patru strune,
Şi mai rele și mai bune,
Gura mea toate le spune;
Vioara mai și greșește,
Gura mea le potrivește.

S'a prins în horă o vădană; iată ce-i aud urechile:

Frunză verde trei sulfine,
Aş trăi şi n'am cu cine;
Aş muri, moartea nu vine
Şi mi-i gândul tot la tine...

Ce aud bărbaţii şi femeile băutoare:

Cu nevasta băutoare,
Să nu 'ntinzi grâul la soare,
Că mi-l duce în catrinţă
Şi strigă la crâşmăriţă:
„Câtă băutură-mi dai
Pe făină de-un mălai!".
Ea îşi bea pantofii noi
Şi opregul dinapoi.

Cu bărbatul băutor
Nu-i face pită'n cuptor;
Numai mămăligă 'n oală
Şi aceea mânca-o goală.

Fetele până sunt fete,
Nu le vezi în crâşmă bete;
Iar după ce se mărită,
Câte două la o litră.

Azi tot beau şi mâine beau,
Nu ştiu bani de un' să iau;
Căci cu coasa nu cosesc,
Cu securea nu cioplesc
Şi banii se isprăvesc.

Cine naib' a mai văzut:
Vara iepurii cosind,
Iepuroaicele adunând,
Broască cu capul legat,
Om frumos şi când e beat.

Bată-l focu' de bărbat,
Că mult tare-i blestemat!
Eu muncesc în câmp la soare,
El stă 'n crâşmă la răcoare.

Cine-a făcut crâşma 'n sat,
Fost-a un om blăstămat;
Că de beu şi mă îmbăt,
Toate babele mă văd.

Busuioace, de te-ai coace,
Să te duci prin iarmaroace
Să vezi puiul meu ce face.
De-l vei găsi 'n crâșmă beat,
Spune-i că-l mai am în gând ;
De-l vei găsi în crâșmă beat,
Spune-i că m'am măritat.

Frunză verde păpădie,
Rea boală ești tu beție!
Dacă omu' s'a 'mbătat,
Mințile i le-ai luat,
Parcă-i un câne turbat.
Umblă cumpănindu-se,
Vorbește sfădindu-se,
Mântue bătându-se,
Apoi judecându-se,
Pe urmă căindu-se.

Din când în când, jocul trebue însuflețit. Strigăturile întrețin vioiciunea și regulează ritmul. Chiuitorii încep iar și tactul jocului e ținut mereu viu:

Foaie verde trei scaieți,
Jucați fete, măi băieți;
Căci când vă veți însura,
Fete mari nu-ți mai juca.

Cine 'n horă nu se prinde
Și la fete nu se 'ntinde,
Să glumească, să le joace,
Dă-l pe gârlă! E prost și pace!

Cine joacă și nu strigă,
Facă i-s'ar gura strâmbă;
C'așa-i jocul românesc
Obiceiul strămoșesc :
Să strigăm de veselie,
Chiuind de bucurie.

Cine n'a juca cu noi,
Crească-i coarne ca la boi;
Cine nu s'a băga'n joc,
Crească-i nasul ca la porc;
Cine'n joc n'o chioti,
Mândrulița i-a muri.

Iaca una, măi băeți,
Lelița cu părul creț;
Iaca una, iaca două,
Lelea cu rochița nouă;
Iacă două, iaca trei,
Lelea cu ochii căprii;
I-auzi trei și i-auzi patru,
Lelea a'ndrăgit pe altul;
I-auzi patru, i-auzi cinci,
S'a dus lelea de pe-aici;
I-auzi cinci și i-auzi șasă,
Și de mine nu-i mai pasă;
I-auzi șase, i-auzi șapte,
Lelea joacă pân'la noapte;
I-auzi șapte, i-auzi opt,
Și de doru-ți nu mai pot !
I-auzi opt și i-auzi nouă,
Mi s'a rupt inima'n două!
I-auzi nouă, i-auzi zece
Și de doru-ți nu-ți mai trece.
Și 'ncă una peste zece —
Inimioara 'n mine-i rece;
Hai, lele, și mai petrece !

Zicături de haz pentru veselirea tuturora:

Frunzuliță frunză ai fost,
Un' s'a văzut nuntă'n post?
Ba eu și la asta am fost:
Cocoșul cotcodăcea
Și găina cârâia,
Zicea c'a merge și ea.
Iar cocoșul îi zicea:
— „Pe tine nu te-oiu lua,
Că mă tem că te-i oua“.

Ici-i loc de casă nouă,
Șade curca și se ouă;
Și se ouă două ouă,
Să vă facă papă vouă.

Șapte gâște potcovite
Au plecat să se mărite;
Găina cotcodăcea
Că se mărită și ea;
Dar cocoșu' de colea
Strigă: „Hop, că ești a mea!“.

Astă vară la Crăciun,
Mâncam mere dintr'un prun
Și cireșe din alun.

Și mai dați cu gurile
C'am gătit minciunile;
Bagă mâna după ladă,
Scoate la minciuni grămadă;
Bagă mâna pe subt pat,
Că mai e un sac legat.

Jocul s'a încins cu călduri și nădușeli. Chiuitorul zice:

Vai de mine, mor de cald!
Și n'am apă să mă scald;
Mă duseiu la râul séc,
Gata-gata să mă'nnec;
Mă duseiu la Ialomiță;
Fuseiu gata să mă'nghiță.
M'apucaiu bine d'un paiu,
Scăpaiu nu mă'nnecaiu.

Pentru ca să pară mai deosebit de altul, câte unul joacă și teatru în horă: se preface că e beat, joacă bălăbănindu-se și aruncă câte-o strigătură pe dos. Râsetele țâșnesc din nou:

Dela beat cârciumă viu
Merg pe gard de drum mă țiu,
Niciun latră nu mă câine...

Dacă cineva e „făcut bine”, are chiuitura cuvenită:

Bat femeile-un bărbat,
Că vara cât a lucrat,
Cisme nu și-a cumpărat,
Tot prin crâșme și-a lăsat.
Au strâns ele c'un leu-doi
Și i-au luat cismuțe noi;
Și cisme și pălărie;
Și el are bucurie,
Bucurie și nici prea-prea,
Că și pe-acelea le-a bea.

S'a dus racu să se'nsoare,
S'a'ntâlnit c'o broască'n cale:
— Un'te duci tu, răcuşor?
— Mă duc, broască, să mă'n-
[sor.
Că-mi trebue ajutor
Şi-aici fetele nu vor.
— Ia-mă, răcuşor, pe mine
Că ţi-oiu duce casa bine;
Că pe lume nu e nime
Mai frumoasă decât mine.
Lumea spune câte toate
Ci-că ai ochii la spate;
Şi te dai ca un şiret
Toată viaţa îndărăt.
— Pe tine nu te-oiu lua,
Popa nu ne-o cununa;
Că n'ai cap de'ncununat,
Nici picioare de'ncălţat.
— Stăi, racule, nu te duce
Că te-oiu ţine'n cântec dulce:
Dimineaţa oac! oac! oac!
Şi pe seară miorc! miorc!
[miorc!
Cum îţi este ţie drag
Şi broştimii mai pe plac.
— Broască, de cântecul tău,
Mi-am lăsat cotlonul meu;
Eu pe tine nu te vreu
Nevestică să te iau.
Gura ta parcă-i un sac
Şi nu este pe-al meu plac;
Tu n'ai coade pe spinare
Ca să pari a fată mare;
Capul nu-i de legătoare,
Mijloc n'ai de cingătoare,
La gât tu nu porţi mărgele,
In degete n'ai inele;
Nu ţi-e trupul de'mbrăcat,
Nici picioare de 'ncălţat;
Nici nu eşti făcută bine
Pentr'un voinicel ca mine!

Pleacă racu' să se'nsoare,
(Chef, Marico, floare!)
Şi broasca să se mărite
Joacă, lele, pe sărite!
Şi când racul se ducea
(Chef, Marico, fa!)
Broasca'n cale mi-o'ntâlnea:
(Chef, Marico, fa!)
— „Un'te duci race sărace?
Se vede că n'ai ce face.
Ia vin în baltă la noi
Şi-om trăi noi amândoi;
Ia-mă tu, race, pe mine
Că mult tare ţi-a fi bine".
Făcea racu' ce făcea,
Acasă că se ducea,
Cu broasca de-alăturea,
Şi de nuntă se gătea:
Două muşte 'mpiedicate
Trag'un car cu patru roate;
Purecele-i vizitiu
Şi ţine pe muscă'n frâu.
Lăutarii sunt ţânţarii,
Toboşarii sunt măgarii.

Iară barza toacă varza;
Găina cerne făina;
Dumnealui, domnu cocoş,
Stă la vatră, suflă'n borş.
Să vezi ursu cu ismene
Plecând cu caru la lemne,
Piţigoii mânând boii.
Da cocoru' tot dă zoru
Taie lemne cu toporu;
Gâştele şi raţele
Le cară cu braţele.
Să vezi vulpea cu papuci
De-o lună cară la curci;
Să vezi lupu' cu cimpoiu
Cântând hora din zăvoiu...
Hai să mai jucăm şi noi!
Inainte şi'napoi!

Unii flăcăi văzând că fetele cele alese şi mai frumoase se mărită şi că pentru ei rămân codaşele satului, până o să le vină rândul la însurătoare, se răzbună prin strigături:

Câte fete'n sat la noi
Toate se mărită, măi!
Şi rămân cele urîte
Naiba să le mai sărute!

Şedeţi fete pe gunoi
Pân' or veni după voi
Cu caru cu şase boi,
Cu căruţa cu trei cai,
Când o fi Paştele'n Mai.

Fetele din Satul Nou
Vând găinele cu un ou;
Bani îi dau pe la feciori
Să le joace'n sărbători.

Iarbă lată subt perete —
Un fecior la şase fete;
Frunză verde de cucută —
Cinci-s surde una-i mută.

Multe dintr'însele nu-s tocmai într'atâta de frumoase ca să placă tuturor şi nici atâta de urîte ca să nu placă nici unuia. Ele totuşi îşi găsesc apărători între flăcăi, cari răspund în locul lor, când ele singure nu cutează să nu-i foarfece prin strigături:

Aş da zece boi şi-o vacă
Să găsesc flăcău să-mi placă;
Tot degeaba am cătat,
Că pe plac eu n'am aflat.

Ia te uită-te la el,
Mai i-aş spune că-i viţel;
Nasul cât o pătlăgea,
Cine naiba să-l mai ia?

Când glumele şi înţepăturile se potolesc, iar nuntaşii osteniţi se dau deoparte, rămâne hora liniştită a flăcăilor şi a fetelor. Strigăturile se schimbă şi ele. Sunt spovedanii de dor, de dragoste, de mustrări, de despărţire, ca şi cele dela horile obişnuite.

Luarea petelei, a vălului miresei (hobotul) și legarea la cap

După ce mirii au intrat în casă, nuna face pregătiri pentru luarea sovonului (vălului), apoi peteala, lămâița și celelalte podoabe de pe capul miresei. Sunt iarăși clipe mișcătoare. Mireasa lăcrămează. Fetele, femeile sau lăutarii cântă:

Rar — notat Gh. Fira

In- flo-riți flori în —— floriți. Că mie nu-mi
tre —— bu — iți —— Că voi când îmi
tre —— bu — iați —— Of! Voi a—
tunci —— îm — bo —— bo — ciați

1. Infloriți flori, înfloriți,
Că nu-mi mai trebuiți;
Că voi când îmi trebuiați,
Voi atuncea 'mbobociați.

2. Când eram la maica fată,
Știam floarea cum se poartă;
Dar acum mă măritaiu,
După ușe-o lepădaiu.

In Banat, este obiceiul ca Duminică seara să vie la casa mirelui un alaiu de femei și bărbați care cântă afară, din uliță, sub fereastră. După isprăvirea cântării, sunt poftiți în casă:

1. Frunză verde struguraș-u (bis)
Bună sara domnu naș-u!
2. Ș'am avut un junelaș-u (bis)
Și-o plecat astăzi d'acas'
3. Și așa am auzit-u (bis)
Că aici s'o abătut-u.

4. Bună sara domnu naș-u! (bis!
In ce voe v'am aflat-u?
5. Vreți voi fata să ni-o dați? (bis)
Fata noastră-i nora voastră.
6. Deschideți porțile-re (bis)
Că vin și cuscrițele-re.

Molto rubato — notat: N. Ursu

Hai! Frun — ză ver — de
stru gu — ra - șu ra — șu Hai!
Bună sa — ra Domnu na — șu.

Obiceiul de a se acoperi cu văl nu numai capul ci și fața miresii, îl aveau și Romanii, ca un semn al sfielii și nevinovăției fecioreşti.

Când nuna începe a lua vălul de pe capul miresii, una din „surori de mireasă" sau chiar mirele, ține în fața ei oglinda pe dos. Lăutarii cântă:

Moderato

Of, să-ra-ce pă-ru ne-gru, Dó-ru-le, măi
do-ru-le. Cum aș vrea să-mi-te le-gu
Do-ru-le, măi do-ru-le. Nici vântul să
nu te ba-tă, Do-ru-le, măi Doru-le, măi!
Nici soare-le să nu te ar-dă Doru-le măi, do-ru-le.

1. Of! sărace păru negru
Cum aș vrea să mi te leg-u!
Nici vântul să nu te bată,
Nici soarele să nu te ardă.

2. Foicică foaie lată,
Foaie lată de pe baltă,
Bine mai trăiam, surată,
Când eram la mama fată!

3. De munceam, de nu mun-
[ceam,
Mamei, tot dragă-i eram;
Şi beam apă din ulcior
Şi eram ca un bujor.

4. Dar de când m'am măritat,
Grija casii c'am luat.
Ce bine era odată
Când eram la mama fată!

La urmă, nuna zice finei în cântecul de lăutari:

— Fii, finuță, sănătoasă
Că de-acum ți-ai făcut casă.

— Sărut mâna nănășică
Că m'ai făcut nevestică.

Când nuna acoperă cu tulpan capul miresei, se zice în Moldova de sus că mireasa a fost înhobotată.

La înhobotat, nuna și surorile de mireasă cântă însoțite de acompaniamentul lăutarilor:

Andante

Tul-pă-nel cu do-uă fe — țe,
Dragoste-le-s cu blânde-țe —— . Tul-pă-ne-lul
s'a'n - ve - chi, Dra - gos — te — le —
s'or ră — ci

1. Tulpănel cu două fețe,
Dragostele-s cu blândețe;
Tulpănelu s'a 'nvechi,
Dragostele s'or răci.

2. — Strânge-ți, puică, florile
Că trec sărbătorile...
— Las' să treacă că nu-mi [pasă,
Că de-acu n'oiu fi mireasă.

3. Voi cosițe mohorîte,
De astăzi acoperite
Cu tulpan și cu basma,
Floare'n păr n'ați mai purta.

4. Voi cosițe gălbioare,
N'ați mai purta nicio floare;
N'ați vedea la vară soare,
'Numai umbră și răcoare.

Legatul capului (îmbrobodirea) se face deobiceiu a doua zi, Luni, în semn că mireasa a intrat în rândul nevestelor. Dupăce-și vede nora legată la cap, soacra se pornește pe joc cântând (sau zicând) următorul cântec sau strigătură:

Nu-mi dă nora de mâncat
Pân' nu joc pe lângă pat;
Cum mi-o zice oiu juca,
Doar mi-a da și oiu mânca

Pentru veselia nuntașilor, acest „cântec jucat" de femei răsună spre bucuria soacrelor:

1. Trandafir cu două flori
Mamă dragă soacră, hăi!
Soacra-i cu două nurori,
Mamă dragă soacră, hăi!
Una-i ruja macului,
Alta-i ruja dracului.

2. Una-i pune lăutoare
Ca să-i fie-opăritoare;
Alta merge la fântână
Cu cămașa soacrii'n mână.

3. Și-o'nmoaie odat'n apă:
—„Na-ți-o, mamă, că-i spă- [lată".
Și-o întinde pe-o nuia,
'Hărâie câinii la ea.

Moderato — notat Voievidca

mf.

Trandafir cu do — uă flori, Ma-mă dra — gă,
soa — cră, hăi, Soacra-i cu do — uă nu — rori, Ma-mă
dragă ŝoa — cră, hăi. Una-i ru-ja ma-cu — lui
Ma — mă dragă soacră hăi,- Al ta-i ru-ja —
dra-cu — lui, Ma — mă dra gă soa — cră, hăi,

Alt cântec de petrecere și pentru soacra și pentru nora:

Allegretto — Î. Vidu

Frun- ză ver - de de su- - sai -
Tâ - nă - ră mă mă - ri - taiu. A-sea
ră și-a - lal - tă sea - ră, Mă cer
taiu cu soa - cra ia - ră.

1. *Frunză verde de susaiu,*
Tânără mă măritaiu;
Aseară și-alaltă seară,
Mă certaiu cu soacra iară.

2. *Tânără d'acas' plecaiu*
Și rea soacră căpătaiu;
Refren.

3. *Șade'n vatră și mă ceartă*
Și zice că-s prea înceată;
Refren.

4. *La bărbat mă tot pârăște,*
Și prin sat mă tot hulește.
Refren.

5. *De-aș ști, soacră, că-i muri,*
M'aș albi, m'aș rumeni...
Refren.

După nuntă

A doua zi după nuntă, petrecerea nu contenește. Luni dimineața, lăutarii cântă „Zorile":

Moderato — *notat Gh. Fira*

Scoală gi-ne-ri-că, scoa-lă, Nu dormi cu ca pu'n poa-lă. Of, of, of, of — Că a — fa — ră-i zi-ua ma — re — Și e lu — mea'naș-tep — ta — re-

1. *Scoală, ginerică, scoală!*
Nu dormi cu capu'n poală,
Că afară-i ziua mare
Și e lumea'n așteptare.

2. *Ridică-ți capul din poală,*
Te îmbracă și te spală;
Te spală pe fețișoară
Și te'nchină la icoană.

3. *Ș'apoi foaie de negară,*
Să ieșim cu danțu-afară,
Să vedem de-i floarea bună
Să poarte mereu cunună.

Alaiul de nuntași și nuntașe trece de la casa nunilor la a mirelui. Alaiul merge cântând, jucând și chiuind pe uliți. Trecătorii nu-s lăsați în pace. Sunt cinstiți cu câte-un pahar, ba sunt și luați la joc. Vreo femee șăgalnică și cu dar la cântat întâlnește un bărbățel trecând cu carul. Ii potrivește cântecul:

Andantino

Mâ-nă Gheorghe bo ii bi — ne —— Gheor-
ghi-ță , Gheor ghi-ță ——, măi ! Nu —— te —
mai ui — ta la mi — ne —— Gheor —— ghi-
tă —, Gheor —— ghi — tă ——, măi !

1. *Mână, Gheorghe, boii bine*
(Gheorghiță, Gheorghiță
[măi!)
Nu te mai uita la mine
(Gheorghiță, Gheorghiță
[măi!)

2. *Ochii mei sunt verzi ca*
[iarba,
Nu te mai uita degeaba.

3. *Ochii mei sunt căpriori,*
Când te uiți, te prind fiori.

4. *Ochii mei sunt negri corbi,*
Nu te mai uita să-i sorbi.

5. *Ochii mei sunt măritați,*
Nu mai cată alți bărbați.

Nuntaşii şi nuntaşele se duc în alaiu şi cu lăutari la părinţii miresei cu o sticlă de rachiu roşu. Nuntaşele-i cântă:

Moderato

Soacră ma re . soa-cră ma-re , Nu șe - dea cu

su - pă - ra - re , C'ai șe-zut și-ai le - gă - na - tu

I-ai crescu- tu i-ai le - gă - nat, la la. la la , la la

la la la la la la la la la la la la

la la la la la la la la la la la la la la la

1. *Soacră mare, soacră mare,*
   Nu ședea cu supărare!
   C'ai șezut și-ai legănat,
   I-ai crescut și-ai măritat,

2. *Bună cinste-ai căpătat,*
   Face cinste la un sat.
   La nuntași bine le pare
   Că ţi-i fiica ca o floare;

3. *Ca o floare înflorită*
   De albină 'ndulcită.
   Floricică dela munţi,
   Face cinste la părinţi;

4. *Floricică dintre flori,*
   Face cinste la surori;
   Floricică dintre brazi,
   Face cinste și la fraţi.

Socrii sunt ţinta tuturor glumelor şi năzbâtiilor: îi gătesc caraghios cu te miri ce în cap şi pe umeri. Le-atârnă de gât câte un săculeţ cu raţe vii. Soacrei îi atârnă de gât vatale, iţe, câte şi mai câte altele. Gura satului se ia la întrecere în scorniturii ştiute şi

neştiute. Numai ce auzi: „Ia mai spune ce ştii de.... cutare?”. Câte un şoltic se apropie de o nevestică şi-i şopteşte:

— Ei ce zici? Să spun ce ştiu eu?

— Ba mai ţine-ţi gura, că...

Petrecerea ţine Luni ba şi Marţi. Când socrii vor să se retragă spre casele lor, tineretul rămâne şi strigă ’n urmă:

Du-te, soacre, sănătos,
Ţi-am luat ce-a fost frumos;

Du-te, soacră, sănătoasă,
Că ţi-am luat sporu’ din casă.

Şi aşa se sfârşeşte nunta.

Teodorescu Kirileanu S.
Tocilescu Gr.
Tuțescu St. St.
Tzigara Samurcaş Al.
Ţiplea Al.
Ureche Gr. (cronicarul)
Ursu N.
Vasiliu Al.
Vercescu Elena
Viciu Al.
Virgiliu
Vlahuță A.
Voronca Elena
Vuia R.
Vulpescu M.
Wavrin Jean
Wolf Andreas
Zanne I.

PERIODICE:

Şezătoarea, Ion Creangă,, Izvoraşul, Arhivele Olteniei, Cuget Clar, Albina, Floarea Darurilor, Muzică şi Poezie, Luceafărul, Satul, Arhiva de Folclor, Făt Frumos, Foaia Poporului. Viața Săceleană, Cuvânt Moldovenesc, Libertatea-Orăştie, Neamul Românesc pentru popor, Frângurele etc.

ILUSTRAŢII